

บทที่ ๓

แนวความคิดเรื่องกรรมและการเกิดใหม่ในคัมภีร์อุปนิษัท

1. ความหมายของกรรมในคัมภีร์อุปนิษัท

คำว่า “กรรม” ในภาษาไทยมีรากศัพท์มาจากคำสันสกฤตว่า กรฺมน จัดเป็นกลุ่มคำที่มีวิภัติปัจจัย เมื่อถูกนำมาใช้ในภาษาไทย ตัววิภัติปัจจัยถูกตัดออกไปคงเหลือแต่รูปศัพท์ คือ กรฺม หรือกรรมนั่นเอง

กรรม (Karma) ตามทฤษฎีของคัมภีร์อุปนิษัทหมายถึง การกระทำ การทำงานการดำเนินการ หรือการประกอบกิจการที่ทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ตามความปรารถนาการของตนเอง (Apte 1992 : 339)

ดังนั้น กรรมในคัมภีร์อุปนิษัทจึงหมายถึง การกระทำ การประกอบกิจการที่ทำอย่างใดอย่างหนึ่ง กรรมเป็นสิ่งบ่งบอกคุณสมบัติของแต่ละบุคคล ผู้ทำกรรมอย่างใด ย่อมได้รับผลอย่างนั้นเป็นสิ่งที่ตอบแทน

ในคัมภีร์อุปนิษัทมีหลายคัมภีร์ที่พูดถึงกฎแห่งกรรมและการเกิดใหม่ ในปรัชญาอินเดียสันนิษฐานกันว่า เรื่องกฎแห่งกรรมและการเกิดใหม่ มีเค้ามาจากฤค ซึ่งหมายถึง ระเบียบในธรรมชาติ กฎแห่งกรรมในปรัชญาอินเดียมีความหมายเป็น 2 นัย คือ

1. กฎแห่งธรรมชาติหรือกฎแห่งเหตุและผล
2. กฎแห่งศีลธรรม

กรรมที่เป็นกฎแห่งธรรมชาติ หรือ กฎแห่งเหตุและผลนั้นมีทฤษฎีว่า ทุกสิ่งทุกอย่างเกิดขึ้นเป็นไปตามอำนาจของเหตุปัจจัย เมื่อมีสิ่งใดเกิดขึ้นก็มีเหตุทำให้เกิด เมื่อมีสิ่งใดดำรงอยู่ก็มีเหตุทำให้ดำรงอยู่ เมื่อเสื่อมสลายไปก็มีเหตุทำให้เสื่อมสลายไม่มีอะไรเกิดขึ้นดำรงอยู่ หรือดับไปอย่างลอย ๆ โดยไม่มีเหตุหรือปราศจากเหตุ นี่คือความหมายของกฎแห่งกรรมในแง่ที่เป็นกฎแห่งเหตุผล หรือกฎแห่งธรรมชาติ

กรรมในส่วนที่เป็นกฎแห่งศีลธรรมนั้น หมายถึง กฎแห่งการกระทำของสิ่งมีชีวิต กฎที่เกี่ยวกับการกระทำของมนุษย์ หลักทั่วไปของกฎแห่งกรรมในฐานะที่เป็นกฎแห่งศีลธรรมมีอยู่ว่าทำดีย่อมได้รับผลดี ทำชั่วย่อมได้รับผลชั่ว การประกอบพิธีกรรมบูชาญติถือว่า เป็นการประกอบกรรมดีหรือกุศลกรรมอย่างหนึ่งตามหลักคำสอนของคัมภีร์อุปนิษัท เช่นการทำหรือสร้างสิ่งที่ เป็นสาธารณประโยชน์ งานสังคมสงเคราะห์ บริจาคทานหรือช่วยเหลือผู้อื่น กุศลกรรมเหล่านี้เป็นกุศล

กรรมชั้นธรรมดา การบำเพ็ญตบะแบบนักบวชเพื่อบรรลุมุโฆษะ เป็นกุศลชั้นอุกฤษฏ์หรือชั้นสูงสุด (สุนทร ฤ รังษี 2521: 29-31)

ความเชื่อเรื่องกรรมในศาสนาพราหมณ์และฮินดู เริ่มปรากฏครั้งแรกในคัมภีร์พระเวท การกระทำต่าง ๆ ของมนุษย์ในสมัยนั้น ขึ้นอยู่กับความเชื่อเรื่องกรรมคือการทำความดีนำไปสู่ อมฤตภาพ ความทุกข์ยากลำบาก เหตุการณ์หรือความเป็นไปต่าง ๆ ในชีวิตปัจจุบัน เป็นผลลัพธ์ โดยตรงจากการกระทำของคนเราในอดีตซึ่งเจ้าของกรรมได้เคยกระทำเอาไว้ มนุษย์ทั้งหลายถูก พันธนาการแห่งกิเลสผูกพันไว้ จึงต้องเที่ยวอยู่ในโลกแห่งสังสารวัฏโดยไม่มีที่สิ้นสุด กฎเกณฑ์ ซึ่งปกครองโลกนี้เอาไว้ เรียกว่า กรรม (Karma)

ฤๅหรือกฎที่มีปรากฏในคัมภีร์พระเวทมี 2 ความหมายคือ กฎแห่งศีลธรรม และกฎ แห่งจิตวิญญาณ ซึ่งเปรียบเหมือนกับกฎของร่างกายที่ว่า ถ้าเราปฏิเสธกฎแห่งสุขภาพ ก็เท่ากับ เราทำร้ายสุขภาพของตนเอง ถ้าเราปฏิเสธกฎแห่งศีลธรรม ก็เท่ากับเราทำลายชีวิตเบื้องสูงของ ตนเอง ทรรศนะที่มีเหตุผลเกี่ยวกับจักรวาล ทรรศนะเรื่องจิตวิญญาณเกี่ยวกับพระเจ้า ทำให้ เราได้พิจารณากฎความสำคัญสูงสุดที่พูดกันมาและปราศจากคำถามใด ๆ เพื่อกำหนดการกระทำ และลักษณะหรือคุณสมบัติของตนเอง

กฎแห่งกรรมไม่ใช่สิ่งที่อยู่ภายนอกของแต่ละบุคคล เกณฑ์การตัดสิน (การได้รับผล กรรม) ก็ไม่ใช่มาจากภายนอกเช่นกัน แต่มีอยู่ภายในตัวบุคคล กฎแห่งกรรมนี้ย่อมนำมาซึ่งผล ดีและผลชั่วแก่ตนเอง การให้ผลของกฎแห่งกรรมนี้ไม่มีใครเปลี่ยนแปลงได้ ระเบียบหรือกฎ เกณฑ์แห่งโลกเป็นผลสะท้อนจากความประสงค์ของเทพเจ้า เทพเจ้าทั้งหลายในยุคพระเวทได้ รับการนับถือให้เป็นเทพเจ้าผู้พิทักษ์รักษาระเบียบของโลก หรือเป็นฤๅของโลก เทพเจ้าเหล่านั้นเป็นผู้คุ้มครองฤๅเอาไว้

ในเศวตาศวตรอุปนิษัทได้กล่าวถึงเทพเจ้า หรือพระเจ้าสูงสุดว่า เป็นผู้วางระเบียบ เรื่องกรรมเอาไว้ (กรุมารยูกษ) เทพเจ้าก็คือ กฎระเบียบที่เปรียบเหมือนกับความรัก ความรัก ของพระองค์มีผ่านกฎข้อนี้ การทำงานของกรรมหรือการให้ผลของกรรมนี้ปราศจากอคติใด ๆ ทั้งสิ้นไม่มีใครสามารถหลีกเลี่ยงหนีจากกรรมและการให้ผลกรรมตามหลักการนี้ได้ (Radhakrishnan 1953 : 113-114)

เมื่อพิจารณาถึงเป้าหมายสูงสุดของบุคคลแล้ว กรรมคือการกระทำ เป็นสาเหตุสำคัญ อย่างหนึ่งที่จะนำบุคคลให้เข้าไปถึงจุดหมายปลายทางได้ บุคคลจะบรรลุมุโฆษะได้ ก็เพราะการ กระทำที่ไม่เห็นแก่ตัว การกระทำที่เห็นแก่ตัว เป็นการสร้างพันธะให้ตนเองเวียนว่ายตายเกิดอยู่ ต่อไปในโลก ไม่อาจจะบรรลุมุโฆษะได้ ดังนั้น บุคคลจะต้องรับผิดชอบต่อผลแห่งกรรมดีและ กรรมชั่วของตนเอง การกระทำทุกอย่าง ย่อมมีผลตอบแทนต่อผู้กระทำโดยไม่มีทางหลีกเลี่ยงได้

การทำดียอมอำนวยผลดี และการทำชั่วยอมอำนวยผลร้าย ฉะนั้น บุคคลจะได้ดี (ได้รับผลบุญ) ก็เพราะการกระทำของตน ในทางตรงกันข้ามคนจะได้ชั่ว (ได้รับผลบาป) ก็เพราะการกระทำ ความชั่วของตนเองเช่นเดียวกัน ตามแนวความคิดของคัมภีร์อุปนิษัทที่มีความเชื่อว่าความเป็นไปต่าง ๆ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตเป็นผลมาจากการกระทำในอดีตทั้งสิ้น

กรรมเป็นเครื่องผูกพันมนุษย์ให้เวียนว่ายตายเกิดอยู่ในวัฏสงสาร กรรมจึงเป็นเหตุให้คนเราเกิดและตายวนเวียนอยู่อย่างนี้เรื่อยไป การเกิดใหม่มีลักษณะอย่างไร มีความสุขหรือความทุกข์ขึ้นอยู่กับกรรมที่ตนทำไว้ในอดีต ถ้าทำกรรมดีสูงสุดชีวิตก็จะพ้นจากความทุกข์ พ้นจากการเวียนว่ายตายเกิดได้บรรลุถึงความสุขนิรันดร์ในสวรรค์ (โมกษะ) วิญญาณหรือชีวาตมจะกลับไปรวมในปรมาตมที่มีดวงวิญญาณเป็นอมตะ ไม่มีสูญสลาย

ในระหว่างที่มีการเวียนว่ายตายเกิดอยู่นั้น วิญญาณ (ชีวะ) จะสะสมกรรมเอาไว้เป็นพลังงานเพื่อผลักดันชีวะให้ไปเกิดใหม่เมื่อสิ้นชีวิต ถ้าปรารถนาจะให้ขบวนการเวียนว่ายตายเกิดยุติลง ต้องทำกรรมดีขั้นสูงสุด เป็นการทำความที่เป็นไปเพื่อทำลายกิเลส ตามวิธีการที่มีผู้รวบรวมไว้ในคัมภีร์อุปนิษัทได้กล่าวว่า “จงถืออุปนิษัท เป็นคัมภีร์ วางลูกธนูบนคัมภีร์นี้ ทำลูกธนูให้แหลมคมด้วยการเสียสละ แล้วใช้ความคิดตึงลูกธนูและสายธนูให้ตึง เล็งแล้วยิงตรงไปยังเป้าคือพรหม โอมคือคัมภีร์ อาตมบุคือลูกธนู (สุเมธ เมธาวิทยกุล 2525 : 200) อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาเรื่องกรรมในคัมภีร์อุปนิษัทให้ละเอียดแล้ว มีวิวัฒนาการในสมัยต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1.1 วิวัฒนาการเรื่องกรรมในสมัยพระเวท

เรื่องกรรมและการเวียนว่ายตายเกิด มีวิวัฒนาการมาตั้งแต่สมัยพระเวท ในสมัยนั้นคนทั้งหลายนับถือธรรมชาติ พวกเขาเชื่อว่าปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาตามธรรมชาติ มีเทพเจ้าเป็นผู้บัญชาการอยู่เบื้องหลัง ถ้าบุคคลใดทำความผิด เทพเจ้าก็จะลงโทษให้ได้รับความทุกข์หรืออันตรายต่าง ๆ ดังนั้น จึงมีการทำพิธีกรรมหรือบูชาในลักษณะต่าง ๆ เพื่อให้เทพเจ้าพอใจเมื่อท่านพอใจแล้วก็จะอำนวยโชคลาภและความสุขแก่ตนเองและครอบครัวสำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรมนั้นมีหลายอย่าง เช่น ช้าง ม้า โค แพะ แกะ หรือคน เป็นต้น มีไฟเป็นสื่อกลางเพื่อนำเอาเครื่องเช่นสังเวยเหล่านี้ไปถวายเทพบนสวรรค์ ดังนั้น เรื่องกรรมในสมัยพระเวทจึงเน้นหนักไปทางด้านพิธีกรรม หรือการบูชาอยู่ ดังมีคำกล่าวในฤคเวทว่า

“พระอัคคีเป็นเทพประจำไฟที่เป็นพิธีกรรม เป็นรองก็แต่พระอินทร์ ไม้พิน และ “หีม” หรือเนยที่หลอมละลาย เป็นภัคษาหารของพระองค์ พระองค์เป็นเทพเจ้าที่เหล่าประชา

เชื่อเชิญให้ดื่มน้ำโสรมร่วมกับเทพเจ้าองค์อื่น ๆ เป็นผู้นำพิธีกรรมไปสู่สวรรค์” (สมัคร บุราวาส 2516 : 52-53)

คำว่า “เวท” มีรากศัพท์มาจากคำว่า “วิท” หมายถึง ความรู้, ปัญญา, ความรู้เกิดจากญาณ เป็นความรู้ที่แท้จริง ไม่ใช่ความรู้ชั้นเหตุผลหรือชั้นโลกียะ (Organ 1974 :56)

คนอินเดียทั้งหลายมีความเชื่อในคัมภีร์พระเวทเป็นอย่างมาก พวกเขาถือพระเวทว่าเป็น “ศรุต” แปลว่า ความรู้ที่ได้ยินมา พระเวทจึงมีความศักดิ์สิทธิ์และถูกต้องโดยไม่ต้องพิสูจน์ ความรู้ที่เรียกว่าพระเวทนี้ได้มาจากพวกฤาษีผู้มีฌานแก่กล้า ในสมัยแรก ๆ ที่พวกอารยะเข้าสู่อินเดียเมื่อประมาณ 2,000 ปีก่อน พ.ศ. พวกฤาษีได้สืบทอดธรรมจากภายในแล้ว นำไปบอกกล่าวเล่าสอนแก่คนอื่น ๆ ตามที่ท่านรู้เห็นมา โดยมีได้ต่อเติมเสริมแต่ง ฉะนั้น ชาวอินเดียจึงเชื่อกันว่า คัมภีร์พระเวทนี้มีไพลงงานของมนุษย์ (อเปารุเซยะ) ทั้งไม่ใช่ของเทวดาแต่สร้างขึ้นแต่เป็นหลักสัจธรรมที่ถูกเปิดเผยแก่ผู้เห็น (Seer) ซึ่งเรียกว่า “ฤาษี” พระเวทจึงเป็นอมตธรรม เป็นนิตยธรรม และเป็นปธานหรือลมหายใจของพระเจ้าเอง (อดิศักดิ์ ทองบุญ 2532 : 133)

ในสมัยพระเวท ประมาณ 1,000 - 100 ปีก่อนพุทธกาล (สุจิตรา ธรณี 2538 : 13) คนในสมัยนั้นมีความเคารพนับถือธรรมชาติเป็นอย่างมาก เช่น เคารพนับถือพระอาทิตย์ พระจันทร์ ภูเขา หรือแม่น้ำ เป็นต้น พวกเขาเชื่อกันว่าเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เช่น ไฟไหม้ พายุ น้ำท่วม หรือโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ เป็นต้น มีเทพเจ้าบัญชาการอยู่เบื้องหลัง คอยดลบันดาลให้เหตุการณ์ต่าง ๆ เป็นไปตามที่ท่านต้องการ ถ้าใครทำผิด เทพเจ้าก็จะลงโทษให้ได้รับความทุกข์หรืออันตรายต่าง ๆ และถ้าใครทำได้ถูกต้องตามความประสงค์ของท่าน ท่านก็จะอำนวยโชคลาภและความสุขแก่บุคคลผู้นั้นและครอบครัว

ชาวอารยะสมัยนั้น นอกจากจะมีการยอมรับนับถือธรรมชาติและเทพเจ้าทั้งหลายแล้วพวกเขาก็ยังให้ความเคารพนับถือและบูชาวิญญาณของบรรพบุรุษเช่นเดียวกันกับเทวดา เพราะเห็นว่า มนุษย์และสัตว์ที่ตายไปนั้น จากไปเพียงแต่ร่างกาย (Body) ส่วนวิญญาณ (Soul) ยังคงสภาพอยู่และยังบริโภคอาหารเช่นเดียวกันกับมนุษย์ ดังนั้น จึงได้มีการบวงสรวงและเซ่นไหว้วิญญาณขึ้น (พระอุตรคณาธิการ 2534 : 9)

ต่อมาแนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องนี้ ได้ขยายออกไปจนถึงความเชื่อที่ว่า วิญญาณเหล่านั้นสามารถอำนวยทั้งความสุขและความทุกข์แก่ตนได้ จึงเกิดความกลัววิญญาณขึ้นมา เป็นสาเหตุทำให้เกิดความคิดหาอุบายวิธีที่จะทำให้วิญญาณพอใจ ต่อมาพวกอารยะยังเชื่อว่าวิญญาณเหล่านั้นหลังจากตายไปแล้ว พญายมจะนำไปสู่ยมโลก จึงมีพิธีการบูชาวิญญาณบรรพบุรุษพร้อมกับบูชาเทวดา เพื่อให้เทวดาช่วยเหลือบรรพบุรุษของตน กำหนดเป็นหน้าที่ของบุตรให้เป็นผู้ทำพิธีกรรมที่เรียกว่า “พิธีศราทธะ” แปลว่า กิจพิธีของผู้มีศรัทธาและเชื่อกันว่า ใครที่ไม่มีบุตร

เมื่อตายไปแล้วจะตกนรกเชื่อว่า “ปุตตะ” ต่อมาจึงได้มีการกำหนดหน้าที่ของบุตรไว้เป็นอันมาก ในคัมภีร์พระเวทและอุปนิษัต (พระราชธรรมนิเทศ 2536 : 15)

แนวความคิด และความเชื่อที่ว่า มีวิญญาณศักดิ์สิทธิ์อยู่ในธรรมชาติที่ตนนับถือ เช่นดิน น้ำ ลม ไฟ ต้นไม้ใหญ่ หรือภูเขา เป็นต้น ได้เริ่มก่อตัวมาตั้งแต่ก่อนสมัยพระเวท พวกเขาเชื่อกันว่า วิญญาณนี้ให้ทั้งคุณและโทษแก่มนุษย์ได้ จึงมีพิธีบูชาธรรมชาติ เช่น ไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ เพื่อเอาอกเอาใจไม่ให้บันดาลสิ่งที่มีโทษแก่ตนเอง หรือมีภัยพิบัติเกิดขึ้นแก่มนุษย์

ลักษณะการบูชาขัยัญหรือทำพิธีกรรมนั้น จะนำเอาสิ่งที่ใช้บูชา เช่น เลือดสัตว์ เนื้อสัตว์ ขนมนมเนย ใส่เข้าไปในกองไฟโดยถือว่า ไฟเป็นทูตของเทพเจ้า สิ่งที่ใช้บูชาจะหมดไปเพราะไฟเผา เปรียบเหมือนกับว่า เทพเจ้าได้เสวยแล้ว ควันไฟที่ลอยพุ่งขึ้นไปสู่เบื้องบน ถือว่าเป็นสื่อกลางหรือสื่อสารให้เทพเจ้าบนสวรรค์ได้รับทราบการกระทำของตนเอง (สุจิตรา รมรินทร์ 2538 : 13)

ชาวอารยะมีความเชื่อต่อไปว่า วิญญาณเหล่านั้นมีภพอยู่เบื้องบน การที่จะส่งเครื่องบูชาไปถึงวิญญาณเหล่านั้นได้ ก็ด้วยการเผาไฟบูชาขัยัญให้ควันลอยขึ้นไป ต่อมาจึงเกิดลัทธิการบูชาขัยัญขึ้นและเป็นที่นิยมกันมากในสมัยนั้น (พระอุตรคณาธิการ 2534 : 11) อย่างไรก็ตาม พิธีกรรมสมัยพระเวทยุคแรก เน้นพิธีธรรมดาพื้น ๆ ทั้งในส่วนที่เป็นรูปแบบพิธีและแรงจูงใจที่เกี่ยวกับการทำพิธีนี้ด้วย และวัตถุที่นำมาบูชาขัยัญมี ข้าว และเนย แรงจูงใจก็คือความประสงค์เพื่อให้ได้สิ่งที่ตนปรารถนาเอาไว้ เช่น เด็ก ปศุสัตว์ มีความสวัสดิ หรือประสงค์จะให้ศัตรูพ่ายแพ้ บางคราวพิธีบูชาขัยัญก็ดูเหมือนว่า เป็นการแสดงความขอบคุณเทพเจ้าสำหรับความโปรดปรานที่พวกเขาคิดว่าได้รับจากเทพเจ้าเหล่านั้น (เอ็ม. หิริยานะ (แต่ง), วิจิตร เกิดวิสิษฐ์ (แปล) 2520 : 17) วัตถุที่ใช้บูชาขัยัญในสมัยนั้นส่วนใหญ่มีอยู่ 4 อย่าง คือ

1. การบูชาขัยัญด้วยน้ำโสม
2. การบูชาขัยัญด้วยโคตัวเมีย โคตัวผู้ และสัตว์อื่น ๆ
3. การบูชาขัยัญด้วยม้า
4. การบูชาขัยัญด้วยมนุษย์ (Clayton 1981 : 106)

เมื่อคนทั้งหลายนิยมประกอบพิธีกรรมบูชาขัยัญเนื่องจากมีความเชื่อว่า เมื่อตนได้ทำพิธีกรรมแล้ว เทพเจ้าจะโปรดปรานให้ความสุข ความเจริญแก่ตนและครอบครัว หรือแม้แต่ศัตรูก็พ่ายแพ้ไป ถ้าหากประกอบพิธีได้ถูกต้อง เมื่อมีคนนิยมทำพิธีกรรมมากขึ้นจึงกลายเป็นสาเหตุให้เกิดบุคคลกลุ่มหนึ่งขึ้นมา เป็นผู้รับผิดชอบด้านพิธีกรรมบูชาขัยัญ และทำพิธีบวงสรวงเทพเจ้าต่าง ๆ โดยตรง บุคคลกลุ่มนี้เรียกว่า “พราหมณ์”

ในตอนปลายของยุคพระเวท อิทธิพลของพวกพราหมณ์ทั้งหลายได้ก้าวถึงจุดสูงสุดพวกพราหมณ์เป็นผู้ผูกขาดการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ทางศาสนาในทุกกรณี ยัญกรรมในยุคนี้ได้มีความสลับซับซ้อนเพิ่มขึ้นมากจนกลายเป็นสิ่งที่มีความขลัง และศักดิ์สิทธิ์ในตัวเอง การประกอบยัญกรรมในสมัยแรก ๆ ของยุคพระเวทนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อเอาอกเอาใจเทพเจ้าเพื่อให้เทพเจ้าอำนวยความสุขสวัสดิ หรืออำนวยผลที่น่าปรารถนาต่าง ๆ แก่ผู้ประกอบยัญกรรม เมื่อทำการบวงสรวงแล้วเทพเจ้าจะอำนวยผลที่ต้องการได้หรือไม่นั้น ต้องขึ้นอยู่กับความกรุณาของเทพเจ้าเอง มนุษย์ไม่มีอำนาจอะไรจะมาบังคับเทพเจ้าได้

ในสมัยต่อมา เมื่อพวกพราหมณ์มีอำนาจในสังคมมากขึ้น และยัญกรรมมีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น แนวความคิดเรื่องการบูชายัญจึงเปลี่ยนไปนั่นก็คือ ยัญกรรมแต่ละอย่างมีความขลัง และมีความศักดิ์สิทธิ์ จึงกลายสาเหตุให้พวกพราหมณ์ใช้บังคับเทพเจ้าให้อำนวยสิ่งที่ตนปรารถนา เชื่อกันว่ายัญกรรมแต่ละอย่างนั้นหากทำให้ถูกต้องตามระเบียบพิธีที่กำหนดไว้อย่างครบถ้วนไม่บกพร่องแล้ว ยัญกรรมนั้นจะบังคับให้เทพเจ้าที่ออกชื่อถึงในขณะทำพิธีกรรม ต้องอำนวยสิ่งที่ตนประสงค์ได้

ในทางตรงกันข้าม ถ้าทำพิธีกรรมไม่ถูกต้องหรือคลาดเคลื่อนไปแม้แต่เล็กน้อยก็จะมีผลเป็นอย่างอื่นไปเช่นกัน (สุจิตรา รณรี 2538 : 17) เช่น ทำพิธีบูชายัญเพื่ออยากจะได้ศัตรูพ่ายแพ้ต่อตนเอง แต่ตนเองกลับพ่ายแพ้ต่อศัตรู เป็นต้น นอกจากนั้นคนในสมัยพระเวทยังมีความเชื่อว่า พิธีบูชายัญที่จะให้ผลอันยิ่งใหญ่ บุรุษต้องบำเพ็ญตบะด้วยตนเอง และประกอบมหายัญกรรมโดยเอาตนเองเป็นเครื่องสังเวย (สมัคร บุรวาส 2516 : 157) จะมีผลมาก การที่ชาวอารยะมีความนับถือเทพเจ้าโดยมีพราหมณ์เป็นผู้ทำพิธีกรรมทางศาสนา ทำให้เกิดการบวงสรวง สวดอ้อนวอนเทพเจ้า หรือแม้แต่ทำพิธีกรรมต่าง ๆ ขึ้น เพื่อให้เทพเจ้าพอใจและประทานความสุขความเจริญแก่ผู้บวงสรวงหรือผู้บูชา

การสวดมนต์สรรเสริญเทพเจ้าในการทำพิธีกรรมต่าง ๆ เป็นเหตุให้เกิดคัมภีร์พระเวทขึ้นเพื่อความสะดวกในการประกอบพิธีกรรม พระเวทถือว่าเป็นคัมภีร์ที่เก่าแก่ที่สุดของมวลมนุษยชาติ ซึ่งยังกำหนดแน่นอนไม่ได้ว่าคัมภีร์นี้เกิดขึ้นในช่วงใด Max Muller นักภารตวิทยาผู้เชี่ยวชาญด้านพระเวทกล่าวว่า คัมภีร์พระเวทเกิดขึ้นในช่วงปี 1500 - 600 ปีก่อนคริสตกาล (Chennakesavan 1980 : 10) พระเวทมีอยู่ 4 คัมภีร์ คือ

1.2.1 ฤคเวท (Rgveda) เป็นคำฉันท์ประเภทร้อยกรองคำสวดอ้อนวอนและสรรเสริญเกียรติของเทพเจ้า เพื่อเอาใจเทพเจ้าและขอเทวานุภาพให้คุ้มครองตน สัตว์เลี้ยงและครอบครัว เป็นต้น ฤคเวทนี้เป็นคัมภีร์ที่เก่าแก่ที่สุดเกี่ยวข้องกับศรัทธาของชาวอารยะโดยตรง บทสวดของฤคเวทส่วนใหญ่ประกอบด้วยแนวความคิดทางศีลธรรม ความหวังและแรง

ดลใจเกี่ยวกับเรื่องวิญญาณ ซึ่งสะท้อนให้เห็นชีวิตสมัยโบราณ แนวความคิดอันแท้จริง และการดำเนินชีวิตของบรรพบุรุษยุคพระเวท (Ghosha 1977 : 4)

1.2.2 ยชุรเวท (Yajurveda) คำว่า ยชุรเวท หมายถึง กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการบูชาเทพเจ้า เป็นคัมภีร์ประเภทร้อยแก้ว ซึ่งกล่าวถึงหลักการทำพิธีกรรมบูชา การบวงสรวงเทพเจ้า ลักษณะการบูชาในคัมภีร์นี้เป็นวัฒนธรรมของพวกอารยะ และเป็นวัฒนธรรมของพวกทราวาทแต่เดิมด้วย ทำการบูชายัญด้วยไฟ เนื่องจากว่าไฟมีอำนาจเป็นความร้อนสามารถกลืนกินของบูชาได้ และไฟมีควัน สามารถนำเอาของบูชาไปถวายเทวดาบนสวรรค์ได้ด้วย วิธีบูชาก็คือ เอาของกินต่าง ๆ ใส่เข้าไปในกองไฟแล้วสวดมนต์บูชาเทพเจ้าองค์ที่ตนนับถือ และประสงค์จะให้ได้รับเครื่องเช่นสังเวย และการบูชาด้วยชีวิต การบูชาลักษณะนี้เรียกว่า “ยัญญู” มีการฆ่าสัตว์บูชาเทวดา รวมทั้งฆ่าคนด้วย ในสมัยต่อมาการบูชาชนิดนี้เป็นที่รังเกียจว่าโหดร้ายเกินไป จึงเปลี่ยนมาเป็นสัตว์ 4 ชนิด คือ ม้า วัว แพะ และ แกะ (วิมลศิริ ร่มสุข 2522 : 9) คัมภีร์ยชุรเวทนี้ ถือเป็นตำราสำหรับประกอบพิธีกรรมของพราหมณ์โดยตรง และเป็นของพวกพราหมณ์ อัศวรยุ ยชุรเวทมีอยู่ 2 คัมภีร์ คือ

1.2.2.1 ฤๅษณยชุรเวท หมายถึง ยชุรเวทดำ (Black Yajus) เป็นคัมภีร์ที่ว่าด้วยพิธีการบูชายัญซึ่งประกอบด้วยคำอธิบายที่เป็นหลักการในการทำพิธีกรรม และเป็นภาคผนวกของพิธีกรรม (Ghosha 1977 : 9) ซึ่งอธิบายขั้นตอนการบูชายัญไว้อย่างชัดเจน นอกจากนั้นคำว่ายชุรเวทนี้ยังกล่าวถึงการทำลายศัตรู การมีชัยชนะเหนือฝ่ายตรงกันข้าม ผลประโยชน์การทูตที่ประสบผลสำเร็จ อำนาจทางการเมือง เป็นต้น

1.2.2.2 อรุชณยชุรเวท หรือ ศุกลยชุรเวท หมายถึง ยชุรเวทฝ่ายขาว (White Yajus) เป็นคัมภีร์ว่าด้วยการบูชายัญ เพื่อให้ได้มาซึ่งอภีผลต่าง ๆ เช่น อายุ วรรณะ สุขะ พละความมั่นคง อำนาจราชศักดิ์ในสังคม บุตรผู้แก้วกล้า คู่ชีวิตที่พึงปรารถนา เป็นต้น (วิทยา ศักยภินันท์ 2533 : 8)

1.2.3 สามเวท (Sāmaveda) เป็นคำฉันทที่ร้อยกรองขึ้น เพื่อสวดในพิธีกรรมบูชาหรือถวายน้ำโสมแด่พระอินทร์ และขับกล่อมเทพเจ้า คัมภีร์นี้เป็นที่รวบรวมคาถาสวดสังเวยสำหรับเท่กล่อมเทวดา บทสวดส่วนมากถูกเก็บรวบรวมมาจากฤๅษเณรแต่นำมาจัดระเบียบใหม่ให้เหมาะกับการทำพิธีกรรม (วิมลศิริ ร่มสุข 2522 : 9)

1.2.4 อถรรพเวท หรือ อถรวเวท (Atharva - veda) เป็นคัมภีร์ซึ่งแต่งขึ้นภายหลังคัมภีร์ทั้ง 3 ที่กล่าวมาแล้ว นักปราชญ์บางท่านให้ข้อสันนิษฐานว่า คัมภีร์นี้เกิดในสมัยพราหมณะ ประมาณ 800 - 500 ปี ก่อนคริสตกาล (วิมลศิริ ร่มสุข 2522 : 10) มีความเกี่ยวข้องกับคาถาอาคม มนต์ขลัง สำหรับเป่าเสกแก้เสนียดจัญไร นำความสวัสดีมีมงคลมา

ให้แก่ตนเอง หรือนำผลร้ายไปให้แก่ศัตรู (พระสูตรคณาธิการ 2534 : 19) ป้องกันผู้คนและเด็กจากวิญญูณชั่วร้าย จากพอมดหมอผี จากโรคร้าย ภู สัตว์ที่มีพิษอื่น ๆ นอกจากนั้นยังมีมนต์เพื่อการป้องกันรักษา ทำให้ชีวิตเจริญรุ่งเรือง มีความสำเร็จในความรัก การค้าขายการดำเนินชีวิต เป็นต้น

มนตรส่วนใหญ่ในคัมภีร์อรรถรพเวทได้มาจากฤคเวท มนตรบางบทก็ยกมาทั้งหมด ไม่ได้เปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด บางบทก็มีความแตกต่างกันซึ่งจะพบได้ในหนังสือรวบรวมที่เก่าแก่ (Clayton 1981 : 274-275) มนตรเหล่านี้ เกี่ยวข้องกับวิธีการดำเนินชีวิตของคนสมัยนั้น เช่น มนตรสำหรับทำให้อายุยืน (āyushya) มนตรสำหรับรักษาอาการป่วยไข้หรือป้องกันปีศาจร้าย (bhaishajya) มนตรสำหรับสาปแช่งพวกปีศาจ พอมดหมอผี หรือศัตรู (abhicharika) มนตรทำเสน่ห์ (strikarman) มนตรสำหรับการประสาธน์ไมตรี (ammanasya) ความรุ่งเรือง (paushṭika) และเชื่อมความสัมพันธ์กับพระราชา (rajakarman) เป็นต้น (Renou 1971 : 21) ลักษณะเด่นของอรรถรพเวทในปัจจุบันนี้ถือว่า เป็นพื้นฐานทางการแพทย์ของอินเดีย ซึ่งเป็นที่รู้จักกันเป็นอย่างดีว่า “Ayurveda” เป็นหนังสือเกี่ยวกับด้านการแพทย์และสุขภาพ (Organ 1974 : 60)

ในสมัยพระเวท พวกอารยะได้ทำพิธีกรรมสวดมนต์ขับกล่อมสรรเสริญเทพเจ้าทั้งหลายและบูชาน้ำโสม เพื่อให้เทพเจ้าโปรดปรานและช่วยเหลือตนอย่างใดอย่างหนึ่ง รวมทั้งการอ้อนวอนขอความเห็นใจหรือขอพรจากพระเจ้า (อดิศักดิ์ ทองบุญ 2532 : 137) ซึ่งได้สะท้อนให้เห็นความเชื่อถือในพระเจ้าที่มีอยู่ตาม ธรรมชาติ และวิถีชีวิตที่ดำเนินไปโดยอาศัยธรรมชาติเป็นตัวเกื้อหนุนในกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ ถ้าไม่มีธรรมชาติเป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และสัตว์ทั้งหลายแล้ว ก็คงจะไม่มีสิ่งมีชีวิตใดดำรงอยู่มาได้จนทุกวันนี้ ดังนั้น ในสมัยพระเวทนี้ จึงถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นแห่งพัฒนาการทางด้านปัญญาของมวลมนุษยชาติ ด้วยการให้เกียรติและทำพิธีกรรมบูชาธรรมชาติให้เป็นเสมือนเทพเจ้าผู้มีตัวตน ดังข้อความในพระเวทต่าง ๆ ที่ได้กล่าวไว้ว่า

อคุณินา รยิมศุนวตโปษเมว ทิเวทิเว/ ยศส วิรวตตมมู. (Rgveda I.I.III)

ขอให้บุคคลผู้ประกอบยัญพิธี พึงได้รับซึ่งทรัพย์สมบัติ อันให้ความเจริญอกงาม อันประกอบด้วยเกียรติยศ อันประกอบด้วยชนผู้กล้าหาญทุก ๆ วัน เพราะอัคนีเทพเจ้า.

อคุนิรุโหตา ภูวิกรตุะ สตยศุจิตุสรวสุตมะ/ เทโว เทเวภีรา คมต. (Rgveda I.I.V)

อัคนีเทพผู้ร้องเรียก ผู้มีปัญญารู้ทุกอย่าง ผู้มีสัจจะ ผู้มีเกียรติยศอันอัศจรรย์ยิ่ง ผู้ส่องแสง จงมาพร้อมกับเทพเจ้าทั้งหลาย

ส นะ ปิเดว สุนเว' कुเน सुपायโน गव/ सजसुवा नः सुवसुते. (Rgveda I.IX)

ข้าแต่คุณีเทพเจ้า ท่านนั้น จงเป็นผู้ควรแก่การเข้ามาถึงโดยง่าย เพื่อข้าพเจ้าทั้งหลาย เหมือนบิดา (เป็นผู้เข้าถึงโดยง่าย) สำหรับบุตร ท่านจงอยู่กับพวกเราทั้งหลาย เพื่อความสวัสดิ์

अग्निं त्वा त्वे सवितरीतानि वारुणाम / सतावनु णาคमिमहे. (Rgveda I.XXIV.III.)

ข้าแต่เทพเจ้านามว่าสวิตฤ ผู้รักษาคุ้มครองทุกเมื่อ ข้าพเจ้าทั้งหลายขอสวดอ่อนวอนซึ่งส่วนแบ่งต่อท่านผู้เป็นเจ้าของแห่งทรัพย์

अककुत्स्य ते वयमुत्तमे त्वावसा / मुरुथानि राय आरणे. (Rgveda I.XXIV.V)

ข้าพเจ้าทั้งหลาย ได้เข้ามาใกล้ท่าน เพื่อรับเอาซึ่งทรัพย์อันประเสริฐ (เป็นยอด) ด้วยการคุ้มครองของท่าน ผู้มีทรัพย์มากมาย

न हि ते गृध्रं न सिंहं न मनुष्यं वयस्त्वानि पत्यन्त आपुः/
 नेमा आपोनिमिषं जनुतीरु/ये वात्स्य प्रमिननुद्यग्वम्. (Rgveda I.XXIV.VI)
 แม้ว่า นกทั้งหลายเหล่านี้ บินไปอยู่ ย่อมไม่ถึง ซึ่งความยิ่งใหญ่ของท่าน ย่อมไม่ถึงซึ่งอำนาจของท่าน ย่อมไม่ถึงซึ่งความโกรธของท่าน

น้ำเหล่านี้ไหลเวียนไปอยู่ โดยไม่ขาดสาย ย่อมไม่ถึงซึ่งความยิ่งใหญ่ ซึ่งอำนาจซึ่งความโกรธของท่าน ความวิเศษแห่งการพัดไปของลม ย่อมไม่ทำลายซึ่งอำนาจยิ่งใหญ่ของท่าน

सत् ते राक्षस गिषधे सहस्रमूर्ध्वी क्षीरा समुत्थिग्वे असुत/
 पाठसु तुरे निरुद्धि प्राज्ञे गृध्रं जिहने प्रमुमुक्षुสมत्. (Rgveda I.XXIV.IX.)

ข้าแต่พระราช ราชแห่งยารักษารอค พันแห่งยารักษารอคของท่าน (มีอยู่) ความคิดอันงดงามของท่าน จงเป็นสิ่งที่กว้างขวางและลึกซึ้ง ท่านจงกำจัด ซึ่งบาปในที่ไกล ขอท่านจงปลดเปลื้องซึ่งบาปนั้นแม้อีกทำแล้ว ให้ห่างไกลจากข้าพเจ้า

तत् त्वा यामि पुरुहन्ता वनुथमानसु तทา सासुते यชमानो हविरुगि/
 ओहेพमानो वรุणेท โพธยุรुศ มา न आयुः प्र मोषि. (Rgveda I.XXIV.XI)
 (โอ วรุณเทพเจ้า) ข้าพเจ้าไหวอยู่ ด้วยคำสวดสวดดี ย่อมขอซึ่งชีวิตจากท่าน ผู้กำลังบูชาอยู่ ด้วยเครื่องเช่นสังเวชนัน ย่อมปรารถนาซึ่งชีวิตนั้น

ข้าแต่บรรพบุรุษเจ้า ท่านผู้ไม่โกรธ (ข้าพเจ้า) ขอจงรู้ ซึ่งความต้องการ ณ ที่
นี้ ข้าแต่ท่านผู้ได้รับการสรรเสริญ ท่านขอจงอย่าได้เอาซึ่งชีวิตของข้าพเจ้าไปเลย

วฤชยามาโน' วฤณิต โสมํ ตริทฤเกชวปีพตุ สุตสย/

อา สายกัม มฆวาทตวชรมหนนํ ปฺรณฆามทีนํ. (Rgveda I.XXXII.III)

อินฺทรเทพเจ้าผู้ประพตಿಯ่างโคตัวมีกำลัง ได้เลือกแล้วซึ่งโสม ได้ดื่มน้ำโสมที่
คั้นแล้ว ในที่บูชาทั้ง 3 แห่ง

อินฺทรเทพเจ้าผู้มีใจกรุณา ได้ถือเอาแล้วซึ่งลูกศร (และ) สายฟ้าได้ฆ่าแล้ว ซึ่ง
งูตัวที่เกิดก่อนนี้ แห่งงูทั้งหลาย

อา พุรหมนุพฺราหมโน พุรหมวรุสี ชายตมา ราชูเกฺร ราชนุเย ศฺริชวโย'
ติวยาซีมหารโธ ชายตํ โทคุธรี เณรุโวฒานทฺวานาคะ สปะติะ ปฺรณธิโรยสา ชิชฺณูรเกชฺฐา
สเกโย ยฺวาสฺย ยชมานสฺย วีโร ชายตํ นิคาเม นิคาเม นะ ปฺรชนโย วรุชตุ ผลวตโย น
โอชธยะ ปฺจยฺนตํ โยคเกชโม นะ กลฺยตม. (Suklayajur veda XXII.XXII.)

โอ ! พุรหมนุ ขอพราหมณ์ผู้มีความรู้อันศักดิ์สิทธิ์ จงมาบังเกิดในแวนแคว้น
(ของข้าพเจ้า)

ขอภักษัตริย์ผู้แก่กล้า ผู้ฉลาดในการยิงธนู ผู้ทำลายล้างซึ่งศัตรู ผู้เป็นนักรบ
ผู้ยิ่งใหญ่ จงมาบังเกิดในแวนแคว้น (ของข้าพเจ้า)

ขอให้แม่โคนม ตัวที่ให้น้ำนมมาก ขอให้พ่อโคตัวนำไปซึ่งภาระ ขอให้ม้าตัว
มีฝีเท้าเร็ว ขอให้สตรีผู้มีความดีทั้งปวง ขอให้บุรุษผู้เก่งกล้า ผู้นั่งอยู่บนรถ ผู้เหมาะสมใน
การเข้าที่ประชุม ผู้เป็นหนุ่ม ผู้เป็นบุตรชายของผู้กล้าหาญ จงเกิดแก่ผู้บูชานั้น

ขอให้ฝนจงตกลงมา ตามความปรารถนา ๆ ของพวกข้าพเจ้า ขอให้ต้นไม้
ทั้งหลาย ที่มีผลมากมาย จงสุกแก่พวกข้าพเจ้า โยคเกษม (การได้มาและการรักษาไว้) จงมี
แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย

ตเทวาคฺนิสฺตทาทีตฺย-สฺตทฺวายุสฺตทฺ จนฺทฺรมาะ /

ตเทว ศุภฺรํ ตทพฺรหม/ ตา อาปะ ส ปฺรชาปะติะ. /1/ (Sukla Yajurveda
XXXII.I)

แน่นอนทีเดียว นั่นคืออคุนิ นั่นคือพระอาทิตย์ นั่นคือวายุ นั่นคือพระจันทร์
นั่นคือเดช นั่นคือบทสวด นั่นคือน้ำ นั่นคือปฺรชาปะติ

เอโษ ห เทวะ ปฺรทีโส' นุ สฺรวาะ, ปฺรุโว ห ชาตะ ส อุ ครฺเก อนุตะ/

ส เอว ชาตะ ส ชนิษฺยมาณะ/ ปฺรตยงฺ ชนาสฺติษฺฐติ สฺรวโตมฺขะ. /4/ (Sukla
Yajurveda XXXII.IV)

แท้ที่จริง เทพเจ้าองค์นี้แล ย่อมมีอยู่ในทุกสารทิศ เทพเจ้าองค์นั้นแล เกิดขึ้นมาแล้วก่อนสิ่งทั้งปวง ภายในครรภนั้นเอง

เทพเจ้าองค์นั้น เกิดมาแล้วก็ตาม จะเกิดมาก็ตาม โอมมนุษย์ทั้งหลาย! เทพเจ้าองค์นั้น ผู้มีอำนาจอันไม่มีใครรู้ได้ ย่อมสถิตย์อยู่ทั่วไปทุกแห่งหน

เยน กรมาณฺยปโส มณีชีโน/ ยชฺญะ กุณฺณวณฺติ วิทเกษุ อีระะ/

ยทปุรวุ ยกษมนฺตะ ปุรชานา / ตนฺเม มนะ ศิวสํกลุปมฺสฺต. /2/ (Sukla Yajurveda XXXIV.II)

นักปราชญ์ทั้งหลาย ผู้มีกรรมอันประเสริฐ ผู้มีปัญญา ย่อมกระทำซึ่งกรรมทั้งหลายในการบูชา ด้วยความรู้ในการประกอบยัญกรรมด้วยใจใด

ใจใดที่ไม่มีอินทรีย์ใดเกิดก่อน อันสามารถในการประกอบยัญกรรม ในภายในของประชาชนทั้งหลาย ขอใจนั้นของข้าพเจ้า จงเป็นสิ่งที่เปี่ยมมงคลเกิด

ยชฺญายชฺญา โว อคุนเย/ คิราคิรา จ ทกฺษเส/

ปุรปุร วยมมฤตํ ชาตเวทสํ ปุริยํ มิตรํ น ศลิสฺมุ. /1/ (Sāmaveda I.IV)

(โอ! ท่านผู้ประกอบพิธีบูชาัยญ) ก็ท่านทั้งหลาย จงกล่าวสดุดี ต่อคุณนี้ เทพเจ้าผู้ส่องแสง ด้วยการกล่าวคำสดุดีของพวกท่านในการประกอบพิธีบูชาัยญแต่ละครั้ง

ข้าพเจ้าทั้งหลาย ย่อมสรรเสริญซึ่งชาตเวท (อคุนเเทพเจ้า) ผู้ไม่ตาย ผู้เป็นที่รักของข้าพเจ้า เหมือนกับกล่าวสรรเสริญมิตรฉะนั้น

อคฺเน ชริตฺรวิคฺปติสฺตปาโน เทว รกฺษสะ/ อโปรชิวานุ คฺฤทฺหปเต มหานุ อสิ ทิวสฺปายรุฑฺโรณยุะ. /5/ (Sāmaveda I.IV)

ข้าแต่คุณเเทพเจ้า ผู้ได้รับการสรรเสริญโดยหมู่คนทั้งปวง ผู้ส่องแสง ท่านเป็นเจ้าแห่งนรชน (ผู้ป้องกันชาวประชา) ผู้ทรนทานซึ่งรากษสทั้งหลาย

ข้าแต่ท่านผู้เป็นเจ้าของเรือน (ของผู้ประกอบยัญพิธี) ท่านเป็นผู้ยิ่งใหญ่ ผู้ไม่ทอดทิ้งซึ่งเรือนของผู้บูชาัยญ(เหมือน) ผู้รักษาไว้ซึ่งสวรรค์ ผู้อยู่ในเรือนของผู้บูชาัยญทุกเมื่อ

อฺตุ ตฺวา มํทฺนตฺ โสมาะ/ กุณฺณษฺว ราโธ อทฺริวะ/ อว พฺรหฺมทฺวิโซ ชทิ.

/1/ (Sāmaveda III.I.I)

ข้าแต่ท่านพระอินทร์ ขอโสมทั้งหลาย จงทำให้ท่านเปลิดเพลิง ข้าแต่ท่านผู้ทรงไวซึ่งสายฟ้า ขอท่านจงทำซึ่งทรัพย์ (แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย) ขอท่านจงทำลาย ซึ่งศัตรูของพราหมณ์ให้พินาศไป

ศิริวณฺะ ปาทิ นะ สฺตํ/ มโธรฺธราภิริชฺยเส / อินฺทุร ตฺวาทาทฺมิทฺยศะ.

/2/ (Sāmaveda III.I.II)

ข้าแต่ท่านผู้ควรแก่การสรรเสริญ ขอท่านจงดื่มซึ่งน้ำโสมที่คั้นแล้วของ
ข้าพเจ้าทั้งหลาย ท่านย่อมถูกชะโลม ด้วยสายธารแห่งน้ำโสม ข้าแต่องค์อินทร์ อาหารที่ถูกท่าน
ลิ้มรสแล้ว (เป็นของประเสริฐสำหรับข้าพเจ้าทั้งหลาย)

ติสุโร วาจ อีรยติ ปุร วหนิ/ ฤตสฺย ธีติ พุรหฺมโน มณิษามุ / คาโว
ยฺนุติ โคปติ ปุฤจฺจมานาเ โสมํ ยฺนุติ มตโย วาวศานาเ. /4/ (Sāmaveda VI.I.IV)

ผู้ประกอบพิธีบูชาญ ย่อมส่งไปซึ่งบทสวด 3 บท ซึ่งถ้อยคำอันนำปรารณา
อันทรงไวซึ่งการบูชา เพื่อโสมผู้ยิ่งใหญ่

เหมือนแม่โคทั้งหลาย ตัวปรารณาอยู่ซึ่งหัวหน้าโค ย่อมวิ่งเข้าไปหา จัน
ใด คำสวดทั้งหลายอันนำปรารณา ย่อมเข้าไปหาซึ่งโสม จันนั้น

อภิวรฺเตน มณินา เยเนนุโฑร อภิวาธุเช /

เตนาสมานุ พุรหฺมณสฺปเต ภิราษฏฺราย วรฺธย. /1/ (Atharvaveda I.
XXIX.I.)

อินฺทรเทพเจ้า ได้เจริญรุ่งเรืองแล้ว ด้วยแก้วมณีใด อันหม่นไปรอบแล้ว
ข้าแต่พหุมนสฺปติ ขอพระองค์จงทำให้ข้าพเจ้าทั้งหลายเจริญยิ่งขึ้นไป ด้วยแก้วมณีนั่น เพื่อชาว
ประชากราษฎร

อภิวฤตฺย สฺปตนานภิ ยา โน อราตฺยะ /

อภิ (ติ) ปุฤตฺนยฺนุติ ดิษฏฺวภิ โย โน ทุรฺสฺยติ. /2/ (Atharvaveda
I.XXIX.II.)

ปรปักษ์ทั้งหลายเหล่าใด ของข้าพเจ้ามีอยู่ ขอท่านจงอยู่รอบ ๆ ปรปักษ์
เหล่านั้นแล้วจงชนะ ผู้ใด (ผู้มุ่งร้าย) ย่อมมุ่งร้ายต่อข้าพเจ้า ขอท่านจงชนะซึ่งบุคคลนั้น ผู้
ปรารณาในการรบ

สฺหฤตฺยํ สํมนสฺย-มวิทเวษํ กฤโณมิ วะ /

อนฺโย อนฺยมภิ หฺรยต/วตฺสํ ชาตมิวาทฺนฺยา./1/(Atharvaveda III.XXX.I.)

ข้าพเจ้าจะกระทำซึ่งท่านให้เป็นผู้มีใจเดียวกัน ให้เป็นผู้ที่มีความคิดอย่าง
เดียวกัน ให้เป็นผู้ปราศจากโทษะ ขอให้ท่านจงรักใคร่ซึ่งกันและกัน เหมือนกับแม่โค (กระทำ
ซึ่งความรักใคร่กัน) กับลูกโคตัวที่เกิดมาแล้ว ฉะนั้น

อนฺวฺรตเ ปิตุเ ปุตฺโร มาตา ภวตุ สํมานะ /

ชายา ปตฺเย มรฺฐมฺติบุ วาจํ วทตุ สฺนติวามุ./2/(Atharvaveda III.XXX.II.)

ขอให้บุตรจงเชื่อฟังต่อบิดา ขอให้มารดาจงเป็นผู้มีใจดี (ต่อบุตรทั้งหลาย
ของเธอ)ขอให้ภรรยาจงกล่าว ซึ่งถ้อยคำอันไพเราะอ่อนหวาน ที่ทำให้เกิดสันติสุขต่อสามีของเธอ

สฤรจีนาณ สมนสฤฤณมฺเยกศฺนุษฺฏีณ ส่วนเนน สรวาน /
 เทวา อิวามฤตํ รกฺษมาณาย สายํปฺราตเต เส امنโส โว อสฺตุ./7/ (Atharva
 veda III.XXX.VII.)

ข้าพเจ้าจะกระทำซึ่งพวกท่านทั้งปวง ให้ปรองดองกัน ให้เป็นผู้มีจิตใจดี
 ให้เป็นผู้บริโภคอาหารร่วมกัน ด้วยมนุตร์อันเดียวกัน

เหมือนกับเทวดาทั้งหลาย ผู้รักษายูซึ่งน้ำอมฤต การมีความคิดเป็นอย่าง
 เดียวกัน จะมีแก่ท่านทั้งปวง ทั้งเวลาเช้าและเย็น

นโม รุทฺรา ย นโม อสฺตุ ตกฺมเน นโม ราชฺเณ วรฺุณาย ตฺวิษิมเต /

นโม ทิเว นมะ ปุถฺธิโย นม โอสธิมยะ./2/ (Atharvaveda VI.XX.II.)

ขอความนอบน้อม จะมีแก่รุทรเทพเจ้า ขอความนอบน้อม จะมีแก่ความ
 เจ็บป่วย ขอความนอบน้อมจะมีแก่บรรดาผู้โชติช่วง ขอความนอบน้อม จะมีแก่ท้องฟ้า ขอ
 ความนอบน้อม จะมีแก่แผ่นดิน ขอความนอบน้อม จะมีแก่ไอสด

ในการประกอบพิธีกรรมที่เกี่ยวกับเทพเจ้านั้น ชาวอารยะอยู่กันโดยแบ่งเป็น
 โคตรแต่ละโคตรจะมีหัวหน้าควบคุมดูแล เมื่อหัวหน้าจะทำกิจพิธีในการบูชาเทพเจ้าหรือจะประ
 กอบกิจการใด ๆ จะต้องอาศัยพรหมณ์ประจำบ้าน หรือประจำโคตรที่เรียกว่า “ปุโรหิต” เป็น
 ที่ปรึกษาและทำกิจพิธี ด้วยเหตุนี้ฐานะของพรหมณ์จึงสูงขึ้นมากตามลำดับ และแบ่งออกเป็น
 3 นิภายหลัง (วิมลศิริ รวมสุข 2522 : 4) คือ

1. พรหมณ์โฮตฤ (Hotr) มีหน้าที่เป็นผู้บูชาในลัทธิ ร่ายมนุตร์สรรเสริญ
 เทพเจ้า เพื่ออัญเชิญให้ลงมาร่วมในพิธีบวงสรวงนั้น

2. พรหมณ์อุทฺคาตฤ (Udgatr) มีหน้าที่เป็นผู้สวดขับเพลงในลัทธิ มี
 ทำนองเสนาะตามจังหวะดนตรีเพื่อต้อนรับและแสดงความยินดีที่เทพเจ้าต่าง ๆ ลงมาร่วมในพิธี

3. พรหมณ์อธุวรุ (Adhvaryu) มีหน้าที่เป็นผู้จัดทำพิธีในลัทธิ เป็นที่
 ปรึกษาในทุกกรณี มีความเชี่ยวชาญแตกฉานในพระเวทต่าง ๆ

พรหมณ์ทั้ง 3 จำพวกนี้ มีหน้าที่รับชอบในการประกอบพิธีกรรมแต่ละ
 ส่วนให้ถูกต้องตามระเบียบพิธีเพื่อความเป็นมงคล และให้ได้ผลตามที่ได้มุ่งหมายเอาไว้ ถ้าทำ
 ผิดระเบียบพิธีผลที่ตั้งใจเอาไว้ย่อมไม่เกิดขึ้นและอาจจะก่อให้เกิดผลเสียตามมา

1.2 นรกสวรรค์ในสมัยพระเวท

การประกอบพิธีบูชาอัญเชิญบูชาเทพเจ้าในโอกาสต่าง ๆ เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้
 เกิดแนวคิดเรื่องนรกสวรรค์ขึ้นมา เพราะชาวอารยะเชื่อกันว่า ปราบฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

จากธรรมชาติ เช่น ไฟไหม้ พายุ น้ำท่วม หรือแม้แต่การเจ็บป่วย เป็นต้น เกิดขึ้นมาจากเทพเจ้าผู้มีฤทธิ์บนสวรรค์บันดาลให้เป็นไป นอกจากนั้นยังมีความเชื่อว่า คนที่ทำความดีกรรมชั่วหลังตายจากโลกนี้ไปแล้ว บรรพบุรุษที่ตายไปจะมารับผลบุญที่ญาติในโลกนี้อุทิศให้ ร่วมกับเทพเจ้าอื่น ๆ (วิทยา ศักยภินันท์ 2533 : 16)

สถานที่สำหรับรองรับคนผู้ตายไปแล้ว ตามแนวความคิดในสมัยพระเวทก็คือสวรรค์เมื่อคนตายแล้ววิญญาณออกจากร่างดำเนินไปตามทางของเทพบิดร เข้าไปสู่สถานที่ที่มีแสงสว่างตลอดกาล เหมือนแสงสว่างแห่งเทพเจ้าทั้งหลาย

ในอถรวเวท (Atharvaveda) กล่าวว่าคนที่ตายไปแล้ว จะไปอยู่กับมารุตเทพเจ้ามีลมพัดเบา ๆ ไปบนตัวเขา และถูกทำให้เย็นด้วยน้ำฝน จนกระทั่งทาร่างกายใหม่ได้แล้ว ก็จะไปพบเทพบิดรในสวรรค์ชั้นสูงสุด อาศัยอยู่กับพระยม ณ ที่นั่น (Keith 1970 : 406) สวรรค์ในยุคพระเวท ถูกเรียกว่า เป็นเหมือนกับบ้านเรือนที่อยู่อาศัยแห่งใหม่ของคนที่ตายไปแล้ว (AV.X.14.8.) ในคัมภีร์ฤคเวทกล่าวว่า ธรรมชาติของสวรรค์จะเข้าถึงได้ด้วยวิญญาณ เป็นสถานที่ที่เต็มไปด้วยแสงสว่าง มีแต่ความสุข มีสวาธา (Svādha) เป็นอาหารสำหรับวิญญาณทั้งหลาย

ความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์ในสมัยโบราณ ไม่ใช่เป็นเรื่องเกี่ยวกับระบบรางวัลและการลงโทษหลังตายไป คนที่ทำความดีกรรมชั่วมีความเชื่อว่าจะไปเกิดในโลกอื่น อยู่ภายใต้การควบคุมของพระยม ซึ่งเป็นผู้ปกครองสวรรค์ มีโซ่ผู้ปกครองนรกภูมิ (เอ็ม.ทริยันนะ (แต่ง), วิจิตรเกิดวิสิษฐ์ (แปล) 2520 : 25-26)

นอกจากนั้น พระเวทมีความเชื่อว่า ในตัวมนุษย์มีสิ่งหนึ่ง ๆ ไม่มีการเกิดและไม่มีการสิ้นสุด สิ่งนี้ไม่มีมรณะและชาติ แต่ผ่านมรณะและชาติมาหลายชาติ ดีบ้างเลวบ้าง เมื่อคนตายไปก็ไปสู่ยมโลกหรือปิตุโลก ดังนั้น พิธีกรรมบางอย่างจึงมุ่งเน้นไปที่การทำพิธีกรรมบวงสรวงพระยม ซึ่งถือว่าเป็นเทพเจ้าผู้ปกครองวิญญาณทั้งหลายทั้งปวง พระยมเป็นมนุษย์คนแรกผู้มรณะ และค้นพบหนทางไปสู่โลกอื่น ท่านมีหน้าที่นำวิญญาณของมนุษย์ไปเก็บไว้ในเคหะสถานและอาศัยอยู่ ณ ที่นั่นตลอดไป ดังข้อความที่กล่าวไว้ในฤคเวทว่า

“ จงเช่นไหว้พระยม ผู้เป็นวิวาสัตบุตร ผู้รวบรวมวิญญาณของมนุษย์แล้วพาไปสู่แม่น้ำอันมหาศาล และชี้ทางแก่คนเป็นอันมาก พระยมเทพเจ้า เป็นปฐมบุรุษผู้ชี้ทางให้เราเดิน เคหะ (ที่เราจะไปสู่) อย่าเอาของเราไป ผู้มีชีวิตอยู่ในขณะนี้ ย่อมไปตามยถากรรมของตนสู่แดนที่บรรพบุรุษของเราได้ไปก่อนแล้ว

“ ดูก่อนพระยม ขอจงยินยอมให้ผู้ที่บำเพ็ญตบะอย่างเคร่งครัด ไม่หวั่นไหวไปสู่เทวโลกเถิด ผู้ใดทำสงครามอันเป็นธรรม ผู้ใดเป็นวีรบุรุษพลีชีวิตในสงคราม ผู้ใดประกอบ

ยัญกรรมนับพันอย่างของงอนฤๅติให้ผู้นั้นไปสู่เทวโลกเกิด ดูก่อนพระยม ผู้ใดเป็นสมณะผู้เคร่งครัดศีลธรรม รอบรู้ศาสตร์นับพันอย่าง ของยินยอมให้ผู้นั้นไปสู่เทวโลกเกิด (สมัคร บุรวาส 2516 : 152-153)

พิธีกรรมบูชายัญต่าง ๆ ในสมัยพระเวทได้สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของคนกับธรรมชาติได้เป็นอย่างดี เมื่อธรรมชาติอย่างใดให้ประโยชน์แก่มนุษย์แล้ว มนุษย์ไม่ควรจะทำลายธรรมชาติ แต่ควรเอาใจใส่ดูแลและสรรเสริญคุณธรรมชาติเสมือนหนึ่งเป็นเทพเจ้าที่ให้ประโยชน์แก่มวลมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม เมื่อเป็นอย่างนี้ มนุษย์กับธรรมชาติก็จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เหมือนกับชาวอารยะพระเวทได้บูชาธรรมชาติต่าง ๆ ให้เป็นเทพเจ้าของพวกเขา ซึ่งในสมัยนี้เทพเจ้าได้ถูกแบ่งออกไว้เป็น 7 จำพวก คือ

1.2.1 เทวดาบนฟ้า (Gods of The Upper World) ได้แก่ ทุเยาส (Dyaus) วรุณ (Varuṇa) สุรย (Sūrya) สāvitrī (Sāvitrī) ปุศน (Pūshan) วิษณุ (Vishṇu) อุษา (Ushas) มิตร (Mitra) อรยมน (Aryaman) และอศุวิน (Asvins)

1.2.2 เทวดาในอากาศ (Gods of The Air) ได้แก่ วาต (Vata) อินุท (Indra) รุท (Rudra) ปุรจนย (Prajanya) ภฤคุ (Bhrigus) และมารุต (Maruts)

1.2.3 เทวดาบนพื้นดิน (Gods of The Earth) ได้แก่ อคนิ (Agni) โสม (Soma) ยม (Yama) และปฤถิวิ (Prthivi)

1.2.4 เทพเจ้าที่เป็นนามธรรม (Abstract deities) ได้แก่ อทิติ (Aditi) ปุรชาปติ (Prajapati) ศรทุธา (Sraddha) วาจ (Vāch) พฤทสฺปติ (Brihaspati) ก (Ka) กาม (Kāma) วิศเวเทวส (Viśvedevas)

1.2.5 เทพเจ้าผู้มีฐานะต่ำ (Inferior Deities) ได้แก่ ตวษฺตร (Tvastar) ฤภุส (Ribhus) คนธรว (Gandharvas)

1.2.6 เทพอสูร (Demon Deities) ได้แก่ รากษส (Rakshasas)

1.2.7 เทพบิดร (Ancestral) ได้แก่ วิญญาน หรือปิตุฤ (Spirits or Pitṛ) (Clayton 1981 : 58)

วรรณคดีเรื่องนรกในสมัยพระเวทยังไม่ชัดเจนนัก แต่ก็มีพระเวทบางตอนที่กล่าวถึง เช่น ในคำภีร์อถรรพเวทและพราหมณะ มีการกล่าวถึงค่อนข้างจะชัดเจน คือมีการบรรยายว่านรกเป็นสถานที่เบื้องต่ำ มีแต่ความมืดมนชั่ววันรันดร์ ผู้ที่ไปสู่นรกไม่สามารถหนีออกมาได้ (เอ็ม.ทริยันนะ (แต่ง) วิจิตร เกิดวิสิษฐ์ (แปล) 2520 : 26)

คำภีร์พระเวทบางตอนกล่าวถึงการลงโทษคนชั่วหรือคนบาปทั้งหลาย (Rg-veda IV.V.V.) ในสถานที่อันตรงกันข้ามกับสวรรค์ เหมือนกับสถานที่อยู่อาศัยของพวกเขาปีศาจ

หรือพวกพอมดหมอผี พวกฆาตกรฆ่าคนตาย มีสภาพเป็นสีดำมืดสนิทไม่มีแสงสว่างเลย (Keith 1970 : 409-410) เป็นสถานที่ลงโทษผู้เคยทำบาปกรรมไว้ในโลกนี้ คำว่า “นรก” (Naraka loka) เพิ่งมีปรากฏขึ้นมาในสมัยอรรถระเวท หมายถึงเขตแดนซึ่งถูกบรรยายไว้ว่าเป็นเหมือนสถานที่อยู่อาศัยที่ไม่มีความอิสระในอนาคต (Ghosha 1977 : 55)

ในคัมภีร์ฤคเวท (Rgveda) ได้กล่าวถึงพระยม (Yama) หมายถึง ผู้ปกครองคนผู้ตายไปแล้ว พระยมเป็นผู้ที่อนุญาตให้วิญญาณที่ละจากโลกนี้ไปแล้วอาศัยอยู่ในสถานที่ที่มีแต่ความสุขตลอดไป ดังนั้น ท่านจึงเป็นเหมือนเขตแดนแห่งความน่ากลัว และสยดสยองในนรกขุมหนึ่งนั้นมีเปลวไฟลุกโชนอยู่ตลอดเวลา ในอีกขุมหนึ่งเต็มไปด้วยงูร้าย แมลงป่อง และจระเข้ต่อนั้นก็มีบึงใหญ่กว้างหลายไมล์ ซึ่งเต็มไปด้วยหนองและเลือด ส่งกลิ่นเน่าเหม็นคละคลุ้ง มีหมู่นอนและแมลงที่น่าขยะแขยงไต่ยั่วเย้าเต็มไปหมด นอกจากนั้นยังมีขุมนรกอื่น ๆ อีกหลายร้อยขุมซึ่งมีสภาพน่าเกลียดน่ากลัวทำนองเดียวกันนี้ แต่ละขุมก็มีการทรมาน และการลงโทษต่าง ๆ กัน กำลังรอคอยคนบาปอยู่ (สุเมธ เมธาวิทยกุล 2525 : 202)

ในคัมภีร์อถรรวเวท ความตายถูกกล่าวว่าเป็นทูตของพระยม ผู้สำรวจวิญญาณของมนุษย์ทั้งหลายกับสถานที่อยู่ของบรรพบุรุษของพวกเขาเอง (Ghosha 1977: 56) พระยมถือว่าเป็นตัวแทนของคนที่ตายไปแล้ว มีสุนัข 2 ตัวที่ไม่รู้จักอ้อม มีตา 4 ตา รูจมูกกว้าง รักษาประตูทางเข้าไปยังที่อยู่อาศัย (Rg-veda x. 14, 10-12.) คัมภีร์พระเวทเชื่อว่า คนเราหลังจากตายไปแล้ว เขาจะเดินทางผ่านสุนัขตัวใหญ่น่ากลัวมี 4 ตา มีรูจมูกกว้างก่อนจะถึงที่อยู่ของพระยม ในขณะเดียวกันเขาก็ค้นพบชีวิตที่สมบูรณ์มองหาชีวิตเบื้องหน้าในสวรรค์ (Svarga) ถือว่าเป็นสถานที่ที่มีความสุขตลอดกาล

ในสมัยพระเวทเมื่อบุคคลตายไปแล้วจะไปเกิดในนรกหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับกรรมซึ่งแต่ละคนได้เคยทำเอาไว้ การทำกรรมดีในสมัยพระเวทก็คือการทำพิธีกรรมบูชาโยนิ หรือการบำเพ็ญตบะ โดยไม่ขัดกับหลักคำสอนในคัมภีร์พระเวท เมื่อทำได้โดยไม่บกพร่อง ก็จะไปเกิดในสวรรค์ สวรรค์ถือว่าเป็นดินแดนที่น่าปรารถนา มีพระอาทิตย์เป็นเขตแดน มีแต่อาหารและความสำราญรวมทั้งความสุขสนุกสนานรื่นเริงต่าง ๆ ก็มีอยู่ในสวรรค์ทั้งสิ้น

ส่วนผู้ทำความชั่ว ย่อมประสบความทุกข์ความเดือดร้อนทั้งในโลกนี้ และโลกหน้า มีสถานที่ลงโทษผู้กระทำความผิด มีสภาพเป็นถ้ำหรืออุโมงค์ ไม่มีขอบเขต เมื่อคนชั่วตายไปแล้วก็เดินทางเข้าไปสู่สถานที่อันมืดสนิท ไม่มีใครหนีออกมาได้ เป็นสถานที่ปราศจากความสุข ความชั่วทั้งหลายถือว่าเป็นสิ่งที่เพิ่มพูนมาจากภายนอก มนุษย์จะขจัดออกไปได้ โดยการสวดมนตรหรือทำพิธีกรรมบูชาโยนิ (Organ 1974 : 78-79)

ในยุคพระเวทนี้ สรรพสิ่งทั้งหลายอยู่ภายใต้อิทธิพลของลัทธิพิธีกรรมและการบูชา (Ritualism) กล่าวคือ ทุกสรรพสิ่งต้องขึ้นอยู่กับพิธีกรรมทั้งหมด การบูชาในยุคนี้ถือว่าเป็น“ฤณ” คือเป็นหน้าที่ทุกคนจะต้องทำ การประกอบพิธีกรรมถือว่าเป็นการให้ความสำคัญแก่เทพเจ้ามาก ถือว่าเทพเจ้าทั้งปวงเป็นผู้รับผิดชอบ ทั้งในด้านการค้าจุนระเบียบสังคม และระเบียบของจักรวาล (จิรวรรณ ชินะโชติ 2523 : 33)

วรรณคดีเรื่องกรรมและการเกิดใหม่ในยุคพระเวท มีต้นเค้ามาจากฤคเวท โดยเรียกกฎแห่งกรรมที่ไม่มีใครสามารถล่วงละเมิดได้ว่า “ฤค” ความหมายเดิมของคำนี้ก็คือความสอดคล้องกลมกลืนของธรรมชาติ หรือกฎระเบียบของสิ่งต่าง ๆ ทั้งหลาย รวมทั้งระเบียบแห่งศีลธรรมด้วย (จิรวรรณ ชินะโชติ 2523 : 35) เมื่อพิจารณาในส่วนที่เป็นสาระสำคัญของกรรมในสมัยพระเวทแล้ว มีอยู่ 2 ประการคือ

1. ประพฤติกรรม หมายถึง การกระทำที่หวังผลสิ่งตอบแทน
2. นิเวศกรรม หมายถึง การกระทำด้วยการปล่อยวาง หรือไม่หวังผลสิ่งตอบแทนใด ๆ ทั้งสิ้น ถือว่าเป็นหน้าที่ที่จะต้องทำ เป็นการกระทำด้วยความรู้สึกปล่อยวาง มีวิทยาเป็นองค์ประกอบภายใน ผู้มีวิทยาหรือมีความรู้เท่านั้นจะสามารถกระทำกรรมดังกล่าวนี้ได้ (สุจิตรา ธรรัตน์ 2538 : 31-32)

ดังนั้น การประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ในสมัยพระเวทถือว่าเป็นกรรมดีหรือเป็นหน้าที่อย่างหนึ่งที่พึงกระทำ เป็นการสรรเสริญและให้เกียรติต่อเทพเจ้า ซึ่งเชื่อว่าเป็นผู้ปกครองโลกสวรรค์ ปกครองธรรมชาติสามารถอำนวยทั้งความสุขแก่ผู้ทำกรรมดีคือบูชา และความสุขแก่คนผู้ไม่ประกอบพิธีกรรม พิธีกรรมจึงกลายเป็นการตัดสินความดีไปโดยปริยาย การประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ในสมัยนี้ ยังไม่มีรายละเอียดที่ชัดเจนมากนัก แต่ก็ถือว่าเป็นพิธีกรรมเบื้องต้นที่ทุกคนต้องกระทำเพื่อบูชาพระผู้เป็นเจ้า และขอให้พระผู้เป็นเจ้าช่วยเหลือสิ่งต่าง ๆ ตามที่ตนมุ่งหวังเอาไว้

1.3 วิวัฒนาการเรื่องกรรมและการเกิดใหม่ในสมัยพราหมณะ

สมัยพราหมณะถือว่าเป็นยุคแห่งพิธีกรรม คนทั่วไปให้ความสำคัญแก่พิธีกรรมมากกว่าหลักคำสอนที่แท้จริงในคัมภีร์พระเวท กลุ่มชนชาวอารยะได้รับยกย่องให้เป็นหัวหน้าด้านการประกอบพิธีต่าง ๆ เป็นผู้ผูกขาดการประกอบพิธีทางศาสนาทุกอย่าง คนอื่นทำไม่ได้ถือว่าเป็นบาปจะถูกพระผู้เป็นเจ้าลงโทษ การประกอบพิธีกรรมในยุคนี้มีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น และมีความศักดิ์สิทธิ์ในตัวเอง ดังนั้น จึงต้องมีกลุ่มบุคคลผู้มีหน้าที่รับผิดชอบทางด้านพิธีกรรมโดยตรง เป็นสื่อกลางระหว่างเทพเจ้ากับมนุษย์ บุคคลกลุ่มนี้ถูกเรียกว่า “พราหมณ์”

พราหมณ์ได้รวบรวมคัมภีร์ทางศาสนาขึ้น ซึ่งเรียกว่า “คัมภีร์พราหมณะ” ดังนั้นพราหมณ์จึงมีอำนาจสูงมาก เพราะมีบทบาทสำคัญในทางศาสนาและการเมือง เช่น ผู้จะเป็นกษัตริย์จะต้องให้สัตย์สาบานต่อพราหมณ์ก่อน เป็นต้น (อดิศักดิ์ ทองบุญ 2532 : 137) คัมภีร์พราหมณะ เป็นคัมภีร์ว่าด้วยภารกิจที่พึงกระทำในพิธีกรรมของพราหมณ์ เช่น การออกสำเนียง ถ้อยคำในบทสวดให้ถูกต้องชัดเจน รวมทั้งตำนานการทำพิธีกรรม คัมภีร์พราหมณะนี้แต่งขึ้นเป็นร้อยแก้ว มีคำอธิบายเกี่ยวกับพิธีกรรมในพระเวท และวิธีการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ อย่างละเอียดคัมภีร์นี้เกิดขึ้นประมาณ 800 - 500 ปี ก่อน ค.ศ. (วิมลศิริ ร่วมสุข 2522 : 10)

สมัยพราหมณะนี้ถือว่าเป็นยุคทองของพราหมณ์ เป็นผู้มีอำนาจเหนือกว่าทุกกลุ่มชน ประชาชนให้ความเคารพนับถือพราหมณ์ว่าเป็นผู้ศักดิ์สิทธิ์ เป็นตัวแทนของพระเจ้า เป็นทูตสวรรค์ เป็นสรณะอันอุดมของประชาชน เป็นเทวดาในโลกมนุษย์ ไถ่บาปให้แก่ประชาชนได้ชีวิตของทุกคนขึ้นอยู่กับพราหมณ์ พราหมณ์เป็นผู้กำหนดดวงชะตาของคนไว้ทั้งหมด เมื่อประชาชนเดือดร้อนก็พากันไปหาพราหมณ์ เพื่อให้ช่วยปลดเปลื้องความทุกข์และไถ่บาปให้ (พระอุตรคณาธิการ 2534 : 27)

ชนชั้นพราหมณ์ได้รับความเคารพจากประชาชนก็เพราะว่า เป็นผู้เคร่งครัดในพิธีกรรมทำประโยชน์ต่อมวลมนุษย์และทำพวกเขาให้พ้นจากบาปได้ ด้วยวิธีการทำบุญกรรมบูชาเทพเจ้าต่อมาเมื่อได้รับความเคารพมากขึ้น พราหมณ์จึงคิดว่าตนเองเป็นผู้วิเศษ เป็นเทวดาของมนุษย์มีความหยิ่งในเพศและวรรณะของตน จึงยกตนขึ้นเหนือประชาชนทั่วไป และอธิบายว่าโลกนี้จะต้องประกอบด้วยคุณสมบัติ 3 ประการ คือ

1. ต้องมีพราหมณ์

2. ต้องมีคัมภีร์พระเวท

3. ต้องมีวรรณะ 4 ถ้าสังคมมนุษย์ขาดวรรณะทั้ง 4 นี้จะหาสันติคือความสงบไม่ได้เลย (เสรีयर พันธรังษี 2534 : 60) เดิมทีเดียวสันนิษฐานกันว่า การแบ่งชนชั้นเป็นวรรณะในระยะแรกคงถือตามสีผิวของบุคคล เพราะคำว่าวรรณะแปลว่า “สีผิว” ของเผ่าพันธุ์ระหว่างคนดำกับคนขาว (Ghosha 1977 : 25) ได้แก่วรรณะวรรณะวิเดียซึ่งเป็นชน เผ่าพื้นเมืองเดิมกับพวกผิวขาวเผ่าอารยะที่เข้ามาบุกรุกภายหลังและตั้งถิ่นฐานอยู่ในอินเดียในยุควรรณะตอนต้น (สุจิตรา ธรณี 2538 : 18)

ชาวอารยะระบบชนชั้นคนพื้นเมืองและดำรงอยู่ในฐานะผู้ปกครอง ส่วนคนพื้นเมืองเป็นคนผิวคล้ำหรือผิวดำ ผู้ชนกลายเป็นชนชั้นผู้ปกครองมีสถานภาพสูงกว่าชาวพื้นเมืองเดิม ในตอนต้นนี้คงมีเพียง 2 วรรณะคือพวกผิวขาวเป็นวรรณะหนึ่ง คนพื้นเมืองผิวคล้ำอยู่ภายใต้การปกครองเป็นอีกวรรณะหนึ่ง (สุนทร ณ รังษี 2521 : 10)

ต่อมาชาวอารยะถือตัวว่า เป็นผู้เจริญกว่าชนชาวพื้นเมืองไม่ยอมให้มีการปะปนกันทางเชื้อชาติเกิดขึ้น จึงได้ห้ามมิให้มีการสมรสระหว่างชาวอารยะกับคนชาวพื้นเมืองเดิม สงวนอาชีพสำคัญและมีเกียรติไว้สำหรับชาวอารยะโดยตรง ในช่วงนี้ชาวอารยะถูกแบ่งออกเป็น 3 จำพวกตามหน้าที่ หรืออาชีพการทำงานมีฐานันดรไม่เสมอกัน ชนพื้นเมืองกลายเป็นกลุ่มคนผู้มีฐานันดรต่ำสุด และประกอบอาชีพที่ชาวอารยะไม่ปรารถนาจะทำกัน เพราะเป็นอาชีพชั้นต่ำ ในที่สุดก็กลายเป็นระบบวรรณะ (Caste system) ขึ้นมา (สุเมธ เมธาวิทยกุล 2525 : 174)

มีข้อที่น่าสังเกตว่า การแบ่งแยกคนในสังคมอินเดียออกเป็นวรรณะ ในสมัยพระเวทตอนต้น แบ่งออกตามลักษณะของสีผิวและเผ่าพันธุ์เท่านั้น ต่อมาเมื่อคนหลายเผ่าพันธุ์มาอยู่รวมกันเป็นสังคมขนาดใหญ่ ทุกคนมีอาชีพการทำงานแตกต่างกัน มีพื้นฐานด้านต่างๆ ไม่เท่าเทียมกันแต่ละคนทำงานตามหน้าที่ของตน นับว่ามีประโยชน์ต่อด้านการปกครองเป็นอย่างมาก หน้าที่หลักของการทำงานในยุคนั้น คือ เป็นพราหมณ์ผู้สอนศาสนา นักรบ และพ่อค้า

พอมาถึงสมัยพราหมณ์ กลายเป็นยุคทองของพวกพราหมณ์ผู้เป็นเจ้าแห่งพิธีกรรมสร้างฐานอำนาจขึ้นมาด้วยการบอกว่า ตนเองเกิดมาจากพรหม เป็นตัวแทนของพระผู้เป็นเจ้ามีฐานะสูงกว่าคนทั้งหลาย พราหมณ์ได้กลายเป็นผู้ชี้ผิดชี้ถูกเกี่ยวกับชะตาชีวิตของคนในสังคม การแบ่งวรรณะที่เกิดขึ้นจากการทำงานประกอบอาชีพที่แตกต่างกัน ต่อมาได้กลายเป็นการถือเรื่องวรรณะขึ้น มีความรังเกียจและไม่ยอมแต่งงานเป็นสามีภรรยา กับคนต่างวรรณะ (พระราชธรรมนิเทศ 2536 : 12) การจัดวรรณะและถือวรรณะนี้พวกพราหมณ์กล่าวว่า ตนเองไม่ได้เป็นผู้แบ่งวรรณะ แต่เป็นพระประสงค์ของพระผู้เป็นเจ้าเบื้องบนได้กำหนดเอาไว้ ผู้ที่เกิดในวรรณะใด ก็ต้องดำรงอยู่ในวรรณะนั้นตลอดไป

1.4 ระบบวรรณะ 4 (Four caste system)

ระบบวรรณะในประเทศอินเดีย ถือว่าเป็นระบบชนชั้นที่มีการถือกันเคร่งครัดที่สุด ผู้ประพจน์ผิดวรรณะถือว่าเป็นความผิดที่ร้ายแรง วรรณะมีอยู่ 4 ประเภทคือ

1.4.1 วรรณะพราหมณ์ หรือพรหม (Brahmana caste) วรรณะนี้เดิมทีเดียว เป็นพวกทำพิธีกรรมทางศาสนา ทำการบูชาัญแก่คนทุกวรรณะ ในขณะเดียวกัน ก็มีหน้าที่ศึกษาเล่าเรียนจดจำและสืบต่อคัมภีร์พระเวทจนมีความชำนาญ สามารถสั่งผู้อื่นได้ พราหมณ์ถือว่าตนเองเป็นวรรณะสูงสุดในสังคมเพราะเกิดจากพระโอษฐ์ของพระพรหม มีความชำนาญทางด้านวิชาการต่าง ๆ แล้วนำวิชาการนั้นไปสอน และเผยแผ่ให้แก่บุคคลทั่วไป เช่น วิชาจิตศาสตร์ นิติศาสตร์ ดาราศาสตร์ วิทยาศาสตร์ อักษรศาสตร์ เป็นต้น (องค์การศาสนาพราหมณ์-ฮินดู 2519 : 33)

1.4.2 วรรณะกษัตริย์ หรือกษัตริย์ (Kshatriya caste) มีหน้าที่รบทัพจับช้างศึก เพื่อขยายเขตแดนและป้องกันเขตแดนของตนเอง ปกครองบ้านเมืองให้มีความร่มเย็นเป็นสุข ในคัมภีร์ฤคเวทกล่าวว่า วรรณะกษัตริย์เกิดจากพระพาหาของพระพรหม ดังนั้น จึงมีความชำนาญในยุทธวิธีเป็นอย่างดี

1.4.3 วรรณะแพศย์หรือไศยยะ (Vaisya caste) วรรณะนี้คือ ชาวอารยะซึ่งเป็นสามัญชนทั่วไป เป็นวรรณะของคนส่วนใหญ่ในสังคม มีหน้าที่ในด้านทำการค้าขาย ทำการเกษตรกรรม โครีกขกรรม และศิลปหัตถกรรมต่าง ๆ วรรณะนี้เกิดจากพระโสณิ (ตะโพก) ของพระพรหม (สุจิตรา ธรณีน 2538 : 18)

1.4.4 วรรณะศูทรหรือศูทร (Sūdra caste) วรรณะนี้คือชาวพื้นเมืองเดิมระหว่างพวกอารยะกับมิลักกะ มีหน้าที่การทำงานที่ต่ำต้อย เช่น เป็นทาส กรรมกรผู้ใช้แรงงานวรรณะนี้ถูกกดขี่และกีดกันในด้านอาชีพและสังคม ถูกเหยียดหยามว่าเป็นทาสหรือทาสยเพราะ เกิดจากพระบาทของพระผู้เป็นเจ้า เป็นกลุ่มชนผู้ไม่มีอาชีพที่แน่นอน ต้องคอยรับใช้พวกอารยะที่อยู่ในวรรณะสูง ได้รับค่าจ้างเลี้ยงชีพเพียงเล็กน้อยตามแต่เขาจะกรุณา (สุเมธ เมธาวิทยกุล 2525 : 174)

การจัดระบบสังคมเป็นระบบวรรณะ เกิดขึ้นจากปัญหาทางเชื้อชาติ และการเมืองระหว่างชาวอารยะกับชาวดราวิเดียน การปฏิบัติต่อกันระหว่างคนทั้ง 2 กลุ่มทำให้เกิดการแบ่งชาติชั้นวรรณะขึ้น ในเบื้องต้นก็เพื่อความสะดวกในด้านการปกครองและการประกอบอาชีพ ต่อมา ระบบวรรณะถูกแปลความหมายไปในทางอื่นเพื่อประโยชน์ของคนบางกลุ่ม กลายเป็นระบบที่มีความบริสุทธิ์และศักดิ์สิทธิ์ในตัวเอง ใครจะฝ่าฝืนไม่ได้ จนกระทั่งทุกวันนี้

ชาวอินเดียในยุคพราหมณะ มุ่งเน้นการประกอบพิธีกรรมเป็นหลัก เพราะมีความเชื่อตามพราหมณ์นักสอนศาสนาว่า ถ้าทำพิธีกรรมได้ถูกต้อง พระผู้เป็นเจ้าจะอำนวยผลทุกอย่างให้แก่ผู้นั้น พิธีกรรมบูชายัญเป็นหน้าที่หลักที่ทุกคนต้องทำ ถ้าไม่ทำก็จะถูกเทวะลงโทษให้ได้รับความทุกข์ ความลำบาก ทั้งในปัจจุบันและอนาคตหลังจากที่ตายไปแล้ว

ความเชื่อเรื่องกรรมและการเกิดใหม่เริ่มมีความชัดเจนมากขึ้นจากคำว่า “ฤต” ถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นแห่งความเชื่อเรื่องนี้ เป็นตัวสะท้อนกรรมหรือการกระทำของมนุษย์ คนเราเมื่อทำกรรมอย่างใดแล้ว ย่อมได้รับผลของกรรมนั้นทั้งที่เป็นกรรมดีและกรรมชั่ว การประกอบพิธีกรรมบูชายัญเป็นการทำกรรมดีที่นายกองและทุกคนควรปฏิบัติเพื่อความสุขของตนเอง

การเกิดใหม่มีจุดกำเนิดจากความเชื่อเรื่องพระพรหมหรือพระผู้เป็นเจ้า ชาวอารยะเชื่อกันว่า พุทฺหมนุเป็นบ่อเกิดแห่งสรรพสิ่งในสากลจักรวาล เป็นวิญญาณสากลหรือปรมาตมณูวิญญาณหรืออาตมณูของแต่มนุษย์ละคนมาจากพระพรหมหรือปรมาตมณู ผู้ที่รู้แจ้งเห็น

จริงในอาตมณฺของตนเองจะเข้าถึงโมกษะ คือ ความหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิดอีกต่อไป (สุเมธ เมธาวิทยกุล 2525 : 177)

พुरुหมนฺเป็นสิ่งที่ดำรงอยู่ในภาวะ เป็นสิ่งแท้จริงสูงสุด ไม่มีขอบเขตจำกัด ไม่มีรูปร่าง ไม่มีเบื้องต้น ไม่มีที่สิ้นสุด ดำรงอยู่ตลอดเวลา มีอยู่ในทุกสิ่ง ปรากฏในทุกสิ่ง ทุกสรรพสิ่งเกิดมาจากพुरुหมนฺ มนุษย์ก็เกิดจากพुरुหมนฺและเป็นส่วนหนึ่งของพुरुหมนฺ มนุษย์ทุกคนมีชีวาตมณฺเป็นตัวแท้จริงของชีวิต ร่างกายมีการเปลี่ยนแปลงและสลายไปในที่สุด ส่วนชีวาตมณฺนั้นจะคงอยู่สภาพเดิมตลอดเวลา ไม่เปลี่ยนแปลงหรือสลายไปตามด้วยที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะว่า มันเป็นส่วนหนึ่งของอาตมณฺสากลหรือปรมาตมณฺ ในเวลาที่คนตายชีวาตมณฺจะละทิ้งร่างกายเก่าแล้ว ไปอาศัยร่างกายใหม่ เหมือนคนที่เปลี่ยนเสื้อผ้าจากชุดเก่าเป็นชุดใหม่ ฉะนั้น

วิญญาณหรือชีวาตมณฺนี้ เป็นตัวนำมนุษย์ไปสู่การเกิดใหม่ตามกรรมแต่ละคนที่ได้เคยกระทำไว้ ชีวาตมณฺนี้ออกมาจากปฐมวิญญาณคือพुरुหมนฺ เป็นเหมือนประกายไฟที่กระเด็นออกมาจากดวงไฟมหิมา หรือหยาดน้ำจากมหาสมุทรอันเป็นแหล่งกลาง วิญญาณของสรรพสัตว์ก็เช่นเดียวกัน เมื่อหลุดออกจากพुरुหมนฺแล้ว ย่อมเข้าไปอาศัยอยู่ในรูปต่าง ๆ นับครั้งไม่ถ้วนชาติหนึ่งอาจเป็นเทวดา ชาติที่สองอาจเป็นมนุษย์ ชาติที่สามอาจเป็นสัตว์หรือเป็นพืช วนเวียนกันอยู่อย่างนี้ไม่มีเวลาหยุดนิ่ง ต้องเสวยสังสารทุกข์เพราะกรรมตลอดไป จนกว่าชีวาตมณฺนั้นจะพบโมกษะ คือ ความหลุดพ้นจากการเกิด กลับเข้าสู่แหล่งที่มาเดิมคือพुरुหมนฺ (สุจิตรา ธรรัตน์ 2538 : 27-29)

ความแตกต่างของมนุษย์เป็นไปด้วยอำนาจแห่งกรรม คือ การกระทำที่เคยทำไว้แต่ชาติก่อน ๆ ผู้ทำกรรมดีย่อมได้รับผลดี ผู้ทำกรรมชั่วย่อมได้รับผลชั่ว (Edgerton 1965 : 30) กรรมนี้เองทำให้มนุษย์ต้องเวียนว่ายตายเกิดโดยไม่มีที่สิ้นสุด ถ้ามนุษย์ต้องการจะหลุดพ้นจากอำนาจแห่งวัฏจักรนี้ ต้องหยุดเดิมเชื่อให้แก่วิญญาณของตนเอง ปฏิบัติตามหลักของอกรรม คือ การทำกรรมที่ไม่หวังผลสิ่งตอบแทนใด ๆ เพื่อเข้าสู่พुरुหมนฺ อันเป็นปฐมวิญญาณของสิ่งทั้งหลาย (เสฐียร พันธรัณย์ 2534 : 72) ผู้ใดรู้แจ้งอาตมณฺของตนเองว่าเป็นอาตมณฺของพระพรหมแล้ว ผู้นั้นย่อมเข้าถึงพระพรหมและหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิดในที่สุด แต่สำหรับผู้ที่ยังไม่บรรลุปुरुหมนฺ ชีวิตย่อมเริ่มต้นด้วยการเกิดใหม่เสมอ โดยไม่มีที่สิ้นสุดจะเกิดเป็นอะไรก็ขึ้นอยู่กับกรรมที่เคยทำไว้อดีตชาติ กรรมถือว่าเป็นกฎแห่งธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ทั้งหลายและทำงานด้วยตัวของมันเอง เป็นกฎระเบียบของชาวโลกที่สะท้อนให้เห็นความประสงค์ของพระผู้เป็นเจ้า ในสมัยพระเวท พระเจ้าทั้งหลายได้รับการนับถือว่า เป็นผู้พิทักษ์รักษากฎระเบียบของโลก (Rita of the world) ต่อมาในสมัยอุปนิษัต อธิพลความเชื่อเรื่องกรรมเริ่มเปลี่ยนไป กรรมไปอยู่ภายใต้การควบคุมของพระผู้เป็นเจ้า พระผู้เป็นเจ้าเป็นผู้วางระเบียบหรือบัญญัติกฎแห่งกรรมเอง

เรียกว่า กรมาธยักษ (Karmādhyakṣah) ดังนั้น การให้ผลของกรรมจึงปราศจากอคติใด ๆ (Radhakrishnan 1953 : 114)

ชาวอินเดียในสมัยพราหมณะมีความเชื่อว่า พุรุษมनुเป็นเทพเจ้าสูงสุด พระองค์เป็นสภาวะธรรมไม่มีตัวตน เป็นผู้สร้างสรรพสิ่งทั้งหลายขึ้นมา วิญญาณของมนุษย์และสัตว์ทั้งหลายมาจากพระพรหม พระพรหมมีอยู่ในทุกชีวิต ทุกชีวิตคือพระพรหม ดังนั้น เมื่อมนุษย์ตายไปมีเพียงร่างกายภายนอกเท่านั้นที่เสื่อมสลายไป แต่วิญญาณ หรือชีวาตมของผู้นั้นไม่เสื่อมสลายไปด้วย ยังคงอยู่ต่อไปตราบใดที่ยังไม่บรรลุโมกษะ โดยจะเคลื่อนออกจากร่างกายเก่าไปอาศัยอยู่ในร่างกายใหม่ ก่อนที่วิญญาณหรือชีวาตมจะออกจากร่างไป มันจะต้องค้นหาร่างกายใหม่เพื่อเป็นที่อยู่อาศัยให้ได้ก่อน ร่างกายใหม่นี้จะดีหรือชั่วขึ้นอยู่กับอิทธิพลแห่งกรรมดีกรรมชั่วที่แต่ละคนได้เคยสร้างเอาไว้

2. ประเภทของกรรม

กรรมหรือการกระทำของมนุษย์ที่ปรากฏในคัมภีร์อุปนิษัท ยังไม่ได้จัดไว้เป็นหมวดหมู่โดยตรง มีกระจายอยู่ทั่วไป ทรรศนะเรื่องกรรมในสมัยอุปนิษัทไม่แตกต่างจากสมัยพระเวทมากนัก ในสมัยพระเวทและสมัยพราหมณะ ลักษณะของกรรมจะขึ้นอยู่กับการทำพิธีกรรม การบวงสรวงเทพเจ้าเพื่อให้เทพเจ้าพอใจและอำนวยผลที่พึงปรารถนาแก่ผู้ทำพิธีกรรมทุกคน แต่ถ้าพระผู้เป็นเจ้าไม่พอใจ ก็จะอำนวยผลร้ายแก่ผู้ประกอบพิธีกรรมให้ได้รับความเดือดร้อนต่าง ๆ ดังนั้น กรรมดีกรรมชั่วจึงขึ้นอยู่กับความประสงค์ของพระผู้เป็นเจ้า

ต่อมาในสมัยอุปนิษัทเชื่อว่า ความเป็นไปหรือการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ถูกกำหนดด้วยการกระทำของมนุษย์เอง และเชื่อว่าใครทำกรรมอย่างใด ย่อมได้รับผลอย่างนั้นไม่มีใครหลีกเลี่ยงหนีไปได้ กรรมนั้นจะดีหรือชั่วขึ้นอยู่กับพระเจ้าเป็นเบื้องต้น และขึ้นอยู่กับความรู้แจ้งเห็นจริงในพุรุษมनुเป็นเบื้องปลาย (จิรวรรณ ชินะโชติ 2523 : 40) การบรรลุหรือรู้แจ้งพุรุษมनु เป็นจุดมุ่งหมายสูงสุด มีสภาพเป็นอนันต ไม่มีเบื้องต้นและเบื้องปลาย อย่างไรก็ตาม การที่คนจะรู้แจ้งพุรุษมनु ต้องเริ่มต้นด้วยการทำกรรมตามหลักคำสอนที่มีอยู่ในศาสนา ในคัมภีร์อุปนิษัทได้กล่าวถึงเรื่องกรรมไว้หลายประการ แต่เมื่อสรุปแล้วมี 2 ประการคือ

2.1 อกุศลกรรม

อกุศลกรรมหมายถึง กรรมชั่วหรือการกระทำที่ไม่ดีในด้านต่าง ๆ เกิดขึ้นได้ 3 ทาง คือ การทำความชั่วทางกาย เช่นฆ่าหรือทำร้ายร่างกายคนและสัตว์โดยไม่มี ความปรานี ประกอบ อาชีพทุจริตผิดหลักคำสอนทางศาสนา การพูดไม่ดีทางวาจา ไม่พูดคำสัตย์จริง และการคิดไม่ดี

ทางใจหรือมนัส ไม่รู้สิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริง กรรมชั่วจะเกิดขึ้นได้ก็เพราะมีใจเป็นแกนนำสนับสนุนให้ต้องทำกรรม อกุศลกรรมในคัมภีร์อุปัชฌาย์ไม่ได้ถูกจัดเป็นหมวดหมู่ไว้อย่างชัดเจน มีปรากฏอยู่ทั่วไปตามคัมภีร์ต่าง ๆ

2.2 อกุศลกรรม

อกุศลกรรม หมายถึง กรรมดีหรือการกระทำฝ่ายดี เกิดขึ้นได้ 3 ทาง คือ การทำความดีทางกายไม่ฆ่าไม่เบียดเบียนใคร ทำอาชีพของตนให้หมดจดตามหลักของศาสนา การพูดดีทางวาจาหรือพูดเฉพาะคำสัตย์จริง และการคิดดีทางใจ คิดเอื้อเพื่อความดีเพื่อคนอื่น ไม่คิดจองเวรใครมีใจเมตตาต่อสรรพสัตว์ทั้งหลาย มีความเห็นและมีความเข้าใจถูกต้องตามหลักของศาสนา กรรมชนิดนี้เกิดขึ้นจากแรงกระตุ้นฝ่ายดี มีเจตนาดี อำนวยเป็นความสุขทั้งแก่ตนและบุคคลอื่น (แสง จันทรงาม 2535 : 195) ทั้งอกุศลกรรมและกุศลกรรม มีลักษณะที่แตกต่างกันชัดเจนสามารถกำหนดรู้ได้ตามลักษณะของการกระทำแต่อย่าง

3. ลักษณะของอกุศลกรรมหรือกรรมชั่ว

คัมภีร์อุปัชฌาย์หลายคัมภีร์ ได้กล่าวถึงลักษณะของกรรมชั่วว่าเกิดขึ้นได้ 3 ทาง คือ เกิดขึ้นทางกายวาจา และใจ ส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของคน มีทั้งคนดีและคนชั่วปะปนกันไป การดำเนินชีวิตที่ผิดพลาด ประกอบอาชีพทุจริต ไม่เคารพสิทธิของผู้อื่น เช่น เป็นขโมยสิ่งของของผู้อื่น ดื่มสุราหรือน้ำเมาเป็นเหตุให้เสียสติ ก่อการทะเลาะวิวาทไม่ให้เกียรติแก่ครูบาอาจารย์ที่สั่งสอนวิชาการต่าง ๆ พูดคำไม่เป็นจริง หรือคบคนชั่วเป็นมิตร เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ถือว่าเป็นอกุศลกรรมทั้งสิ้น ใครก็ตามเมื่อทำกรรมชั่วเหล่านี้ มีโอกาสที่จะเข้าสู่อบายได้ ในคัมภีร์อุปัชฌาย์ไม่ได้แยกเรื่องอกุศลกรรมต่าง ๆ ไว้เป็นหมวดหมู่หรือเป็นข้อ ๆ แต่ก็พอรวบรวมและแยกเป็นหมวดได้ดังนี้

3.1. อกุศลกายกรรม

อกุศลกายกรรมหมายถึง กรรมชั่วที่เกิดขึ้นทางกายฝ่ายอกุศล มีกายเป็นฝ่ายสนับสนุนให้ทำกรรมชั่ว ก่อให้เกิดความเดือดร้อนเสียหายแก่คนผู้ทำกรรมชั่ว อกุศลกายกรรมตามพระคัมภีร์อุปัชฌาย์มีหลายประการเช่น ผู้ไม่ประกอบพิธีกรรมบูชาเทพเจ้าและบรรพบุรุษ ไม่เรียนคัมภีร์พระเวท ไม่บริจาคทานไม่เลี้ยงดูมารดาบิดา ไม่เคารพครูอาจารย์ ไม่ต้อนรับแขกผู้มาเยี่ยมเยียน ประกอบมิชฌาชีพลักขโมยสิ่งของของผู้อื่น ฆ่าสัตว์และมนุษย์ หรือคบคนชั่วเป็นมิตร เป็นต้น ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

“เสตโน หิรณฺยสฺย สุรํ ปิพฺศํ จ คุโรสฺส ตลปมาวสนฺพหฺมหา ใจเต ปตฺนติ จตุวาระ ปญฺจมศฺ จาจรํสุตฺตริติ. (C.U. 5.10.9.)

บุคคลใดขโมยทอง ต้มสุรา ไม่ให้เกียรติแก่เตียงนอนของครู (ล้วงละเมียดทางทาง เพศต่อภรรยาของครู) ขำพราหมณ์ บุคคลทั้ง 4 ประเภทนี้ ย่อมตกต่ำ พร้อมกับบุคคลลำดับที่ 5 ผู้คบกับบุคคลเหล่านี้

การปฏิบัติตนเคร่งครัด ประพฤติธรรมตามคำสอนในคัมภีร์ มีระเบียบวินัยในการอยู่ร่วมกัน ควบคุมตนเองได้ ประกอบพิธีกรรมตามระเบียบพิธีได้ถูกต้อง สังคมย่อมมีแต่ความสุข เหมือนกับอยู่ในโลกของพुरुหมนุ อีกอย่างหนึ่งก็สะท้อนให้เห็นว่า การประพฤติธรรมตามคำสอนทางศาสนา ไม่มีใครกระทำความชั่วใด ๆ ทำให้คนทั่วไปในสังคมมีความสุข ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

“น เม เสตโน ชนปเท น กทรฺโย น มทุยโปนนานาหิตาคฺคิรฺนาวิทฺวานุ น สุวโร สุวริณฺ ฤตะ. (C.U. 5.11.5.)

ในอาณาจักรของข้าพเจ้า ไม่มีขโมย ไม่มีคนตระหนี่ ไม่มีคนดื่มน้ำเมา ไม่มีคนผู้ปราศจากไฟบูชาัยญ ไม่มีคนโกง ไม่มีสามีผู้นอกใจภรรยา ไม่มีภรรยาผู้นอกใจสามี

อกุศลกรรมมีความเกี่ยวข้องกับภพที่เกิด ถ้าคนไม่ปฏิบัติตามหลักคำสอน เช่น ไม่ให้ทาน ไม่มีศรัทธา หรือไม่บูชาัยญ เป็นต้น ย่อมส่งผลให้ผู้ทำกรรมไปเกิดเป็นสัตว์ชั้นต่ำ เป็นพวกมิจฉาภิภูมิจึงมีความเห็นผิดว่าถูก หรือเห็นกรรมไม่ดีว่าเป็นกรรมดี ถึงจะประดับตกแต่งร่างกายดีเพียงใด ก็ไม่สามารถเข้าโลกสวรรค์ได้ กรรมชั่วอะไรก็ตามที่คนทำไปแล้ว ผลแห่งกรรมชั่วย่อมติดตามคนนั้นไป เช่น ผู้ฆ่าพราหมณ์เมื่อตายไปแล้ว ย่อมเข้าสู่โลกมืดหรือโลกของคนชั่ว ถือว่าเป็นกรรมที่หนัก ผู้ทำกรรมนี้ย่อมไม่มีโอกาสพบกับแสงสว่าง อยู่แต่ในโลกมืดตลอดไปในขณะเดียวกัน ผู้ที่หลงติดในกามารมณ์ เพลิดเพลินในชีวิตไม่รู้จักอาตมณฺ ย่อมเข้าสู่โลกมืดเช่นเดียวกัน ดังข้อความที่กล่าวว่า

“ตสฺมาทปฺยทุเยทาพทานมศฺรทุทธานมยชฺมานมาหุราสุโร พเตตฺยสุราณํ ทิ เอโชนินฺชตุ เปรตฺสยฺ ศรีโร ภิกฺขยา วสเนนาลงกาเรณฺติ สํสฺกฺรวฺนตฺยเตน หุยมํ โลกํ เชษฺยนฺโต มนฺยฺนเต. (C.U. 8.8.5.)

เพราะฉะนั้น คนทั้งหลายจึงกล่าวถึงบุคคลผู้ไม่ให้ทาน ผู้ไม่มีศรัทธา ผู้ไม่บูชาัยญนั้นว่าย่อมเป็นพวกอสูร (คนชั่ว) เพราะว่า นี่คือ หลักธรรมของพวกอสูรทั้งหลาย พวกเขา ย่อมตกแต่งร่างกายของผู้ที่ล้วงลับไปแล้ว ด้วยสิ่งของที่พวกเขาขอมาได้ด้วยเสื้อผ้า และด้วยเครื่องประดับ และคิดว่า โดยการทำอย่างนั้น พวกเขาจะไปสู่โลกหน้า

“ อสุรยา นาม เต โลกา อนูเณ ตมสา’ วฤตาสะ ต่ำสฺเต เปรุตยาภิคจฺจติ
เยเกจาตฺมหโน ชนาะ. (Īśa. 3)

โลกของอสูรเหล่านั้น ถูกปกคลุมด้วยความมืดมิด บุคคลผู้มาอาตมณ ย่อมเดิน
ทางไปสู่โลกของอสูรเหล่านั้น หลังจากตายไปแล้ว

อกุศลกายกรรมบางอย่าง ถึงแม้จะเป็นเรื่องเล็กน้อยแต่ก็มีผลกระทบโดยตรงต่อ
ผู้ทำกรรม เช่น ผู้ไม่ต้อนรับแขกผู้มาเยี่ยมเยียน ปลอ่ยให้พวกเขาดื่ماءอดอาหาร เจ้าของบ้าน
ย่อมไม่ได้รับความสุข ไม่ได้สิ่งที่ตนปรารถนา เพราะไม่ประพฤติธรรมไม่เอื้อเฟื้อบุคคลอื่นส่งผล
กระทบต่อคุณธรรมที่สั่งมาของสังคม ผู้ที่มีนิสัยคับแคบ ประกอบทุจริตกรรมเป็นนิจ ถึงแม้จะ
มีความรู้ก็ไม่สามารถเข้าสู่ความจริงอันสูงสุดคือพหุมนได้ เหมือนกับว่าเป็นผู้ทำกรรมหนักทีเดียว
ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

“ อาสาปรตฺติเกเส สํคตํ สุนฺนตํ เจษฺฐาปุรเต ปุตรปฺสฺนศฺจ สรวานฺ เอตฺตวฺฤณฺณเต
ปุรุษสฺยาละปเมธโส ยสฺยานศฺนฺนวสฺติ พุรฺหมโณ คฤเท. (Kāṭha. 1.1.8.)

ความหวังและความคาดหวัง มิตรภาพและความสุข ยัญกรรมและกรรมดี บุตร
สัตว์เลี้ยงและทุกอย่างถูกพาหนีไป จากบุคคลผู้มีปัญญาน้อยซึ่งให้พราหมณ์อดอาหารอยู่ในบ้าน

“ นาวิโรโต ทฺสจฺจริตาต.....ปฺรชฺฌาเนโนมาปฺนฺยาต. (Kāṭha. 1.2.24.)

ผู้ใด ไม่ถว้จากทุจริตกรรม.....ผู้นั้นแม้มีความรู้ก็ไม่สามารถเข้าสู่อาตมณได้

คัมภีร์อุปนิษทยอมรับว่า การประกอบพิธีกรรมบูชายัญ เป็นกรรมดีที่ควรปฏิบัติ
แต่เป็นความดีเบื้องต้นของชีวิต ถ้าผู้ทำพิธีติดอยู่เพียงแค่พิธีกรรม ทำพิธีกรรมอย่างเคร่งครัดทุก
ขั้นตอน ไม่มีความรู้ที่แท้จริงกับสิ่งที่ทำไปนั้น ถือว่าเป็นการกระทำที่เปล่าประโยชน์ ทำให้ชีวิต
มีความทุกข์ได้เช่นเดียวกัน ถึงแม้จะทำพิธีเช่นไหว้บูชาเป็นเวลาหลายปี ก็ไม่สามารถเข้าถึงเป้าหมาย
ที่สูงสุดแห่งคำสอนทางศาสนาได้ เป็นกรรมที่ไร้ค่า ไม่เกิดประโยชน์ เป็นการกระทำของคนโง่

ดังนั้น กรรมจึงมีทั้งระดับโลกิยะคือการดำเนินชีวิตทั่วไป และระดับโลกุตระคือ
ขั้นการรู้แจ้งพหุมน ผู้เข้าถึงพหุมนจะอยู่เหนือกรรมชั่วทั้งหลาย ส่วนบุคคลผู้ทำกรรมชั่ว หรือ
ผู้ที่ซึ่มซมเพียงการทำยัญกรรมอย่างเดียว ทำให้เขาต้องวนเวียนอยู่ในสังสารวัฏ ผลแห่งกรรมชั่ว
ต่าง ๆ ย่อมติดตามบุคคลนั้นไป ส่งผลให้ชีวิตมีแต่ความมืดมน ไม่พบกับแสงสว่าง ในขณะเดียวกัน
เขาย่อมถูกลงโทษอย่างหนัก เช่น ถูกฆ่า ถูกทรมานให้ได้รับความทุกข์ ความเดือดร้อนตาม
กรรมชั่วที่ตนเคยทำเอาไว้ ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

“ ปฺลวาทฺเต อหฺมเต อหฺมเต ยชฺฌรูปา อชฺฌาตฺโศกฺตมวฺริ เยสุ กรฺม เอตฺตจฺเจรโย
เย’ ภินฺนุทฺตติ มฺมตฺตา ชรามฺมตฺตํ เต ปฺนเรวปี ยนฺติ. (M.U. 1.2.7.)

เรื่องแห่งชฎรูป (รูปแบบการบูชาญ) ทั้ง 18 อย่างเหล่านี้ เป็นสิ่งที่ไม่มั่นคง
กรรมที่ทำในยัญพิธีเหล่านี้ กล่าวกันว่าถ้า คนที่ชื่นชมว่าการกระทำนั้นดีกว่า (การกระทำอย่างอื่น)
เป็นคนโง่เขลา ย่อมไปสู่ความแก่และความตายช้าแล้วช้าอีกนั่นเอง

“อวิทฺถายาม พุทฺธา วรฺตมานา วยํ กุฏฺตรธา อิติ อภิมนฺยฺนติ พาลา ยตฺ
กรฺมิณ น ปฺรเวทฺยฺนติ ราคาตฺ เตนาตฺรา ะ กุณฺโณโลกาสุวฺนเต. (M.U. 1.2.9)

คนโง่ผู้มีชีวิตอยู่ในอภิตาต่าง ๆ ย่อมคิดว่า พวกเราบรรลุถึงจุดหมายของเราแล้ว
แต่บุคคลเหล่านั้นผู้ทำกรรมทั้งหลาย ย่อมไม่รู้ (ความจริง) เพราะอำนาจของราคะ เมื่อโลกของ
พวกเขา (กล่าวคือผลแห่งกรรมดี) หมดยุติแล้ว พวกเขาจะจมลง ย่อมเศร้าหมอง

“อิชฺฐาปฺรตฺติ มนฺยมา นา วริชฺฐํ นานฺยจุเจฺรโย เวทฺยฺนเต ปฺรมุฑา นากสฺย
ปฺลุชฺเช เต สุกฺกเต นุกฺกเตวํ โลกํ หินฺตรํ วา วิสนฺติ. (M.U. 1.2.10.)

คนโง่เหล่านี้มักคิดว่า การทำพิธีกรรมและกรรมดีทั้งหลายว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุด
ย่อมไม่รู้จักกรรมดีอย่างอื่น เมื่อเพเลิดเพลินในสถานที่เบื้องสูงแห่งสวรรค์ ซึ่งชนะได้ด้วยกรรมดี
ทั้งหลายของพวกเขา ย่อมเข้ามาสู่โลกนี้อีก หรือเข้าไปสู่สถานที่ที่ต่ำกว่านั้น

“....ส โย มํ เวท น ห ว ิ ตสฺย เกน จน กรฺมณา โลโก มียเต, น เสตฺยเณ ,
น พฺรณฺหตฺยยา, น มาตฺถวเณ , น ปิตฺถวเณ นาสฺย ปาปํ จกฺกฺโขมุขานํ นิมฺเวตฺติ.
(K.U. 3.1.)

บุคคลผู้รู้จักข้าพเจ้าอย่างนี้ โลกของเขาไม่ถูกทำลาย ด้วยการกระกรรมใด ๆ ของ
เขา ไม่ว่าจะด้วยการลักขโมย ไม่ว่าจะด้วยการฆ่าเด็กผู้เกิดในครรภ์ ไม่ว่าจะด้วยการฆ่ามารดาของ
ตนเอง ไม่ว่าจะด้วยการฆ่าบิดาของตนเอง ถ้าบุคคลผู้ปรารถนาจะทำซึ่งบาป สีดำนีดย่อมไม่ออกไป
จากหน้าของเขาได้

“ปฺรุชฺฌํ เสามฺโยตฺ หสฺตคฺฤทฺติตฺมานยนฺตฺยปาหารสฺสีตา สุตฺยมการฺสฺสีตฺปฺรศฺมสฺสไม
ตปเตติ; ส ยทิ ตสฺย กรฺตา ภวติ, ตตฺ เหวานนฺตฺมาตฺมานํ กุรฺเต, โสณฺตฺตฺกาสฺสโนโธณฺตฺเตนาตฺมาน-
มนฺตรธาย ปฺรศฺุ ตปตํ ปฺรตฺติคฺฤทฺตฺมาติ, ส ทฺหฺยเตถ หนฺยเต. (C.U. 6.16.1)

ศิษย์รักเอ๋ย! คนทั้งหลายย่อมนำมาซึ่งบุรุษ ผู้มีมือถูกจับแล้ว พร้อมกับกล่าวว่า
เขาได้กระทำโจรกรรม จึงเผาขวานให้ร้อนสำหรับเขา (ผู้เป็นขโมย)

ถ้าเขาเป็นผู้ทำซึ่งสิ่งนั้น จึงเป็นผู้กระทำตนเองให้เป็นคนพูดเท็จ เนื่องจากว่า
เขาเป็นผู้เกี่ยวข้องกับการพูดเท็จ ถูกปกปิดตัวเองไว้ด้วยสิ่งที่ไม่จริง เมื่อถือขวานที่ร้อนไว้ เขาก็
ถูกเผาไหม้ และแล้วเขาก็ถูกฆ่าตาย

การลงโทษผู้ทำความผิด เป็นการแสดงออกให้เห็นกฎแห่งกรรมอย่างหนึ่งซึ่ง
ปรากฏในคัมภีร์อุปนิษัท ใครทำกรรมอย่างใดก็ได้รับผลกรรมอย่างนั้น ผู้ทำกรรมดี จะทำให้

สังกรรมเย็นเป็นสุขปราศจากการเบียดเบียนกันและกัน ผู้ทำกรรมชั่ว คนที่ทำความผิดเพราะ
 ลักขโมยสิ่งของของผู้อื่น ย่อมได้รับโทษโดยถูกเผาฆ่า หรือถูก نابกับขวานที่ร้อน (Radha
 krishnan 1953 : 466)

ตามทฤษฎีของอุปนิษัทเชื่อว่า การประกอบพิธีกรรมบูชาโยนิ เป็นหน้าที่ที่ควร
 ทำ ผู้ประกอบพิธีกรรมต้องทำให้ถูกวิธีจึงจะเป็นสิริมงคล และมีความสำเร็จในสิ่งที่ตนปรารถนา
 เอาไว้ แต่ถ้าผู้ประกอบพิธี ทำผิดระเบียบกฎเกณฑ์ ผิดขั้นตอน ย่อมก่อให้เกิดเสียหายและ
 เป็นบาปแก่ผู้ทำ ดังนั้น กรรมจึงเป็นสิ่งที่บ่งบอกลักษณะของบุคคล คนจะดีหรือชั่วก็เพราะกรรม
 กรรมนี้เองเป็นตัวที่ทำให้คนเรากลับมาเกิดใหม่ และกำหนดวิถีชีวิตของคนทุกคน ดังข้อความที่
 กล่าวไว้ว่า

“เอวมสฺย ยชฺญ ฤษฺยติ, ยชฺญ ฤษฺยन्ตํ ยชฺมาโน’นฤษฺยติ ส อิชฺฐวา
 ปาปิยานุ ภวติ. (C.U. 4.16.3)

เมื่อใด ยัญกรรมได้รับความเสียหายอย่างนี้ เมื่อนั้น ผู้ประกอบพิธีบูชาโยนิ ย่อม
 ได้รับความเสียหายไปด้วย เขาเป็นบาปเพราะการประกอบพิธีกรรม

“กรรม ไหว ตพฺจตุระ อถ ยตฺปรศฺสตุระ, กรรม ไหว ตตฺปรศฺสตุระ, ปุณฺโย
 ไว ปุณฺเยน กรรมณา ภวติ, ปาปะ ปาเปนาติ..... (B.U. 3.2.13)

สิ่งที่พวกเขาพูดถึงคือ “กรรมนุ” (ผู้ทำกรรม) และสิ่งที่พวกเขาสรรเสริญก็คือ
 “กรรมนุ” เขานั้นแลเป็นคนดีก็เพราะกรรม เป็นคนชั่วก็เพราะกรรมชั่ว

สรุป อกุศลกายกรรมที่ปรากฏในคัมภีร์อุปนิษัทกล่าวไว้แตกต่างกัน กรรมคือการ
 กระทำกิจอย่างใดอย่างหนึ่งของมนุษย์ เป็นสิ่งที่กำหนดความแตกต่างกันของแต่ละคนได้ชัดเจน จะ
 เป็นคนดีหรือคนชั่วก็เพราะกรรม อกุศลกายกรรมเป็นกรรมฝ่ายชั่ว เลวทราม ไม่ก่อให้เกิดประ
 โยชน์อะไรแก่ผู้กระทำ แต่จะนำมาซึ่งความเดือดร้อนความเสื่อมเสีย ทั้งแก่ตนเองและบุคคลอื่น
 สังคมไม่มีความสุข ผู้ที่ทำกรรมชั่วย่อมได้รับผลกรรมชั่ว ทั้งในชาตินี้และชาติหน้าไม่ช้าก็เร็ว
 อย่างไรก็ตาม เมื่อจัดอกุศลกายกรรมที่ปรากฏในคัมภีร์อุปนิษัทออกเป็นข้อ ๆ พอสรุปได้ดังนี้

1. บุคคลผู้เป็นขโมย (เสฺตน/ ตสฺกร)
2. ผู้ดื่มสุราหรือสิ่งมึนเมา (สุรํ ปิว/ มทฺยป)
3. ผู้ไม่ให้เกียรติแก่ครู (ผู้ล่วงละเมิดทางเพศต่อภรรยาของครู)(คุโรสฺตลปมาวสฺน)
4. ผู้ฆ่าพราหมณ์ (พฺรหฺมทา)
5. คบคนชั่วเป็นมิตร (จาจฺรสุเต)
6. ผู้ตระหนี่ไม่ช่วยเหลือคนอื่น (กทฺรย)
7. ผู้ไม่บูชาไฟคือยัญกรรม (นानาหิตาคฺนิ)

8. ผู้โง่เขลา	(อวิทวาน/ มูฆา/ ปรมูฆา)
9. สามิผู้นอกใจภรรยา	(สฺไวรี)
10. ภรรยาผู้นอกใจสามี	(สฺไวริณี)
11. ผู้ไม่ให้ทาน	(อทุเยทาหทาน)
12. ผู้ไม่มีศรัทธา	(อศฺรทุทธาน)
13. ผู้ไม่บูชาญ	(อยชมาน)
14. ผู้ฆ่าอาตมณ (สิ่งมีชีวิต)	(อาตมหนิ ชนา)
15. ผู้ไม่งดเว้นจากกรรมทุจริต	(นาวิโรตฺ ทุศฺจิริตาต)
16. ผู้ฆ่าเด็กที่อยู่ในครรภ์	(พฺรณ-หตฺย)
17. ผู้ฆาตดาของตนเอง	(มาตฺถวธ)
18. ผู้ฆาบิดาของตนเอง	(ปิธฺถวธ)
19. ผู้ทำตนเองให้เป็นคนพูดเท็จ	(อนนฺตมาตฺมานิ กรฺตา)
20. ผู้เป็นคนชั่วเพราะทำกรรมชั่ว	(ปาป ปาเปณ)

3.2 อกุศลวจีกรรม

อกุศลวจีกรรม หมายถึง กรรมชั่วที่เกิดขึ้นทางวาจา การใช้คำพูดที่ไม่ถูกต้อง ไม่ถูกกาลเทศะ ไม่สร้างสรรค์ประโยชน์ พูดเท็จ พูดส่อเสียดยุยงให้คนอื่นแตกความสามัคคีกัน คำพูดเป็นส่วนประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งของมนุษย์ มีจุดประสงค์เพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสารระหว่างเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน การดำเนินชีวิตของบุคคลในแต่ละวัน จะต้องมีการพูดคุยหรือติดต่อกัน จึงทำให้แต่ละฝ่ายรู้จักจุดประสงค์ของกันและกันได้เป็นอย่างดี ผู้ฉลาดย่อมสามารถใช้วาจาให้เป็นคุณประโยชน์ทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น

ส่วนผู้ที่ไม่ฉลาด ไม่รู้จักใช้วาจาย่อมก่อให้เกิดผลเสีย ทั้งแก่ตนเองและส่วนรวมได้บางครั้งอาจจะทำให้ตนเองต้องเสียชีวิตเพราะคำพูดของตนเองก็มี วาจาที่ก่อให้เกิดโทษนี้เรียกว่า วจีทุจริต หมายถึง คำพูดที่ไม่ดี ไม่เหมาะสมต่อการนำมาพูด ถ้าหากนำมาพูดก่อให้เกิดผลเสียมากกว่าผลดี อุปนิษัตถิอว่าวาจามีความสำคัญต่อการเรียนรู้วิชาการต่าง ๆ ผู้ที่ใช้วาจาเป็นย่อมเข้าถึงความสงบหรือมีความรู้แจ้งเป้าหมายที่สูงสุดได้ แต่ถ้าใช้วาจาให้เป็นไปเพื่อการทะเลาะกัน พูดจาหยาบค้าย หรือหมิ่นประมาทคนอื่น ย่อมขัดขวางคุณธรรมต่าง ๆ ที่จะพึงเกิดขึ้น กลายเป็นคนที่ไร้ค่า ไม่นั่นคง ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

“ ส ยะ ส ปาปฺมา, ยเทเวทมปฺรติรูปํ วทติ ส เหว ส ปาปฺมา. (B.U.1.3.2)

ความชั่วอันนั้น คือ การพูดสิ่งที่ไม่เหมาะสม นั่นคือความชั่วอันนั้น

“ อถ เย’ลปะะ กลหิณะ ปิศุณา อุปวาทินสฺเต’ถ เย ปุรภาว ฐยานาปาทำคา
อิโว เต ภวนติ; ฐยานมฺปาสุเสวติ. (C.U. 7.6.1)

ลำดับนั้น คนชั้นต่ำ ชอบการทะเลาะกัน พุดจาให้ร้ายผู้อื่น (ส่อเสียด) และชอบ
ด่าว่าคนอื่น คนดีชั้นสูง ดูเหมือนจะได้รับส่วนแห่งการกระทำสมาธิ จึงทำสมาธิถึงธยาน

วาจาเป็นเหมือนกับดาบ 2 คม ถ้าพูดดีก็ได้ พุดร้ายก็เสีย การพุดกับผู้มีพระคุณ
ต่อตนเอง เช่น พ่อแม่ พี่น้อง หรือครูอาจารย์ เป็นต้น ผู้พุดต้องมีความระมัดระวังเป็นพิเศษ
ให้ความเคารพต่อท่าน ถ้าพุดไม่ดี ไม่สุภาพ หยาดคาย ท่านเปรียบเหมือนกับว่าเป็นผู้ฆ่าบุคคล
เหล่านั้น ย่อมได้รับโทษหนัก มีพระยมเป็นผู้คอยลงโทษพวกเขาด้วยเหล็กแดงอันลุกโชนด้วย
ไฟ เมื่อคนนั้นตายไปก็ทิ้งไว้แต่ร่างกายอันไร้ประโยชน์ ปราศจากบาป ไร้ความรู้สึก เพื่อให้คน
ทั้งหลายได้นำไปเผาหรือฝังดิน ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

“ ส ยทิ ปิตฺร วา มาตฺร วา ภูราตฺร วา สุวสาร์ วาจารย์ วา พฺราหฺมณํ วา
กิญฺจิทฺ ภูถศมิว ปฺรตฺยาห, อิกฺตฺวาสุตฺตฺวิเตยฺวโนมาหุ, ปิตฺตฺหา ไว ตฺวมสิ, มาตฺตฺหาไว ตฺวมสิ,
ภูราตฺตฺหา ไว ตฺวมสิ, สุวสฺสฺสฺหา ไว ตฺวมสฺยาจารย์หา ไว ตฺวมสิ, พฺราหฺมณหาไว ตฺวมสฺสิติ.
(C.U. 7.15.2)

ถ้าว่า บุคคลกล่าวพุดโต้ตอบพ่อแม่ น้องชายหรือน้องสาว อาจารย์หรือพราหมณ์
อย่างไม่สมควร คนทั้งหลายย่อมกล่าวกับบุคคลนั้นแล้ว เจ้าผู้เฒ่าดีเตียน เจ้าเป็นผู้ฆ่าพ่อของตน
เอง เจ้าเป็นผู้ฆ่าแม่ของตนเอง เจ้าเป็นผู้ฆ่าพี่ชายน้องชายของตนเอง เจ้าเป็นผู้ฆ่าพี่สาวน้องสาว
ของตนเอง เจ้าเป็นผู้ฆ่าอาจารย์ของตนเอง .เจ้าเป็นผู้ฆ่าพราหมณ์ของตนเอง

“ อถ ยหฺยูปเยนานตฺตฺกฺรานตฺปฺราณญฺญเลน สมาสํ วฺยาติชนฺทฺเหฺนเนวโนํ พฺรุยฺยะ,
ปิตฺตฺหาสฺสิติ, น มาตฺตฺหาสฺสิติ, น ภูราตฺตฺหาสฺสิติ, น สุวสฺสฺสฺหาสฺสิติ, นาจารย์หาสฺสิติ, น พฺราหฺมณหาสฺสิติ.
(C.U. 7.15.3)

แต่สมมติว่า บุคคลคนหนึ่งทำพวกเขาเหล่านั้นผู้มีปณธออกจากร่างไปแล้ว ให้มา
รวมกัน ด้วยเหล็กอันแหลมคมแล้วเผาเขา คนทั้งหลายก็จักไม่พุดกับบุคคลนั้นว่า ท่านเป็นผู้ฆ่า
พ่อของตนเอง ไม่พุดว่าท่านเป็นผู้ฆ่าแม่ของตนเอง ไม่พุดว่าท่านเป็นผู้ฆ่าพี่ชายน้องชายของตน
เอง ไม่พุดว่าท่านเป็นผู้ฆ่าพี่สาวน้องสาวของตนเอง ไม่พุดว่าท่านเป็นผู้ฆ่าอาจารย์ของตนเอง ไม่
พุดว่าท่านเป็นผู้ฆ่าพราหมณ์

วัจกรรมอีกประเภทหนึ่ง มีความจำเป็นต่อการศึกษาเล่าเรียนเพื่อเข้าถึงปัญญาสูง
สุดคือพรหมณ์ ถ้าครูผู้สอน สอนเพียงให้รู้ตามคัมภีร์ แต่ตนเองไม่มีปัญญา ไม่มีความรู้อัน
แท้จริง ชอบกล่าวอ้างถ้อยคำที่ไม่เป็นจริง ใช้กลอุบายหลอกลวงคนอื่น เป็นต้น ล้วนเป็นอกุศล

วชิกรรมที่ไม่ควรประพฤติ ไม่สร้างประโยชน์อันใดแก่ผู้ฟัง เป็นคนที่ไม่น่าคบเป็นอย่างยิ่ง เหมือนกับคนผู้เป็นขโมย ย่อมไม่ควรค่าแก่การเข้าถึงสวรรค์ ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

“.... อถ เย จานุเย ห วฤตา กษายกฺษุณฺทลฺนิห กาลิโน’ถเย จานุเย ห วฤตา ตรฺกทฺฤชฺฌานฺตฺกฺทฺเกนฺทฺรชาโลรฺ ไวทิกฺเชฺฏฺ ปรีสุถาตุมิจฺจนฺติ, ไตะ สทฺ น สํเสตฺ, ปฺรกาศฺยภูตา ไว เต ตสฺสกา อสฺวรัคฺยาติ..... (Maitrī 7.8)

บุคคลผู้ชอบกล่าวอ้างคำที่ไม่เป็นจริง นุ่งห่มผ้าคลุมสีแดง (ผ้ากาสาวพัสตร์) และใส่ตุ้มหูทองคำผู้อื่น ถือกะโหลกศีรษะเป็นภาชนะห่อหุ้มผู้อื่น บางคนทำให้ผู้นับถือพระเวทหันเหไปโดยใช้วาทะศิลป์โกหกหลอกลวงตอบโต้บุคคลอื่น มีหลักฐานปรากฏชัดว่า บุคคลเหล่านั้นเป็นโจร และไม่ควรจะไปสวรรค์.....

“ตสฺย โตโป ทมะ กรฺเมติ ปฺรติษฺฐา เวทาะ สรวางฺคานิ สตฺยมายตฺน. (Kena 4.8)

ตบะ การข่มใจจากอินทรีทั้งหลาย กรรม เป็นต้น เป็นที่ตั้งของสิ่งนั้น พระเวททั้งหลาย เป็นองค์ประกอบทั้งหมด สัตยะคือสิ่งที่อาศัยของสิ่งนั้น

คัมภีร์อุปนิษัทให้ความสำคัญต่อวาจาเป็นอย่างมาก ถือว่าวาจาเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งในการติดต่อสื่อสารกัน เป็นปัจจัยสนับสนุนการเรียนรู้วิชาการต่าง ๆ ช่วยให้ผู้ศึกษาเข้าใจปัญหาสูงสุดตามหลักธรรมในคัมภีร์นั้นได้ ในทางกลับกัน ถ้าผู้พูดไม่ระมัดระวังวาจา พูดไม่ถูกต้องตามกาลเทศะ ชอบด่าว่าบุคคลอื่น ชอบทะเลาะกับบุคคลอื่น ชอบกล่าวส่อเสียดยุยงให้คนอื่นแตกความสามัคคี กล่าวคำรุนแรงหรือไม่คำสมควรกับมารดาบิดา หรือชอบกล่าวอ้างคำที่ไม่เป็นจริง เป็นต้น เขาย่อมได้รับความเดือดร้อนเพราะวจีทุจริตของตนเอง คนอื่นก็ได้รับความเสียหายเช่นกัน อกุศลวจีกรรมหรือคำพูดที่ไม่ดีตามทรรศนะของอุปนิษัท เมื่อแยกเป็นข้อ ๆ พอสรุปได้ดังนี้

1. คำพูดไม่เหมาะสม (ปาปมา วาท)
2. ชอบพูดทะเลาะกัน (กลหิน)
3. คำพูดจาให้ร้ายคนอื่น (ส่อเสียด) (ปิศุนา วาท)
4. พูดติเตียนด่าว่าผู้อื่น (อุปวาทิน)
5. ผู้กล่าวคำรุนแรงต่อพ่อแม่ (ภฤคฺ ปฺรตฺยาห)
6. ประพฤติหลอกลวงผู้อื่น (วฤตา)
7. กล่าวขัดจูงผู้อื่นผู้นับถือพระเวทให้หันเหไปจากพระเวท (ไวทิกปรีสุธา)
8. ผู้กล่าวเพียงตรรกะ (ตรฺกานฺต)
9. ผู้ชอบกล่าวอ้างทฤษฎี (ทฺฤชฺฌานฺต)
10. ผู้ชอบพูดโกหก (กฺทฺท)

3.3 อกุศลมนกรรม

อกุศลมนกรรม หมายถึง กรรมชั่วที่เกิดขึ้นทางใจหรือการคิดผิดจากหลักธรรมของศาสนา กรรมที่เกิดขึ้นทางใจ หรือการกระทำทางใจเรียกว่า “มโนกรรม” มีความสำคัญกว่ากายกรรมและวจีกรรม เพราะเป็นจุดเริ่มต้นแห่งกรรมทั้งหลาย คนคิดก่อนแล้วจึงพูดจึงกระทำ คือ แสดงออกทางกายกับวาจา (พระธรรมปิฎก 2538 : 161) กรรมชั่วที่เกิดขึ้นทางใจนั้น เป็นสาเหตุให้คนทำความชั่วทางกายและวาจาเช่นเดียวกัน เช่น ผู้คิดโลภอยากได้สิ่งของของคนอื่น คิดอาฆาตปองร้ายผู้อื่น คิดผิดหลักธรรมที่มีปรากฏในคัมภีร์ เป็นต้น ถ้าคนเราสั่งสมความคิดประเภทนี้เป็นเวลานานหรือบ่อยครั้ง จะกลายเป็นปัจจัยที่จะก่อให้เกิดการทำความผิดได้ง่าย เพราะใจเป็นตัวสั่งให้ทำนั่นเอง ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

“ส ยะ ส ปาปุมา ยเทเวทมปรติรูป สักลปยติ, ส เอว ส ปาปุมา...(B.U. 1.3.6)

ความชั่วอันนั้นคือ ความคิดใดไม่เหมาะสม นั้นเป็นความชั่วอันนั้น

ความคิดเป็นสภาพทางนามธรรม เป็นพลังที่มีอยู่ภายในทั้งความคิดที่เป็นฝ่ายดีหรือฝ่ายชั่ว เป็นตัวปรุงแต่งให้คนต้องทำกรรมดีหรือกรรมชั่ว มโนกรรมหรือมนสนี่เป็นศูนย์รวมความรู้สึกลึกซึ้งต่าง ๆ เช่น ตัณหา ความคิดไตร่ตรอง ความมีศรัทธา ความละเอียดใจ ความมีเหตุผล เป็นต้น มโนกรรมฝ่ายดีปรุงแต่งให้คนทำกรรมดี มโนกรรมฝ่ายชั่วปรุงแต่งให้คนทำกรรมชั่ว หมกมุ่นอยู่กับการประกอบพิธีกรรมอย่างเดียว ย่อมเข้าไปสู่โลกอันมืดมนของบรรพบุรุษ (Radhakrishnan 1953 : 573) ในขณะเดียวกันคนผู้เพเลิดเพลิน หลงอยู่ในความรู้หรือวิทยาเพียงอย่างเดียว ไม่รู้จักพुरुหมนุที่แท้จริง ก็มีโอกาสเข้าสู่โลกอันมืดมนเช่นเดียวกัน

อกุศลมนกรรมที่ประกอบด้วยกามหรือกิเลส ทำให้คนมีความอยากไม่มีที่สิ้นสุด ทำให้หลงติดอยู่ในสิ่งที่ตนเองปรารถนา แต่ก็ไม่สามารถสนองความอยากของตนให้เต็มบริบูรณ์ได้เปรียบเหมือนกับน้ำในมหาสมุทร ไม่มีแม่น้ำสายใดไหลไปรวมกันแล้วทำให้มหาสมุทรนั้นเต็มได้กาม ความอยาก ความปรารถนาก็มีลักษณะเช่นเดียวกัน ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

“กามะ สักลโป วิจิกิตสา, ศฺรุตธา’ศฺรุตธา, ธฺตติธฺตติธฺ หิริธฺ ธฺริธฺริธฺเยตตฺสรวฺมน เอว.... (B.U. 1.5.3)

ความต้องการ ความคิด(ความดำริ) ความสงสัย ความมีศรัทธา ความไม่มีศรัทธา ความมีใจมั่นคง ความไม่มั่นคง ความละเอียดใจ ความมีปัญญา (ระดับโลก) ความกลัว ทั้งหมดนี้ แท้ที่จริงก็คือมนสนั่นเอง

“อนฺธํ ตมะ ปฺรวิศฺนฺติ เย’วิฑฺยามุปาสเต, ตโต ภูยิวิ เต มโน ย อู วิฑฺยาเย รตะ (Isa 9; B.U. 4.4.10)

คนที่บูชาความไม่จริง ย่อมเข้าไปสู่ความมืดบอดคือความโง่เขลา ส่วนคนที่พึงพอใจในวิทยา (ระดับโลก) ย่อมเหมือนกับเข้าไปสู่ความมืดบอดยิ่งกว่า

“เย เย กามา ทูรลภา มรุตยโลเก สรวานู กามำศุนนุทธะ ปุรารุถยสว...

(Katha 1.1.25)

ขอท่านจงขอสิ่งที่ท่านต้องการ อะไรก็ตามที่ท่านอยากที่จะได้ ในโลกของผู้จะต้องตาย (โลกมนุษย์) ตามที่ท่านพอใจเถิด

สิ่งที่ปรุ้งแต่งมโนกรรมหรือมนสมิทั้งความดีความชั่ว ความดีทำให้เกิดผลดีต่อตนเองนำไปสู่การบรรลุถึงพรหมณ์ในที่สุด ส่วนความชั่วย่อมขัดขวางต่อการรู้แจ้งพรหมณ์ ทำให้คนติดอยู่เฉพาะสิ่งที่ทำให้บันเทิงใจ เพราะเข้าใจว่าเป็นความสุขที่เป็นอมตะ มีความเห็นผิดสำคัญตนเองว่าเป็นบัณฑิตในท่ามกลางอภิชา ไม่เข้าใจอาตมณ มีใจขุ่นมัว ไม่สงบ เศร้าหมองเพราะกาม กามนี้เองเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้คนต้องวนเวียนอยู่ในสังสารวัฏ เพราะหลงติดอยู่เพียงแต่การประกอบพิธีกรรมบูชาัญญ ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

".... หียเต'รุธาทุเย เปรุโย วุถุณิเต. (Katha 1.2.1)

ผู้ใด เลือกสิ่งที่บันเทิงใจ ผู้นั้นย่อมเสื่อมจากเป้าหมายอันสูงสุด

“ .... เปรุโย มนุโท โยคเกษมาทุวุถุณิเต. (Katha 1.2.2)

คนโง่ ย่อมเลือกเอาสิ่งที่บันเทิงใจ เพราะเห็นแก่ความสุขทางโลก

“ส ตวํ ปุริยานปุริยรูปาศจ กามานภิกษยานนจิเกโตสตุยสุรากุષิเ ในตำ สฤงกัา วิตุตมยิมวาปโต ยสุย้า มชฺชนติ พทโว มนุญยาะ. (Katha 1.2.3)

นจิเกตุสสุเอย เมื่อได้พิจารณาเห็นสิ่งที่น่าปรารถนา ทั้งที่น่าพึงพอใจและที่ดูเหมือนว่าน่าจะพึงพอใจ เธอจึงได้ทิ้งมัน เธอไม่ได้รับเอาเส้นทางที่เต็มไปด้วยทรัพย์สมบัติ ซึ่งคนจำนวนมากจมลงไปแล้ว (สู่ความทายนะ)

“อวิทฺถายามนุตเร วรุตมานาเ สุวยํ อีระเ ปณฺทิตํ มนุญมมานาเ ทนฺทรมุยมานาเ ปริยนฺติ มุณฺดา อนฺเธโนว นียมานา ยถาณฺธาเ. (Katha 1.2.5)

บุคคลผู้อาศัยอยู่ในท่ามกลางอภิชา (ความไม่รู้จริง) ผู้สำคัญตนว่าเป็นอิสรชน และเป็นผู้มีความรู้ ย่อมเดินวนไปวนมา เหมือนคนตาบอดจูงคนตาบอดไป ฉะนั้น

“หนฺตฺตา เจนฺมณฺยเต หนฺตํ หตฺสฺเจนฺมณฺยเต หตฺมฺ อุกฺภา เต น วิชานีโต นายํ หนฺติ น หนฺยเต. (Katha 1.2.19)

ถ้าผู้ฆ่าคิดว่าตนเองเป็นผู้ฆ่า ถ้าผู้ถูกฆ่าคิดว่าตนเองเป็นผู้ถูกฆ่า เขาทั้ง 2 คน ต่างก็ยังไม่เข้าใจถ่องแท้ อาตมณฺยอมไม่ฆ่าและหาใช่ผู้ถูกฆ่าไม่

“...นาศานุโต นาสมาหิตะ, นาสานุตมานโส วา’ปี ปุรุชญาเนโนมาปฺนุยาต.
(Katha 1.2.24)

ผู้ที่ไม่สงบ ผู้มีจิตใจไม่ตั้งมั่น (สมาธิ) ผู้มีมนัสไม่สงบ โดยอาศัยความรู้ก็ไม่อาจ
เข้าถึงอาตมุนได้

“.....กามา เย’สย หฤทิ ศฺริตา. (Katha 2.3.14)

ความปรารถนาทั้งหลาย อยู่ในดวงหทัยของมนุษย์

“ กามานุยะ กามยเต มนุญมานะ ส กามภิรชายเต ตตฺร ตตฺร... (M.U. 3.2.2)

ผู้ใดเพลิดเพลिनอยู่กับสิ่งที่น่าปรารถนาทั้งหลาย หวนคิดถึงมัน เขาย่อมเกิดใหม่ ณ
ที่นั่น ๆ เพราะสิ่งที่น่าปรารถนา

“..... อินฺหุริยารุณฺณวิมฺบสฺยานุตฺตะเก กรมวสานุคฺคา. (Maitrī 6.34)

คนที่เข้าใจผิดเพราะอาศัยอินทรีย์ (ประสาทรับรู้) ย่อมมีความคิดที่ไม่ถูกต้อง อัน
เนื่องมาจากกรรมในอดีต

“...ตํ ห ปีโตวาจ เสวตเกโต ยนฺนุ เสามุเยทํ มหามฺนา อญฺจามานี สฺตพฺโธ’สยฺยต
ตมาเทศมปฺรากุชฺชเย. (C.U. 6.1.2)

บิดากล่าวกะเข้านั้นแล้วว่า เสวตเกตฺ เนื่องจากว่าเธอหยิ่งมาก คิดว่าตนเองเรียน
มามากและเป็นคนแข็งแกร่งต่าง (ไม่อ่อนน้อม) เธอได้ถามเกี่ยวกับคำสอนนั้นหรือไม่

อุปนิสัยให้ความสำคัญแก่มนกรรมหรือมนส เพราะถือว่าเป็นศูนย์รวมทั้งกรรมดี
และกรรมชั่ว กรรมชั่วมีบ่อเกิดจากอวิชชาคือความไม่รู้ เมื่อครอบงำบุคคลโดยอ้อมทำให้เกิดความ
มีตนทางความคิด เห็นผิดจากหลักธรรม กรรมต่าง ๆ ก็เกิดขึ้นตามมา ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

“...สมฺโมโห ภยมฺ, วิชาโท นิทฺรา, ตนฺหฺรี, ปฺรมาโท, ชรา, โสกะ, กุชฺช, ปิปาสา,
การุณฺณมฺ, โกรโธ, นาสติกุณฺณมฺ, อชฺฌานมฺ, มาตสฺรยมฺ, ไนฺยการุณฺณมฺ, มุณฺดตฺวมฺ, นิรุวฺริทตฺวมฺ,
นิรากุณฺติตฺวมฺ, อุทฺธตตฺวมฺ, อสมตฺวมิติ ตามฺสานิ, อนฺตสฺตฤชฺฌนา, เสนฺโท, ราโค, โลภ, หีสา,
รติรฺทวิภูริวฺยาจฺจตตฺวมฺ, อีริชฺฌา, กามมฺ, อสฺถิรตฺวมฺ, จลตฺวมฺ, วุยฺครตฺวมฺ, ชิคฺชีฆาโรปารฺชนมฺ,
มิตฺรานุคฺรหณมฺ, ปรีคฺรหาวลฺมโฬ, นิชฺเตชฺวินฺทริยารุณฺณวิภูริชฺเตชฺวภิชฺฌวฺกะ ศุภฺตสฺวโร’น
นตมสฺตวมิติ ราชฺสานิ, เอโตะ ปรีปฺรณฺเฑไตรภิกฺกตา อิติ อยมฺ ภูตาตฺมา ตสฺमानุ นานารูปานิ
อาปฺโนตฺติ, อาปฺโนตฺติ. (Maitrī. 3.5)

ความหลง ความกลัว ความมีใจขุ่นมัว ความชอบหลับ ความเกียจคร้าน ความ
ประมาท ความแค้น ความเศร้าโศก ความทิว ความกระหาย (ทางใจ) ความเป็นผู้ไร้ญาติ
ขาดมิตร ความโกรธ ความเป็นผู้ไม่เชื่อพระเวท ความไม่รู้จริง ความเห็นแก่ตัว ความโหด

ร้าย (ไม่มีความกรุณา) ความโง่เขลา การไม่มีความละเอียด ความไม่ทะเยอทะยาน ความฟุ้งซ่าน ความไม่สม่ำเสมอ เหล่านี้คือฝ่ายที่มีดินน

ความกระหายภายใน ความรัก (แบบไม่มีราคา) ความรัก (แบบมีราคา) ความโลภ การทำร้ายบุคคลอื่น ความต้องการทางเพศ ความเกลียดชัง ความหลงกล ความริษยา กาม (ความไม่รู้จักพอ) ความไม่คงเส้นคงวา ความวอกแวกไม่แน่นอน ความมีใจฟุ้งซ่าน ความทะเยอทะยาน การมุ่งหาทรัพย์ การอนุเคราะห์มิตร ความภูมิใจในตระกูล ความเกลียดชังสิ่งที่ไม่น่ายินดีและยึดติดในสิ่งที่น่ายินดีเกินไป ความยึดมั่นในวัตถุอันน่าปรารถนา ความมีเสียงแหลมเล็กและเสียงหยาบกระด้าง เหล่านี้คือฝ่ายที่เป็นราคะ

เพราะสิ่งเหล่านี้เองเขาจึงถูกรอบงำ เพราะสิ่งเหล่านี้เขาจึงถูกกระทบกระทั่ง ดังนั้น อาตมมุนอันเป็นธาตุ (ภูตธาตุ) ย่อมเข้าถึงรูปต่าง ๆ

มนสฺเป็นส่วนประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งของร่างกาย เป็นจุดเริ่มต้นแห่งการทำการของมนุษย์ทั้งที่เป็นกุศลกรรมหรืออกุศลกรรม ต้นกำเนิดของมนสฺเป็นสภาพบริสุทธิ์ แต่ถูกทำให้แปดเปื้อนเพราะกรรมที่ก่อตัวขึ้นมาจากตัณหา ตัณหาจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับมนสฺหรือเจตนาของแต่ละคน มนุษย์ทำกรรมตามเจตนาของตนเอง (Keith 1970 : 574) กรรมทุกอย่างที่คนเรากระทำ ย่อมมีผลต่อผู้กระทำเสมอ โดยแสดงผลที่จิตใจก่อน ถ้าเป็นกรรมฝ่ายชั่วย่อมทำให้จิตใจเศร้าหมอง ร้อนใจ กระวนกระวายใจ ถ้าเป็นกรรมฝ่ายดี ย่อมทำให้จิตใจบริสุทธิ์ สะอาด สงบ นอกจากนั้นอดีตกรรมเป็นส่วนหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับทุกชีวิต จึงไม่มีใครหลีกเลี่ยงจากกฎแห่งกรรมไปได้

เพราะฉะนั้น มนสฺหรือเจตนาที่เป็นอกุศลกรรมทั้งหลายจึงมีอิทธิพลต่อกายกรรมและวจีกรรม สั่งให้บุคคลต้องทำการชั่วต่าง ๆ ตามความตั้งใจของตนเอง ตามความเป็นจริงมนสฺหรือมโนกรรมมีสภาพบริสุทธิ์ แต่มีความเศร้าหมองเพราะกิเลสที่จรเข้ามา กรรมต่าง ๆ จึงเกิดขึ้นที่ใจเป็นเบื้องแรก เปรียบเหมือนผู้บัญชาการกองทัพสั่งให้บรรดาทหารทำภาระหน้าที่ของตน ฉะนั้นอกุศลมโนกรรมมีหลายประการ เมื่อแยกเป็นข้อ ๆ พอสรุปได้ดังนี้

1. ความคิดชั่ว	(ปาปมา มนสฺ)
2. อารมณ์ที่น่าปรารถนา	(กาม)
3. ความไม่มีศรัทธา	(อศรฺทุธา)
4. ความมีจิตไม่มั่นคง	(อธฺฤติ)
5. ความหวาดกลัว	(ภี)
6. บุษาวិทยา	(อวิทุยฺยามุปาสเต)
7. หลงติดยินดีในวิทยา	(วิทุยฺยํ รตา)

8. เลือกสิ่งทีบ้านเทิงใจ	(เปรโย วุณเฑ)
9. กามอันน่ายินดี	(ปฺรียกาม)
10. สำคัญตนเองว่าเป็นบัณฑิต	(ปณฺฑิตมฺนุญมานา)
11. ไม่เข้าใจตามความเป็นจริง	(น วิชานีต)
12. มีจิตไม่สงบ	(นาศานุต)
13. มีจิตใจไม่มีสมาธิ	(นาสมาหิต)
14. มี मनสไม่สงบ	(นาศานุตมานส)
15. ความคิดที่ไม่ถูกต้อง	(อนฺวุตฺตา)
16. ลุ่มหลงเพราะอินทรี	(อินฺทรียารุถวิมุณ)
17. ความหลง	(สมฺโมท)
18. ความกลัว	(ภย)
19. ความเกียจคร้าน	(ตฺนทุรี)
20. ความประมาท	(ปฺรมาท)
21. ความเศร้าโศก	(โศก)
22. ความหิว	(กฺษุต)
23. ความกระหาย (ทางใจ)	(ปีปาสา)
24. ความเป็นผู้ไร้ญาติขาดมิตร	(การุปฺณย)
25. ความโกรธ	(โกฺรธ)
26. ความเป็นผู้ไม่เชื่อพระเวท	(นาสติกย)
27. ความเขลาไม่รู้จริง	(อชฺฌฺยาน)
28. ความเห็นแก่ตัว	(มาตฺสฺรย)
29. ความไม่มีใจกรุณา	(โนหฺมการุณฺย)
30. ความโง่เขลา	(มุณฺตฺว)
31. การไม่มีความละเอียด	(นิริวรีทฺตฺว)
32. ความไม่มีความทะเยอทะยาน	(นिरากุตฺติตฺว)
33. ความฟุ้งซ่าน	(อุทฺตตฺว)
34. ความไม่สม่ำเสมอ	(อสมตฺว)
35. ความกระหายภายใน	(อนฺตสฺตฺกฺษฺณา)
36. ความรัก(แบบไม่มีราคะ)	(เสนฺท)
37. ความรัก (แบบมีราคะ)	(ราค)

38. ความโลภ	(โลภ)
39. ทำร้ายผู้อื่น	(หิสา)
40. ความต้องการทางเพศ	(รติ)
41. ความเกลียดชัง	(ทวิษฏี)
42. ความหลงกลวง	(วยาวุถตฺตว)
43. ความเห็นแก่ตัว	(อิริชฺยา)
44. ความไม่คงเส้นคงวา	(อสุถิรตฺว)
45. ความวอกแวกไม่แน่นอน	(จลตฺว)
46. ความมีใจฟุ้งซ่าน	(วฺยครตฺว)
47. ความทะเยอทะยาน	(ชิตฺธา)
48. ความมุ่งหาทรัพย์	(อรฺโหปารฺชน, อุปารฺชน)
49. ความยึดติดเกินไป	(อภิชฺวฺค)
50. มีความหยิ่งมาก	(มหามาน)
51. สำคัญตนเองว่าเรียนมาก	(อนฺุจฺานมานี)
52. เป็นคนเย่อหยิ่ง	(สุตฺพุธ)
53. ความมีใจขุ่นมัว	(วิชาท)

4. ลักษณะของกุศลกรรมหรือกรรมดี

ลักษณะของกุศลกรรมหรือกรรมดีตามทรรศนะของคัมภีร์อุปนิษัท มีอยู่หลายประการ แต่ไม่ได้จัดเป็นหมวดหมู่อย่างชัดเจน มีกระจายอยู่ทั่วไปตามคัมภีร์ต่าง ๆ มีทั้งที่เกี่ยวข้องกับระดับโลกิยะและโลกุตตระในระดับที่เป็นโลกิยะนั้น กุศลกรรมหมายถึง การประกอบกรรมทำความดีทั่วไป เช่น การทำพิธีบูชาญ การไม่เบียดเบียนทำร้ายใคร ไม่พูดจาโกหกหลอกลวง เป็นต้นในส่วนที่เป็นโลกุตตระนั้น กุศลกรรม หมายถึง การทำความดีด้วยวิद्या มีจุดประสงค์เพื่อทำลายกิเลสและกรรมทั้งหลายจนบรรลุถึงพुरुหมนุ อันเป็นสิ่งสมบูรณ์สูงสุด (The Absolute) ลักษณะของกุศลกรรมนี้เกิดขึ้นได้ 3 ทาง คือ กุศลกายกรรม กุศลวจีกรรม และกุศลมโนกรรม แต่ละข้อมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1. กุศลกายกรรม

กุศลกายกรรม หมายถึง กรรมดีหรือการกระทำฝ่ายดี เกิดขึ้นทางกายทวาร กรรมชนิดนี้เกิดขึ้นจากแรงกระตุ้นฝ่ายดีหรือมีเจตนาดี เมื่อทำไปแล้วก่อให้เกิดความสุข ทั้งแก่ตนเอง

และคนอื่น มูลเหตุที่ทำให้คนเราทำกุศลกรรมชนิดนี้เกิดขึ้นจากวิทยาซึ่งเป็นรากเหง้าของกรรมดีทั้งหลาย

กุศลกายกรรมตามทฤษฎีของคัมภีร์อุปนิษัทถือว่า เป็นการทำความดีทางกายเป็นแนวความคิดที่พัฒนาจากการประกอบพิธีกรรมหรือการบำเพ็ญตบะเพื่อบูชาเทพเจ้า เพื่อให้เทพเจ้าประทานสิ่งที่ตนต้องการ ใครก็ตามเคยทำกรรมอย่างใดไว้ เขาย่อมเก็บเกี่ยวเอาผลกรรมตามที่ตนได้หว่านเอาไว้ ความเป็นไปหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตปัจจุบันมีผลมาจากอดีตกรรม และก่อให้เกิดผลในอนาคตด้วย กรรมจึงเป็นเครื่องตัดสินความประพฤติของคนโดยปริยาย ดังนั้น คนจึงเป็นคนดีเพราะกรรมดี เป็นคนชั่วเพราะกรรมชั่ว (Organ 1974 : 119)

กรรมดีหรือการกระทำความดีที่เกิดขึ้นทางกาย ในสมัยอุปนิษัทไม่ได้รวบรวมกุศลกรรมไว้เป็นหมวดหมู่อย่างชัดเจนเหมือนในสมัยปัจจุบัน มีกระจายอยู่ทั่วไปมาบ้างน้อยบ้าง เช่น การบำเพ็ญตบะ (asceticism) การให้ทาน (liberality) ความซื่อตรง (right dealing) การไม่เบียดเบียนกันและกัน (no injuring to life) หรือการกล่าวคำสัตย์จริง เป็นต้น (Deussen 1972 : 365) การทำกรรมของแต่ละคนตามทฤษฎีของคัมภีร์อุปนิษัท ไม่มีความอิสระ มีอาตมณหรือมนสอันเปรียบเสมือนเจตนาเป็นตัวสั่งให้ทำกรรม มีปรมาตมณเป็นตัวควบคุมอาตมณอีกต่อหนึ่ง ดังนั้น อาตมณจึงไม่มีความอิสระ ประกอบกรรมตามลำพังไม่ได้ต้องอาศัยปรมาตมณเป็นผู้สั่งให้ทำกรรมอยู่เบื้องหลัง (สมัคร บุราวาส 2516 : 179) อย่างไรก็ตาม กุศลกายกรรมต่าง ๆ ที่ปรากฏในคัมภีร์อุปนิษัทมีขอบข่ายพอประมวลได้ดังนี้

"...ภฺยสา ยชฺฌณ ภูโย ยชฺเชติ, โสศฺรามยตุ, ส ตโป'ตปฺยต. (B.U. 1.2.6)

ท่านจงอนุญาตให้ข้าพเจ้าบูชาด้วยเครื่องบูชาอันยิ่งใหญ่อีกครั้งหนึ่ง เขาได้อาศัยตนเอง และได้บำเพ็ญตบะแล้ว

การบำเพ็ญตบะ คือ การบำเพ็ญเพียรเพื่อแผดเผากิเลสหรือการทำตนเองให้เร้าร้อนจนกิเลสสงบลงมีความสว่างเกิดขึ้นในจิตใจ ความคิดดี คิดไม่เบียดเบียนใคร คิดสร้างสรรค์ประโยชน์ เกิดขึ้นเพราะการบำเพ็ญตบะ (Radhakrishnan 1953 : 153) จัดเป็นกุศลกายกรรมอีกอย่างหนึ่งที่พึงปฏิบัติ นอกจากนั้น การประกอบพิธีบูชาญถือว่า เป็นหน้าที่ที่ควรทำ เพื่อบูชาพระผู้เป็นเจ้า แต่ไม่ควรลุ่มหลงในพิธีกรรมนั้นเพราะว่าพิธีกรรมต่าง ๆ เป็นเพียงความดีขั้นพื้นฐานของมนุษย์ เป็นปัจจัยแห่งความดีเบื้องสูงต่อไป การประกอบกรรมดีต่าง ๆ ก็เพื่อทำหน้าที่ของตนเองให้สมบูรณ์ เช่น การให้ทานเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นเป็นหน้าที่ที่พึงทำ เป็นต้น ถ้าผู้ประกอบพิธีติดอยู่เพียงแค่พิธีกรรมก็จะทำให้เขาวนเวียนอยู่ในสังสารวัฏโดยไม่มีที่สิ้นสุด ปิดกั้นวิทยาของตนเอง ขัดขวางต่อการเข้าถึงสิ่งสูงสุดได้ ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

“...ตเตตานิ ชเปต อสโต มา สทุ คมย, ตมโส มา โชยติรคมย,มฤตโยรุมามฤต คมยิตี....(B.U. 1.3.28)

ขอให้ผู้บูชายัญจงสวดข้อความเหล่านี้ว่า ท่านจงนำข้าพเจ้าไปสู่ความจริงจากความไม่จริง จงนำข้าพเจ้าไปสู่แสงสว่างจากความมืดมิดจงนำข้าพเจ้าไปสู่ความเป็นอมตะจากความตาย

“...ยทิท วา ปุยนววินมตฺตปฺณฺยํ กรุม กโรติ, ตทฐาสฺยานตตะ กุชียตเอย. (B.U. 1.4.15)

ถ้าหากว่าบุคคลทำกรรมอันยิ่งใหญ่และเป็นบุญโดยไม่รู้จักสิ่งนี้ (พुरुหมน) กรรมของเขานั้นย่อมถูกใช้ให้หมดไปในที่สุด

“ อโธ อยฺ วา อาตฺมา สรวะชา ภูตนา โลกะ, ส ยชฺชุโหติ ยทฺยชเต, เตเนเทวานา โลกะ; อถ ยทฺนพฺรุตเต, เตเน ฤชึณาม, อถ ยตฺตปิฏกฺโย นิปฺถนาติ, ยตฺตปฺรชามิจฺเจเต, เตเน ปิตฺตณฺนาม, อถ ยนฺมมนุชฺยานวาสยเต, ยเทภฺโย’ศนํ ททาติ, เตเนมนุชฺยณฺนาม; อถ ยตฺตปศฺุภฺยสฺสุ ตถฺโณทกํ วินฺทติ, เตเน ปศฺุณาม ยทสฺย คฺฤเหตุสฺสวาทา วยํสยาปิปีลีกาภฺยอุปชีวนฺติ, เตเน เตชํ โลกะ; ยถา ท ไว สวายโลกายริชฺฐิมิจฺเจเต, เอวํ ไหววิเท (สรวทา) สรวาณิ ภูตานยริชฺฐิมิจฺเจตฺติ. (B.U. 1.4.16)

ลำดับนั้น อาตมมนี่แลคือโลกของสิ่งมีชีวิตทั้งหลาย เพราะเหตุที่อาตมมนให้เครื่องสังเวย และบูชาญฺญ เขาจึงเป็นโลกของเทวดาทั้งหลาย เพราะเหตุที่เขาเรียนพระเวท เขาจึงเป็นโลกแห่งฤาษีทั้งหลาย เพราะเหตุที่เขาให้เครื่องสังเวยแก่บรรพบุรุษ และต้องการบุตร เขาจึงเป็นโลกแห่งบรรพบุรุษ เพราะเหตุที่เขาให้ที่พักอาศัยและอาหารแก่คนทั้งหลาย เขาจึงเป็นโลกของมนุษย์ เพราะเหตุที่เขาให้หญ้าและน้ำแก่สัตว์ทั้งหลาย เขาจึงเป็นโลกแห่งสรรพสัตว์เพราะเหตุที่สัตว์ไม่มีปีกและสัตว์มีปีก จนกระทั่งถึงมดทั้งหลายเข้าไปอาศัยเลี้ยงชีพอยู่ในบ้านของเขา เขาจึงเป็นโลกแห่งสัตว์เหล่านั้น เปรียบเหมือนคนไม่ปรารณาซึ่งการเบียดเบียนทำร้ายกันแก่ชาวโลกของเขา สัตว์ทั้งหลายทั้งปวงก็เช่นเดียวกัน ย่อมปรารณาการไม่ทำร้ายกัน ต่อคนผู้รู้อย่างนี้ ฉะนั้น

“ อถ ย เอตเทวํ วิทฺวานคฺนิโหตรํ ชฺุโหติ, ตสฺย สรวะชฺ โลเกชฺ, สรวะชฺ ภูเตชฺ สรวะชาตฺมสฺ หุตํ ภวติ. (C.U. 5.24.2)

แต่ถ้าบุคคลผู้รู้ซึ่งการบูชาอย่างนี้ เขาย่อมบูชาคฺนิโหตร เขาบูชาสิ่งนั้นในโลกทั้งหมดในสัตว์ทั้งปวง ในอาตมมนทั้งหลาย

“...หาสฺย สรวะ ปาปฺมานะ ปฺรทฺยยนเต... ย เอตเทวํ วิทฺวานคฺนิโหตรํ ชฺุโหติ... (C.U. 5.24.3)

กรรมชั่วของผู้รู้อย่างนี้ บูชาคฺนิโหตร ย่อมถูกเผาไหม้ไป

“ตสมาทุ โหวิททยุปี จณฺทาลาโยจฺฉิษฺฏํ ปฺรยจฺเจทาตฺมนิ โหवासฺย ตทฺโหวศฺวานเร หุตํ สุยาทิตฺติ. (C.U. 5.24.4)

เพราะฉะนั้น สมมติว่าบุคคลผู้รู้อย่างนี้แล้วให้อาหารที่เป็นเดน แก่คนจัณฑาล นั่นก็คือเครื่องสังเวชของเขา ฟิงถูกบูชา แก่อาตมุนที่เป็นโศวานระ (อาตมุนสาถล)

“ตทฺยเถท กรฺมชิโต โลกะ กุชฺชียเต, เอวํ เอวเมวามตฺตํ ปุณฺณชิโต โลกะกุชฺชียเต.... (C.U. 8.1.6)

โลกซึ่งได้มาด้วยการทำกรรม ย่อมสิ้นไปในโลกนี้ ฉนฺโต โลกซึ่งได้มาด้วยความดี (ที่ได้รับจากการทำการบวงสรวง) ย่อมสิ้นไป ณ ที่นั่น (โลกหน้า) ฉนฺตํ

การบูชาสัตตตามทรรศนะของคัมภีร์อุปนิษัต ไม่ใช่เป็นกรรมดีสูงสุด เป็นหน้าที่เบื้องต้น ที่ก่อให้เกิดบรรทัดฐานให้คนปฏิบัติตามเพื่อเข้าถึงเป้าหมายสูงสุดคือพรหมมุนโดยมีวิทยาเป็นตัวนำเปรียบเหมือนตัวบังคับคนไม่ให้หลงติดในพิธีกรรมเหล่านี้วิทยานี้ถือว่าเป็นตัวจักรสำคัญที่จะนำบุคคลเข้าไปสู่สภาพอันติมะ คือความจริงขั้นสูงสุดยิ่งกว่าการบูชาสัตต (สุวรรณ เพชรนิล 2529 : 26) การบูชาอันยิ่งใหญ่ซึ่งเป็นที่นิยมทำกันในสมัยนั้นที่เชื่อกันว่ามีผลมาก มีอยู่ 5 ประการ ซึ่งเรียกว่า “มหาสัตตกรรม” (Radhakrishnan 1953 : 172) คือ

1. ภุตยสัตต การบูชาสัตตด้วยสัตว์ (Bhuta-yajna)
2. มนุษยสัตต การบูชาสัตตด้วยมนุษย์ (Manusya-yajna)
3. ปิตฺตยสัตต การบูชาสัตตเพื่อเทพบิดร (Pitr-yajna)
4. เทวยสัตต การบูชาสัตตเพื่อบูชาเทพเจ้า (Deva-yajna)
5. พฺรหฺมยสัตต การบูชาสัตตเพื่อบูชาพระพรหม (Brahma-yajna)

การบูชาสัตตทั้ง 5 ประการนี้ เป็นกรรมดีเบื้องต้น มีผลเพียงแต่ทำให้ผู้ประกอบพิธีกรรมมีความสุขในปัจจุบันและเมื่อตายไปก็จะเกิดในสวรรค์เท่านั้น เมื่อหมดกรรมก็กลับมาเกิดใหม่อีก วนเวียนอยู่อย่างนี้โดยไม่สิ้นสุด ดังนั้น การประกอบพิธีกรรมบูชาสัตตต่าง ๆ จึงไม่ใช่วิธีชนะความตายได้ ถึงแม้จะทำติดต่อกันเป็นเวลานานถึง 100 ปีก็ตาม

วัตถุประสงค์ของที่ใช้ในการประกอบพิธีบูชาสัตตแต่ละครั้งมีองค์ประกอบหลายประการ เช่น การบูชาสัตตด้วยไฟ นมโค หรือสัตว์ เป็นต้น ทำให้ผู้บูชาเข้าถึงโลกหน้าได้ แต่อย่างไรก็ตามการประกอบสัตตกรรมที่ดีและถูกต้องควรทำด้วยความรู้ ไม่ใช่ทำด้วยความลุ่มหลงจึงจะได้รับประโยชน์สูงสุด ไม่ปล่อยให้วิทยาเข้ามาครอบงำ เพราะว่าการประกอบพิธีกรรมแต่ละครั้งจะอยู่ในสายตาของพระผู้เป็นเจ้าตลอดเวลา ท่านเป็นผู้ตรวจตราดวงทุกข์ของมนุษย์ ในขณะเดียวกันก็เป็นผู้มีส่วนในการตัดสินกรรมของมนุษย์เช่นเดียวกัน (Radhakrishnan 1953 : 339) ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

“...ตพฺยทิตฺตมาหุ, ลํวตฺสํ ปยสส ชุทฺทป ปุณฺณมุตฺตํ ชยตฺติ, น ตถา วิทฺยาท ยทฺทเรว ชุทฺติ, ตทหะ ปุณฺณมุตฺตุมปชยตฺยเอว วิทวาน, สรฺวํ ทิ เทวเญโย’นนาทฺยํ ปฺรยจฺจติ....(B.U. 1.5.2)

มีผู้กล่าวว่า เพราะให้นมเป็นเครื่องสังเวยเป็นเวลา 1 ปี บุคคลย่อมชนะความตายที่จะมีอีกได้ เขาไม่ควรคิดเช่นนั้น เพราะว่าบุคคลผู้รู้อย่างนี้ ย่อมชนะความตายที่จะมีอีก ในวันนั้นนั่นเอง ที่เขาให้เครื่องสังเวย เพราะเขาย่อมให้อาหารทั้งหมดแก่เทพเจ้าทั้งหลาย

“ชนโก ห ไวเทโท พหุทฺทษิณเณ ยชฺเชเนเช....(B.U. 3.1.1)

พระราชทานนามว่าชนกะแห่งเมืองวิเทหะ ได้ประกอบพิธีกรรมบูชาด้วยเครื่องทักษิณาเป็นอันมาก

“.... ส เอช ปางฺกโต ยชฺชณะ, ปางฺกตตะ ปศุะ, ปางฺกตตะ ปุรุชะ, ปางฺกตมิทฺสรฺว ยทิตฺ กิจ; ตทิตฺ สรฺวมาปฺโนติ, ย เอว เวท...(B.U. 1.4.17)

ยัญกรรมก็คือสิ่ง 5 อย่างประกอบเป็นหนึ่งคือสัตว์ สิ่ง 5 อย่างประกอบเป็นหนึ่งคือบุรุษ สิ่งประกอบเข้าเป็นหนึ่งทั้งปวงในโลกนี้ บุคคลเมื่อรู้อย่างนี้ ก็จะได้ทุกสิ่งทุกอย่างนั้นนั่นแหละ

สิ่ง 5 อย่างในการประการพิธีกรรม คือ มนสฺ วาญ ปฺราณ จกฺษุ โศรฺตร จะถูกประกอบเข้าเป็นหนึ่งในการประกอบพิธีกรรมแต่ละครั้ง เพื่อให้เกิดศรัทธาที่มั่นคงต่อพระผู้เป็นเจ้ามีจิตใจที่เป็นสมาธิ จึงจะได้ผลตามที่ตนมุ่งหวังเอาไว้ แต่ถ้าผู้ประกอบพิธีรู้อาตมณที่แท้จริง การบูชาญาก็ไม่มีความหมาย เครื่องพลีกรรมที่ใช้ในการบูชาญามีหลายประเภท ตามลักษณะของยัญพิธีนั้น ๆ เช่น นม ขนม ข้าวต้ม อาหาร น้ำมันเนย เป็นต้น ผู้ประกอบพิธีกรรมจะต้องนำเอาสิ่งเหล่านี้ไปใส่ลงในไฟ เพื่อให้ไฟเป็นสื่อกลางนำเครื่องบูชาไปหาพระเจ้าในสวรรค์ ผลแห่งการบูชาญจะทำให้บุคคลนั้นพ้นจากอาณาจักรของพญายมได้ และเข้าถึงอาณาจักรของพระชาติในที่สุด วัตถุประสงค์อีกอย่างหนึ่งของการทำยัญกรรมก็เพื่อลดความเห็นแก่ตัวลง อีกอย่างหนึ่งก็เป็นการสะท้อนให้เห็นความเชื่อเรื่องกรรม และโลกหน้าได้เป็นอย่างดี สรรพสิ่งทั้งหลายเกิดขึ้นจากเครื่องพลีกรรมเหล่านี้ ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

“...อคุนิโทตฺร ชุทฺยาตฺสวฺรคฺคาโม ยมราชฺยมนคฺนิษฺโฏเมนาภียยติ โสมราชฺยมนุเกณ, สุรฺยราชฺย โขทศินา สุวราชฺยมนตฺราตฺเรน ปฺรชาปตฺยมาสทฺสสวฺตฺสวานตฺกฺรตฺตเนติ...(Maitrī 6.36)

บุคคลผู้ต้องการสวรรค์ ควรบูชาญเชื่อว่าอคุนิโทตฺร เขาย่อมชนะซึ่งอาณาจักรของพญายมได้ ด้วยยัญพิธีชื่ออคุนิษฺโฏม อาณาจักรของพระจันทร์เพราะบทสวดชื่ออุกฺถ อาณาจักรของพระอาทิตย์เพราะทำพิธีกรรมบูชาญ 16 วัน อาณาจักรแห่งความอิสระเพราะยัญพิธีชื่ออติวาทฺร อาณาจักรของพระชาติเพราะยัญพิธีต่อเนื่องกัน สิ้นเวลา 1000 ปี

“...ยทุธ หวิรคเนา หยุเต ตทาหิตยั คมยติ, ตต สุริโย รศมิภีรวัชรติ,เตนานนฺม ภวติ, อนฺนาท ภูตานามตฺปตฺติริตฺเตว หยาห....(Maitrī 6.37)

เครื่องสังเวไนไฟ ไปสู่พระอาทิตย์ พระอาทิตย์โปรยสิ่งนั้นลงมาเป็นฝน พร้อมด้วยรัศมีทั้งหลาย ด้วยสิ่งนั้น อาหารจึงเกิดขึ้น จากอาหารสิ่งมีชีวิตทั้งหลายจึงเกิดขึ้น คนทั้งหลายกล่าวอย่างนี้

“ อคฺนิโหตรํ ชุหฺวาโน โลกชาลฺม ภินฺตติ, อถะ สฺมโมหฺม ฉิตฺวาน น โกรธานํ สตฺนฺวานะ กามมภีธฺยายมานสฺ ตตสฺ จตฺรฺชาลฺม พฺรหฺมโกศมฺภินฺท... (Maitrī 6.38)

ผู้ประกอบพิธีบูชาัยญ์ชื่ออคฺนิโหตร ย่อมทำลายเสียซึ่งข่ายแห่งความโลภ ต่อจากนั้นเมื่อทำลายความโง่เขลาเสียได้แล้ว เขาจึงไม่ถือความโกรธเป็นสิ่งสำคัญ (ไม่สรรเสริญความโกรธ) เมื่อเพ่งพินิจถึงสิ่งที่ตนปรารถนา เขาจึงทำลายซึ่งฝัก 4 ชั้นแห่งพหฺรหฺมณฺได้

“เย ไว เก จ ยชฺญาสฺเตษํ สฺรวะษํ ยชฺญํ อิตฺยฺเยกตา; เย ไว เก จ โลกาสฺเตษํ สฺรวะษํ โลกิตฺยฺเยกตา....(B.U. 1.5.17)

ยัญกรรมทั้งหมดที่มีอยู่ ถูกรวบรวมเข้าในคำว่า “ยชฺญ” โลกทั้งหมดที่มีอยู่ถูกรวบรวมเข้าในคำว่า “โลก”

“...เกน ยชฺมาโน มฤตโยราบุติมฺติมุจฺยต อิติ, โหตฺราฤตฺวิชาคฺคินา วาจา.(B.U. 3.1.3)

ผู้ประกอบพิธีบูชาัยญ์ ย่อมหลุดพ้นจากการมาของความตายได้ ด้วยอาศัยพรหมณ์โหตฺฤ โดยอาศัยไฟ โดยอาศัยคำพูด

“ กตฺยยฺมทฺยาธฺวํรฺยฺรสมฺนิยชฺญํ อาหฺติรฺโหษฺยตีติ; ติสฺร อิติ....ก็ ตาภีรชฺยตีติ; ยา หฺตฺตา อุชฺชวฺลนฺติ เทวโลกเมว ตาภีรชฺยตีติ, ที่ปฺยต อิว หิ เทวโลกะ; ยา หฺตฺตาอติเนทฺนฺเต ปิตฺฤโลกเมว ตาภีรชฺยติ, อตีว หิ ปิตฺฤโลกะ; ยา หฺตฺตา อธิเศรเต,มฺนุषฺยโลกเมว ตาภีรชฺยติ, อธ อิว หิ มฺนุषฺยโลกะ. (B.U. 3.1.8)

พรหมณ์อธฺวํรฺย จักให้เครื่องบูชาที่อย่าง ในการบูชาในวันนี้, 3 อย่าง... บุคคลชนะอะไรด้วยเครื่องบูชาเหล่านี้ เครื่องบูชาใดเมื่อบูชาแล้วมีเปลวไฟขึ้นเบื้องบน เขาย่อมชนะซึ่งเทวโลก ด้วยเครื่องบูชาเหล่านั้น เพราะเทวโลกย่อมส่องสว่างอยู่อย่างนั้น เครื่องบูชาใดเมื่อบูชาแล้วย่อมทำเสียงดัง เขา (ผู้บูชา) ย่อมชนะซึ่งปิตฤโลก ด้วยเครื่องบูชาเหล่านั้น เพราะปิตฤโลกมีเสียงดัง เครื่องบูชาใดเมื่อบูชาแล้วย่อมจรมลงเบื้องล่าง เขาย่อมชนะซึ่งมฺนุषฺยโลกด้วยเครื่องบูชาเหล่านั้น เพราะวามฺนุषฺยโลกอยู่เบื้องล่างนั่นเอง

“โย วา เอตทกฺขรํ คารุคฺยวิตฺตวาสุมิลฺโลกํ ชุโหติ ยชเต ตปสฺตปฺยเต, พหฺนึ
วรุชสฺสสุราณิ, อนฺตวเทवासฺย ตทกฺวติ; เอตทกฺขรํ คารุคฺยวิตฺตวาสุมิลฺโลกาตุปฺริติ สกฺกณฺณะ;
อล ย เอตทกฺขรํ คารุคฺ วิตฺตวาสุมิลฺโลกาตุปฺริติ ส พฺราหฺมณฺ. (B.U. 3.8.10)

คารุคิเอย ใครก็ตามในโลกนี้ให้เครื่องสังเว บุษายัญ บำเพ็ญตบะ นับพันปี
โดยไม่รู้จักสิ่งที่ไม่เสื่อมสลาย กรรมนั้นของเขาจะมีที่สิ้นสุด โอ คารุคิ ใครก็ตามไม่รู้จักสิ่ง
ที่ไม่เสื่อมสลาย เขาเป็นผู้นำสงสาร (ไร้ญาติขาดมิตร) ย่อมจากโลกนี้ไป คารุคิ ส่วนใครก็
ตามรู้จักสิ่งนี้แล้วจากโลกนี้ไป เขาย่อมเป็นพราหมณ์ (ผู้รู้พรหม)

ไฟ เป็นปัจจัยสำคัญต่อการประกอบพิธีบุษายัญ ถ้าปราศจากไฟการประกอบพิธี
บุษายัญย่อมไร้ผล ส่วนผู้ที่รู้จักไฟคือพรหมอันสูงสุด ก็ไม่จำเป็นต้องบุษายัญอีกต่อไป แต่สำหรับ
คนที่หวังผลในการประกอบพิธีกรรมนี้จะต้องทำในฤดูกาล และเวลาที่เหมาะสม ถูกต้องตาม
กฎระเบียบของพิธีกรรม ถ้าหากทำพิธีกรรมไม่ถูกต้องก็จะมีผลเสียต่อกกรรมดีและรางวัลที่
จะได้รับทั้งหมด (Tambyah 1925 : 238) อุปนิษัตได้อธิบายว่า การทำพิธีกรรมด้วยการใช้ไฟ
เป็นสื่อกลาง เป็นกรรมดีที่ควรทำ เพราะว่าเครื่องบูชาเมื่อใส่เข้าไปในไฟแล้วจะกลายเป็นควัน
แล้วลอยไปในสถานที่ต่าง ๆ และก่อให้เกิดสรรพสิ่งทั้งหลายในโลกนี้ นอกจากนั้น พิธีกรรม
ก็สามารถชำระความบริสุทธิ์แก่ตนและทำให้เข้าถึงสรวงสวรรค์ได้ ถ้าผู้ประกอบพิธีทำถูกต้องตาม
ระเบียบของพิธีกรรมแต่ละอย่าง ไม่มีสิ่งใดมาขัดขวางทำให้เสียพิธีกรรม ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

“อเสา ไว โลโก’คฺนิรุเคตม...ตสฺมินฺเนตสฺมินฺนคฺเนา เทวาะ, ศฺรทฐา ชุหฺวติ;
ตสฺยา อาหุติโย โสโม ราชฯ สํกฺวติ. (B.U. 6.2.9 ; C.U. 5.4.2)

เคตมะ โลกโน้นคือไฟพิธี (แห่งยัญกรรม) .....เทพเจ้าทั้งหลายให้ศรัทธาเป็น
เครื่องสังเวในไฟนั้น โสมราชาย่อมเกิดขึ้นจากไฟที่บูชาแล้วนั้น

“อเสา วาว โลโก เคตมคฺนิสตสฺยาทิตฺย เอว สมิทฺรศฺมโย ธูโม’หฺรรจิสฺจนฺทฺรมา
องฺคารา นกฺษตฺรานิ วิสฺฟูลิงฺกะ. (C.U. 5.4.1)

เคตม โลกโน้นนั่นแลคือไฟพิธี (แห่งการบุษายัญ) พระอาทิตย์เป็นเชื้อเพลิง
รัศมีเป็นควันไฟ วันเป็นเปลวไฟ พระจันทร์เป็นถ่านเพลิง ดวงดาวทั้งหลาย เป็นสะเก็ดไฟ

“...ตท เม นิโพธ สุวรุคฺยมคฺนึ นจิเกตะ ปฺรชานนุ อนฺนตฺโลกาปฺติมโถ ปฺริติชฺฐา
วิทฺธิ ตวเมตํ นิหิตํ คฺุหายาม. (Katha 1.1.14)

(พระยมกล่าวว่า) นจิเกตสุ ท่านจงเรียนซึ่งไฟนั้นจากฉัน ซึ่งเมื่อท่านรู้ ท่านก็
จงรู้เถิดว่า ไฟนั้นคือการบรรลุถึงโลกที่ไม่มีที่สิ้นสุด คือ ที่รองรับจักรวาล อยู่ในที่ลึกลับที่สุด

“ตสฺมินฺเนตสฺมินฺนคฺเนา เทวา วุณฺษติ ชุหฺวติ; ตสฺย อาหุติยา อนฺนํ สํกฺวติ.
(B.U. 6.2.11; C.U. 5.6.2)

เทพเจ้าทั้งหลาย ย่อมให้ฝนเป็นเครื่องสังเวไนไฟนั้น เพราะฉะนั้น อาหารจึงเกิดขึ้นจากเครื่องสังเวไนนั้น

“....ตสมินฺเนตสมินฺนคฺเณ เทวา อนฺนํ ชุหฺวติ, ตสฺยา อาหุติโย เรตะ สํวติ.
(B.U. 6.2.12 ; C.U. 5.7.2)

เทพเจ้าทั้งหลายย่อมให้อาหารเป็นเครื่องสังเวไนอาหารจึงเกิดขึ้นจากจากเครื่องสังเวไน

“ ..... ตสมินฺเนตสมินฺนคฺเณ เทวา เรโต ชุหฺวติ, ตสฺยา อาหุติโย ปุรุชะ สํวติ. ส ชีวติ ยาวชฺชีวติ, อถ ยทา มุริยเต. (B.U. 6.2.13)

เทพเจ้าทั้งหลาย ย่อมให้ซึ่งน้ำอสุจิเป็นเครื่องสังเวไนไฟนั้น บุรุษเกิดขึ้นจากเครื่องสังเวไน เขาย่อมดำรงชีวิตอยู่ตราบเท่าอายุ ต่อจากนั้นเขาก็ตาย

“ ตสมินฺเนตสมินฺนคฺเณ เทวา เรโต ชุหฺวติ, ตสฺยา อาหุเตรรคฺระ สํวติ.
(C.U. 5.8.2)

เทพเจ้าทั้งหลาย ย่อมให้ซึ่งน้ำอสุจิเป็นเครื่องสังเวไนไฟนั้น สัตว์เกิดในครรภ์เกิดขึ้นจากเครื่องสังเวไนนั้น

“ .... ตปฺโต พุรุมฺจารี, กุสลมคฺคินฺนปฺริจจารินฺ....(C.U. 4.10.2)

ผู้ประพฤติพรหมจรรย์(นักศึกษาลักปัญญาทางศาสนา)ได้บำเพ็ญตบะแล้ว และได้ดูแลไฟเป็นอย่างดี

“ เอช ห ไว ยชฺญ โย’ยํ ปวต, เอช ห ยนฺนิทํ สรวํ ปฺนาติ, ยเทช ยนฺนิทํ สรวํ ปฺนาติ, ตสฺมาเทช เอว ยชฺญสฺตสฺย มนสฺจ วากฺจ วรฺตตี. (C.U. 4.16.1)

สิ่งที่ชำระให้หมดจดนั้นแล ก็คือ ยัญกรรมนั่นเอง เพราะว่าเขา (พुरुหม) เมื่อเดินทางไปย่อมชำระสิ่งทั้งปวงนี้ได้ และเพราะเหตุที่เขาเดินทางไป เขาย่อมชำระสิ่งทั้งปวงให้บริสุทธิ์ เขาคือยัญกรรม มนสฺและวาจา เป็นทางของเขา

มนสฺและวาจา เป็นสิ่งสำคัญในการประกอบพิธีกรรม ผู้ทำพิธีกรรมจะต้องมีจิตใจที่มั่นคง มีความสงบ ไม่พูดกันขณะทำพิธี เมื่อใครทำลายความสงบ จิตใจไม่เป็นสมาธิ ทำให้การสวดในพิธีกรรมเสียหาย ไม่บังเกิดผลที่น่ายินดีได้ กลายเป็นบาปกรรม นอกจากนั้นการประกอบพิธีกรรมที่ถูกต้อง มีผลทำให้คนเป็นใหญ่ ได้สิ่งที่ตนปรารถนา ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

“ อนุยตราเมว วรฺตตีเม สํสฺกโรติ ทิยเต’นฺยตรา, ส ยโลกปาหุวฺรฺชฺนโร ไวเกน จกุเรน วรฺตมาโน ริชฺยติ..... (C.U. 4.16.3)

เขาทำทางเพียงทางเดียวให้ดี (ทางใจ) อีกทางหนึ่งย่อมเสียหาย (ทางวาจา) อันมี

ในระหว่างนั้นเอง (ด้วยคำพูด) เปรียบเหมือนคนที่มีขาข้างเดียวเดินไป หรือเหมือนกับรถที่ล้อเดียวกำลังแล่นไปย่อมได้รับความลำบากฉันทัด เมื่อเหตุการณ์เสียหาย ผู้ทำพิธีก็เสียหาย ฉะนั้น

“ อถ ยตุโรปาฤเต ปราตรรุวเก น ปุรา ปริธานียาฯ พุรหฺมา วุยวตฺตยุเก
เอว วรฺตนี สํสฺกฺรฺวณฺติ, น หียเต’นฺยตรา. (C.U. 4.16.4)

เมื่อใด หลังจากเพลงสวดในเวลาเช้าได้เริ่มต้นขึ้น และเบื้องหน้าก่อนเพลงสวดจบลง พราหมณ์ย่อมไม่พูดกัน พวกเขาย่อมทำทั้ง 2 ทางให้ดี ทางใดทางหนึ่งจึงไม่เสียหาย

“ส ยโถภยปาหฺวรุชฺชโร โวภาภฺยํ จกรภฺยํ วรฺตมานะ ปฺรติติชฺชุตฺเตวมนฺสย
ยชฺญ ปฺรติติชฺชุตติ ยชฺญํ ปฺรติติชฺชุนฺตํ ยชฺมาโน’ นปฺรติติชฺชุตติ ส อิชฺฐวา เศรฺยานํ ภวติ.
(C.U. 4.16.5)

เปรียบเหมือนกับคนผู้มี 2 ขากำลังเดินทางไป หรือเหมือนกับรถ 2 ล้อกำลังแล่นไป ย่อมดำรงมั่นเป็นอย่างดี ฉันทัด เหตุการณ์ของเขาอย่อดังมั่นเป็นอย่างดี ฉันทัด เมื่อเหตุการณ์ตั้งมั่นเป็นอย่างดีแล้ว ผู้ประกอบพิธีบูชาญก็ดำรงอยู่อย่างมั่นคง ผู้ทำพิธีกรรมบูชาญย่อมเป็นผู้ประเสริฐ

“ยถา เลลายเต หฺยจุจิส สมิทุเธ หฺยวาทเน ตทาชฺยภาควนฺตเรณา’ หุติเตปฺรติ
ปาทเยตุ. (M.U. 1.2.2)

เมื่อไฟถูกจุดแล้ว เปลวไฟย่อมเคลื่อนไหว หลังจากได้จุดไฟแล้ว เมื่อนั้นบุคคลควรใส่เครื่องสังเวลงในระหว่างส่วนทั้ง 2 (ด้านซ้ายและด้านขวา) ของเนยที่เหลว ด้วยศรัทธา

“ ...ตโถ เอโววํ วิหฺวํ เอตโธวาวุฏฺฐาทิตฺตมฺปติชฺชุตเต ยทโหราตฺตราภฺยมนํ ปาป
กโรติ สํ ตท วุฏฺฐกฺเต. (K.U. 2.7)

เปรียบเหมือนกับบุคคลผู้รู้จักอย่างนี้ ย่อมบูชาพระอาทิตย์โดยทำนองเดียวกันนั้น ไม่ว่าเขาจะทำบาปชนิดใดก็ตามทั้งกลางวันและกลางคืน เขาย่อมขจัดบาปนั้นได้ทั้งหมด

“ อถ ยทิ มหฺช ชิคฺมิเชทฺทมาวาสฺยาฯ ทิกฺกิชิตฺวา เปารุณฺมาสฺยาฯ ราเตรฺยา.....
(C.U. 5.2.4)

ลำดับนั้น ถ้าบุคคลต้องการความเป็นใหญ่ ขอให้เขาจงประกอบพิธีกรรมเบื้องต้นในคืนพระจันทร์ใหม่ (แรม 15 ค่ำ) และต่อจากนั้นในคืนพระจันทร์เต็มดวง (ขึ้น 15 ค่ำ)

“.... โส’กามยต ชายา เม สฺยาต, อถ ปฺรชาเยย; อถ วิตุตฺตํ เม สฺยาต,
อถ กรุม กุรฺวเยติ.....(B.U. 1.4.17)

เขาปรารถนาว่า ขอภรรยาพึงมีแก่ข้าพเจ้า ต่อจากนั้นขอบุตรพึงมีแก่ข้าพเจ้า ต่อจากนั้นขอทรัพย์พึงมีแก่ข้าพเจ้า เมื่อเป็นอย่างนี้ข้าพเจ้าจึงประกอบพิธีกรรม

ผลของการทำกรรมดีตามพระคัมภีร์อุปนิษัท ทำให้หลุดพ้นจากอันตรายต่าง ๆ ก่อให้เกิดความมั่นคงในตนเอง การประพฤติพรหมจรรย์ด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การทำยัญกรรม อดอาหาร อยู่ป่าบำเพ็ญเพียรทางจิตเพื่อให้จิตใจมีความสงบ ทำหน้าที่ต่าง ๆ ของตนให้สมบูรณ์ เป็นต้น กรรมดีเหล่านี้เป็นขั้นตอนที่จะทำให้ผู้ปฏิบัติเข้าถึงสัจจะอันเป็นกฎระเบียบแห่งจักรวาล (Radhakrishnan 1953 : 466) ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

“ อถ ยทิ ตสฺยากรฺตา ภวติ ตต เอว สตฺยมาตฺมานํ กुरुเต ส สตฺยาภิสฺสฺระ สตฺยเณนาตฺมานมนฺตรธาย ปรศุํ ตปตํ ปฺรตฺติคฤหฺณาติ, ส น ทหฺยเต’ถ มฺจุยเต. (C.U.6.16.2)

ลำดับนั้น ถ้าเขาเป็นผู้ไม่ได้ทำกรรมนั้น (เป็นขโมย) เขาย่อมทำตนเองให้เป็นผู้รักษาความจริง ต่อจากนั้น เมื่อยึดมั่นต่อความจริง เขาจึงท้อหุ้มตนเองไว้ด้วยความจริง ถึงจะถือเอาซึ่งขวานที่ร้อนก็ไม่ถูกไฟไหม้ แล้วเขาก็จะถูกปล่อยไป

“ ยथा ไว กโรตฺยถ นิสฺติษฺฐติ นาภฺยตฺวา นิสฺติษฺฐติ ภฺยตฺวา นิสฺติษฺฐติ ภฺยติสฺสฺตฺวา วิชฺฌาสิตฺวาเยติ ภฺยติ ภคโไว วิชฺฌาส อิติ.....(C.U. 7.21.1)

เมื่อบุคคลทำกรรม เขาย่อมดำรงอยู่อย่างมั่นคง เขาดำรงอยู่ไม่มั่นคงเพราะไม่กระทำกรรม คนผู้ทำกรรมเท่านั้นย่อมดำรงอยู่อย่างมั่นคง เขาควรปรารถนาเพื่อจะเข้าใจซึ่งกรรม ท่านที่เคารพ ข้าพเจ้าปรารถนาจะเข้าใจซึ่งกรรม

“ ตทฺย เอวํ ตํ พุรฺหฺมโลกํ พุรฺหฺมจฺรฺยเณนาณฺวิหนฺติ, เตฯเมว โส พุรฺหฺมโลกสฺส เตฯ สฺรวฺษุ โลเกषุ กามจาโร ภวติ. (C.U. 8.4.3)

คนที่พบพรหมโลกก็คือ คนที่ปฏิบัติพรหมจรรย์เท่านั้น พวกเขาเท่านั้นจะเป็นเจ้าของพรหมโลกนั้น พวกเขาท่องเที่ยวไปตามใจชอบ ในโลกทั้งปวง

“ อถ ยทุ ยชฺฌ อิตฺยาจฺกฺษเต พุรฺหฺมจฺรฺยเมว ตทฺพุรฺหฺมจฺรฺยเณ หฺยว โย ชฺฌาตา ตํ วิหนฺเต’ถ ยทิษฺฐมิตฺยาจฺกฺษเต พุรฺหฺมจฺรฺยเมว ตทฺพุรฺหฺมจฺรฺยเณ หฺยเวษฺตฺวาตฺมานมนฺวิหนฺเต.....(C.U. 8.5.1)

ลำดับนั้น สิ่งที่คุณทั้งหลายเรียกว่า “ยัญกรรม” นั่นก็คือการประพฤติพรหมจรรย์ เพราะว่าผู้ประพฤติพรหมจรรย์ ผู้รู้ ย่อมเข้าไปสู่โลกนั้น ก็ด้วยการประพฤติพรหมจรรย์ ต่อจากนั้น สิ่งที่คุณทั้งหลายเรียกว่า “วัตถุที่บูชาข้ายัญ” นั่นก็คือการประพฤติพรหมจรรย์ เพราะว่าเขาย่อมเข้าถึงอาตมณฺได้ ก็ด้วยยัญกรรมคือการประพฤติพรหมจรรย์

“ อถ ยตฺสฺตฺตฺราจฺณมิตฺยาจฺกฺษเต พุรฺหฺมจฺรฺยเมว.....(C.U. 8.5.2)

ลำดับนั้น สิ่งที่คุณทั้งหลายเรียกว่า “ยัญกรรมสัตตตฺราจฺณ” แท้ที่จริงก็คือการประพฤติพรหมจรรย์นั่นเอง

“ อถ ยทนาศกายนมิตฺตยาจกฺษเต พุรฺหมจฺจฺยเมว ตทฺเส หฺยาตฺมา น นศฺยติยํ
 พุรฺหมจฺจฺยเมวานุทฺตเตถ ยทฺธณฺยายนมิตฺตยาจกฺษเต พุรฺหมจฺจฺยเมว..... (C.U. 8.5.3)

ลำดับนั้น สิ่งที่คนทั้งหลายเรียกว่า “การอดอาหาร” แท้ที่จริง ก็คือ การประพฤติ
 พรหมจรรย์ เพราะว่าอาตมุนีที่เขาค้นพบด้วยการประพฤติพรหมจรรย์ ย่อมไม่พินาศไป ต่อ
 จากนั้นสิ่งที่คนทั้งหลายเรียกว่า “การอยู่ป่า” แท้ที่จริงก็คือการประพฤติพรหมจรรย์

“....อาตมฺนิ สรฺเวณทฺริยาณิ สมฺปรตฺติขฺรฺยาปยาทีสนฺสรวฺภูตานุญฺยตฺร ตีรฺเณภฺยະ
 ส ขลฺเววํ วรฺตยฺนฺยาวทาเยหํ พุรฺหมโลกมภิสฺมปฺหฺยเต, น จ ปฺนรารวฺตเต.... (C.U. 8.15.1)

บุคคลผู้เพ่งพินิจอินทรีย์ทั้งหลายของตนในอาตมุนี ปฏิบัติตอหิงสาธรรมต่อสรรพ
 สัตว์ทั้งหลาย ไม่ยกเว้นสถานที่อันศักดิ์สิทธิ์ เขาปฏิบัติได้อย่างนี้ตลอดอายุ ย่อมเข้าถึงโลกของ
 พรหมนุยอมไม่กลับมายังโลกนี้อีก

อุปนิสัยให้ความสำคัญต่อการศึกษาหลักธรรม และนำเอาหลักธรรมนั้นไปปฏิบัติ
 เพื่อความสุขของตนเองและเข้าถึงพรหมนุได้ในที่สุด เพราะว่าหลักคำสอนนั้นเป็นหลักธรรมชาติ
 หรือกฎระเบียบแห่งความถูกต้องของโลก เป็นตัวสั่งจจะที่ดำรงอยู่เช่นนั้นตลอดไป ไม่เปลี่ยนแปลง
 แปลงมีครูอาจารย์ปฏิบัติหน้าที่สอนคุณธรรมต่าง ๆ ให้แก่ศิษย์ ในขณะที่เดียวกันศิษย์ก็ต้องปฏิบัติ
 ตนเป็นคนดีมีความอ่อนน้อมถ่อมตนต่อครูอาจารย์ด้วยจึงจะได้ผล ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

“ เวทมนฺจุยารุโย’นฺเตวาสินมนฺคาสฺติ, สตฺยํ วท, ธฺรฺมํ จร, สุวธฺยายานฺมา
 ปฺรมทะ, อาจฺจราย ยปฺริยํ ธนฺมาหุตฺตย ปฺรชาตฺนตฺมํ มา วฺยวจฺเจตฺสึะ, สตฺยานุ นปฺรมทิตฺวฺยม,
 ธฺรฺมานุ นปฺรมทิตฺวฺยม, กุศฺลानุ น ปฺรมทิตฺวฺยม, ภูตฺโยน ปฺรมทิตฺวฺยม, สุวธฺยายปฺรจฺจนฺกฺยา
 น ปฺรมทิตฺวฺยม. (T.U. 1.11.1)

เมื่อสอนพระเวทแล้ว อาจารย์พึงสอนศิษย์ว่า เธอจงกล่าวคำสัตย์ เธอจง
 ประพฤติธรรม อย่าละเลยต่อการศึกษาเล่าเรียน เมื่อนำมาซึ่งทรัพย์อันเป็นที่ชอบใจเพื่ออาจารย์
 ก็อย่าตัดเส้นด้ายคือการมีลูก อย่าละเลยต่อความจริง อย่าละเลยต่อธรรม อย่าละเลยต่อกุศล อย่า
 ละเลยต่อทรัพย์ อย่าละเลยต่อการเรียนและการสั่งสอน

“ ฤตํ จ สุวธฺยายปฺรจฺจเน จ, สตฺยํ จ สุวธฺยายปฺรจฺจเน จ, ตปฺสฺจ
 สุวธฺยายปฺรจฺจเน จ, ทมฺสฺจ สุวธฺยายปฺรจฺจเน จ, คมฺสฺจ สุวธฺยายปฺรจฺจเน จ, อคฺนฺยสฺจ
 สุวธฺยายปฺรจฺจเน, อคฺนิโหตฺรํ สุวธฺยายปฺรจฺจเน จ, อติถฺยสฺจ สุวธฺยายปฺรจฺจเนจ.....มานุหํ
 จ สุวธฺยายปฺรจฺจเน จ ..... (T.U. 1.9.1)

ระเบียบความถูกต้อง และการศึกษาเล่าเรียนและการสั่งสอน ความสัตย์จริงและ
 การศึกษาเล่าเรียน และการสั่งสอน ตบะและการศึกษาเล่าเรียนและการสั่งสอน การข่มใจของ
 ตนเองจากอินทรีย์ภายนอก และการศึกษาเล่าเรียนและการสั่งสอน การควบคุมอินทรีย์ภายใน

ในและการศึกษาเล่าเรียนและคำสั่งสอน ไฟแห่งการบูชาญ และการศึกษาเล่าเรียนและการสั่งสอนยังกรรมชื่ออคุนิโตร ย่อมมีในเพราะการศึกษาเล่าเรียนและคำสั่งสอน การต้อนรับแขก (ทำให้เพลิงเพลิง) และการศึกษาเล่าเรียนและการสั่งสอน.....การประพุดิตนเป็นคนดีในสังคม การศึกษาเล่าเรียนและคำสั่งสอน .....

จากเนื้อหานี้ได้แสดงให้เห็นว่า การศึกษาเล่าเรียนและปฏิบัติตามหลักธรรมคำสั่งสอนของครูอาจารย์ เป็นหน้าที่ของผู้เป็นศิษย์จะต้องปฏิบัติตามอย่างระมัดระวังในหน้าที่ของตน ตามที่ได้รับมอบหมายมา (Gambhirananda 1972 : 261) จึงจะเกิดผลดีต่อตนเอง นอกจากนั้นการให้ความเคารพบิดามารดา ครูอาจารย์ และต้อนรับแขกผู้มาเยี่ยมเยียน ก็ควรปฏิบัติให้เหมือนกับการเคารพพระผู้เป็นเจ้า โดยถือตนเองว่าเป็นผู้รับใช้ และปฏิบัติหน้าที่ของผู้รับใช้อย่างสุจริต (องค์การศาสนาพราหมณ์-ฮินดู 2519 : 49) ประกอบกรรมดีอย่างสม่ำเสมอ แม้แต่ในครอบครัวของตนเองสามีภรรยาก็ต้องซื่อสัตย์ต่อกัน ผู้ไม่ประกอบกรรมดี ชอบประพุดิต ผิดประเวณีภรรยาหรือสามีของคนอื่น จะกลายเป็นคนที่หมดอำนาจ ปราศจากกรรมดี นักปราชญ์ย่อมสาปแช่งติเตียน ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

“ เทวปิตฤการยาญยา น ปรมทิตวยมุ, มาตุเทโว ภว, ปิตูเทโว ภว, อาจารย์เทโว ภว, อติถิเทโว ภว, ยานุนวทฺยานิ กรฺมานิ ตานิ เสวิตฺวฺยานิ, โน อิตฺราณิ, ยานฺยสุมา กํ สุจิตฺตานิ, ตานิ ตวโยปาสุยานิ ..... (T.U. 1.11.2)

บุคคลไม่พึงละเลยต่อหน้าที่ที่ควรทำต่อเทพเจ้า และบรรพบุรุษ ขอให้มารดาจงเป็นเทพเจ้าแก่ท่าน ขอให้บิดาจงเป็นเทพเจ้าแก่ท่าน ขอให้อาจารย์จงเป็นเทพเจ้าแก่ท่าน ขอให้แขกผู้มาเยือนจงเป็นเทพเจ้าแก่ท่าน กรรมทั้งหลายที่บัณฑิตไม่กล่าวติเตียน ท่านไม่ควรปฏิบัติตามกรรมชั่วนอกจากนี้ ไม่ใช่กรรมเหล่านี้เลย กรรมอันสุจริตทั้งหลายท่านก็ควรปฏิบัติตาม

“ ..... เย เก จารุมจุญเญรยา'โส พฺราหฺมณฺอะ, เตชํ ตวยา'สเนน ปฺรศฺวสิตวฺยม, ศฺรทฺธยา เทยมุ, อศฺรทฺธย'เทยมุ, ศฺรียา เทยมุ, หฺรียา เทยมุ, ภียา เทยมุ, สฺวิทา เทยมุ... (T.U. 1.11.3)

พราหมณ์ได้ก็ตามเป็นผู้ประเสริฐกว่าพวกเรา ท่านทำให้เขาสบายด้วยการให้ซึ่งที่นั่ง พึงให้ด้วยศรัทธา ไม่ควรให้ด้วยไม่มีศรัทธา พึงให้ด้วยศรี พึงให้ด้วยความอ่อนน้อมถ่อมตน พึงให้ด้วยความกลัว พึงให้ด้วยความกรุณา

“ อถ ยถิ เต กรฺมวิจิเกตุสา วา วุถฺตติวิจิเกตุสา วา สฺยาต, เย ตตฺร พฺราหฺมณฺอะ สํมฺรฺติเน, ยุกฺตา आयุกฺตเะ, อลฺกฺษา ธรรมกามาะ สฺยุะ, ยถา เต ตตฺร วฺเรตน ตถา ตตฺร วฺเรถา.....(T.U. 1.11.4 - 5)

ดังนั้น ถ้าว่าท่านมีความสงสัยเรื่องกรรม หรือมีความสงสัยเกี่ยวกับความประพฤติพวกท่านก็ควรปฏิบัติแบบเดียวกับที่พวกพราหมณ์ ผู้มีความสามารถในการตัดสินคดี (อะไรดีอะไรชั่ว) ผู้อุทิศตน ผู้ไม่ถูกขัดข้องโดยบุคคลอื่น ไม่เป็นคนหยาบกระด้าง ผู้รักความยุติธรรม ประพฤติ.....

“ น กังน วสเตา ปฺรตฺยาจกฺษิต, ตทฺวรตฺม, ตสฺมาทฺยยา กยา จ วิธยา พหฺวนนํ ปฺราปฺนฺยาต, อราธฺยสฺมา อนฺนํมิตฺยาจกฺษเต, เอตทฺว มุขโต’นฺนํ ราทฺธม, มุขโต’สฺมาอนฺนํ ราธฺยเต....(T.U. 3.10.1)

บุคคลไม่ควรปฏิเสธสถานที่อาศัยแก่ใคร ๆ นั่นคือกฎ ดังนั้น บุคคลพึงหาอาหารให้ได้มากที่สุด ไม่ว่าจะโดยวิธีใดก็ตาม คนทั้งหลายกล่าวกันว่า อาหารย่อมถูกเตรียมไว้เพื่อเขา ถ้าอาหารนี้ถูกให้แก่เบื้องต้น อาหารย่อมถูกให้แก่ผู้ให้แต่เบื้องต้นเช่นกัน

“ กุรฺวนเนเวท กรฺมาณิ ชีวีชีเชจฺจตํ สฺมาเช, เอวํ ตฺวณิ นานฺยเถโต’สฺติ น กรฺม ลิปฺยเต นเร. (Īśa 2.)

บุคคลควรทำงานเพียงอย่างเดียว(ไม่หวังผลตอบแทน) พร้อมๆ กับต้องการมีชีวิตอยู่ร้อยปี เมื่อท่านทำอย่างนี้ มันไม่มีวิธีอื่นที่กรรมจะไม่ติดตามท่านไป

“ อถ ยสฺย ชายาโย ชาระ สฺยาตฺตํ เจทฺทฺวิษฺยาต ....ส วา เอช นิรินฺทฺริโย วิสฺกฤโต’ สฺมาลุโลกาตฺปฺรติ, ยเมววิทฺพฺราหฺมणे ศปติ; ตสฺมาเทววิจฺจโรตฺริยสฺย ทาเรน โนปทาษมิจฺเจทฺ, เทเยววิตฺปโร ภวติ. (B.U. 6.4.12)

ถ้าว่าการยาของคนใด มีคนรัก และบุรุษใดเกลียดเขา.... เขานั้นแลเป็นผู้ไม่มีพลัง (ทางเพศ) ไม่มีกรรมดี จากโลกนี้ไป เขาซึ่งถูกพราหมณ์ผู้รู้อย่างนี้สาปแช่ง เพราะฉะนั้น บุคคลไม่ควรปรารถนาเพื่อจะเล่นกับภรรยาของพราหมณ์ผู้รู้พระเวท ผู้รู้อย่างนี้เป็นผู้ประเสริฐ

กรรมจะให้ประโยชน์ที่สูงที่สุด ผู้ทำกรรมเมื่อทำกรรมดีไปแล้วไม่ควรปรารถนาผลตอบแทน การต้องการผลตอบแทนจากการทำกรรมจะทำให้ผู้ทำกรรมหลงติดอยู่ที่รางวัล หรือสิ่งตอบแทนที่ได้มา กลายเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ต้องทำกรรมอย่างไม่สิ้นสุด มีผลเป็นเพียงระดับโลกียะเท่านั้นไม่สามารถเข้าถึงพรมณได้ เพราะฉะนั้น ผู้รู้จึงควรอุทิศกรรมทั้งหมดเพื่อพระผู้เป็นเจ้าถอนตนเองออกจากกรรมของชาวโลก ไม่ให้กรรมนั้นขึ้นอยู่กับรางวัลทางกาย แต่ขึ้นอยู่กับจิตใจเจตนาหรือวิญญาณที่มีความรู้แจ่มแจ้ง (Radhakrishnan 1953 : 569) อันจะนำไปสู่ความหลุดพ้นในที่สุด เพราะตนเองได้อุทิศกรรมทั้งหมดเพื่อพระผู้เป็นเจ้าอย่างแท้จริง ทำกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เป็นบรรทัดฐานแห่งปัญญาเท่านั้น ปัญญาจะกลายเป็นสิ่งที่สมบูรณ์และสวยงาม ก็เพราะอาศัยกรรมเป็นส่วนหล่อหลอม และกรรมจะเกิดขึ้นได้ก็เพราะมีร่างกาย มีมือทั้งสองข้าง ช่วยให้ประกอบกรรมต่าง ๆ และบ่งบอกถึงอาชีพได้

ดังนั้น กรรมจึงเป็นตัวกำหนดความประพฤติของบุคคลไปโดยปริยาย การทำกรรม
ทุกครั้งประกอบด้วยเจตนาเสมอ ผู้ทำกรรมดีย่อมเป็นคนดี ผู้ทำกรรมชั่วย่อมเป็นคนชั่ว โดยมี
มือทั้งสองข้างและร่างกาย เป็นส่วนประกอบในการทำกรรม ผู้ประกอบกรรมดีด้วยการบูชาไฟ
ผลกรรมสามารถนำไปเกิดในสวรรค์หรือข้ามสะพานเข้าสู่โลกของพรหมนุได้ ดังข้อความที่กล่าวว่า

“ หสฺเตา ไว ครุหะ, ส กรฺมณาคฺคฺราเหณ คฺฤหิตะ, หสฺตาภฺยา หิ กรฺม
กโรติ. (B.U. 3.2.8)

มือทั้งสองข้างนั้นแล เป็นผู้จับ ผู้จับนั้นจะถูกกรรม ซึ่งเป็นผู้จับที่เหนือกว่าจับ
ไว้เพราะว่าบุคคลย่อมทำกรรมด้วยมือทั้งสอง

“ หสฺตาเววาสฺยา เอกมฺงคฺมทุพฺพหฺม, ตโยะ กรฺม ปฺรสุตฺตาตุ ปฺรติวิทฺตา ภูตฺมาตฺรา
(K.U. 3.5)

มือทั้งสองข้างเป็นส่วนหนึ่งที่ถูกนำออกมาจากมัน (ปรัชญา) งานของมือทั้งสองก็
คือภูตตาม (วัตถุที่ถูกมือทำแล้วจากตัวมันเอง)

" .... อาตุไมวาสุย กรฺม, อาตุมนฺนา หิ กรฺม กโรติ. (B.U. 1.4.17)

ร่างกายนั้นแล เป็นกรรมของเขา เพราะว่าเป็นบุคคลย่อมทำกรรมด้วยร่างกาย

“... ยถาการี ยถาจารย์ ตถา ภวติ, สาธุการี สาธุรภวติ, ปาปการี ปาโป ภวติ,
ปฺณฺยะ ปฺณฺยเณ กรฺมณฺนา ภวติ, ปาปะ ปาเปณ, อโถ ขลฺวาหุะ, กามมยฺ เหวายํ ปุรุชฺ อิติ,
ส ยถากาโม ภวติ, ตตฺถกฺรตฺตฺรภวติ, ยตฺถกฺรตฺตฺรภวติ, ตตฺถกรฺม กฺรุเต, ยตฺถกรฺม กฺรุเต,ตทภิสํปฺทยเต.
(B.U. 4.4.5)

บุคคลใดกระทำอย่างไร ประพฤติอย่างไร เขาย่อมเป็นอย่างนั้น ผู้ทำกรรมดี
ย่อมเป็นคนดี ผู้ทำกรรมชั่วย่อมเป็นคนชั่ว ผู้เป็นคนดีก็เพราะกรรมดี ผู้เป็นคนชั่วก็เพราะกรรม
ชั่วเมื่อเป็นอย่างนี้คนทั้งหลายจึงกล่าวกันว่า บุรุษนี้ก็คือผู้ที่ประกอบด้วยความต้องการนั่นเอง เขา
ปรารถนาจะเป็นอย่างไร เขาก็ตั้งใจทำอย่างนั้น เขาตั้งใจทำอย่างไร เขาย่อมเป็นผู้ทำซึ่งสิ่งนั้น
เขาทำกรรมอะไรก็ย่อมได้รับผลกรรมนั้น

“ ...เตา โทตฺถกรฺมยฺ, มนฺตฺรายาจฺจกราเต; เตา ท ยทฺวจฺตะ, กรฺม ไหว ตทฺวจฺตะ
อล ยตุ ปฺรศคฺสฺตะ, กรฺม ไหว ตตฺ ปฺรศคฺสฺตะ, ปฺณฺโย ไว ปฺณฺยเณ กรฺมณฺนา ภวติ, ปาปะ
ปาเปเนติ. (B.U. 3.2.13)

ทั้ง 2 คนเมื่อจากกันไป จึงปรึกษากัน สิ่งที่พวกเขาทั้ง 2 คนพูดถึงก็คือกรรม
(การกระทำ) และสิ่งที่พวกเขาทั้ง 2 คนสรรเสริญก็คือกรรม อันที่จริงคนจะเป็นคนดีก็เพราะ
ทำกรรมดี เป็นคนชั่วก็เพราะทำกรรมชั่ว

“ โลกาภิมาคฺฉิ ตมฺวาจ ตสฺไม ยา อธิฏฺฐกา ยาวตฺริวฺวา ยถา วา ส จาปี
ตตฺปรตฺยวททฺย โลกฺตมถาสฺย มฤตฺยฺเย ปุนเรวาท ตฺชฏฺเฐ. (Katha 1.1.15)

(พญายม) ได้อธิบายไฟ (แห่งการบูชาไฟ) ซึ่งเป็นปฐมเหตุของโลกแก่นจิเกตส์
ว่ามีอริที่ขึ้น และใช้จำนวนที่ก่อน ก่ออิฐที่แทนบูชาและจุดไฟบูชาไฟอย่างไร (ทำที่บูชาไฟ)
นจิเกตส์ ทบทวนคำสอนนั้นได้ทั้งหมด มฤตยูราชได้กล่าวอีกอย่างชอบใจ

การประกอบพิธีบูชาไฟเป็นกรรมตัวอย่างหนึ่ง ผู้ประกอบพิธีกรรมจะต้องรู้รายละเอียดและกฎระเบียบในการประกอบพิธีกรรมแต่ละอย่าง จะใช้วัตถุอย่างใดมาทำแทนบูชาไฟ และควรจุดไฟอย่างไร เป็นต้น (Gambhirananda 1972 : 108) เพราะว่าไฟถือว่าเป็นแหล่งกำเนิดหรือต้นกำเนิดของโลก ผู้ทำพิธีจะต้องทำให้ถูกต้อง จึงจะเกิดผลดีตามมา ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

“ ตฺริณฺหาจิกฺกตสฺส ตฺริวิเรตฺย สฺนํธี ตฺริกรมฺภมฤตฺย ตฺริทรมฺชชฺญํ
เทวเมทฺธิ วิทิตฺวา นิจายเยมํ ศานติมตฺยนฺตเมติ. (Katha 1.1.7)

เขาผู้จุดไฟชื่อณจิเกตส์บูชา 3 ครั้ง มีความใกล้ชิดกับบุคคลทั้ง 3 (มารดา บิดา ครู) ประกอบกรรม 3 อย่าง (คือ การศึกษาคัมภีร์ การทำพิธีกรรม การบริจาคตาน) ย่อมข้ามพ้นซึ่งการเกิดและการตายไปได้ เมื่อรู้ซึ่งบุตรของพระพรหม ผู้รู้สิ่งทั้งปวง ผู้มีแสงสว่างผู้ควรแก่การสรรเสริญ ผู้รู้แจ้ง บุคคลย่อมเข้าถึงศานติอันเป็นนิรันดร์

“ตฺริณฺหาจิกฺกตสฺส ตฺริเมตฺทวิทิตฺวา ย เอว วิทฺวา ศจฺญินฺเต นาจิกฺกตมฺ ส มฤตฺย-
ปาสนํ ปฺรตฺเต ปฺรโณทฺย โศกาทิโค โมทเต สุวฺรคฺโลเก. (Katha 1.1.18)

ผู้ฉลาดซึ่งได้ทำการบูชาแก่นจิเกตส์ 3 ครั้ง และผู้รู้จักสิ่ง 3 อย่างนี้ และเมื่อรู้เช่นนั้น ย่อมประกอบพิธีเพ่งพินิจซึ่งไฟ ละทิ้งเสียได้ซึ่งบ่วงแห่งมฤตยูก่อนแล้วจึงข้ามพ้นความเศร้าโศกไปย่อมบรรเทาในโลกลสวรรค์

“ ยะ เสตฺริชานานามภฺษรํ พฺรหฺม ยตฺ ปรมฺ อภฺยํ ติตฺติรฺชตํ ปารํ นาจิกฺกตํ
ศเกมฺหิ. (Katha 1.3.2)

เราทั้งหลายพึงรู้ซึ่งไฟชื่อณจิเกตส์นั้น อันเป็นสะพานข้ามของผู้บูชาไฟทั้งหลาย และ เป็นพรหมอันสูงสุด อันไม่เสื่อมสลายไป เป็นสถานที่ปราศจากความกลัว สำหรับบุคคลผู้ปรารถนาจะข้ามไปยังโลกนั้น

สะพานในที่นี้เป็นเหมือนกับตัวเชื่อมโยง ระหว่างโลกมนุษย์กับโลกสวรรค์คล้ายกับหนทาง 2 สาย โลกมนุษย์เป็นโลกที่วนเวียนอยู่ในสังสารของบุคคลผู้ยังไม่รู้แจ้งพรหมณ์ แต่ถ้าใครรู้แจ้งพรหมณ์แล้ว ก็สามารถข้ามแม่น้ำแห่งสังสารนี้ได้ สำหรับผู้ทำกรรมดีประกอบพิธีบูชาไฟตามคำสอนในพระเวท ผลกรรมจะนำเขาเข้าสู่เทวโลก แต่สำหรับผู้รู้แจ้งพรหมณ์ผล

กรรมจะนำเข้าสู่พรหมโลก หนทางสายแรกคือยัญกรรม การประกอบกรรมดีต่าง ๆ เตรียมไว้เพื่อการเดินทางเข้าสู่หนทางสายที่ 2 คือการรู้แจ้งพรหมมนุ เรียกว่า “กรรมมุกติ” เป็นเส้นทางแห่งความหลุดพ้น ไม่เกี่ยวข้องกับกรรมดีกับกรรมชั่วอีกต่อไป ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

“...ส น สาธุนา กรมณา ภูยาน, โน เอวาสาธุนา กณียาน; เอช สรวะศฺวะระ,เอช ภูตาธิปติระ, เอช ภูตปาละ, เอช เสตฺรวิธธณ เอชํ โลกานามสํเภทาย; ตเมตํ เวทา-
นฺวจนเนน พฺราหฺมณา วิวิธิษณฺติ ยชฺเฐน ทาเนน ตปสํนาศเคน; เอตเมว วิทิตฺวา มุนิรฺภาวติ...
(B.U. 4.4.22)

เขาไม่ได้กลายเป็นผู้ยิ่งใหญ่เพราะกรรมดี หรือไม่ได้กลายเป็นผู้ต่ำต้อยเพราะกรรมชั่ว เขาเป็นผู้ปกครองโลกทั้งหมด เป็นผู้ยิ่งใหญ่กว่าสรรพสัตว์ทั้งหลาย เป็นผู้คุ้มครองสิ่งทั้งปวง เขาคือสะพานซึ่งทำหน้าที่เป็นเขตแดนแยกโลกทั้งหลายเหล่านี้ เพื่อป้องกันการกระทบกระทั่งซึ่งกันและกัน พราหมณ์ทั้งหลายย่อมค้นหาซึ่งเขาโดยการเรียนพระเวท ทำยัญกรรมบูชาให้ทานบำเพ็ญตบะ และอดอาหาร เขาเมื่อรู้เช่นนั้นแล้ว ย่อมกลายเป็นพระมุนี

“...ตเมวไก ชานถ อาตุมานมนฺยา วาโจ วิมฺลฺยจถามนฺตสฺสโยช เสตฺตะ.(M.U. 2.2.5)

ท่านจงรู้เช่นนั้นแล้วว่าเป็นอาตมณซึ่งมีหนึ่งเดียว จงปล่อยคำพูดอื่น ๆ ทิ้งเสีย นี่
คือสะพานข้ามไปสู่ความเป็นอมตะ

จากทรรศนะทั้งหลายที่กล่าวมานี้ ล้วนแต่เป็นกุศลกรรมทั้งสิ้น เช่น การประกอบพิธียัญกรรม บูชาสิ่งที่ควรบูชา ประพฤติพรหมจรรย์ การให้ทาน การไม่เบียดเบียนคนอื่น การปฏิบัติโยคะ หรือการบำเพ็ญตบะ เป็นต้น ผู้ทำกรรมเหล่านี้ย่อมได้รับความสุขในโลกนี้และโลกหน้า กุศลกรรมอีกประเภทหนึ่งที่นิยมปฏิบัติกันมากในยุคอุปนิษัท ก็คือ การปฏิบัติตนบำเพ็ญตบะ (asceticism) หมายถึง การทำกิเลสให้เร่าร้อน หรือทำร่างกายและให้ได้รับความเจ็บปวดสูงสุด ทรมานตนให้ได้รับความลำบากต่าง ๆ เพื่อเข้าถึงพลังเหนือธรรมชาติ มีแบบการปฏิบัติหลายอย่าง โดยมีจุดประสงค์เพื่อชำระอาตมณของตนให้หมดจดขาวสะอาด จนถึงความรู้แจ้งพรหมมนุในที่สุด มีพลังควบคุมธรรมชาติได้ (Chakraborti 1973 : 17)

นอกจากนั้นผลของตบะ ก่อให้สรรพสิ่งเกิดตามมา การบำเพ็ญตบะมีลักษณะคล้ายกับการทำสมาธิ โดยการบังคับอินทรีย์ของตนให้อยู่กับอารมณ์เพียงหนึ่งเดียว ผู้ทำกุศลกรรมทั้งหลายเป็นผู้ควรแก่การเข้าถึงพรหมมนุทั้งสิ้น ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

“ ตานู ห ส ฤชิรฺวาจ ภูย เอว ตปสา พฺราหฺมจฺรเยน ศฺรทฺธยา สํวตฺสริ สํวตฺสยถ....(Prasna 1.2)

ฤษีนั้น ได้กล่าวกะพวกเขาว่า พวกท่านจงอยู่กับข้าพเจ้าอีก 1 ปี พร้อมกับบำเพ็ญตบะ ประพฤติพรหมจรรย์ และด้วยศรัทธา

“ อนุธิ ตมะ ปรวินฺตติ เย’ สมภูติมุปาสเต ตโต ภูย อิว เต ตโม ย อู
สมภูตยา รตตะ. (Īśa 12)

คนที่บูชาสิ่งที่ไม่ปรากฏ ย่อมเข้าไปสู่ความมืดเหมือนคนตาบอด ส่วนคนที่ชอบ
(บูชา) สิ่งที่ปรากฏ ก็จะเข้าไปสู่ความมืดที่ยิ่งกว่านั้น

“ ตปสา จียเต พุรหฺม ตโต’ นนฺมภิชายเต อนฺนาตฺปฺราโณ มนะ สตฺย โลกาะ
กรฺมสุ จามฺฤตฺม. (M.U. 1.1.8)

เพราะตบะ (พลังแห่งการพิจารณา) พุรหฺมจึงขยายขึ้น ต่อจากนั้นอาหารก็เกิด
ตามมา จากอาหาร ปฺราณจึงเกิดขึ้น จากปฺราณ มนสฺสจึงเกิดขึ้น จากมนสฺส สตฺยจึงเกิดขึ้น จาก
สตฺยโลกจึงเกิดขึ้น จากโลกพิธีกรรมจึงเกิดขึ้น ความเป็นอมตะย่อมมีในกรรมทั้งหลาย

“ ตปะศฺรฺทฺธเ เย หฺยฺวสฺนฺตฺยรฺณฺเย ศานฺตา วิทฺวาโส โภกฺษฺยจฺรฺยํ จรฺนฺตะ
สุรฺยทฺวาเรณ เต วิรฺชาะ ปฺรยฺยานฺติ ยตฺรํมฤตะ ส ปฺรุโช หฺยฺวฺยยาตฺมา. (M.U. 1.2.11)

เพราะว่า บุคคลผู้บำเพ็ญตบะ มีศรัทธา เข้าไปอาศัยอยู่ในป่า เป็นผู้สงบ เป็น
ผู้ดำรงชีพอยู่ด้วยภิกษาจาร ย่อมหลุดพ้นจากบาปไปได้ จึงไปทางสู่ประตูพระอาทิตย์ อันเป็น
สถานที่ที่ผู้เป็นอมตะ ที่ไม่มีใครทำลายได้อาศัยอยู่

“ ..... ส ตตฺร ตปสา พุรหฺมจฺรฺเยณ ศฺรฺทฺธยา สมฺปนฺโน มหิมาณฺนฺกวติ.
(Prasna 5.3)

ณ ที่นั้น เขาผู้ถึงพร้อมด้วยการบำเพ็ญตบะ ประพฤติพรหมจรรย์ และมีศรัทธา
ย่อมเข้าถึงความเป็นใหญ่

“ สตฺเยน ลฺภฺยสฺตปฺสา เทฺยษ อาตฺมา สมฺยคฺชฺญาเนน พุรหฺมจฺรฺเยณ นิตฺยम्
อนฺตะศฺรีเร โชฺยติรฺมโย หิ ศุภฺโร.... (M.U. 3.1.5)

อาตมณีนี้อยู่ภายในร่างกาย มีแสงสว่างและบริสุทธิ์ เป็นสิ่งที่จะพึงบรรลุได้โดย
ง่ายด้วยสตฺย การบำเพ็ญตบะ ความรู้อันถูกต้อง และการประพฤติพรหมจรรย์เป็นนิตย์

“ นายมาตฺมา พลฺหิเนน ลฺภฺโย น จ ปฺรมาทาทตฺปโส วา’ ปฺยลฺิงคฺาตุ เอไ-
รฺปาโยรฺยตเต ยสฺตุ วิทฺวา สฺตสฺโยษ อาตฺมา วิศเต พุรหฺมธฺา. (M.U. 3.2.4)

อาตมณีนี้อาจจะบรรลุได้ โดยบุคคลผู้ปราศจากกำลัง หรือโดยความ
ประมาทหรือโดยตบะที่ไร้จุดหมาย แต่บุคคลผู้พยายามด้วยวิธีทางเหล่านี้ ถ้าเขาเป็นผู้รู้อาตมณีนี้อยู่
ย่อมเข้าไปสู่ที่อยู่ของพุรหฺม

“ตฺสฺโยตโปทฺมะ กรฺเมติ ปฺรติษฺฐา, เวทาะ สฺรวางฺคานิ, สตฺยมายตฺนम्.(Kena 4.8)

การบำเพ็ญตบะ การควบคุมตนเองและกรรม เป็นสิ่งสนับสนุนพุรหฺม พระเวท
เป็นองค์ประกอบทั้งหมดของพุรหฺม สตฺยเป็นบ่อเกิดของพุรหฺม

“ กุริยานุตตะ โศครตริยา พุทฺหมนิชฺฐา สวํ ชุหุต เอกรุชि ศฺรุตฺถยนุตตะ
เตชาเมวโตตา พุทฺหมวิทฺยา วเทต..... (M.U. 3.2.10)

ผู้ประกอบพิธีกรรม ผู้ศึกษาเล่าเรียนในคัมภีร์พระเวท ผู้ตั้งมั่นอยู่ในพุทฺหม ผู้
ให้ (บูชา) เครื่องพลีกรรมของตนเองแก่ฤาษีผู้สันโดษด้วยศรัทธา พราหมณ์พึงประกาศพุทฺหม
วิทยาแก่บุคคลผู้นั้น

“ ตปะปรภาวาทู เทวปรสาทาศ จ พุทฺมา ห เสวตาศฺวตโรธ วิทฺวาน.....
ปรมมฺ ปรวิตฺรมฺ โปรวาจ..... (S.U. 6.21)

เพราะพลังแห่งตบะ และความกรุณาของเทพเจ้า เสวตาศฺวตระผู้ฉลาด.....จึงได้
กล่าวถึงพุทฺหม ผู้สูงสุด และบริสุทธิ์

กุศลกายกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบำเพ็ญตบะ ตามทรรศนะของคัมภีร์อุปนิษัทมี 2
นัย คือ การทรมานร่างกายตนให้ได้รับความลำบากและการทำสมาธิให้มีใจจดจ่ออยู่ในอารมณ์
เดียว การทรมานตน เช่น ยืน เดิน นั่ง นอน เพ่งมองพระจันทร์หรือพระอาทิตย์ ยกแขนหรือ
ขาให้อยู่ในอิริยาบถเดียวเป็นเวลานาน ๆ บางครั้งทำให้ผู้ปฏิบัติถึงเสียชีวิตก็มี ลักษณะการ
ทรมานร่างกายนี้เป็นการแสดงถึงความอดทนต่อความเจ็บปวด ทุกข์ทรมาน และทนไต่ยากที่สุด
จึงถือว่าเป็นการบำเพ็ญเพียรสูงสุดในสมัยนั้น (Radhakrishnan 1953 : 296) ในขณะเดียวกัน
ผู้บำเพ็ญตบะต้องมีวิทยากำกับด้วยจึงจะได้รับประโยชน์สูงสุด วัตถุประสงค์ของการบำเพ็ญ
ตบะก็เพื่อบรรลุพุทฺหม นอกจากนั้นยังทำให้เกิดอำนาจพิเศษในการปกครอง และป้องกันอาณา
จักรของตนเองไว้ได้ เทพเจ้าทั้งหลายหลุดพ้นจากความเกิดและความตายได้ก็ด้วยการบำเพ็ญตบะ
(Deussen 1972 : 66) ตบะจึงเป็นแนวทางให้เข้าถึงพุทฺหมได้ในที่สุด ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

“พุทฺหมยชฺโฏ วา เอช ยตุ ปุรุเวชา จยนม, ตสฺมาทฺ ยชฺมานสฺ จิตฺวาทานคฺนี-
นาตฺมานมภิสฺยาเยตุ; ส ปุรุณะ ชลฺ วา อทฺธา’วิกละ สมฺปทฺยเต ยชฺญะ... (Maitrī 1.1)

ยัญกรรมเพื่อบูชาพุทฺหมนั้นแล คือ การก่อไฟบูชายัญ แบบที่ได้พูดมาก่อนแล้ว
เพราะฉะนั้น เมื่อก่อกองไฟแล้วจงเพ่งพินิจอาตฺมนฺ เมื่อดังนี้แล การบูชายัญย่อมสมบูรณ์
และปราศจากมลทิน

“...ส ตตฺร ปรมํ ตปาสฺถายาทิตฺยุมฺที่กุชฺมาณฺรธฺวาทุสฺ ติชฺฐติ.... (Maitrī 1.2)
เมื่อบำเพ็ญตบะอย่างยวดยิ่ง เขาจึงยืนอยู่ ณ ที่นั้น มีแขนยกขึ้นเบื้องบน เพ่งดูพระอาทิตย์

“ ..... ตปสา ปฺราปฺยเต สตฺตฺวํ, สตฺตฺวาตฺ สมฺปฺราปฺยเต มนะ, มนสะ
ปฺราปฺยเต หฺยาตฺมา, ยมาปฺตฺวา น นิรวฺตฺตา อิติ. (Maitrī 4.3)

บุคคลเข้าถึงความดีได้ก็เพราะบำเพ็ญตบะ เข้าถึงมนสฺได้ก็เพราะความดี จาก
มนสฺบุคคลจึงเข้าถึงอาตฺมนฺ และผู้เข้าถึงอาตฺมนฺย่อมไม่กลับมาเกิดอีก

“...ตสมาทุ วิทฺยยา ตปสา จินฺตยา โจปฺลภฺยเต พุทฺธมฺ, ส พุทฺธมฺณเ ปเรตา ภวตฺยธิทฺวตฺตมฺ เทเวภฺยศฺเจติ...(Maitrī 4.4)

เพราะฉะนั้น บุคคลเข้าถึงพุทธมโนได้ก็เพราะวิทยา การบำเพ็ญตบะ การเพ่ง พินิจพุทธมโน เขาเมื่อเป็นผู้อยู่ในพุทธมโนขั้นต่ำ ย่อมเข้าถึงความเป็นเทพเจ้าที่อยู่เหนือบรรดา เทพเจ้าทั้งหลาย

“เอตทฺ วั ปรมํ ตโป ยทฺวฺยาหิตสฺตปฺยเต, ปรมํ โทว โลกํ ชยติ, ย เอวํ เวท; เอตทฺ วั ปรมํ ตโป ยํ เปฺรตมรณํ ทรฺนติ; ปรมํ โทว โลกํ ชยติ ย เอวํ เวท, เอตทฺ วั ปรมํ ตโป ยํ เปฺรตมคฺนาวภฺยทฺธติ, ปรมํ โทว โลกํ ชยติ ยเอวํ เวท...(B.U. 5.11.1)

นั่นแลคือตบะอันสูงสุด ได้แก่ตบะที่คนแม้จะป่วยก็บำเพ็ญ บุคคลผู้รู้อย่างนี้ ย่อมชนะโลกอันสูงสุดได้ นั่นแลตบะอันสูงสุด คือ การที่บุรุษทั้งหลายนำเอาคนผู้ตายแล้วเข้าไปสู่ ป่าช้า บุคคลผู้รู้อย่างนี้ ย่อมชนะโลกอันสูงสุด นั่นแลตบะอันสูงสุด คือ การที่บุรุษทั้งหลาย วาง คนผู้ตายแล้วลงบนกองไฟ บุคคลผู้รู้อย่างนี้ ย่อมชนะโลกอันสูงสุดได้แล

“อโถตฺตเรณ ตปสา พุทฺธมฺจรฺยเณ ศฺรทฺธฺยา วิทฺยยา’ตฺมานมนฺวิชฺยาทิตฺตม- ภิชฺชนฺเต...(Prašna 1.10)

อนึ่ง บุคคลผู้แสวงหาอาตมมโนด้วยการบำเพ็ญตบะ ประพฤติพรหมจรรย์ มีศรัทธา และความรู้ ย่อมได้พระอาทิตย์ทางด้านทิศเหนือ (ทิศที่เป็นมงคล)

การบำเพ็ญตบะที่ได้ผลดีก็คือ ผู้ปฏิบัติจะต้องละทิ้งบ้านเรือนไปอาศัยอยู่ในป่า ตัดภาระกิจต่าง ๆ ที่เคยทำมาไว้เบื้องหลัง เหมือนกับยาชยวาลกะได้เคยปฏิบัติมาแล้ว เขาได้ ออกไปแสวงหาความสงบบำเพ็ญตบะอยู่ในป่า (Deussen 1972 : 67) เพื่อแสวงหาพุทธมโน อันเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดทางศาสนา และเพื่อชำระวิญญาณของตนให้บริสุทธิ์ ปราศจากบาปกรรม และมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การให้ทานเพื่อช่วยเหลือคนอื่น เป็นกุศลกรรมอย่างหนึ่งที่ทุกคนควรกระทำเพราะว่าโดยธรรมชาติของมนุษย์เป็นคนเห็นแก่ตัว มีความโลภอยู่เป็นนิจ ถ้าไม่รู้จักแก้ไขก็จะเป็น สาเหตุให้คนทำกรรมชั่วได้ง่าย ดังนั้น การแบ่งปันทรัพย์หรือสิ่งของเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อพวกเขาเดือดร้อนจึงเป็นวิธีกำจัดความเห็นแก่ตัวลงได้ คนที่มีความโลภย่อมไม่สามารถเข้าถึงพุทธมโน ได้จะเป็นแต่เพียงมนุษย์หรือสัตว์ชั้นต่ำ

ส่วนผู้ที่มีความโหดร้าย ชอบการทรมานหรือทำความเจ็บปวดให้แก่ผู้อื่นเนื่อง ๆ ย่อมทำให้พวกเขาเกิดเป็นพวกชั้นต่ำเช่นกันคือเป็นพวกอสูร (Radhakrishnan 1953 : 290) ผู้ต้องการอยากจะพ้นจากสภาพเหล่านี้ จึงควรทำกุศลกรรมต่าง ๆ ที่กล่าวมา เพื่อฝึกฝนตนให้

4. ให้ที่พักอาศัยแก่เพื่อนมนุษย์ (มนุษย์าน วาสยมาน)
5. ให้อาหารเป็นทาน (อสนํ ททมาน / ทตฺต)
6. ให้หญ้าและน้ำแก่สัตว์เลี้ยง (ปศุภยสุ ตฺถโณทกํ วินฺทมาน)
7. ให้อาหารบวงสรวงเทพเจ้า (เทเวภโย'นนาทํ ปฺรยจฺจมาน)
8. การบำเพ็ญตบะอย่างยวดยิ่ง (ตปสฺ / ปรมํ ตป)
9. การประพาศพิรหมจรรย์ (พฺรหมจฺรย)
10. ผู้บูชาอาหาร (อนนํ ชุทฺทมาน)
11. ผู้ประกอบพิธีบูชาญ (อิษฺฏวา)
12. ยัญกรรมสัตตรายณะ (สตฺตรายณ)
13. การอดอาหาร (อนาสกายน)
14. การอาศัยอยู่ในป่า (อรณฺยายน)
15. การไม่เบียดเบียนกันและกัน (อิหิสา)
16. ประพาศธรรม (ธฺรมํ จร)
17. ไม่ละเลยต่อการศึกษาเล่าเรียนพระเวท (สฺวธฺยายานฺมา ปฺรมท)
18. ให้ทรัพย์ที่น่าพอใจแก่อาจารย์ (อาจฺรยาย ปฺริยํ ธนมาหฺฤตฺย)
19. ไม่ละเลยต่อสตุย (สตุยานฺน ปฺรมทิตฺวย)
20. ไม่ละเลยต่อการปฏิบัติธรรม (ธฺรมานฺน ปฺรมทิตฺวย)
21. ไม่ละเลยต่อกรรมดี (กุสฺลานฺน ปฺรมทิตฺวย)
22. ไม่ละเลยต่อทรัพย์ (ภฺตุโยน ปฺรมทิตฺวย)
23. การข่มใจหรือควบคุมตนเองได้ (ทามยต/ทม)
24. การควบคุมอินทรีย์ภายใน (ศม)
25. การบูชาไฟ (อคฺนย)
26. ทำยัญกรรมอคฺนิโฮตร (อคฺนิโฮตร)
27. การต้อนรับแขก (อติถย)
28. ไม่ละเลยต่อหน้าที่ที่จะพึงทำต่อเทพเจ้าและบรรพบุรุษ (เทวปีตฤการยาภยํ

น ปฺรมทิตฺวย)

29. บูชามารดาว่าเป็นเทพเจ้า (มาตฤเทว)
30. บูชาบิดาว่าเป็นเทพเจ้า (ปีตฤเทว)
31. บูชาอาจารย์ว่าเป็นเทพเจ้า (อาจฺรยเทว)
32. ต้อนรับแขกเหมือนเป็นเทพเจ้า (อติถิเทว)

33. ประพฤติกรรมสุจริต	(สุจริตานิ ตวโยปาสยานิ)
34. ให้สิ่งของด้วยศรัทธา	(ศรัทธยา เทย)
35. ไม่พึงให้ด้วยไม่มีศรัทธา	(อศรัทธยา เทย)
36. พึงให้ด้วยศิริ	(ศรียา เทย)
37. พึงให้ด้วยหิริ	(หุรียา เทย)
38. พึงให้ด้วยความกรุณา	(สัวิทา เทย)
39. ผู้อุทิศตนต่อกรรมดี	(ยูกตา)
40. ผู้ไม่ถูกนำไปโดยผู้อื่น	(อายุกตา)
41. ไม่เป็นคนหยาบกระด้าง	(อลุกุษา)
42. ผู้ไคร่ธรรม	(ธรมกาม)
43. ผู้ไม่ปฏิเสธที่פקอาศัยแก่ผู้อื่น	(น วสเตา ปุรตยาจกษิต)
44. ผู้เป็นคนดีหรือทำกรรมดี	(สาธุการิ)
45. มีความกรุณาชอบช่วยเหลือผู้อื่น	(ทยธวม)

4.2 กุศลวจีกรรม

กุศลวจีกรรม หมายถึง กรรมดีที่เกิดขึ้นทางวาจา การสนทนาปราศรัยเรื่องที่เป็นจริงพูดแต่คำที่ไพเราะ การรู้จักใช้วาจาไปในทางสร้างสรรค์ประโยชน์ตนและผู้อื่น ใช้วาจาถูกกาลเทศะไม่พูดเท็จ ไม่พูดจาหยาบคายฟังแล้วไม่สบายหู ไม่พูดคำส่อเสียดยุยงให้คนอื่นแตกความสามัคคีกัน กุศลวจีกรรมตามทรรศนะของอุปัชฌาย์ส่วนมากจะกล่าวถึงคำที่เป็นสังกะ คือความจริงที่เป็นสมมติสังกะ เป็นความจริงที่คนบัญญัติขึ้นแล้วเรียกกันไปตามที่สมมติขึ้นและอันติมสังกะ เป็นความจริงขั้นสูงสุดที่บุคคลจะเข้าถึงได้เพราะความรู้แจ้งธรรมชาติของสรรพสิ่งทั้งหลาย

การกล่าวคำสัตย์ถือว่าเป็นการประพฤติธรรมทางวาจา รู้จักใช้วาจาเป็นเครื่องมือสื่อสารให้เกิดประโยชน์และนำไปสู่การเรียนรู้สิ่งสูงสุดคือพุทธมนต์ ดังนั้น ผู้พูดคำสัตย์ พูดคำที่ไพเราะจึงเป็นเหมือนกับน้ำผึ้งของสัตว์ทั้งหลาย เป็นจุดศูนย์รวมแห่งความเข้าใจ และเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ วาจานี้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการประกอบพิธีกรรมเพื่อสวดอ้อนวอนเทพเจ้า หรือสวดสรรเสริญบูชาเทพเจ้า เพื่อขอสิ่งต่าง ๆ ที่ตนปรารถนา ผู้ใช้วาจาเป็นย่อมทำให้พ้นจากความตายได้เช่นเดียวกัน ผู้ทำพิธีสวดอ้อนวอนเรียกว่า พราหมณ์โหตุถุ ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

“...โย ไว ส ธรมะ สตุย ไว ตต ตสมาด สตุย วทนตมาหุะ, ธรม วทตติ,
ธรม วา วทนต, สตุย วทตติ, เอตทหุโยไวตทหุโย ภวติ. (B.U. 1.4.14)

สิ่งใดแลที่เป็นธรรม สิ่งนั้นเป็นสตุย เพราะฉะนั้น คนทั้งหลายจึงกล่าวถึงคนผู้พูดคำจริงว่า เขาพูดคำเป็นธรรม หรือกล่าวถึงคนผู้พูดคำเป็นธรรมว่า เขาพูดคำเป็นจริง อันที่จริงคำพูดทั้ง 2 อย่างนั้น (คำสัตย์, คำเป็นธรรม) เป็นอย่างเดียวกัน

“วาคษุณฺณํ พุทฺทมณฺหา สวิทานา’อิตฺติ, วาคุชฺชยฺชฺชํ พุทฺทมณฺหา สวิตฺเต.(B.U. 2.2.3)

วากา อันเป็นอันดับที่ 8 ใช้สื่อสารกับพุทฺทมณฺหา เพราะวากาอันเป็นอันดับที่ 8 จึงสื่อสารกับพุทฺทมณฺหาได้

“....อิทํ สตุยํ สรุเวชาํ ภูตานิ มธฺ, อสฺย สตุยสฺส สรวณฺนิ ภูตานิ มธฺ, ยศฺจายมสฺมินฺสตุเย เตโสมโย’มฤตมยสฺส ปุรุสส....(B.U. 2.5.12)

คำสัตย์นี้ เป็นน้ำผึ้งของสัตว์ทั้งปวง สรรพสัตว์ทั้งปวง เป็นน้ำผึ้งของคำสัตย์นี้ บุรุษผู้เป็นอมตะ ผู้มีแสงสว่างที่อยู่ในคำสัตย์นี้ (คือพุทฺทมณฺหา)

“..... วาคุโว ยชฺชสฺส โหตา, ตทฺเยยํ วากุ โส’ยมคฺคินิส.... (B.U. 3.1.3)

คำพูดนั้นแล เป็นโหดฤแห่งยัญกรรม สิ่งที่เป็นคำพูดก็คือไฟนี้

“...อล โย เวเทมฺภวิยาหารณฺณิตฺติ ส อาตฺมาภิยาหาราย วากุ... (C.U. 8.12.4)

คนที่ผู้รู้ ว่า จันพูด คนนั้นคืออาตฺมานุ คำพูดมีไว้เพื่อการพูดกับอาตฺมานุ.....

“.... เอวํ สรุเวชาํ เวทานาํ วาเคกายนฺนํ. (B.U. 4.5.12)

เปรียบเหมือนคำพูด เป็นเป้าหมายเพียงอันเดียวแห่งพระเวททั้งหลายทั้งปวง

“... ยุโยชฺชสฺมชฺชชฺชราณเมเนส, ภูยิสฺสรุํ เต นมฺมกฺคิตฺติ วิธม....(B.U. 5.15.4)

ขอท่านจงนำข้าพระองค์ออกจากบาปอันน่าดิเตียน ข้าพเจ้าจะบูชาซึ่งบทสวดเป็นอันมากแก่ท่าน

“อล ย อิจฺเจตฺตปฺตโร เม ปณฺทิตฺโต วิคิตฺเต, สมิทิตฺตมะ, ศุศฺรุชิตฺตา วาจํ ภาษิตาชาเยต, สรวานํ เวทานุพุริวิตฺเต..... สรวมายุริยาทิตฺติ.....(B.U. 6.4.18)

ลำดับนั้น ถ้าเขาปรารถนาบุตรผู้เป็นบัณฑิต ผู้มีชื่อเสียง ผู้เข้าที่ประชุมบ่อย ๆ เขาควรพูดคำที่น่ายินดีว่า เขาควรเรียนเอาพระเวททั้งหมดว่า.....เขาควรมีอายุยืนยาวเต็มที่....

“อาตฺมานมนฺตต อฺปสฺสตุย สตุวิตฺต กามํ ฤชายนฺนปฺรมตฺโต’ภยาโค ห ยทสฺไมส กามสฺส สมฺมฤชเยตฺติ (C.U. 1.3.12)

ในที่สุด บุคคลควรเข้าไปสู่อาตฺมานุ (ในตนเอง) ฟังสวดเพลงสรรเสริญ (กล่าวสรรเสริญ) เพลงพินิจซึ่งความต้องการของตนโดยไม่ประมาณ ความต้องการนั้นย่อมถูกทำให้สมบูรณ์อย่างรวดเร็ว

“อมฤตตฺวํ เทเวภฺย อาคายนฺนิตฺยาชาเยตฺต สฺวธํ ปิตฺตภฺย อาคํ มนุชฺเยภฺยส-

ตฤโณทกํ ปศุภุยะ สุวรุคํ โลกํ ยชมานายานุนมาตฺมน อาคายนีตฺเตตานิ มนสา ธุยายนฺนปฺร-
มตฺตะ สุตฺตํ. (C.U. 2.22.2)

ขอให้ข้าพเจ้าจงขับเพลงเพื่อความเป็นอมตะแก่เทพเจ้าทั้งหลาย โดยการร้อง
เพลงนี้คือ เพลงที่ควรร้อง ขอให้ข้าพเจ้าจงขับเพลงพลีกรรมเพื่อบรรพบุรุษทั้งหลาย ด้วยการขับ
เพลงความหวังเพื่อมนุษย์ทั้งหลาย หล้าและน้ำเพื่อสัตว์เลี้ยง โลกสวรรค์เพื่อผู้ประกอบยัญ
กรรมและอาหารเพื่อตนเอง เมื่อพิจารณาสิ่งเหล่านี้โดย मनสแล้ว บุคคลพึงขับเพลงสรรเสริญ
โดยความไม่ประมาทเกิด

“ มา นสุ โตเก ตนเย มา นายุชิ, มา โน โคสุ มา โน อสุเวสุ วีริชะ,
วีรานุ มา โน รุทุร ภามิโตวธีรวิษฺมนุตะ สหมิตฺตวา หวามเห. S.U. 4.22)

ข้าแต่รุทรเทพ ขอท่านจงอย่าทำร้ายข้าพเจ้าในเรื่องลูกเลย ขอท่านจงอย่า
ทำร้ายพวกข้าพเจ้าในเรื่องอายุ ขอท่านจงอย่าทำร้ายพวกข้าพเจ้าในเรื่องโค ขอท่านจงอย่าทำร้าย
พวกข้าพเจ้าในเรื่องม้า จงอย่าฆ่าผู้เฒ่าทั้งหลายของพวกข้าพเจ้า เพราะความโกรธของท่าน
เพราะว่าพวกข้าพเจ้าทั้งหลาย ย่อมร้องเรียกหาท่านตลอดเวลาด้วยพลีกรรมทั้งหลาย

“พुरुหมวาทีโน วทนฺติ ยทฺวสุณํ ปฺราตะ สวณํ, รุทุรณํ มาธฺยฺนฺทินํ สวณมฺ..
(C.U. 2.24.1)

ผู้สอนเรื่องพुरुหมนุ ย่อมกล่าวว่า เครื่องพลีกรรมในเวลาเช้าเป็นของเทพวสุ
เครื่องพลีกรรมในตอนกลางวัน เป็นของเทพรุทุร

“ อถ ชุโหติ นโม'คนเย ปุณฺณวิภูษิตเ โลกภูษิต โลกํ เม ยชมานาย วินฺโทชไว
ยชมานสฺย โลก เอตาสฺมิ. (C.U. 2.24.5)

ลำดับนั้น เขาทำพลีกรรมบูชายัญญ (สวดว่า) ขอนอบน้อมแด่คุณิเทพเจ้า ผู้
อาศัยอยู่บนพื้นปฐพี ผู้อาศัยอยู่บนโลก ขอท่านจงเข้าถึงโลกนี้เพื่อข้าพเจ้าผู้บูชายัญญ ข้าพเจ้า
จะไปสู่โลกของผู้บูชายัญญนั้นแล

“ เอหุเยหิติ ตมาหุตฺตะ สุวรุจสฺส สุรฺยสฺส รศฺมิภิริยชมานํ วทนฺติ ปฺริยํ วาจมภิ-
วทนฺตโย'รฺจยนฺตฺย เอช ะ ปุณฺณะ สุกฺกโต พฺรหฺมโลกะ. (M.U. 1.2.6)

เครื่องพลีกรรมอันมีแสงสว่างเหล่านี้ ย่อมนำเขาไปด้วยคำเชิญว่า จงมา จงมา
และนำเอาผู้บูชายัญญไป ด้วยรัศมีแห่งพระอาทิตย์ พร้อมกับแสดงความเคารพโดยพุดอย่าง
ไพเราะว่านี่คือพुरुหมโลกของท่านที่ได้มาเพราะการทำดี

พิธีสวดมนตรบูชายัญญ มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้ประกอบพิธีหายจากความเจ็บป่วย
ได้รับสิ่งที่ตนปรารถนา ผู้ประกอบพิธีต้องปฏิบัติตามระเบียบพิธีอย่างเคร่งครัดตามระเบียบของ
ยัญกรรมนั้น ๆ จึงจะได้รับผลตามที่ตนปรารถนา พิธีกรรมแต่ละอย่างมีวิธีปฏิบัติไม่เหมือนกัน

เช่น การประกอบพิธีในวัยเด็กก็มีมนตร์เพื่อสวดในวัยเด็ก การประกอบพิธีในวัยใดก็มีมนตร์เพื่อสวดในวัยนั้น ๆ การสวดมนตร์บูชาญญะเกี่ยวข้องกับกิจกรรมหลายอย่าง เช่น การกินอาหาร การแต่งงาน การทำพิธีกรรมในพิธีต่าง ๆ เป็นต้น นอกจากนั้นผู้รู้จุดประสงค์ของวาจาและมนตร์ก็เป็นแนวทางให้เข้าถึงพหุมนุได้ ดังนั้น ผู้ใช้วาจาเป็นจึงเป็นผู้เจริญ และวากาก็เป็นเครื่องมือให้เรียนรู้วิชาการต่าง ๆ ได้ ถ้าผู้ใช้วาจาไม่เป็น ก็เป็นการยากที่จะทำให้เข้าใจความดี ความชั่ว ความจริงหรือความเท็จ ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

“ปุรุโซ วาว ยชฺญุตตสฺย ยานิ จตฺตวิษิตฺตวราณิ ตตฺตปฺราตะ สวานิ จตฺตวิษิตฺตยฺกษรา คายตฺตริ คายตฺร ปฺราตะสวาน....(C.U. 3.16.1)

24 ปีแรกของเขาก็คือเครื่องพลีกรรมในตอนเช้า เพราะวามนตร์ชื่อคายตฺตริ มี 24 อักษร และเครื่องพลีกรรมบูชาในตอนเช้า ถูกบูชาด้วยด้วยมนตร์ชื่อ “คายตฺตริ”

“อถ ยานิ จตฺตจตฺตวารีศทฺทวราณิ, ตณฺมาธฺยณฺทินิสฺวานจตฺตจตฺตวารีศทฺทยฺกษรา ตฺริษฺฏปฺ-
โตตฺริษฺฏภํ มาธฺยณฺทินิสฺวานม... (C.U. 3.16.3)

ลำดับนั้น 44 ปีต่อมา เป็นเครื่องพลีกรรมบูชาในตอนกลางวัน เพราะวามนตร์ชื่อตฺริษฺฏภํ มี 44 อักษร และเครื่องพลีกรรมบูชาในตอนกลางวัน ถูกสวดบวงสรวงด้วยมนตร์ชื่อว่า “ตฺริษฺฏภํ”

“อถ ยานฺยชฺชฺญาจตฺตวารีศทฺทวราณิ ตตฺตตฺตตฺตยฺสวานมชฺชฺญาจตฺตวารีศทฺทยฺกษรา ชคตฺติ
ชาคตฺ ตตฺตตฺตยฺสวาน...(C.U. 3.16.5)

ลำดับนั้น 48 ปีต่อมา เป็นเครื่องพลีกรรมบูชาลำดับที่ 3 เพราะวามนตร์ชื่อชคตฺติมี 48 อักษร และเครื่องพลีกรรมลำดับที่ 3 ถูกสวดบวงสรวงด้วยมนตร์ชื่อว่า “ชคตฺติ”

“อถ ยทฺทหสฺติ ยชฺชชฺกษติ ยนฺไมถฺนํ จรติ สุตฺตสฺสโตเรว ตเทติ. (C.U. 3.17.3)

เวลาที่คนหัวเราะ รับประทานอาหาร ประพฤติเมถุนกรรม เขาย่อมเชื่อมต่อสิ่งนั้นด้วยบทสวดและการสวดมนตร์

“ วาเคว พฺรหฺมณศฺจตฺตฺตฺตฺต ปาพะ โสคฺคินิชา โชยติชา ภาติ จ ตปติ จ ภาติ
จ ตปติ จ กิริตฺตยา ยศสา พฺรหฺมวฺรจเสน ย เอว เวท. (C.U. 3.18.3)

วากานั้นแลเป็นบาทที่ 4 แห่งพหุมนุ วากานั้นย่อมส่องสว่างและเร้าร้อนเพราะแสงสว่างแห่งไฟ บุคคลผู้รู้จักวากานี้ ย่อมส่องแสงสว่าง และอบอุ่นไปด้วยเกียรติยศ และรัศมีแห่งพหุมนุวิทยา

“ โย ห โว วสิขฺฐํ เวท วสิขฺฐํ ห สุวานํ ภาติ วาคฺวาว วสิขฺฐะ.(C.U. 5.1.2)

ผู้ใดแล รู้จักสิ่งที่เจริญรุ่งเรืองที่สุด ผู้นั้นแลเป็นผู้เจริญรุ่งเรืองที่สุดกว่าบรรดาบุคคลทั้งหลาย วากานั้นแล เป็นสิ่งที่เจริญรุ่งเรืองที่สุด

“วลีสุราย สวาเหตุยคุณาวาชยสย หตุวา มนเถ สมปาตมวณเยต...(C.U. 5.2.5)

ขอสิ่งที่เจริญรุ่งเรืองที่สุดจงเจริญ ด้วยคำเหล่านี้ ขอให้เขาจงเทเนยใสลงบนไฟ
ต่อจากนั้น จงให้เขาเทส่วนที่เหลือลงในถ้ำถ่าน

“ วาค วาว นามโน ภูยสี, วาค วา ฤคเวท วิชญาปยติ, ยชฺรเวท สามเวท
อถรวณ จตฺรณํ อิตฺติหาสปฺราณํ ปญฺจมนํ เวทานํ เวทมนํ ปิตฺรํ ราสี ไทว นิธี วาโกวากุณฺม,
เอกายนฺม, เทววิทฺยาณฺม, พฺรหฺมวิทฺยาณฺม, ภูตวิทฺยาณฺม, กุชตฺรวิทฺยาณฺม .... ธฺรมํ จาทฺธฺรมํ จ สตฺยํ
จानฺฤตํ จ สาธุ จาสาธุ จ หฤทยชฺญํ จานฺหฤทยชฺญํ จ, ยทฺ ไว วาณฺนา ภวิชฺยตฺน ธฺโร
นาธฺรม วุชฺชญาปยิชฺยตฺ, น สตฺยํ นานฺฤตํ น สาธุ นาสาธุ น หฤทยชฺญาณฺหฤทยชฺญา วาค
เอไวตตฺ สรวํ วิชญาปยติ, วาจํ อุปาสุเสวติ (C.U. 7.2.1)

วาจานั้นแล ยิ่งใหญ่กว่านาม วาจานั้นแลทำให้คนเรียนรู้ฤคเวท ยชฺรเวท สามเวท
และอถรวาท อันเป็นพระเวทลำดับที่ 4 ตำนานและเรื่องราวเก่า ๆ เป็นลำดับที่ 5 วาจาทํา
ให้คนได้เรียนรู้พระเวทแห่งพระเวททั้งหลาย การทำยัญกรรมบูชาบรรพบุรุษ คณิตศาสตร์ ศาสตร์
แห่งความเป็นใหญ่ ศาสตร์แห่งกาลเวลา ตรรกะ จริยธรรมและการเมือง เทววิทยา พรหม
วิทยา ธาตุวิทยา กุชตฺรวิทยา (วาททำให้คนเรียนรู้)...ความถูกต้องและความผิด ความจริงและ
ความเท็จ ความดีและความชั่ว สิ่งที่น่ายินดีและไม่ยินดี ถ้าว่าคำพูดไม่มีแล้วไซ้ ความถูก
ต้องและความผิดก็ไม่มีใครรู้ ความจริงและความเท็จก็ไม่มีใครทราบ ความดีและความชั่วก็ไม่มี
ใครทราบ สิ่งที่น่ายินดีและไม่ยินดีก็ไม่มีใครทราบ วาจานั้นแลทำให้คนรู้ทุกสิ่งทุกอย่างได้ ท่าน
พึงเข้าไปนั่งเพ่งพินิจซึ่งวาจานั้นแหละ

“ ... ทมานนฺตฺ พฺรหฺมจาริณํ สุวาทา, สมานนฺตฺ พฺรหฺมจาริณํ สวาทา.

(T.U. 1.4.2)

ขอให้ผู้ประพฤติพรหมจรรย์ จงมาหาข้าพเจ้าโดยสํารวมตน ขอจงสวัสดีมีชัย ขอ
ให้ผู้ประพฤติพรหมจรรย์ จงมาหาข้าพเจ้าด้วยความเป็นผู้สงบ ขอจงสวัสดีมีชัย

คัมภีร์อุปนิษัทให้ความสำคัญแก่วาท เพราะวาทเป็นเหมือนกับประตูที่เปิดไป
สู่ความจริงของธรรมชาติอันมีเหตุปัจจัยเกี่ยวเนื่องถึงกันตลอดเวลา วาทมีคุณประโยชน์ต่อมนุษย์
ทั้งทางตรงและทางอ้อม คนจึงไม่ควรกล่าวตำหนิสรรพสิ่งทั้งหลาย การไม่กล่าวตำหนิบุคคลใดหรือ
สิ่งใดถือว่าเป็นกฎระเบียบที่ควรปฏิบัติ เพราะเป็นการสะท้อนให้เห็นการรู้จักคุณค่าและคุณประ
โยชน์ที่แท้จริงของสิ่งนั้น ๆ จึงไม่ควรทำลายแม้แต่จะกล่าวนินทา ก็ตาม ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

"....น กาญจน ปรีหเรตฺตทฺวฺรตฺม. (C.U. 2.13.2)

บุคคลไม่ควรดูหมิ่นสตรีคนใดคนหนึ่ง นั่นคือกฎ

“...ตปฺนตํ น นิเนตฺตทฺวฺรตฺม. (C.U. 2.14.2)

บุคคลไม่ควรกล่าวตำหนิ ซึ่งพระอาทิตย์ที่ทำให้ร้อน นั่นคือกฎ

“.... วรฺษณฺติ น นิรุเทตฺตทวฺรตฺม. (C.U. 2.15.2)

บุคคลไม่ควรกล่าวตำหนิ ซึ่งฝนที่กำลังตกลงมา นั่นคือกฎ

“.... อุตฺตฺนุ น นิรุเทตฺตทวฺรตฺม. (C.U. 2.16.2)

บุคคลไม่ควรกล่าวตำหนิ ซึ่งฤดูทั้งหลาย นั่นคือกฎ

“.... โลกาณฺ น นิรุเทตฺตทวฺรตฺม. (C.U. 2.17.2)

บุคคลไม่ควรกล่าวตำหนิ ซึ่งโลกทั้งหยาบ นั่นคือกฎ

“..... ปศฺนุน นิรุเทตฺตทวฺรตฺม. (C.U. 2.18.2)

บุคคลไม่ควรกล่าวตำหนิ ซึ่งสัตว์ทั่วไป นั่นคือกฎ

“..... พุรฺหมณฺณนฺ นิรุเทตฺตทวฺรตฺม. (2.20.2)

บุคคลไม่ควรกล่าวตำหนิ ซึ่งพรหมณ์ทั้งหลาย นั่นคือกฎ

“....สมฺบุโล วา เอษ ปรีศุษฺยติ โย’นฤตฺมภีวติ ตสฺमानฺนารฺหามฺยฺนฤตํ วกฺตฺม ...

(Prasna 6.1)

อีกอย่างหนึ่ง ผู้พูดคำที่ไม่เป็นจริง ย่อมเหยียดแข้งจนถึงราก เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าจึงไม่สมควรที่จะกล่าวคำที่ไม่เป็นจริง

“ เอษ ตฺ วา อติวติ ยะ สตุเณนาติวติ...(C.U. 7.16.1)

คนที่พูดยอเยียมคือคนที่พูดอย่างยอเยียมด้วยคำสัตย์

“ ยทา ไว วิชานาตุยถ สตุยํ วติ นาวิชานนฺสตุยํ วติ วิชานนฺเนว สตุยํ วติ..

(C.U. 7.17.1)

ในกาลใด บุคคลย่อมเข้าใจอย่างแท้จริง เมื่อนั้นเขาย่อมพูดคำสัตย์ เมื่อไม่เข้าใจอย่างแท้จริง เขาย่อมไม่พูดคำสัตย์ คนที่เข้าใจอย่างแท้จริงเท่านั้น ย่อมพูดคำสัตย์

“เวทมนฺจุยารโย’ นเตวาลินมนฺสาสติ สตุยํ วท ..... สตุยานนฺ ปรมทิตวฺยมฺ.

(T.U. 1.11.1)

เมื่อสอนซึ่งพระเวทเสร็จแล้ว อาจารย์จึงสอนศิษย์ว่า เธอจงกล่าวคำสัตย์...เธออย่าละเลยซึ่งคำสัตย์

“....โย วาจมฺ ปรีเวษฺฐรีมฺ ปรีเวษฺฐรีมานฺ ภวติ (K.U. 2.1)

คนที่รู้จักคำพูดในฐานะเป็นผู้รู้จักรักษากลับบ้านเรือน ย่อมกลายเป็นเจ้าของบ้าน

“ วาคุ ไว ครหะ, ส นามฺนาติครฺหาเทณ ครฺหิตะ, วาจา ทิ นามานฺยภีวติ.

(B.U. 3.2.3)

วาทาแล เป็นผู้จับ มันถูกจับไว้โดยชื่อซึ่งเป็นผู้จับที่เหนือกว่า เพราะว่า บุคคล
เปล่งชื่อออกมาด้วยวาทา

วาทาถือว่ามีค่าสำคัญ ใช้เรียกสรรพสัตว์ทั้งหลายตามที่มนุษย์ได้บัญญัติขึ้นมา
เพื่อป้องกันความสับสน ผู้ที่ใช้วาทาเป็นจะพูดเฉพาะคำที่เป็นธรรม ไม่พูดคำที่ไม่เป็นธรรม ตาม
ทฤษฎีของอุปนิษัทที่มีความเชื่อว่า การที่คนเราใช้วาทาสื่อสารกันจนมีความเข้าใจจุดประสงค์ของ
แต่ละฝ่าย ก็เพราะว่ามีสิ่งควบคุมคำพูดอยู่ภายใน สิ่งนี้มีสภาพเป็นอมตะ ไม่มีใครทำลายได้
นั่นก็คือพรหมณ์ ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

“ โย วาจิ ติษฐนฺวโจนฺตฺระ, ยํ วาญ น เวท, ยสฺย วาญ ศรีรม, โย
วาทมนฺตโร ยมยติ, เอษ ต อาตฺมานตฺรยามยมฺฤตะ. (B.U. 3.7.17)

คนที่อยู่ในคำพูด อยู่ภายในคำพูดซึ่งคำพูดไม่รู้จักเขา ซึ่งร่างกายของเขาคือคำ
พูด ซึ่งควบคุมคำพูดจากภายในคืออาตฺมานของท่านเองซึ่งเป็นผู้ควบคุมอยู่ภายใน ซึ่งเป็นตัวอมตะ

“ ปฺรชฺญยา วาจํ สมารุหฺย วาจา สรวาณิ นามานิ อาปฺโนติ... (K.U. 3.6)

เมื่อควบคุมวาทาด้วยปัญญา บุคคลย่อมบรรลุถึงชื่อทั้งหมดโดยอาศัยคำพูด

“ อนุยตฺร ธฺรฺมาทฺนฺยตฺราธฺรฺมา ทฺนฺยตฺราสฺมาตฺกฤตาตฺกฤตาตฺ อนุยตฺร ภูตาจฺจ
ภฺวยาจฺจฺย ยตฺตตฺตฺปศฺยสิ ตทฺวท. (Katha 1.2.14)

ท่านเห็นสิ่งใดว่าแตกต่างไปจากธรรมและอธรรม ต่างจากสิ่งที่ทำไปแล้วและยัง
ไม่ได้ทำ ต่างจากสิ่งที่เป็นอย่าง (อดีต) และสิ่งที่ยังไม่ได้เป็น (อนาคต) ท่านจงพูดถึงสิ่งนั้นเถิด

สตยคือความสัตย์จริง เป็นคุณธรรมข้อหนึ่งที่ควรนำมาพูด เพื่อสร้างความเชื่อ
ถือระหว่างเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน สร้างความไว้วางใจกันคนทั้งหลาย คนที่ไม่มีสัจจะย่อมพ่ายแพ้อต่อ
คนที่มีสัจจะ (Gambhirananda 1973 : 153) นอกจากนั้น คำว่า สตย ยังบ่งถึงความจริง
อันสูงสุดที่อยู่เหนือสรรพสิ่งทั้งหลาย ดังนั้นทุกคนพึงบูชาสตย ศึกษาความจริง พูดความจริงก็
จะเข้าถึงและดำรงอยู่ในสิ่งสูงสุดได้ ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

“ สตฺยเมว ชยเต นานฤตํ สตฺยเณ ปนฺถา วิตโต เทวยานะ เยนากฺุรมนฺยตฺสโย
หฺวยาปฺตกาма ยตฺร ตตฺสตฺยสฺย ปรมํ นิธานมฺ. (M.U. 3.1.6)

ความจริงเท่านั้น ย่อมชนะ ไม่ใช่ความเท็จ หนทางที่เรียกว่า “เทวยานะ”
(ทางที่นำไปสู่เทพทั้งหลาย) ถูกปูลาดไว้แล้วด้วยความจริง พวกฤาษีผู้ได้สิ่งที่ตนปรารถนาแล้ว
ย่อมดำเนินไปตามเส้นทางนั้น เพื่อไปสู่ที่อยู่ของความจริงสูงสุด

“...ศุจา เทเศ ศุจิระ สตุตฺวสฺสละ สทฺธิยานะ สทฺวาที สทฺธฺยายี สทฺยาซี สยาท
อิติ (Maitrī 6.30)

บุคคลควรดำรงอยู่ในสถานที่อันสะอาด เป็นคนบริสุทธิ์สะอาด ตั้งมั่นอยู่ในความดี ศึกษาซึ่งความจริง พุทแต่ความจริง เพ่งพินิจความจริง บูชาเฉพาะความจริง

กล่าวโดยสรุป วรรณคดีเรื่องกุศโลวาทกรรมหรือกรรมดีที่เกิดขึ้นทางวาจาในคัมภีร์อุปนิษัท ยังไม่ได้จัดเป็นหมวดหมู่อย่างชัดเจน มีกระจายอยู่ทั่วไปเกือบทุกคัมภีร์อุปนิษัท การใช้วาจาเป็นถือว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ทำให้คนรู้จักความประสงค์ของกันและกัน ก่อให้เกิดการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี กุศโลวาทกรรมในคัมภีร์อุปนิษัทของกับมนุษย์ทั้งส่วนที่เป็นโลกิยะและโลกุตระ ในส่วนที่เป็นโลกิยะนั้นจะมุ่งเน้นไปที่การพูดคำสัตย์ พุทแต่ความจริง ไม่พูดเท็จโกหกหลอกลวงผู้อื่น คนที่ชอบคำเท็จย่อมไม่มีใครเชื่อถือถ้อยคำของตน ถึงแม้บางครั้งตนจะพูดความจริงก็ตาม พุทถูกกาลเทศะ ไม่ใช่พูดเพราะความคะนองปากโดยไม่รู้ว่าตนเองและคนอื่นจะได้ประโยชน์จากคำพูดนั้นหรือไม่ และรู้จักใช้วาจาเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์ทั้งแก่ตนเองและบุคคลอื่น หรือการสวดมนต์อันวอนพระผู้เป็นเจ้า เพื่อให้พระองค์พอใจและจะได้ประทานสิ่งต่าง ๆ ที่บุคคลอันวอนขอไปตามความประสงค์ของแต่ละคน ในการประกอบพิธีสวดมนต์เพื่ออันวอนพระเจ้านี้ จะต้องทำให้ถูกต้องตามระเบียบพิธีนั้น ๆ การสวดมนต์จะต้องไม่ให้ผิดทั้งอักขระและพยัญชนะ จึงจะได้ประโยชน์สูงสุด เป็นต้น

แต่ในส่วนที่เป็นโลกุตระนั้น การใช้กุศโลวาทกรรมจะเป็นไปเพื่อสร้างความสงบให้เกิดขึ้นแก่ตนเอง ใช้วาจาเป็นสื่อในการสอบถามความจริงสูงสุดกับครูอาจารย์ซึ่งเป็นผู้รู้ สัตยะหรือความจริงนี้จะมุ่งเน้นไปที่วิทยา คือการรู้ความจริงของสิ่งสูงสุดคือพระผู้เป็นเจ้าหรือพรหมนุ การรู้จักสิ่งที่เป็นอันติมสัจจะ ถือว่าเป็นความรู้ชั้นสูง มีความเข้าใจตามความเป็นจริงว่า ระหว่างมนุษย์กับพระผู้เป็นเจ้าหรือปรมาตมณไม่ได้แตกต่างกันเลย มีความเป็นหนึ่งเดียวในความหลากหลาย เนื่องจากว่าพรหมนุหรือปรมาตมณนั้นมีอยู่ในทุกสิ่ง การที่คนไม่รู้อะไรก็เนื่องมาจากว่ามีมายา หรือ อวิชชาปิดบังไว้ จึงก่อให้เกิดความเข้าใจผิดคิดว่าตนเองแตกต่างจากพรหมนุ เป็นต้น ดังนั้น ความรู้เบื้องต้นเพื่อที่จะทำให้คนเข้าถึงสิ่งสูงสุดนี้ ก็คือการใช้วาจาเพื่อสอบถามความรู้อันแท้จริงกับครูอาจารย์ กุศโลวาทกรรมเมื่อแยกเป็นข้อ ๆ พอสรุปได้ดังนี้

1. พุคคำจริง (สตยั วทนุติ)
2. พุคคำเป็นธรรม (ธรมั วทนุติ)
3. การพูดถึงเฉพาะพรหมนุ (พรหมณนา สมวิทานา)
4. วาจาเพื่อสื่อสาร (อภิวยาหาราย วากุ)
5. วาจาเป็นเป้าหมายการเรียนรู้พระเวท (เวทานำ วาคู เอกายนม)
6. พุคเฉพาะคำที่น่ายินดี (ศุศุริตมา วาจัม ปาษิตา)
7. กล่าวสรรเสริญอาตมณ (อาตมานัม สุตวิต)

8. กล่าวสอนเรื่องพรหมนุ (พรหมวาทีน)
9. คำพูดที่ไพเราะ (ปรียา วาจา)
10. วาจาเพื่อการเรียนรู้ (วาคุ วิชญาปยมาน)
11. คำพูดเป็นสิ่งที่เจริญที่สุด (วาคุ วาวา วลีษรุ)
12. ไม่กล่าวดูหมิ่นใคร (น กาญจน ปรีทเรต)
13. ไม่กล่าวตำหนิพระอาทิตย์ที่ทำให้ร้อน (ตปนุต น นินฺเทศ)
14. ไม่กล่าวตำหนิฝนที่ตกลงมา (วรัษนุต น นินฺเทศ)
15. ไม่กล่าวตำหนิฤดูกาล (ฤตฺน น นินฺเทศ)
16. ไม่กล่าวตำหนิชาวโลก (โลกาน น นินฺเทศ)
17. ไม่กล่าวตำหนิสัตว์เลี้ยง (ปศุณ น นินฺเทศ)
18. ไม่กล่าวตำหนิพราหมณ์ (พฺราหฺมณาน น นินฺเทศ)
19. พูดเฉพาะคำสัตย์ (สตฺยเณตฺวติ / สตฺย วท)
20. วาจาเรียกชื่อ (วาจา หิ อภิวาทิ)
21. เทวียนถูกปลูลาดแล้วด้วยคำสัตย์ (สตฺยเณ ปณฺธา วิตโต เทวียน)
22. พูดเฉพาะคำจริง (สทฺวาทิ)

4.3 กุศลมนกรรม

กุศลมนกรรม หมายถึง กรรมหรือการกระทำที่เกิดขึ้นทางใจหรือเกี่ยวข้องกับใจโดยตรง เช่น ความคิด การพิจารณา การทำสมาธิหรือเพ่งพินิจสิ่งหนึ่งเป็นอารมณ์ ความรู้แจ้งสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามความเป็นจริง ความอดทน เป็นต้น กุศลมนกรรมถือว่าเป็นมูลเหตุแห่งกรรมดีทั้งหลายทั้งฝ่ายที่เป็นโลกียะและโลกุตตระ ฝ่ายที่เป็นโลกียะนั้นมีวิธีการปฏิบัติหลายประการ เช่น การไม่คิดอยากได้สิ่งของของผู้อื่นมาเป็นของตน ไม่คิดโกรธอาฆาตพยาบาทบุคคลอื่นมีความรักความเมตตาอารีต่อคนอื่นและสัตว์ทั้งหลาย เป็นต้น ส่วนฝ่ายที่เป็นโลกุตตระนั้นมีวิธีการปฏิบัติที่ยิ่งขึ้นมามาก เริ่มจากความมีศรัทธา (faith) มีความภักดีต่อพระผู้เป็นเจ้า การทำจิตเป็นสมาธิจนมีความมั่นคงต่อความดี มีชีวิตมุ่งตรงต่อพรหมผู้เป็นสิ่งสมบูรณ์สูงสุด (The Absolute) เป็นอันติมสัจจะ การมีความเห็นที่ถูกต้องหรือมีปัญญาที่แจ่มแจ้งตามหลักคำสอนในทางศาสนา เป็นต้น

การทำสมาธิ การมีจิตใจจดจ่อหรือเพ่งพินิจพรหมอยู่เนื่อง ๆ จนกระทั่งจิตสงบจัดเป็นกุศลมนกรรมอย่างหนึ่งที่ต้องกระทำ ทั้งนี้ก็เพื่อให้พระผู้เป็นเจ้าอำนวยการให้ได้สิ่งที่ตนปรารถนาเช่น ผู้ปรารถนาบุตร สัตว์เลี้ยง การชนะข้าศึกศัตรู เป็นต้น การมีจิตใจจดจ่อหรือการ

เพ่งพินิจจนจากสามารถอำนวยความสะดวกให้ได้สิ่งที่ปรารถนาแล้ว ยังทำผู้ปฏิบัติเข้าถึงความเป็นอมตะอยู่กับพुरुหมนได้ในที่สุด ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

“...อาตุมานเมว ปริยมุปาสิต; ส ย อาตุมานเมว ปริยมุปาสเต น หาสย ปริยปรมาयुگی ภาวติ. (B.U. 1.4.8)

บุคคลพึงเพ่งพินิจอาตุมนั้นแล้วเป็นที่รัก ผู้ใดเพ่งพินิจอาตุมนั้นแล้วเป็นที่รัก สิ่งที่เขาถือว่าที่รักนั้น ย่อมไม่สูญเสื่อมสลายไป (อายุมีประมาณน้อย ไม่มีแก่ผู้มัน)

“... อถ โย ห วา อสมาลโลกาตสว โลคมทฤษฏว ไปรติ, ส เอนมวิติโต น ฤณฤติ, ยถา เวโท วานนฤตะ, อนนุทว กรมาฤตม, ยทิท วา อปยุเนววินมตปุณย กรุม กโรติ, ตทฐาสยานตตะ กุชียต เอว; อาตุมานเมว โลมมุปาสิต; ส ย อาตุมานเมว โลมมุปาสเต,น หาสย กรุม กุชียเต... (B.U. 1.4.15)

อีกอย่างหนึ่งถ้าบุคคลใด ไม่เห็นโลกของตนจากโลกนี้ไป โลกของตนเองนั้นซึ่งเขาไม่รู้ ย่อมคุ้มครองเขาไม่ได้ เปรียบเสมือนพระเวทที่ไม่มีการทอบนสาธยาย หรือกรรมที่ตนเองไม่เคยทำเอาไว้ ย่อมป้องกันเขาไว้ไม่ได้เช่นกัน ถ้าว่าบุคคลกระทำการอันยิ่งใหญ่และเป็นกรรมดีโดยไม่รู้จักรัสิ่งนี้ กรรมนั้นของเขาจะถูกทำให้หมดไป (ไม่มีผล) ในที่สุด บุคคลพึงเพ่งพินิจอาตุมนั้นเพียว่าเป็นโลก กรรมของผู้เพ่งพินิจอาตุมนว่าเป็นโลก ย่อมไม่มีใครทำให้หมดสิ้นไปได้

“...ส ย เอตเมวมุปาสเต, ปุรยเต ปุรชยา ปศุภิ,นาสยาสมาลโลกาตปุโรชทวตเต (B.U. 2.1.5)

บุคคลผู้เพ่งพินิจพुरुหมนนั้นอย่างนี้ ย่อมสมบูรณไปด้วยบุตรและสัตว์ทั้งหลาย บุตรของเขาจะไม่ละจากโลกนี้ไป (วงศ์ตระกูลยังดำรงอยู่ในโลกนี้ต่อไป)

“...ส ย เอตเมวมุปาสเต ชิษณุรทาปราชิษณุรภาตยนยตสตุยชายิ. (B.U. 2.1.6)

บุคคลผู้เพ่งพินิจพुरुหมนนั้นอย่างนี้ ย่อมเป็นผู้มีชัยชนะ ไม่มีใครเอาชนะได้ และเป็นผู้ชนะศัตรู

“...ส ย เอตเมวมุปาสเต วิชาสทริท ภาวติ, วิชาสทริทหาสย ปุรชา ภาวติ.(B.U.2.1.7)

บุคคลผู้เพ่งพินิจพुरुหมนนั้นอย่างนี้ ย่อมเป็นผู้มีความอดทน บุตรของเขาก็เป็นผู้มีความอดทนเช่นเดียวกัน

“...ส อาทิตยสตุเตตเตโช’นนาทุมิตยปาสิต เตชสฺยุนนาโท ภาวติ ย เอว เวท (C.U. 3.13.1)

เขาคือพระอาทิตย์ บุคคลพึงเพ่งพินิจสิ่งนั้น เหมือนกับแสงสว่างและสุขภาพ เขาผู้อย่างนี้ ย่อมเป็นผู้มีแสงสว่างและสุขภาพแข็งแรง

“...ตเทตตุกิริตฺส จ วุชฺชภูคฺเจตฺยุปาสิต, กิริตฺมานวุชฺชภูมานภวติ ย เอว เวท
(C.U. 3.13.4)

บุคคลพึงเพ่งพินิจสิ่งนั้นว่าคือเกียรติและความงาม เขาผู้รู้อย่างนี้ ย่อมกลายเป็นผู้มี
เกียรติและมีความงาม

“... ตเทตโทชศฺจ มหศฺเจตฺยุปาสีเตชสฺวี มหสฺวานภวติ ย เอว เวท.
(C.U.3.13.5)

บุคคลพึงเพ่งพินิจสิ่งนั้นว่าคือความแข็งแรงและยิ่งใหญ่ เขาผู้รู้อย่างนี้ ย่อม
กลายเป็นผู้แข็งแรงและยิ่งใหญ่

“ ยโส ชเน’สานิ สุวทา, เศรฺยานุ วสฺยโส’สานิ สุวทา ..... (T.U. 1.4.3)
ขอให้ข้าพเจ้า พึงเป็นผู้มียศในบรรดาคนทั้งหลาย ขอให้ข้าพเจ้าพึงเป็นผู้ประ
เสริฐกว่าคนมีทรัพย์

กุศลมนกรรมที่เกิดขึ้นจากการควบคุมอินทรีย์ภายใน 5 อย่างคือ ตา หู วาจา
มนสฺและปฺราณ ไม่ให้ยินดีหรือหลงใหลกับวัตถุภายนอกด้วยจิตใจที่เป็นสมาธิ เป็นวิธีการทำให้ผู้
ปฏิบัติเข้าถึงสวรรค์และพรหมนุได้ (Radhakrishnan 1953 : 390) ดังข้อความที่กล่าวว่า

“... ส ย เอตานิ ญญจ พฺรหฺมปุรฺชานสฺวรคฺสฺย โลกสฺย ทฺวารปานเวทาสฺย
กุเล วีโร ชายเต ปฺรติปฺตฺยเต สฺวรคํ โลกํ, ย เอตานิ ญญจ พฺรหฺมปุรฺชานสฺวรคฺสฺย โลกสฺย
ทฺวารปานเวท. (C.U. 3.13.6)

บุคคลผู้รู้พรหมบุรุษ 5 อย่างนั้นอย่างนี้ว่า เป็นผู้รักษาประตูแห่งโลกสวรรค์ ผู้
กล้าย่อมเกิดมาในตระกูลของตนเอง เขาผู้รู้พรหมบุรุษ 5 อย่างนั้น อย่างนี้ว่า เป็นผู้รักษาประตู
แห่งโลกสวรรค์ ย่อมไปถึงโลกสวรรค์ด้วยตนเอง

เจตนาหรือมนสฺคือมโนกรรมอย่างหนึ่ง เป็นตัวกำหนดความปรารถนาของมนุษย์
ทำให้เกิดความคิดแยกแยะ การตัดสินใจ และเลือกสรร ความเข้าใจ เมื่อคนตั้งใจปรารถนา
อย่างใดก็มักจะได้อย่างนั้น จิตใจเป็นศูนย์รวมกิจกรรม เป็นวิญญาณของมนุษย์ มโนกรรมมีกิจ
กรรมหลายอย่าง แต่ทุกอย่างก็ทำงานเป็นขั้นตอนอยู่ในระบบของตนเอง เช่น มนสฺ สงฺกฺลฺป
มีหน้าที่พิจารณา รับรู้อารมณ์ จิตฺต มีหน้าที่คิด แยกแยะ ตัดสินใจ และเลือกสรรสิ่งต่าง ๆ ดังข้อ
ความที่กล่าวว่า

“...กรฺมาณิ กุรฺวีเยตฺยถ กุรฺเต, ปุตฺราศฺจ ปศฺุํเจจฺเจตฺยเถจฺจต อิมํ จ
โลกมฺนุ เจจฺเจตฺยเถจฺจเต มโน หฺยาตฺมา มโน หิ โลโก มโน หิ พฺรหฺม มน อฺปาสฺสฺเวติ.
(C.U. 7.3.1)

ถ้าบุคคลปรารถนาทำกรรมอันศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย เขาย่อมทำกรรมต่อจากนั้น เมื่อเขาปรารถนาบุตรและสัตว์เลี้ยง เขาย่อมต้องการสิ่งเหล่านั้นต่อจากนั้น เมื่อเขาปรารถนาโลกนี้และโลกโน้น เขาย่อมต้องการสิ่งเหล่านั้นต่อจากนั้น มนสนั้นแลคืออาตมณฺ มนสฺสแลคือโลก มนสฺสแลคือ พุรุหมณฺ บุคคลจงเพ่งพินิจมนสฺ

“สํกฺกฺลโป วาว มนโส ภูยานุยทา ไว สํกฺกฺลปเต’ถ มนสฺสยตฺถ วาจมีริยติ ตามุ นามนీริยติ... (C.U. 7.4.1)

สํกฺกฺลปนั้นแล ยิ่งใหญ่กว่ามนสฺ เมื่อบุคคลตั้งใจ เขาย่อมไตร่ตรองพิจารณาต่อจากนั้น ลำดับนั้นเขาจึงเปล่งวาจา ต่อจากนั้นก็เปล่งวาจาในชื่อ (เรียกชื่อ)

“ตานิ ห วา เอตานิ สํกฺกฺลปิกานานิ สํกฺกฺลปาทมกานิ สํกฺกฺลเป ปฺรติษฐิตานิ สมกฺกฺลเปตํ ทฺยววาปฺฤถิวิ สมกฺกฺลเปตํ... (C.U. 7.4.2)

สรรพสิ่งเหล่านั้นนั้นแล มีศูนย์กลางอยู่ในสํกฺกฺลป มีสํกฺกฺลปเป็นวิญญาน ดำรงอยู่ในสํกฺกฺลป สวรรค์และพื้นปฐพีถูกสร้างขึ้นมาจากสํกฺกฺลป

“จิตฺตํ วาว สํกฺกฺลปาท ภูโย, ยทา ไว เจตยเต’ถ สํกฺกฺลปเต’ถ มนสฺสยติ... (C.U. 7.5.1)

จิตนั้นแลยิ่งใหญ่กว่าสํกฺกฺลป เมื่อบุคคลคิดนึก เขาย่อมแยกแยะ ต่อจากนั้นก็พิจารณา

“...จิตฺตํ เทยโวชาเมกายนํ, จิตฺตมาตฺมา จิตฺตํ ปฺรติษฐา จิตฺตมุปาสุเสวติ. (C.U. 7.5.2)

จิตุนั้นแล เป็นศูนย์กลางของสรรพสิ่งทั้งหลาย จิตฺตเป็นวิญญานของสิ่งเหล่านั้น จิตฺตเป็นสิ่งที่สนับสนุนสิ่งเหล่านั้น บุคคลจงเข้าไปเพ่งพินิจจิตฺต

“...ตตฺตปฺรติษฐเตยฺยปาสิต, ปฺรติษฐาวาน ภาวติ, ตนฺมท อิตฺตฺยปาสิต, มหานฺภาวติ, ตนฺมม อิตฺตฺยปาสิต... (T.U. 3.10.3)

บุคคลพึงเข้าไปเพ่งพินิจพุรุหมณฺว่าเป็นที่รองรับ เขาจึงกลายเป็นเจ้าของที่รองรับ บุคคลพึงเพ่งพินิจซึ่งสิ่งนั้นว่าเป็นสิ่งที่ยิ่งใหญ่ เขาจึงกลายเป็นผู้ยิ่งใหญ่ บุคคลพึงเพ่งพินิจซึ่งสิ่งนั้นว่าเป็นมนสฺ เขาย่อมเป็นเจ้าของมนสฺ (อย่างมีสติ)

“ส โย วิชฺฌานํ พุรุหมเตยฺยปาสุเต วิชฺฌานวโต ไว ส โลกาณฺชฺฌานวโต’ภิสสิยติ. (C.U. 7.7.2)

บุคคลผู้เพ่งพินิจวิชฺฌาน (ความรู้) ว่าเป็นพุรุหมณฺ เขานั้นแล ย่อมเข้าถึงซึ่งโลกแห่งวิชฺฌาน (โลกแห่งความรู้)

“ยथा ไว มนุเต’ถ วิชานาติ นามตฺวา วิชานาติ มตฺไว วิชานาติ...(C.U. 7.18.1)

เมื่อใดแล บุคคลย่อมคิด เมื่อนั้นเขาย่อมเข้าใจ ผู้ที่ไม่คิดย่อมไม่เข้าใจ เฉพาะผู้ที่คิดเท่านั้น ย่อมเข้าใจ

มโนกรรมที่เป็นฝ่ายกุศลส่งเสริมให้คนมีศรัทธา มีความเชื่อมั่นในการทำ ความดี มีความมั่นคงต่อหลักคำสอนทางศาสนา นำไปสู่ความรู้แจ้งอาตมุนและพुरुหมนุได้ ทำให้เข้าใจและเห็นสรรพสิ่งตามธรรมชาติของสิ่งนั้นและความเกี่ยวข้องกันว่ามีแหล่งกำเนิดมาจากที่ใด ผู้มีความคิดดีย่อมมีความสุขมีความเข้าใจเป็นตัวชี้ นำ ทำให้การประกอบพิธีกรรมและทำกรรมได้ถูกต้อง มีวิद्याเป็นตัวกำหนดทางเดินทำให้บรรลุความเป็นอมตะในที่สุด ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

“ยथा ไว ศฺรทุทฺธาทุยถ มนุเต นาศฺรทุทฺธนฺมนุเต ศฺรทุทฺธเทว มนุเต...

(C.U.7.19.1)

เมื่อใดแลคนมีศรัทธา เมื่อนั้นเขาย่อมคิด คนผู้ไม่มีศรัทธาย่อมไม่คิด เฉพาะผู้มีศรัทธาเท่านั้นย่อมคิด

“ยथा ไว นิสฺสติขฺรฺตฺยถ ศฺรทุทฺธาทิ, นานิสฺสติขฺรฺตฺยจฺรทุทฺธาทิ นิสฺสติขฺรฺตฺยเนว

ศฺรทุทฺธาทิ (C.U. 7.20.1)

เมื่อใดแล บุคคลดำรงอยู่อย่างมั่นคง เมื่อนั้นย่อมมีศรัทธา ผู้ไม่มีความมั่นคงย่อมไม่มีศรัทธา เฉพาะผู้ที่ดำรงอยู่มั่นคงเท่านั้นจึงมีศรัทธา

“... ส วา เอษ เอวํ ปศฺยนฺเนวํ มนฺวาน เอวํ วิชานฺนนาตฺมรติราตฺมกฺริท

อาตฺมมิกฺกุน อาตฺมานนฺทะ ส สุวราทุ ภวติ ตสฺย สฺรวะสุ โลเกสุ กามจาโร ภวติ.... (C.U. 7.25.2)

อันที่จริงคนผู้เห็นอย่างนี้ คิดอย่างนี้ เข้าใจอย่างนี้ เขาย่อมสนุกในอาตมุน มีความพอใจในอาตมุน มีความเป็นคู่ในอาตมุน มีความสุขเพลิดเพลินในอาตมุน เขาย่อมเป็นผู้อิสระ (ผู้ปกครองอาตมุน) ไปได้ตามใจชอบในโลกทั้งปวง

“... น ปศฺโย มฤตฺยฺ ปศฺยติ, น โรคํ โนต ทุชะตาม, สรวํ ห ปศฺยะ ปศฺยติ

สรวมาปูโนติ สรวสะ. (C.U. 7.26.2)

บุคคลผู้เห็นสิ่งนี้ ย่อมไม่เห็นความตาย ไม่เห็นความเจ็บป่วย ไม่เห็นความเป็นทุกข์ บุคคลผู้เห็นสิ่งนี้ ย่อมเห็นหมดทุกอย่าง และย่อมได้สิ่งทั้งปวง ในทุก ๆ แห่ง

“...ส สรวํสุ จ โลกานาปูโนติ สรวํสุ จ กามานุยสฺตมาตฺมานมนุวิทฺย วิชานาตีติ.

(C.U. 8.12.6)

บุคคลผู้ค้นพบอาตมุน และเข้าใจอาตมุนนั้น ย่อมเข้าถึงซึ่งโลกทั้งปวง และสิ่งที่น่าปรารถนาทั้งปวง

“ วิษุณฺณํ ยชฺฌํ ตณฺเฑ, กรฺมาณิ ตณฺเฑ’ปิ จ, วิษุณฺณํ เทวาะ สรวฺเ พฺรหฺม เชฺยษ
ฐ-มุปาสเต. (T.U. 2.5.1)

ความเข้าใจย่อมกำกับการบูชา และมันย่อมกำกับการกระทำด้วย เทพทั้งปวงย่อม
บูชาพรหมซึ่งคือความเข้าใจว่าเป็นผู้ที่แท้ที่สุด

“...ส ย เหวํ วิทฺวาเนเต อาตฺมานํ สฺปฺฤณฺเต, อุเกฺ เหยวโฆสฺ เอเต อาตฺมานํ
สฺปฺฤณฺเต ย เหวํ เวท, อิตฺยฺอุปนิษตฺ. (T.U. 2.9.1)

บุคคลผู้รู้อย่างนี้ ย่อมป้องกันตนเองจากความคิดเหล่านั้นได้ (ไม่ทำกรรมดี,
ทำบาป) เพราะว่าเขาย่อมป้องกันตนเองจากความคิดทั้งสองนั้นได้ เขาผู้รู้อย่างนี้ นี่คือหลักคำสอน
อันเร้นลับ

“ วิทฺยํ จาวิทฺยํ จ ยสฺสเทวโทภยํ สท อวิทฺยया มฤตฺยํ ตีรฺตฺวา วิทฺยया’
มฤตมศฺนฺเต. (Īśa 11)

บุคคลผู้รู้วิทยาและอวิทยาทั้งสองอย่าง ย่อมข้ามมฤตยูไปได้โดยอาศัยอวิทยา และ
เข้าถึงชีวิตนิรันดร์โดยอาศัยวิทยา

“ปฺรติโพธิวิตํ มตฺมมฤตตฺวํ หิ วินฺทเต อาตฺมนา วินฺทเต วีรฺยํ วิทฺยया วินฺทเต’
มฤตมฺ. (Kena 2.4)

เมื่ออาตมณฺ์ ถูกรู้โดยอาศัยการรู้จริง ๆ ทุกจุด (ชีวาตมณฺ์แจ้งอาตมณฺ์) อาตมณฺ์นั้น
จึงถูกรู้จริง ๆ เพราะว่า (โดยอาศัยความรู้เช่นนั้น) บุคคลย่อมบรรลุความเป็นอมตะโดยอาศัย
อาตมณฺ์ของตนเอง บุคคลบรรลุถึงความมีอำนาจ และโดยอาศัยความรู้จริง (วิทยา) บุคคลย่อม
บรรลุถึงความเป็นอมตะ

มโนกรรม เป็นจุดศูนย์รวมแห่งความคิด ความเข้าใจสิ่งทั้งหลาย ทศนคติ ความ
รู้ สึกความตั้งใจ รวมถึงปัญญารู้จักโลกิยะและโลกุตตระรู้แจ้งสิ่งสูงสุด ก็เกิดจากมโนกรรมนี้ การ
ทำงาน การพูดของคนเราก็มุ่งจากมโนกรรมหรือมนสฺ์ กิจกรรมทุกอย่างของมนุษย์มีมโนกรรม
เป็นตัวควบคุมเปรียบเหมือนผู้บัญชาการกองทัพ ต้องมีแม่ทัพคอยควบคุม สั่งการให้ทำกายกรรม
และวจีกรรมตามมา ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

“ยเตตฺตฺหุทฺทํ มนฺศฺใจตตฺ, สํชฺญาณมาชฺญาณํ วิชฺญาณํ ปฺรชฺญาณํ เมธา ทฺฤชฺฌิร
ธฺฤติรมติรมนึชา ชฺฐิตะ สฺมฤติตะ สํกฺลปะ กุรฺตฺรสุสฺ กาโม วส อิติ, สรวฺาณฺเยวโदानิ ปฺรชฺญาณสฺย
นามเธยานิ ภวฺนฺติ. (A.U. 3.1.2)

หัวใจ มนสฺ์ จิตตฺ ความรู้ที่ผ่านประสาทสัมผัส การแยกแยะให้เห็นความแตก
ต่าง พุทธิปัญญา ปัญญา การเห็นจากภายใน ความเห็น ความหนักแน่นมั่นคง ความคิด ความ

เป็นผู้มีความคิด อารมณ์ ความจำ ความนึกคิด จุดประสงค์ ชีวิต ความต้องการ การควบคุม
ตน ทั้งหมดนี้ เป็นชื่อของปรัชญา (consciousness)

“มโน โว ครุหะ, ส กาเมนาติคราเทณ คฤหิตะ, มนสา หิ กามานุกามยเต...

(B.U. 3.2.7)

มนสฺสแลคือผู้จับ (รู้สิ่งต่าง ๆ) มันได้ถูกจับไว้เพราะความต้องการที่เหนือกว่า
เพราะว่าบุคคลปรารถนาสิ่งที่ต้องการนั้นโดยอาศัยมนสฺ

“... อคฺนิรุโว มฤตฺยะ, โสปามนฺม, อปฺปนฺรมฤตฺย ชยติ. (B.U. 3.2.10)

ไฟนั้นแหละคือความตาย ไฟเป็นอาหารของน้ำ บุคคล (ผู้รู้สิ่งนี้) ย่อมชนะความ
ตายที่จะมีอีก

อุปนิษัทำให้ความสำคัญแก่มนกรรมว่าเป็นสิ่งสำคัญกว่าบรรดากรรมทั้งหลาย
เพราะเป็นสิ่งที่จะนำไปสู่การรู้แจ้งและเข้าถึงพुरुหมฺในที่สุด ผู้ที่จะเข้าถึงสิ่งสูงสุดนี้ได้ ต้องควบคุม
ตนเองทำสมาธิ เพื่อให้มีจิตใจมั่นคง มีความเข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง

การปฏิบัติสมาธิ ถือว่าเป็นการปฏิบัติโยคะอย่างหนึ่ง เรียกว่า “อธฺยาศมฺโยคะ”
หมายถึงการทำสมาธิ พิจารณาตนเองหรืออารมณ์จนมีความสงบ สันโดษ และมีพลังสนับสนุน
เพื่อให้เข้าถึงสัจจะ (Radhakrishnan 1953 : 613) ดังข้อความที่กล่าวว่า

“ตํ ทุรฺทฺรศํ คฺฤณฺมนฺปฺรวิษฺญํ คฺฤหาหิตํ คหฺวเรหฺยํ ปฺราณมฺ อธฺยาศมฺโยคาคิเมน
เทวํ มตฺวา อีโร หฺรชฺโศเกา ชหาติ. (Kāṭha 1.2.12)

เมื่อทราบโดยการทำสมาธิถึงอาตมฺนฺ ในตนว่า เทพผู้เป็นปรุมฺยาคที่จะเห็น ย่อม
อยู่ลึกถูกตั้งไว้ในถ้ำภายในหัวใจ บุคคลผู้ฉลาดย่อมทิ้งทั้งความสนุกและความโศก (ทุกข์) ไว้
เบื้องหลัง

“ยสฺตุ วิชฺญานวานฺภวติ สมฺนสฺสกะ สทา ศุจิสฺ ส ตฺ ตตฺปทมาปฺโนติ ยสฺมาทฺภูโย
น ชายเต. (Kāṭha 1.3.8)

บุคคลผู้มีความรู้ ควบคุมจิตใจได้ มีจิตใจสะอาดเสมอ จะบรรลุเป้าหมายนั้น ซึ่ง
จากนั้น เขาจะไม่เกิดอีก

“อินฺทฺริเยภฺยะ ปฺรา หฺยรฺธา อรฺถะภฺยสฺจ ปรี มนะ มนสฺสตุ ปฺรา พุทฺธิรฺพุทฺเธราตฺมา
มทานฺประ. (Kāṭha 1.3.10)

เลยมินทฺริย (ประสาทรับรู้) ไปคืออํตฺล (แห่งการรับรู้) เลยมํตฺลไปก็คือมนสฺ (ใจที่
คิด) เลยมนสฺไปก็คือพุทฺธิ (ตัวรู้) และเลยมพุทฺธิไปก็คือ มหาตฺมฺน

“ตํ โยคฺมิติ มนฺยฺนเต สฺถิรามิณฺทฺริยธารณํ อปฺรมตฺตสฺตททา ภวติ โยโค
หิ ปฺรภาวปฺยเย. (Kāṭha 2.3.11)

คนทั้งหลายคิดว่า การควบคุมอินทรีย์ (ประสาทรับรู้) อย่างไม่ลดละนั้นก็คือโยคะ แล้วบุคคลย่อมกลายเป็นผู้ไม่ประมาท (มีสติ) เพราะว่าโยคะย่อมมาและเลยไป

“มฤตยูโปรกตา นิจิเกโต’ถ ลพฐวา วิชยาเมตา โยควีธี จ ฤตฺสนมฺ พุรหฺมปฺราปโต
วิโร’ภูทวิมฤตฺย... (Kāṭha 2.3.18)

ลำดับนั้น นจิเกตสุ เมื่อได้ (ผู้ได้) ความรู้นี้ ที่ถูกประกาศออกมาโดยมฤตยู และได้วิธีปฏิบัติโยคะทั้งหมด จึงบรรลุปุรหฺมณฺ ย่อมไม่มีกิเลสและพ้นจากความตาย

“ปรเมวากฺษรํ ปฺรติปฺตฺยเต ส โย ห ไว ตฺท อจฺฉายํ, อศรீรํ อโลหิตํ, ศุภรํ,
อฺกฺษรํ เวทฺยเต, ยสฺตฺย เสามฺย ส สรวฺชณฺะ สรฺโว ภวติ. (Praśna 4.10)

บุคคลใดรู้อาตมณฺ ผู้ไม่มีเงา ไม่มีรูปร่าง ไม่มีสี บริสุทธิ์ ไม่เสื่อมสลายไป เขาย่อมถึงสิ่งสูงสุด คืออาตมณฺอันไม่เสื่อมสลายไป ท่านผู้เจริญ บุคคลผู้รู้ได้อย่างนี้ย่อมเป็นผู้สรรพสิ่งทั้งหมด

“เต ธฺยานโยคานํคตา อปศฺยन् เทวาทฺมศกฺติํ สวคฺโณรฺนิคฺคณามฺ ยะ การณานิ
นิชฺลานิ ตานิ กาลาตฺมยูกฺตานิ อธิติษฺฐติ เอกะ. (S.U. 1.3)

บุคคลผู้ปฏิบัติตามหลักสมาธิและหลักโยคะ (การรวมใจไว้ที่จุด ๆ เดียว) เห็นแล้วซึ่งอำนาจแห่งอาตมณฺของเทพเจ้า ซึ่งซ่อนอยู่ในคุณทั้งหลายของตน เขาคือผู้ที่มีอำนาจเหนือสิ่งที่เป็นต้นเหตุทั้งปวงนี้ ที่ประกอบไปด้วยกาลเวลาและอาตมณฺ

การปฏิบัติโยคะมีลักษณะคล้ายกับทำสมาธิอย่างหนึ่งเรียกว่า “ธฺยาน” คือการพิจารณาอารมณ์ต่าง ๆ ด้วยใจ เป็นขั้นตอนที่นำไปสู่ชฺชฺยาน คือการพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ด้วยปัญญาที่แจ่มแจ้ง (Radhakrishnan 1953 : 716) จนเกิดปัญญารู้แจ้งเห็นจริงในสิ่งนั้น ๆ มีความเห็นชอบอันเกิดจากการพิจารณาสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริงโดยจิตใจที่บริสุทธิ์ ไม่สร้างทุกข์หรือความทรมานแก่ชีวิต คิดแต่จะสร้างประโยชน์ความดีงามแก่ส่วนรวมฝ่ายเดียว และเป็นการรวมความรู้กับความเห็นชอบให้เป็นหนึ่งเดียว (เสฐียร พันธรั้ง 2534: 90)

การปฏิบัติโยคะจะต้องตั้งกายให้มั่นคง สำรวมกาย ใจ กำหนดลมหายใจเข้าออกอย่างระมัดระวัง หรือกำหนดสิ่งใดเป็นอารมณ์ก็ได้ จนกระทั่งอารมณ์เหล่านั้นปรากฏอยู่ในโยคะ แล้วนำมาพิจารณาจนมีความรู้แจ้งเห็นจริงในปุรหฺมณฺ สามารถทำลายกิเลสและบาปได้ กลายเป็นผู้อยู่เหนือกรรมดีกรรมชั่วทั้งปวง การปฏิบัติโยคะมีผลหลายประการ เช่น มีความไม่เจ็บป่วย ไม่มีโรค มีผิวพรรณงดงาม เป็นคนมั่นคงไม่หวั่นไหว เป็นต้น ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

“ตฺริรฺนฺตํ สฺถาปฺย สมํ ศรீรํ หฤทฺทํทฺริยาณิ มนสา สนิเวศฺย พุรฺหฺมโมทฺยเปณ ปฺรตเรต
วิทฺวานฺ โสฺรตํสิ สรวาณิ ภฺยวทานิ. (S.U. 2.8)

เมื่อได้ตั้งอวัยวะส่วนบน 3 ส่วน (หน้าอก คอ และศีรษะ) และร่างกายให้ตรง ทำอินทรีย์ทั้งหลายให้เข้าไปในใจพร้อมกับมนัส (จิตที่คิด) คนผู้ฉลาดพึงข้ามกระแสอันเป็นสาเหตุแห่งความกลัวด้วยเรือคือพรหมณ์

“ปราณานุ ปรปิตุเยท สมยูกตเจษฏะ กุชิเณ ปราณเณ นาสิกโย’เจหุสตีต พุชฏาศว ยุกตมิว วาหเมโน วิทวานุ มโน ธารเยตา ปรมตตะ. (S.U. 2.9)

เมื่อได้กลั่นลมหายใจเข้าออก ณ ที่นี้ (ในร่างกาย) ขอให้เขาผู้ควบคุมซึ่งการเคลื่อนไหวทุกอย่าง จงหายใจทางรูจมูกทั้งสอง ด้วยลมหายใจที่น้อยลง ๆ ขอให้คนที่ฉลาดจงควบคุมลมหายใจอย่างมีสติ เหมือนควบคุมรถที่เทียมด้วยม้าพยศ ฉะนั้น

“ธนุรคฤทิตูเวาปนิชท มหาสูตรี ศรี หุยปาสานิสิต สัทธิต อายมย ตทภาวคเตน เจตสา ลกษย์ ตเทวากุขรึ เสามย วิทุธิ. (M.U. 2.2.3)

เมื่อได้ถืออาวุธอันยิ่งใหญ่ของอุปัชฌาย์ที่เปรียบเหมือนคันธนู บุคคลพึงวางลูกธนู (ลูกศร) ที่เหลาให้คมแล้วด้วยสมาธิบนคันธนู เมื่อได้ตั้งลูกธนูด้วยจิตใจที่ยึดมั่นต่อการเพ่ง พินิจพรหมณ์ ท่านผู้เป็นที่รัก ขอท่านจงรู้ว่าสิ่งนั้นคือพรหมณ์อันไม่ถูกทำลาย

“นีหารธุมารุกนิลานลानา ชทโยตวิทุตสุผนิกศีนาม เอตานิ รูปาณิ ปุรสฺสราณิ พุรหมณิ อภิวยูกติกราณิ โยเค. (S.U. 2.11)

หมอก ควัน พระอาทิตย์ ลม ไฟ หิ่งห้อย สายฟ้า พระจันทร์อันสดใสเหมือนผลึก เหล่านี้คือรูปเบื้องต้น ก่อให้เกิดภาพปรากฏแห่งพรหมณ์ในการปฏิบัติโยคะ

“ปฤถฺวยุปยุเตโช นิลเช สมุตฺติเต ปญฺจาทุมเก โยคคฺเณ ปุรวฤตฺเต, น ตสฺย โรโค น ชรา น มฤตฺยะ ปฺราปฺตสฺย โยคาคุนิมยํ ศรีรม. (S.U. 2.12)

เมื่อคุณสมบัติ 5 ประการของโยคะเป็นธาตุดิน น้ำ ไฟ ลม และอากาศแล้ว ดังนั้นเขาจึงไม่มีความเจ็บป่วย ไม่มีความชรา ไม่มีความตาย ผู้เข้าสู่ร่างกายอันสำเร็จมาจากไฟแห่งโยคะ

“ลมุตฺวุม อาโรคฺยุม อโลลฺปตฺวุม วรฺณปฺรสาทํ สุวเรสาชฺชรวํ จ คนฺธศฺ ศุโก มูตรปฺริชํ อลฺปํ โยคปฺรวฤตฺติมฺ ปฺรณมํ วทฺนฺติ. (S.U. 2.13)

เขากล่าวกันว่า ความเบาสบาย ความมีสุขภาพดี ความหนักแน่น ความผ่องใสแห่งผิวพรรณ ความไพเราะแห่งเสียง ความสะอาดแห่งกลิ่น และของเสียที่ต้องขับถ่ายมีน้อย เหล่านี้เป็นผลเบื้องต้นแห่งการปฏิบัติโยคะ

“ยโลว พิมพ์ มฤทโย’ปฺลิปฺตํ เตโชมยํ ภาวเต ตตฺ สุธานตฺม ตทวาทุมตตฺตวํ ปฺรสมํกุษฺย เทหิ เอกะ กฤตารฺโถ ภาวเต วีตโสกะ. (S.U. 2.14)

เหมือนกระจกเงาที่เปื้อนแล้วด้วยฝุ่น ย่อมใสแวววาวเมื่อมันได้รับการเช็ดถู บุคคลผู้มีร่าง (อาตมณ) ก็เช่นเดียวกัน เมื่อได้เห็นความจริงเกี่ยวกับอาตมณ ย่อมกลายเป็นหนึ่งเดียว เมื่อมีจุดประสงค์ได้บรรลุแล้ว ย่อมกลายเป็นผู้ปราศจากความเศร้าโศก (ทุกข์)

“ยทาตมตตเตวนตุ พุทฺหมตตตฺวํ ทีโปปเมเนหํ ยุกฺตํ ปฺรปศฺยเต อหํ ธฺรुวํ สรวตตฺตฺวโร วิศุทฺธํ ชนาตฺวา เทวํ มุจฺยเต สรวปาโศกะ. (S.U. 2.15)

เมื่อใดบุคคลประกอบไปด้วยความจริงเกี่ยวกับอาตมณ อันเปรียบเสมือนดวงประทีป ก็ย่อมจะเห็นความจริงเกี่ยวกับพุทฺหมณฺ ฌ ที่นี้ (ในโลกนี้) เมื่อนั้นเขาก็จะพ้นไปจากสิ่งผูกมัดทั้งปวง เพราะรู้จักเทพเจ้าผู้ไม่เกิด ผู้มั่นคง บริสุทธิ์ผุดผ่องจากสภาวะของธรรมชาติทั้งปวง

“สุขุญฺญํ ยทา ปศฺยติ อนนฺยํ อิชฺมสฺสยํ มหิมาณมิตฺติ วิตโศกะ. (S.U. 4.7)

เมื่อบุคคลเห็นพระผู้เป็นเจ้าอีกองค์หนึ่งที่ได้รับการบูชาแล้ว และเห็นความเป็นผู้ยิ่งใหญ่ของพระองค์ เขาย่อมพ้นจากความเศร้าโศก (ความทุกข์)

“...ปริเวษฏิตารํ ชฺญาตฺวา คีวํ ศานตมิตฺตยนฺตเมตฺติ. (S.U. 4.14)

เพราะรู้จักเขา (พุทฺหมณฺ) ผู้สวมกอดทุกสิ่งทุกอย่างไว้ว่าเป็นคิเว(เป็นมงคล)สูงสุด

“ตถา ตตฺตปฺรโยคกฺลุปะ ปฺราณายาเม ปฺรตฺยาหาโร ธฺยานํ ธาธนา ตฺรกะ สમાธิะ ชทฺธคา อิตฺติ อุกฺยเต โยคะ, อนเนน ยทา ปศฺยณํ ปศฺยติ รุกฺมวรุณํ กรตารํ อีศํ ปุรุชํ พุทฺหมโยนิมฺ, ตทา วิทฺวานํ ปุณฺณปาเป วิหาย ปเรวฺยเย สรวํ เอกิกโรตฺติ, เอวํ หิ อาห ยถา ปฺรวตํ อาทีปุตฺตนาศฺรยณฺติ มุถฺตทฺวิชาะ ตทฺวทฺ พุทฺหมวิทฺโท โทษา นาศฺรยณฺติ กทาจน. (Maitrī 6.18)

นี่คือข้อปฏิบัติเพื่อเข้าถึงสิ่งนี้ (ความเป็นหนึ่งเดียว) ได้แก่ การควบคุมปราณ ควบคุมประสาทรับรู้ ธฺยาน ธาธนา การคิดหาเหตุผล การทำสมาธิ สิ่งนี้ถูกเรียกว่า โยคะ 6 ประการเมื่อใดเขาเห็นผู้ที่มิสืทอง ผู้เป็นใหญ่ เป็นปุรุชะ เป็นแหล่งกำเนิดของพุทฺหมณฺด้วยโยคะนี้เมื่อนั้นผู้รู้ ละแล้วซึ่งกรรมดีและกรรมชั่ว ทำทุกสรรพสิ่งให้เป็นหนึ่งเดียว ในสิ่งสูงสุดอันไม่มีใครทำลายได้ ดังนั้น จึงมีคนกล่าวว่า “เปรียบเหมือนสัตว์ไม่มีปีกและสัตว์มีปีก จะไม่อาศัยภูเขาที่ไฟกำลังไหม้ บาปทั้งหลายก็เช่นเดียวกัน ย่อมไม่อาศัยผู้รู้พุทฺหมณฺ (รู้พุทฺหมณฺแล้วไม่มีบาป)

ผู้ปฏิบัติโยคะ จะต้องรู้วิธีการควบคุมจิตใจและปราณ ของตนเอง ไม่ยึดติดกับวัตถุภายนอก(ปรตฺยาหาระ) พยายามให้บรรลุถึงความไม่ยึดถือโลก โดยไม่จำเป็นต้องแยกตัวออกจากโลก สำรวมจิตใจและสิ่งที่เนื่องด้วยใจ เพื่อทำจิตใจให้สะอาดหมดจด (คุณ โทชันธ 2537 : 124) ธรรมชาติที่แท้จริงของจิตใจ คือความสงบ สะอาด บริสุทธิ์ แต่ถูกปรุงแต่งและทำให้แปรเปลี่ยน เพราะอินทรีย์ทั้งหลาย ดังนั้น การปฏิบัติโยคะเป็นวิธีการที่สำคัญที่จะทำให้ผู้ปฏิบัติบรรลุแก่นแท้ของชีวิต เพราะตราบจิตใจและปัญญาของคนไม่บริสุทธิ์และยังสับสนวุ่นวายอยู่เพราะกิเลสตัณหา เขาไม่สามารถที่จะเข้าถึงสภาวะที่ลึกซึ้งได้อย่างถูกต้องและแจ่มแจ้ง การปฏิบัติโยคะจึง

เป็นทางที่ดีที่สุดที่จะทำให้ร่างกายและจิตใจบริสุทธิ์ (สนั่น ไชยานุกูล 2519 : 460-461) ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

“...ยทา ไว พหิรวิทวาน มโน นิยมเยนุทริยารธาน จ ปราโณ นิเวศยิตวา นิระสงกลปสุ ตตสฺ ติษฺฐेत...(Maitrī 6.19)

เมื่อใด ผู้รู้ ควบคุมมนัสจาก (สิ่งที่อยู่ภายนอก) ได้ และเมื่อได้ปราณของเขาทำให้อัตมสำหรับอินทรีย์ทั้งหลายหยุดนิ่งอยู่กับที่ เมื่อนั้น เขาย่อมดำรงอยู่ว่างเปล่าจากความคิด

“...ยทาตมना आत्मानं ओन्मयोऽर्थयासं तयोत्तमानम् मनःकुषयात् पश्यति तทาत्मानात्मानं तृषणा निरात्मा भाति....จิต्तस्य हि प्रसाधेन हन्ति क्रम सुषासुष्म प्रसन्नात्मात्मनि स्थित्वा सुखमयमसुताति. (Maitrī 6.20)

เพราะเหตุที่บังคับมนัสได้ เขาย่อมเห็นอาตมที่ส่องแสง ที่ละเอียดยิ่งกว่าสิ่งที่ละเอียด โดยอาศัยอาตม และกลายเป็นผู้ไม่มีอาตม (นिरาตมา) เพราะเห็นอาตมด้วยอาตม .....เพราะผ่องใสแห่งจิต (ความสงบแห่งจิต) เขาจึงฆ่าทั้งกรรมดีและกรรมชั่วได้ เพราะอาตมอันสงบ อาศัยอยู่ในอาตม เขาจึงเพลิดเพลินกับความสุขที่ไม่เปลี่ยนแปลง

“สฺวโยนาอุปศान्तस्य मनसः स्तयगामते इन्द्रियारविमण्डसुखानुदत्ते ग्रन्थानुकาคะ ..लघ्विषेप्रहितम् मनः गृह्णता ศุनิจฺจลम् यथा याद्यมนिภาवं तทา तत् प्रमम् पथम्. (Maitrī 6.34)

เนื่องจากกรรมในอดีต ความคิดที่ไม่ถูกต้องจึงเกิดขึ้นในใจ ที่สงบแล้วในแหล่งกำเนิดของตนเองที่ต้องการรู้ความจริง แต่ถูกวัตถุสำหรับอินทรีย์ทำให้เข้าใจผิด ...เมื่อทำมนัสให้หลุดพ้นจากความเจือยชาและวอกแวก และทำให้มันหยุดนิ่งได้ บุคคลย่อมมีภาวะไม่มีมนัส และนั่นก็คือ ภาวะอันสูงส่ง

โยคะ เป็นวิธีปฏิบัติฝึกหัดจิตใจโดยตรงเพื่อให้ได้ความรู้ที่ถูกต้อง เห็นความแตกต่างระหว่างอาตมกับโลกวัตถุรวมทั้งร่างกาย จิตใจ และอตฺตา แต่ผู้ปฏิบัติจะสามารถรู้แจ้งได้ ถ้าหากสามารถดำเนินการควบคุมและจำกัดหน้าที่ของร่างกาย อินทรีย์ มนัส และพหุธิ และในที่สุดก็คืออหังการ ออกจากจิตได้ จนกระทั่งมีความรู้สึกในอาตมและสัมผัสกับปุรุषะที่อยู่เหนือโลกได้ (Chatterjee & Datta 1984 : 293) โยคะนั้นมีหลายประการแต่ที่สำคัญนักปราชญ์ท่านกำหนดไว้ 4 อย่าง คือ

1. กรมโยคะ ความเป็นเอกภาพด้วยกรรมและการทำงานช่วยเหลือผู้อื่น
2. ชุญานโยคะ ความเป็นเอกภาพด้วยความรู้
3. ภกฺติโยคะ ความเป็นเอกภาพด้วยความรักและการอุทิศตนต่อพระเจ้า
4. ราชาโยคะ ความเป็นเอกภาพด้วยการฝึกจิต (Hewitt 1977 : 3-4)

1. กรุยมโยค (Karma Yoga) หมายถึง ความเป็นเอกภาพกับกรรมและการบริการช่วยเหลือผู้อื่น เป็นหนทางแห่งการกระทำกรรมและช่วยเหลือคนอื่นโดยไม่มีความเห็นแก่ตัว ไม่หวังผลจากการกระทำกรรม กรรมถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในชีวิต ชีวะของแต่ละคนเวียนว่ายตายเกิด ประสบสุข ประสบทุกข์ โดยอาศัยแรงกรรม การประกอบกรรมจึงมี 2 อย่าง คือ

1.1 สกามกรุยมโยค คือ การประกอบกรรมด้วยหวังผลตอบแทน และปฏิบัติตนอย่างถูกต้อง

1.2 นิชกรุยมโยค คือ การปฏิบัติโดยถือหน้าที่เป็นหลัก ถือว่าเกิดมาเป็นมนุษย์ก็ควรปฏิบัติไปตามหน้าที่ของมนุษย์และปฏิบัติต่อสิ่งและบุคคลทั้งปวงโดยเสมอภาคกันโดยไม่หวังผลตอบแทน มีจุดประสงค์เพื่อทำลายกรรมและกิเลส จนบรรลู่ถึงพुरुหมนุ

2. ชูญานโยค (Jnana Yoga) หมายถึง การปฏิบัติเพื่อความรู้แจ้งเห็นจริง เป็นเอกภาพกับความรู้ เป็นผลมาจากการพิจารณาโดยบริสุทธิ์ ไม่สร้างทุกข์ทรมานให้แก่ชีวะใด คิดแต่สร้างผลประโยชน์ความดีงามให้แก่ส่วนรวมฝ่ายเดียว

3. ภกฺติโยค (Bhakti Yoga) หมายถึง การปฏิบัติด้วยความจงรักภักดีต่อคำสอนของพระผู้เป็นเจ้า อุทิศและบูชาพระเจ้าย่างตั้งใจ มั่นใจ ผู้มีความภักดีสูงสุดจะเข้าถึงพुरुหมนุ

4. ราชาโยค (Raja Yoga) หมายถึง ความเป็นหนึ่งเดียวด้วยการฝึกจิตใจ มุ่งบังคับใจให้อยู่ในอำนาจ ด้วยการบำเพ็ญโยคกิริยา (เสฐียร พันธรัชนี 2534 : 90-91)

ความเป็นหนึ่งเดียวของปราณะและมนสกับอินทรีย์ทั้งหลาย และการปล่อยวางสภาพทั้งหมดของภพ เรียกว่า “โยค” มีหลักปฏิบัติที่สำคัญ 6 ประการ คือ

1. ปราณายาม (Pranayama) การควบคุมลมหายใจหรือการกำหนดลมหายใจเข้าออก

2. ปรัตยาหาร (Pratyahara) การสำรวมอินทรีย์ เช่น มนส หรือ การถอนจิตออกจากอายตนะ

3. ธูยาน (Dhyana) ความมีจิตใจเป็นสมาธิ หรือการบำเพ็ญฌาน

4. ธารณา (Dharana) ความตั้งใจ หรือการมีใจจดจ่ออยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

5. ตรก (Tarka) การพิจารณาหรือใคร่ครวญด้วยเหตุผล

6. สมาธิ (Samadhi) ความมีใจเป็นหนึ่งเดียวหรือแน่วแน่กับวัตถุ จนกระทั่งจิตมีความดื่มด่ำในอารมณ์ที่พิจารณานั้น (Keith 1970 : 591) สมาธิถือว่าเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการปฏิบัติโยคะ และทำผู้ปฏิบัติให้เข้าถึงโมกษะ มีจิตใจมั่นคงอยู่กับอารมณ์นั้น ๆ ไม่มีตัณหาเมาเจือปน ทำให้รู้แจ้งว่าสรรพสิ่งมีความหลากหลาย แต่มีความเป็นหนึ่งเดียวที่พुरुหมนุ ไม่

มีความแตกต่างกัน เพราะพรหมมีอยู่ในทุกสรรพสิ่ง ทำให้ทุกสิ่งเคลื่อนไหวและดำเนินชีวิตไปได้ ดังข้อความที่กล่าวว่า

“ยสฺมินฺ ปรญฺจ ปรญฺจชนา อากาศศฺจปรตฺติษฺฐเต ตเมว มนฺย อตฺมานํ วิทฺวาน
พรหมามฤโต’ มฤตมฺ. (B.U. 4.4.17)

สิ่งที่ข้าพเจ้าถือว่าเป็นอาตมณก็คือ สิ่งในกลุ่ม 5 กลุ่มของชน 5 คน (คันธาวะ บรรพบุรุษ เทพเจ้า ยักษ์ และรากษส) และอากาศ (ช่องว่าง) ดำรงอยู่อย่างมั่นคงในนั้น เพราะ
รู้พรหมเป็นผู้เป็นอมตะนั้น ข้าพเจ้าจึงเป็นอมตะ

“ปฺราณสฺย ปฺราณมฺต จกฺขุสฺสจกฺขุรุต โศตรสฺย โศตรํ มนโส เย มโน วิหะ
เต นิจิกฺขุรฺพรหม ปฺราณมคฺรฺยมฺ. (B.U. 4.4.18)

บุคคลผู้ซึ่งปราณแห่งปราณ จักขุแห่งจักขุ หูแห่งหู ใจแห่งใจ พวกเขาย่อม
เข้าใจซึ่งพรหมอันเก่าแก่ที่มีมาแต่ต้น

“...ตสฺสฺยว สฺยวตฺตปทฺวิตฺ, ตํ วิทิตฺวา น ลิปฺยเต กรฺมณา ปาปเกนาติ, ตสฺมาเทว
วิจฺฉานํโต ทานํโต อุปรตฺตตฺติกฺษะ สสมาทิตฺ ภูตฺวาตฺมณฺยเวยวตฺมานํ ปศฺยติ, สรวฺมาตฺมานํ ปศฺยติ.
(B.U. 4.4.23)

บุคคลควรรู้ธรรมชาติของสิ่งนั้นนั่นแหละ ครั้นรู้จักสิ่งนั้นแล้ว เขาย่อมไม่ถูก
ทำให้แปดเปื้อนเพราะกรรมชั่ว เพราะฉะนั้น ผู้รู้จักสิ่งนั้น ด้วยประการฉะนี้ ย่อมเป็นผู้สงบ ควบคุม
ตนได้ ควบคุมอินทรีย์ได้ มีความอดทนอดกลั้น มีจิตใจเป็นสมาธิ เขาย่อมเห็นซึ่งอาตมณใน
อาตมณของตนเอง ย่อมเห็นสรรพสิ่งในอาตมณ

“ โย วา เอตาเมว เวทาทฺตฺย ปาปฺมานมนฺเต สฺวรฺเค โลเก เขยฺเย
ปรตฺติษฺฐติ....(Kena 4.9)

ใครก็ตามรู้สิ่งนั้นอย่างนี้ ละบาปได้แล้ว เขาย่อมดำรงอยู่อย่างมั่นคง ในโลก
สวรรค์อันสูงสุดที่สุดในที่สุด.....

“..... ปรฺยาปฺตกาณฺสฺย กุฎาตฺมณฺสฺสุ อิทฺว สฺรวฺเ ปฺรวีลียฺนฺติ กามาะ.
(M.U. 2.2)

แต่ความต้องการของบุคคลผู้มีความปรารถนาอันเต็มแล้ว มีอาตมณที่สมบูรณ์
แล้ว สิ่งที่น่าปรารถนา ย่อมอันตรธานหายไป ในที่นี้นั่นเอง (ในโลกนี้)

“ ชฺฎฺยานปฺรสาเทน วิศฺทุทฺสฺตตฺวสฺตตฺสฺสุ ตํ ปศฺยเต นิขกฺลํ ธุยายมานะ.
(M.U. 3.1.8)

เมื่อธรรมชาติ (อันประกอบด้วยปัญญา) ของเขา ถูกทำให้บริสุทธิ์เพราะแสง
สว่างแห่งความรู้ เขาจึงเห็นอาตมณนั้น อันไม่มีสิ่งใดเป็นส่วนประกอบ ด้วยการทำสมาธิ

สรุปได้ว่า กุศลมนกรรม เป็นกรรมดีที่เกิดขึ้นทางใจ เป็นเบื้องต้นแห่งกรรมดีทั้งหลายเกิดจากวิทยา ทำให้คนเราคิดพิจารณาหลักธรรมหรือสิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริง มโนกรรมตามทรรศนะของคัมภีร์อุปัชฌาย์ทำหน้าที่หลายอย่าง ตั้งแต่ระดับโลกียะคือเรื่องของชาวโลกทั่วไป เริ่มตั้งแต่การไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่คิดโลภอยากได้ของผู้อื่น ปฏิบัติสมาธิเพ่งพินิจอาตมณผลของความดีต่าง ๆ ย่อมเกิดตามมา จนก้าวเข้าสู่ชั้นโลกุตตระ รู้แจ้งสรรพสิ่งว่ามีลักษณะแตกต่างกัน แต่ก็มีความจริงเพียงอย่างหนึ่งเท่านั้น คือพुरुหมนุ เป็นสภาวะสูงสุดที่เป็นนิรันดร์ อย่างไรก็ตาม ไรก็ตาม กุศลมนกรรม เมื่อสรุปเป็นข้อ ๆ พอสรุปเป็นดังนี้

1. เพ่งพินิจอาตมณูว่าเป็นที่รัก (อาตฺเมว ปรียํ อุปาสิต)
2. เพ่งพินิจอาตมณูว่าเป็นโลก (อาตฺเมว โลกํ อุปาสิต)
3. มีความอดทน (วิสาสสิริห)
4. รู้พुरुหมนุ 5 อย่าง (อินทริย 5) (ปญฺจ พुरुหมปุรุษานํ เวท)
5. คิดแยกแยะ/ตั้งใจ (สํกฺกฺลฺปิเต / สํกฺกฺลฺป)
6. คิดไตรตรองพิจารณา (มนสฺยติ)
7. จงใจหรือตั้งใจ/คิด (เจตฺยเต / มนฺเต)
8. เพราะคิดจึงทำให้เข้าใจ (มตฺตฺว วิชานาติ)
9. มีศรัทธา (ศฺรตฺถธาดิ)
10. มั่นคงไม่หวั่นไหว (นิสฺสฺติษฺฐติ)
11. เห็นอย่างนี้ (ปศฺยณฺเนว / ปศฺย)
12. เข้าใจอย่างนี้ (มนฺวาเนว)
13. ยินดีในอาตมณ (อาตฺมมรติ)
14. ความพอใจในอาตมณ (อาตฺมกฺริท)
15. ความเป็นคู่ในอาตมณ (อาตฺมมิลฺล)
16. ความเพติดเพลินในอาตมณ (อาตฺมานนฺท)
17. ค้นพบและเข้าใจอาตมณ (ตฺมาตฺมานํ อนฺุวิทฺย วิชานาติ)
18. รู้ (พुरुหมนุ) อย่างนี้ (เอว วิทฺวาน)
19. รู้วิทยาและอวิทยาทั้งสอง (วิทฺยา จาวิทฺยา จ ยสฺสทฺทวโทภย)
20. ความหมายรู้ (สํชฺญาณ)
21. ความรู้ทั่ว (อชฺญาณ)
22. ความรู้แจ้ง, ผู้เข้าใจแจ่มแจ้ง (วิชฺญาณ/ วิชฺญาณวาน)
23. ความรอบรู้ (ปฺรชฺญาณ)

24. ความมั่นคง	(ธฤติ)
25. ความคิด	(มติ)
26. ความมีสติ	(มนีชา)
27. ความจำได้หมายรู้	(สมฤติ)
28. ทำจิตใจให้เป็นสมาธิในอาตมณ	(อธฺยาตมโยคาธิคม)
29. ความรู้	(พุทธิ)
30. รู้สรรพสิ่ง	(สรวชฺญ)
31. การปฏิบัติสมาธิและโยคะ	(ธฺยานโยคานุกตา)
32. ความเป็นผู้มั่นคง	(อโลลฺยุตฺว)
33. เห็นอาตมณด้วยอาตมณ	(อาตมณาทฺวานํ ทฺวชฺฌฺวา)
34. ร่มนสแห่งมนส	(มนโส เย มโน วิทฺ)
35. ความสงบ	(ศานฺต)
36. การควบคุมตนได้	(ทานฺต)
37. มีความอดทนอดกลั้น	(ตฺติกฺข)
38. มีจิตใจเป็นสมาธิ	(สมาหิต)

5. ขั้นตอนการให้ผลของกรรม

กรรมดีกรรมชั่วตามทรรศนะของคัมภีร์อุปนิษัต ก่อให้เกิดผลหรือวิบากแก่ผู้ทำทั้งสิ้น ถ้าเป็นกรรมชั่ว ส่งผลให้เจ้าของกรรมได้รับความทุกข์ความเดือดร้อน ความไม่สบายกายไม่สบายใจ ถ้าเป็นกรรมดี ส่งผลเป็นความสุขไม่เดือดร้อนใจและกายภายหลัง กรรมถือว่ามีผลสำคัญ แก่ชีวิตของมนุษย์ เพราะว่าอาตมณ ชีวะ หรือชีวาตมณของแต่ละคนล้วนเวียนว่ายตายเกิดไปด้วยอำนาจกรรมทั้งสิ้น ในขณะที่เดียวกันคนจะหลุดพ้นจากวัฏสังสารได้ก็ด้วยอำนาจของกรรมเช่นเดียวกัน ดังนั้น กรรมใดที่บุคคลเลือกกระทำด้วยชฺญาน และโดยภกฺติ กรรมนั้นย่อมเป็นเหตุแห่งความสุข แห่งยศ และแห่งเกียรติ ในขณะที่เขายังมีชีวิตอยู่ และจะได้ประสบกับความสุขในชาติต่อไป (องค์การศาสนาพราหมณ์-ฮินดู 2519 : 16)

ขั้นตอนการให้ผลของกรรมเริ่มต้นที่มโนกรรมหรือมนส ซึ่งเป็นที่อาศัยอยู่แห่งความรู้ ความรู้สึกนึกคิด Madonell กล่าวว่า มนสนี้อาศัยอยู่ในดวงหทัย (Surendrannath 1975 : 26) มโนกรรมจัดเป็นศูนย์รวมความรู้สึก (feeling) จิต (mind) วิญญาน (soul) เจตภูต (spirit) และอาตมณ แต่ละอย่างทำหน้าที่แตกต่างกัน และบางครั้งก็หมายถึงสิ่งเดียวกัน ท่านคังกราจารย์ได้อธิบายความหมายของอาตมณไว้ว่า อาตมณ หมายถึง สิ่งที่เป็นอนุสัย (inherent)

อาศัยอยู่สรรพสิ่ง อาตมณเป็นผู้รู้ (subject) ซึ่งมีความรู้ มีประสบการณ์ และทำสิ่งที่ถูกรู้ (object) ให้ปรากฏ อาตมณเป็นอมตะและดำรงอยู่ในสถานะอย่างเดี๋ยวลดกาล (สุนทร ธรรมรังษี 2521 : 17)

วิญญาณหรือชีวาตมณของมนุษย์ เป็นส่วนหนึ่งของอาตมณสากล ทำหน้าที่เป็นตัวรับผลกรรมต่าง ๆ ของคนที่ได้ทำกรรมเอาไว้แล้ว วิญญาณนี้ถูกอธิบายไว้ว่าเป็นตัวสภาวะอย่างหนึ่งที่แยกตัวออกจากร่างกายหยาบทำหน้าที่รับเอาประสบการณ์ที่มีทั้งความทุกข์และความสุขไปสู่โลกอื่นตามกรรมดีกรรมชั่วของแต่ละคน (Surendrannath 1975 : 27) นอกจากนั้น ชีวาตมณหรือวิญญาณนี้ยังมีหน้าที่สะสมกรรมเพื่อเป็นพลังผลักดันให้ตัวมันเองไปเกิดใหม่ ตามความปรารถนาหรือความตั้งใจที่ตนได้ตั้งไว้แล้ว ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

“...ส ยถากาโม ภวติ, ตตฺถกตฺตฺรภวติ, ยตฺถกตฺตฺรภวติ, ตตฺถกม กุรุเต, ยตฺถกม กุรุเต, ตทภิสํปฺพยุเต. (B.U. 4.4.5)

เขาปรารถนาจะเป็นอย่างไร เขาก็ตั้งใจทำอย่างนั้น เขาตั้งใจทำอย่างไร เขาย่อมเป็นผู้ทำซึ่งสิ่งนั้น เขาทำกรรมอะไรไว้ ก็ย่อมได้รับผลกรรมนั้น

“... ตเทว สกฺตเต สท กรฺมโณติ ลิงฺคํ มโน ยตฺร นิษกฺตมฺสย... (B.U. 4.4.6)

อาตมณที่ติดอยู่กับกรรม ย่อมไปสู่ตัวตนนั้นเองที่ใจของบุคคลผูกพันอยู่

ผลกรรมของแต่ละคนอาศัยอยู่ภายในมโนกรรมหรือมนส ซึ่งมีสภาพเป็นนามธรรม ที่ไม่มีใครมองเห็นได้ มีแต่พระผู้เป็นเจ้าหรือพรหมุนเท่านั้น ที่สามารถมองเห็นกรรมและผลกรรมของแต่ละคนได้ พระองค์อาศัยอยู่เบื้องหลังสรรพสิ่งทั้งหลาย เป็นผู้กำหนด สั่งการให้กาย วาจาหรือใจต้องทำกรรม กายกับใจจึงเป็นเหมือนสื่อรองรับให้กรรมได้แสดงผลของมันเองอย่างเหมาะสมภายใต้อำนาจของพระผู้เป็นเจ้า ขั้นตอนการให้ผลกรรมเริ่มที่มโนกรรมหรือมนส โดยมีอาตมณซึ่งเป็นวิญญาณทำหน้าที่เสวยผลแห่งกรรมทั้งหลาย (Gambhirananda 1972 : 154) มนสถือว่เป็นประตูแห่งความสุขและความทุกข์ มนสดำเนินไปภายในความประสงค์ของพรหมุน สรรพสัตว์ทั้งหลายถ้าปราศจากมนสก็ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้

ชาวฮินดูเชื่อว่าอดีตกรรมและผลกรรมที่คนทำในปัจจุบันจะเดินทางไปพร้อมกับวิญญาณหรือชีวาตมณหลังจากที่ร่างกายได้แตกดับไปแล้ว กรรมทั้งหลายที่คนทำไว้แล้วเป็นส่วนสำคัญในการตัดสินชีวิตในชาติหน้าคัมภีร์อุปนิษัทเน้นความเอกภาพของพระผู้เป็นเจ้าหรือพรหมุนกับชาวโลกและความเป็นหนึ่งเดียวแห่งชีวิตทั้งสองนั้น คือ ชีวิตที่ประกอบด้วยฉาน (contemplative life) และชีวิตที่ประกอบด้วยกรรม (active life) (Radhakrishnan 1953 : 577-578) เพื่อให้คนทั้งหลายหลุดพ้นจากชีวิตที่เต็มไปด้วยความทุกข์ แต่ให้มีความสุขที่เป็นอมตะอยู่กับพรหมุนอย่างไรก็ตาม การที่จะเข้าถึงสิ่งสูงสุดได้ ก็ต้องอาศัยแรงกรรมของตนเองเป็นส่วน

ผลักดันเบื้องต้นช่วยขัดเกลาให้คนทำความดียิ่ง ๆ ขึ้นไป ผู้ทำกรรมดีมากเท่าไร ใจหรือมนัสก็มี ความสุขปราศจากความเศร้าโศกมากเท่านั้น เป็นสภาพสวรรค์ที่สามารถสัมผัสได้ในปัจจุบัน ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

“ อโถตสฺย มนโส ทฺยเษะ ศรีรมฺ, โหฺยติรูปมสฺวาทิตฺยะ, ตทฺยาวทเว มนะ, ตาวติ ทฺยเษะ, ตาวานสฺวาทิตฺยะ... (B.U. 1.5.12)

สวรรค์คือร่างกายของมนสนี้ และดวงอาทิตย์นั้นเป็นรูปที่มีแสงสว่างของมนสนั้น มนสคิดไปไกลเท่ากับขอบเขตของสวรรค์และขอบเขตของดวงอาทิตย์

“ ทิวคฺไจนมาทิตฺยาจฺจ ไทวฺ มน อวิคฺติ, ตทฺไว ไทวฺ มโน เยนานนฺทฺยเวย ภาวติ, อโถ น โสจติ. (B.U. 1.5.19)

มนสนั้นเป็นสวรรค์ ย่อมเข้าไปหาเขาจากสวรรค์และจากพระอาทิตย์ มนสนั้นเป็นสวรรค์ก็คือสิ่งซึ่งเป็นเหตุให้คนมีความสุขและไม่เศร้าโศก

“ มโนมยะ ปฺราณศรีโร ภารูปาปะ สตฺยสฺกฺลป อากาสาตฺมา สรวฺรุมฺมา สรวฺรามาปะ สรวฺรคฺนุสสะ สรวฺรสสะ สรวฺรมิทฺมกฺยาตฺโตวากฺยนาทระ. (C.U. 3.14.2)

ผู้ประกอบไปด้วยใจ (สิ่งที่ทำหน้าที่คิด) มีปราณ (พลังที่ทำให้มีชีวิต) เป็นร่างกาย มีแสงสว่างเป็นรูป มีความเป็นจริงเป็นความคิด มีอากาศ (ช่องว่าง) เป็นวิญญาน เป็นการทำงานทุกอย่าง เป็นความปรารถนาทุกอย่าง เป็นกลิ่นทุกอย่าง เป็นรสทุกอย่าง โอบกอดทุกสิ่งทุกอย่าง เอาไว้ปราศจากคำพูด ไม่มีความวิตกกังวล

“ โย ทฺวิ ติษฺฐนฺติโวนฺตระ; ยํ ทฺยเษารฺน เวท, ยสฺส ทฺยเษะ ศรีรมฺ, โย ทิวนฺตโร ยมยติ, เอษ ต อาตฺมานตฺรยามฺยมฺฤตตะ. (B.U. 3.7.8)

เขาดำรงอยู่ในสวรรค์ อยู่ภายในสวรรค์ สวรรค์ไม่รู้จักเขา ร่างกายของเขาคือสวรรค์ เขาย่อมควบคุมสวรรค์จากภายใน เขาผู้นั้นคืออาตมณของท่าน เป็นผู้ควบคุมอยู่ภายใน และเป็นอมตะ

“ ยะ สรวฺเวษุ ภูเตषุ ติษฺฐนฺ สรวฺเวโย ภูเตภฺโยนฺตระ, ยํ สรวฺวานิ ภูตานิ น วิทฺเษ ยสฺส สรวฺวานิ ภูตานิ ศรีรมฺ... (B.U. 3.7.15)

เขาดำรงอยู่ในสรรพสัตว์ทั้งหลาย อยู่ภายในสัตว์ทั้งปวง สัตว์ทั้งหลายทั้งปวงไม่รู้จักเขา ร่างกายของเขาคือสัตว์ทั้งปวง

“ โย มนสิ ติษฺฐนฺมนโสฺนฺตระ, ยํ มโน น เวท, ยสฺส มนะ ศรีรมฺ, โย มโนนฺตโร ยมยติ, เอษ ต อาตฺมานตฺรยามฺยมฺฤตตะ. (B.U. 3.7.20)

“ มโน พุทฺหมติ วุชชานาตุ, มนโส เทว ขลฺวิมานิ ภูตานิ ชายนฺเต, มนสา ชาตานิ ชีวนฺติ มนสํ ปฺรยฺนตฺยภิสฺวิคฺชนฺตฺติ... (T.U. 3.4.1)

เขารู้แล้วว่ามนสฺคือพุทฺหมนุ เพราะวาสัตว์ทั้งหลายเหล่านั้นนั้นแล เกิดมาจากมนสฺ หมู สัตว์ที่เกิดมาแล้วนั้น ดำรงอยู่ด้วยมนสฺ เมื่อจากไปก็กลับเข้าสู่มนสฺ

“ อาตุมานํ รณินํ วิพุธิ คํรํ รถมว ตฺ พุพุธิ ตฺ สารถิ วิพุธิ มนสํ ปฺรคฺรทเมวจ.. (Kaṭha 1.3.3)

ท่านจงรู้ว่าอาตุมนุของแต่ละคนเป็นเหมือนเจ้าของรถ และร่างกายเป็นเหมือนกับรถ ท่านจงรู้ว่าพุทฺธิเป็นเหมือนกับคนขับรถ และมนสฺเป็นเหมือนบังเหียนที่ควบคุมมันแล

ตามทฤษฎีของอุปนิษิต ขั้นตอนการให้ผลกรรมดีกรรมชั่วไม่มีความอิสระ ขึ้นอยู่กับปัจจัยภายนอกคือพระผู้เป็นเจ้าของหรือพุทฺหมนุ ผู้เสกสรรปั้นแต่งให้สัตว์ทั้งหลายดำเนินไปตามกรรมของตนเองในสังสารวัฏ เป็นผู้สร้างสิ่งทั้งปวง ร่างกายของมนุษย์ก็เป็นส่วนหนึ่งของพระองค์มีมนสฺเป็นส่วนประกอบซึ่งมีลักษณะคล้ายกับเจตนา สรรพสิ่งทั้งหลายในสากลจักรวาลสำเร็จมาจากมนสฺ (มโนมยะ) ซึ่งเป็นอาตุมนุภายใน (inner self) เป็นอวัยวะภายในที่ประกอบด้วยเจตนา (Gambhirananda 1972 : 313) มนสนี้เป็นแรงเสริมในการทำกรรม ทำหน้าที่รู้สึกต่ออารมณ์ และรับรู้อารมณ์ ผลกรรมดีกรรมชั่วจะปรากฏผลในมนสฺเป็นเบื้องต้น ก่อนจะปรากฏออกมาทางกายหรือทางวาจา ดังนั้น ผู้ที่สามารถควบคุมมนสฺได้ ย่อมป้องกันกรรมชั่วได้ ส่วนผู้ที่บังคับมนสฺไม่ได้ มีมนสฺไม่บริสุทธิ์สะอาด (unclean) ย่อมไม่มีโอกาสพบกับแสงสว่างแห่งพุทฺหมนุ ทำให้วนเวียนอยู่ในวัฏสงสารเพื่อรับใช้กรรมต่อไปอย่างไม่สิ้นสุด ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

“ ..... อนุโยนฺตร อาตุมา มโนมยะ, เตโนช ปฺรณสฺ สวา เอช ปฺรุชฺวิธ เอว,... (T.U. 2.3.1)

อาตุมนุอื่นอีกมีอยู่ซึ่งประกอบไปด้วยมนสฺ ด้วยอาตุมนุอื่น สิ่งนี้ย่อมเต็ม สิ่งนี้ที่ว่า นั่นก็คือปุรุชชะชนิดหนึ่ง

“ ฤตํ ปิพฺพเตา สุกฺฤตสฺย โลเก कुทำ ปฺรวิชฺเฐา ปฺรเม ปฺรารุเธ (รฺฤเย) ฉายาตเปา พุทฺหมวิโท วทฺนฺติ...(Kaṭha 1.3.1)

บุคคลทั้งหลายผู้รู้จักพุทฺหมนุ ย่อมกล่าวถึงส่วนที่สูงที่สุดสองส่วนซึ่งเต็มผลของกรรมในโลกของผู้ทำกรรมดี และที่เข้าไปอยู่ในที่ลึกลับ (ภายในหัวใจ) ว่าเหมือนกับแสงและเงา

“...ตานุยาจรถ นิยตํ สตฺยกาма เอช วะ ปนฺถา สุกฺฤตสฺย โลเก. (M.U. 1.2.1)
ท่านผู้ต้องการความจริง จงปฏิบัติสิ่งเหล่านั้นตลอดเวลา นั่นคือทางไปสู่โลกของผู้ทำกรรมดี

“ ... อาตุเมษฺพุริยมโนยฺยุกฺตํ โภกฺเตตฺยาพุทฺหมนิมิชฺณะ. (Kaṭha 1.3.4)

ผู้รู้ทั้งหลาย ย่อมเรียกอาตมณที่รวมอยู่กับร่างกายและอินทรีย์ว่า เป็นผู้เสวยผลกรรม
 “ ยสฺสววิชฺฌานวานภาวตฺยมนสฺสกะ สทา’ศฺจุจเ, น ส ตตฺตปทมาปฺโนติ สํสาร์ จาธิจฺจุจติ

(Kāṭha 1.3.7)

บุคคลผู้ไม่มีความรู้ ควบคุมใจไม่ได้ จิตใจไม่สะอาดเสมอ ย่อมไม่บรรลุถึงจุดหมาย
 นั้น (พรหมณ) แต่จะกลับเข้ามาสู่โลกแห่งการเวียนว่ายตายเกิด

“ คุณานวโย ยะ ผลกรรมกรฺตา กุฏตสฺย ตสฺสโยว ส โจบโปกฺตา.....สญฺจรติ
 สวกรรมภิ....(S.U. 5.7)

บุคคลผู้ประกอบด้วยคุณ (ทั้งดีและเลว) และเป็นผู้ทำกรรมที่จะให้ผล เขาคือผู้ที่
 เสวยผลกรรมที่เขาได้ทำไว้แล้ว ..... ย่อมท่องเที่ยวไปตามกรรมของตนเอง

“ ... กรฺมานุคานฺยนฺกรเมน เทหิ สฺถาเนชฺช รูปาณฺยภิสฺมปฺรปฺตฺยฺนเต. (S.U. 5.11)

เพราะกรรมทั้งหลายของตน อาตมณที่มีร่างจึงได้รูปชนิดต่าง ๆ ในสถานที่ต่าง ๆ อย่าง
 ต่อเนื่องไปไม่สิ้นสุด

มนสฺมีลักษณะคล้ายกับเจตนาอันเป็นเหตุให้มนุษย์ต้องทำกรรม ถ้าไม่มีมนสฺคนก็ทำ
 กรรมไม่ได้ พุทฺธจาไม่เป็น มีความคิดเห็นไม่ถูกต้อง โดยปกติมนสฺประกอบด้วยตัณหา สัตส่วนของ
 ตัณหาที่ขึ้นอยู่กับเจตนาของเขาเอง เขาจึงทำกรรมทั้งหลายตามเจตนาของตนเอง (Keith
 1970 : 574) มนสฺจะทำหน้าที่ได้สมบูรณ์ หรือทำให้คนรู้แจ้งอาตมณอันสูงสุดได้ก็เพราะมีความรู้
 เป็นส่วนประกอบ ผู้ที่สามารถบังคับมนสฺของตนเองได้จะเป็นผู้ที่มีจิตใจสงบ ได้รับความสุขตาม
 สมควรแก่สภาพ อีกนัยหนึ่ง มนสฺที่ไม่ได้รับการพัฒนาด้วยวิชฺฌานหรือวิทยา จะเป็นบ่อ
 เกิดแห่งพันธนาการผูกมัดตัวเองไว้ในโลกนี้ แต่ถ้าหากมนสฺได้รับการพัฒนาด้วยวิทยาก็จะกลายเป็น
 ปัจจัยทำให้คนเข้าถึงโมกษะได้ในที่สุด ดังข้อความที่กล่าวว่า

“ ... ปฺรชฺชฺญา มนะ สมารุญฺห มนสา สรวาณิ ธฺยานานฺยาปฺโนติ. (K.U. 3.6)

เมื่อควบคุมใจด้วยปรัชญา (ความรู้) บุคคลย่อมเข้าถึงธฺยาน (ความคิดทุกอย่าง)

“ น หิ ปฺรชฺชฺญาเปเตา หสฺเตา กรฺม กิณฺณจฺน ปฺรชฺชฺญาปเยตามนฺยตฺร เม มโน’ภูทิตฺยาห
 นาหาเมตตฺ กรฺม ปฺรชฺชฺญาสิขมิติ... (K.U. 3.7)

เมื่อปราศจากความรู้ (ปรัชญา) มือทั้งสองจึงทำกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งไม่ได้ เขา
 กล่าวว่า มนสฺของข้าพเจ้าอยู่ที่อื่น ข้าพเจ้าไม่ทราบการกระทำอันนั้น (ถ้าไม่ตั้งใจ กรรมก็ไม่มี)

“ ... ยะ กรฺตา โสฬํ โว ภูตาทฺมา กรโณะ การยิตานฺตะ ปฺรุชะ. (Maitrī 3.3)

ผู้ทำกรรมก็คือภูตาทฺมา (อาตมณที่เกี่ยวกับธาตุ 4) บุคคลที่อยู่ภายในคือคนที่เป็
 สาเหตุให้กระทำโดยใช้อวัยวะสำหรับทำกรรมทั้งหลาย (ตา หู จมูก กาย เป็นต้น)

“ ... มนสกุชยาตุ ปศุยติ จทาตมนาตมามนุ ทุชฺชฎา นีราตมา ภวติ..... จิตตสฺย หิ ปุรสาเทน หนฺติ กรฺม ศุภาศุภมฺ, ปุรสนนาตมามนฺนิ สฺถิตฺวา สุขมฺวยยมศฺนฺตา อิติ.(Maitrī 6.20)

เพราะเหตุที่บังคับมนสได้ เขาย่อมเห็นอาตมณ และกลายเป็นผู้ไม่มีอาตมณ เพราะเห็นอาตมณด้วยอาตมณ... เพราะความผ่องใสแห่งจิต เขาจึงฆ่าทั้งกรรมดีและกรรมชั่วได้ เพราะอาตมณอันสงบอาศัยอยู่ภายในอาตมณ เขาจึงเพลิดเพลินกับความสุขที่ไม่เปลี่ยนแปลง

“ มน เหว มนุษฺยาณํ การณฺม พนฺธโมกฺษโยะ พนฺธาย วิชาสฺสจฺฉิมฺ โมกฺโข นิรุวิชยฺ สฺมฤตฺตมฺ. (Maitrī 6.34)

มนสนั่นเองคือต้นเหตุแห่งเครื่องพันธนาการ และต้นเหตุสำหรับความหลุดพ้นของมนุษย์ เพราะว่า มันเป็นเครื่องพันธนาการ ถ้ามัน (มนส) ถูกผูกมัดไว้กับวัตถุ ความเป็นอิสระ (ของมัน) จากวัตถุนั้นถูกเรียกว่า โมกษะ (ความหลุดพ้น)

กรรมใดก็ตามที่คนทำไปแล้วเขาย่อมได้รับผลของกรรมนั้น เมื่อทำกรรมดีย่อมเป็นคนดี เมื่อทำกรรมชั่วย่อมเป็นคนชั่ว มนุษย์ทุกคนดำเนินชีวิตไปตามกรรมของตนเอง มีมนสซึ่งอยู่ภายใต้อำนาจของพระผู้เป็นเจ้า เป็นแรงผลักดันให้คนต้องทำกรรมต่าง ๆ ตามที่ตนต้องการ กรรมนี้เองเป็นเหตุปัจจัยทำให้คนกลับมาเกิดในโลกนี้ ตราบใดที่คนยังมีอวิชชา มีตัณหา เขาก็ต้องทำกรรมและรับเอาผลกรรมทั้งในโลกนี้และโลกหน้าอยู่ตราบนั้น (Edgerton 1965 : 161-162) ดังข้อความที่กล่าวว่า

“ ... ยถาการี ยถาจารี ตถา ภวติ สาธุการี สาธูภวติ, ปาปการี ปาโป ภวติ; ปุณฺณเย ปุณฺณเยน กรฺมณา ภวติ, ปาปะ ปาเปเน... (B.U. 4.4.5)

บุคคลทำอย่างไร ประพฤติอย่างไร เขาย่อมเป็นอย่างนั้น ผู้ทำกรรมดีย่อมเป็นคนดี ผู้ทำกรรมชั่วย่อมเป็นคนชั่ว ผู้เป็นคนดีก็เพราะกรรมดี ผู้เป็นคนชั่วก็เพราะกรรมชั่ว

“ ... ปุราปุยานตํ กรฺมณฺสฺสฺสฺย ยตฺถิกฺขเจทฺ กโรตฺถยมฺ ตสฺมาลโลคาตฺปนฺโรตฺยสฺสโม โลกาย กรฺมणे... (B.U. 4.4.5)

เมื่อผลแห่งกรรมใดก็ตามที่คนทำไว้แล้วในโลกนี้หมดไป เขาย่อมกลับมาจากโลกนั้น เพื่อทำกรรมใหม่อีกในโลกนี้

สรุปได้ว่า ขั้นตอนการให้ผลของกรรมตามทฤษฎีของคัมภีร์อุปนิษัท เริ่มต้นที่มโนกรรมหรือมนสซึ่งมีชื่อเรียกหลายอย่าง เช่น จิต วิญญาณ อาตมณ หรือพหุมน เป็นต้น มนสหรือมโนกรรมมีหน้าที่รับกรรมและถ่ายทอดผลกรรม หรือรับอารมณ์และถ่ายทอดอารมณ์ ให้คนได้รับความสุขหรือความทุกข์ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ถ้าเป็นกรรมดีจะส่งผลให้มีความสุข สุขสงบเยือกเย็น ไม่ฟุ้งซ่าน และส่งผลต่อเนื่องถึงวิถีการดำเนินชีวิตทำให้ได้รับลาภ ยศ เกียรติ ทรัพย์สินเงินทอง และสิ่งที่ตนปรารถนา เป็นต้น ถ้าเป็นกรรมชั่วจะส่งผลให้มีความสุข

ทุกข์ ไม่สงบเดือดดาล พุ้งซ่าน เศร้าหมอง และส่งผลต่อเนื่องถึงการดำเนินชีวิตทำให้ได้รับความเดือดร้อนเสื่อมยศ เสียชื่อเสียง มีความขัดสน เป็นอยู่อย่างลำบาก เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ผลกรรมจะให้ผลเป็นสภาพที่สมบูรณ์ได้ ก็ต้องอาศัยความประสงค์ของพระผู้เป็นเจ้าหรือพรหมนุ เป็นผู้คอยควบคุมควบคุมสิ่งทั้งหลายทั้งปวงอยู่เบื้องหลัง ผลักดันทุกชีวิตลิขิตกรรมให้ดำเนินไปตามกฎเกณฑ์อย่างถูกต้องและเที่ยงตรง

6. ผลกรรมในชาตินี้และชาติหน้า

คัมภีร์อุปนิษัทให้ความสำคัญในเรื่องกรรมว่า เป็นส่วนหนึ่งแห่งการเริ่มต้นของชีวิต เพื่อเข้าถึงพรหมนุ ตราบใดที่มนุษย์ยังมีกิเลสตัณหา มีอวิชชาอยู่ เขาก็ต้องทำกรรมเรื่อยไปตราบนั้นการทำกรรมแต่ละครั้งผลหรือวิบากกรรมก็เกิดตามมาแก่ผู้ทำเสมอทั้งที่เป็นผลฝ่ายกรรมดีและผลฝ่ายกรรมชั่ว เปรียบเสมือนเงาที่ติดตามคนไปทุกหนทุกแห่ง ผู้ทำกรรมสามารถสัมผัสผลกรรมได้ทีี่จิตเป็นเบื้องแรก ถ้าเป็นกรรมชั่วทำให้จิตเศร้าหมอง มีสภาพตกต่ำ ทุรนทุราย ถ้าเป็นกรรมดีก็จะทำให้จิตใจสะอาด มีสภาพสูงขึ้น สุขภาพจิตดี สงบเย็น เป็นต้น

ปรัชญาอินเดียทุกระบบเชื่อว่า กรรมอะไรที่เป็นกรรมดีหรือกรรมชั่วก็ตามที่คนทำไปแล้ว มีผลทำให้ได้รับความสุขหรือความเศร้าโศกในชาติปัจจุบัน และส่งผลถึงชาติหน้าด้วย ธรรมชาติแห่งการเกิดของมนุษย์ ถูกกำหนดด้วยธรรมชาติแห่งประสบการณ์ที่เป็นทั้งความสุขและความทุกข์ที่เกิดจากกรรมในชีวิตนี้ (Surendrannath 1975 : 72) คนผู้ทำกรรมชั่วที่หนัก ประพฤติผิดหลักธรรม ไม่เคยทำกรรมดีอะไรไว้ เมื่อตายไปผลของกรรมชั่วจะส่งเขาให้ไปเกิดในเขตแดนแห่งความทุกข์ทรมานซึ่งเรียกว่า “นรก” เป็นสถานที่ที่มีแต่ความน่าสะพิงกลัวเป็นเวลานานหลายปีเมื่อมีโอกาสได้มาเกิดเป็นมนุษย์หรือได้เกิดใหม่ ผลแห่งกรรมชั่วเหล่านั้นจะทำให้เขาได้กำเนิดในครรภ์ของสุนัขบ้า สุนัขบ้าหรือเกิดเป็นคนจันทาล (Shrotri 1991 : 66) เพราะทำกรรมชั่วมาแตกต่างกัน คือ

1. ผู้ฆ่าพราหมณ์ จะมาเกิดในร่างกายของสุนัข หมู ลา อูฐ วัว แกะ แพะ กวาง นก คนจันทาลหรือพวกปุกกุสะ เพราะกรรมชั่วของตน
2. พราหมณ์ผู้ดื่มน้ำเมา ผลแห่งกรรมชั่วจะทำให้ไปเกิดในร่างกายของหนอน แผลง หัวไป แผลงตอมไฟ แผลงวัน สัตว์กินอุจจาระ หรือสัตว์มีพิษ
3. พราหมณ์ผู้เป็นโจร ผลแห่งกรรมชั่วจะทำให้ไปเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉานหลายพัน ครั้งในชาติที่เกิด เช่น เกิดเป็นแมลงมุม งู กิ้งก่า จระเข้ และปีศาจดูดเลือดตัวที่ดุร้าย เป็นต้น (Gough 1979 : 24)

ส่วนผู้ทำกรรมดีประเภทต่าง ๆ เช่น ประกอบพิธีกรรม บำเพ็ญตบะอย่างขยัน มีศรัทธามั่นคงต่อพระผู้เป็นเจ้า เลี้ยงดูมารดาบิดา เคารพครูอาจารย์ ช่วยเหลือสังคม พุทธดี คิดดี เป็นต้น ผลแห่งกรรมดีเหล่านี้จะผลักดันให้ผู้ทำกรรมดีไปเกิดในเบื้องบนคือโลกสวรรค์ เพื่อรับเอาร่างกายใหม่และเสวยผลกรรมอยู่ ณ ที่นั่นตามเวลาจนหมดกรรม เมื่อมาเกิดเป็นมนุษย์ย่อมเกิดในตระกูลสูง เช่น เกิดเป็นพราหมณ์ กษัตริย์ หรือแพศย์ เป็นต้น กรรมและวิบากของกรรมเป็นกฎแห่ง Rta ที่ดำเนินไปตามเหตุและผลของมันเอง โดยมีพระผู้เป็นเจ้าหรือพรหมเป็นผู้คอยควบคุมอยู่เบื้องหลัง พระองค์เป็นผู้ใหญ่กว่าสิ่งทั้งปวง (สรวะศุระ) เป็นผู้ควบคุมภายใน (อนุตารยเมษะ) ผลหรือวิบากจะส่งผลให้เกิดเป็นอะไรนั้นขึ้นอยู่กับกรรมที่ทำมา ถ้าเป็นกรรมดีย่อมทำให้ได้กำเนิดดี ถ้าเป็นกรรมชั่วทำให้ได้กำเนิดชั่ว เปรียบเหมือนพืชที่เกิดจากเมล็ด และเมล็ดก็เกิดจากพืช ฉะนั้น

ผู้ทำกรรมดี มีความเห็นถูกต้อง ควบคุมชีวิตด้วยวิชา ศึกษาหลักธรรม จนมีความรู้เข้าถึงพรหม ผลแห่งกรรมนี้จะนำเขาไปสู่เทวสถาน ถ้าเป็นกรรมดีเบื้องต้นทั่วไปผลกรรมจะนำไปสู่ปัตถุสถาน ถ้าเป็นกรรมชั่วหรือไม่ทำกรรมอะไรเลย ผลหรือวิบากของกรรมจะนำไปเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉานอย่างไม่สิ้นสุด (Radhakrishnan 1953 : 434) ดังข้อความที่กล่าวว่า

“... ตโต โยษาคูเณ ชายนูเต โลกานปรตยุตถายินะ; ต เอวเมวานุปริวรัตนเต;
อล ย เอเตา ปบุธานา น วิทุสเต กีฏา ปตงคา ยทิท หนทศุภมฺ. (B.U. 6.2.16)

ต่อจากนั้น เขาจึงเกิดมาในไฟแห่งสตรี เนื่องจากมีจุดประสงค์ที่จะไปยังโลกอื่น บุคคลทั้งหลายย่อมวนเวียนกันอยู่อย่างนี้นั่นเอง แต่ผู้ไม่รู้หนทางทั้งสองนั้น ย่อมเกิดเป็นแมลง ตั๊กแตนและสัตว์อะไรก็ตามที่กัด (ริน เห็บ และยง)

“อโลกโยธรรู อุทานะ ปุณฺเณน ปุณฺยํ โลกํ นยติ ปาเปเน ปาปมฺภาภยาเมว มนุษฺยโลกมฺ. (Prasna 3.7)

ลมหายใจอุทานะที่ขึ้นไปเบื้องบน ทางหนึ่งในทางเหล่านี้พาไปสู่โลกที่ดีด้วยบุญ และพาไปสู่โลกที่ไม่ดีด้วยบาป และนำไปสู่โลกมนุษย์ด้วยบุญและบาป

“ตทฺย อิท รมณียจรณา อภฺยาโส ห ยตฺเต รมณียํ โยนิมาปทุเยรฺนพฺรหฺมณโยนิ
วา กษตฺริยโยนิ วา ไวศฺยโยนิ วถ ย อิท กပ္ปยจรณา อภฺยาโส ห ยตฺเต กပ္ปยํ โยนิมา-
ปทุเยรฺณศฺวโยนิ วา สุกรโยนิ วา จณฺทาลโยนิ. (C.U. 5.10.7)

บุคคลผู้มีความประพฤติดีในโลกนี้ ย่อมเข้าถึงกำเนิดที่ดีอย่างรวดเร็ว (เกิดในครรภ์) คือ กำเนิดแห่งพราหมณ์ กำเนิดแห่งกษัตริย์ กำเนิดแห่งแพศย์ ส่วนบุคคลผู้มีความประพฤติชั่วในโลกนี้ย่อมเข้าถึงกำเนิดที่ชั่วอย่างรวดเร็ว คือ กำเนิดของสุนัข กำเนิดของสุกร หรือกำเนิดของคนจัญทาล

“ ตา อิห วุยาฆุรา วา สีหา วา วุฏโก วา วราโห วา กีโฏ วา ปตงโค วา ทโค
วา มสโก วา ยทุยทภวนติ ตทาภวนติ. (C.U. 6.9.3; 6.10.2)

ไม่ว่าพวกมันจะเป็นอะไรในโลกนี้ กล่าวคือ เสือ สิงโต หมาป่า หมูป่า หนอน ตั๊กแตน
รินและยุง พวกมันก็คือสิ่งนั้น

ความสุขและความทุกข์ที่คนได้รับในปัจจุบัน เป็นผลมาจากกรรมในอดีตที่ผ่านมา
มีพระผู้เป็นเจ้าหรือพรหม เป็นผู้ควบคุมและดูแลการให้ผลกรรมเป็นไปอย่างเหมาะสมต่อชีวิต
นั้น ๆ การทำกรรมทุกอย่างของมนุษย์ไม่พ้นสายตาของพระองค์ ธรรมชาติเบื้องต้นของมนุษย์ก็
คือ เมื่อต้องการสิ่งใดหรือมีเจตนาอย่างไร เขาก็จะทำกรรมตามที่ตนปรารถนา เมื่อทำกรรมแล้ว
ผลแห่งกรรมก็จะเกิดตามมา (Surendrannath 1975 : 56) ผู้ทำกรรมดีและเข้าใจอาตมณที่
แท้จริง ย่อมได้รับความสุขและหลุดพ้นจากกิเลสเครื่องผูกพันสัตว์ไว้ในโลกนี้ไปได้ เข้าถึงโลกที่
ปราศจากความชั่วเป็นอมตะ ไม่มีความแก่และความตาย ดังข้อความที่กล่าวว่า

“ ... น สาธุนา กรมณา ภูยานุ ภวติ โน เอวาสาธุนา กนิยานุ, เอช เหฺย
สาธุ กรม การยติ ตํ ยเมภโย โลเกภย อุนนินิษต เอช อุ เอวาสาธุ กรม การยติ ตํ ยมโธ
นินิษเต...(K.U. 3.8)

เขาไม่ได้เป็นใหญ่เพราะกรรมดี หรือต่ำต้อยเพราะกรรมชั่ว ปุราณี่แหละเป็นผู้ทำ
ให้บุคคลผู้ที่เขาปรารถนาจะพาสูงขึ้นไปจากโลกนี้ให้ทำกรรมดี และปุราณี่แหละเป็นผู้ทำให้
บุคคลผู้ที่เขาปรารถนาจะนำไปเบื้องต่ำให้ทำกรรมชั่ว

“ ... ส วา เอช เอวํ ปศฺยมนฺวํ มนฺวานุ เอวํ วิชานนฺนาตฺมมรตฺติราตฺมกฺริท
อาตฺมมิตฺถุน อาตฺมานนฺทะ ส สุวราทุ ภวติ... (C.U. 7.25.2)

บุคคลผู้เห็นสิ่งนี้ (อาตมณ) ผู้คิดสิ่งนี้ ผู้เข้าใจสิ่งนี้ เขามีความพอใจในอาตมณ มี
ความสนุกสนานกับอาตมณ มีความเป็นคู่ในอาตมณ มีความเพลิดเพลินในอาตมณ เขาเป็นอิสระ
(และเป็นนายของตัวเอง)

“ อาตฺมาปทปาปฺมา วิชโร วิมุตฺตยฺยวิโคโก วิชิตฺโสปีปาสะ....ส สรวาสุ จ โลกา-
นาปโนติ สรวาสุ จ กามานยสฺตมาตฺมานมนุหฺย วิชานาตีติ... (C.U. 8.7.1)

อาตมณที่หลุดพ้นจากความชั่ว ไม่มีความแก่ พ้นจากความตาย ไม่มีความเศร้าโศก
พ้นจากความหิวและกระหาย.....ผู้ค้นพบและเข้าใจอาตมณนั้น ย่อมเข้าถึงโลกทั้งปวง ย่อม
เข้าถึงสิ่งที่น่าปรารถนาทั้งหลาย

“ ส ย เอตเมวํ วิทฺวานุปาสฺเตวปทเต ปาปกฺฤตฺยํ โลเก ภวติ สรวมายฺเรติ
โษยคุชีวติ..(C.U. 4.13.2)

บุคคลผู้รู้อย่างนี้ และเพ่งพินิจสิ่งนี้คือไฟ เขาย่อมทำลายกรรมอันเป็นบาปได้ กลายเป็นเจ้าของแห่งโลกนี้ ย่อมเข้าถึงอายุทั้งปวง (อายุยืน) ย่อมดำรงอยู่อย่างสว่างไสว

“...อศฺว อิว โรมาณิ วิธูย ปาป จนฺทฺร อิว ราโหรมฺหาตฺปรมฺจุย ธฺตฺวา ศรีรมฺฤตํ
กฤตฺตาตฺมา พุรฺหมฺโลกมภิสฺมภฺวามิตฺยภิ สฺมภฺวามิติ... (C.U. 8.13.1)

ข้าพเจ้าผู้มีอาตมณอันสมบูรณ์ เมื่อสลัดทิ้งความชั่วได้แล้ว เปรียบเหมือนม้าสลัดขนของมันออกไปจากร่างกาย เปรียบเหมือนพระจันทร์ปล่อยตัวมันเองให้พ้นจากปากราหู (เมฆหมอกที่ปิดบัง) จะไปยังพรหมโลกที่ไม่มีใครทราบ ไซ้จะไปพรหมโลก

ผู้ทำกรรมชั่ว เมื่อตายไปแล้วเขาย่อมไปปรับใช้ผลกรรมของตนในอาณาจักรของพญายม ณ สถานที่แห่งนี้มีสุนัข 2 ตัวชื่อศยามะและศพละ เป็นทาสรับใช้พญายม พญายมจะส่งสุนัข 2 ตัวนี้ไปเป็นทูต และค้นหาว่าใครเป็นผู้สมควรเพื่อจะเข้าไปอยู่กับเทพบิดร (Radhakrishnan 1953 : 510) สุนัขทั้ง 2 ตัวนี้ เปรียบเหมือนกับพระจันทร์กับพระอาทิตย์ซึ่งเป็นประตูทางผ่านของผู้ทำกรรมดีและกรรมชั่ว และตัดสินใจว่าใครควรจะไปเกิดเป็นอะไร ส่วนผู้ทำกรรมดีมีชีวิตอยู่ด้วยวิทยา ย่อมเข้าถึงโลกสวรรค์อันเต็มไปด้วยสิ่งที่น่าปรารถนา และเหล่านางฟ้าผู้สวยงาม ถ้ามีความดีมาก เป็นความดีที่เป็นไปเพื่อละกรรมและทำลายกิเลส ก็จะทำให้เข้าถึงสิ่งสูงสุดคือพรหมนุ กลายเป็นผู้อยู่เหนือกรรมดีและกรรมชั่ว เป็นผู้ปกครองสิ่งทั้งหลายทั้งปวง เป็นสภาวะที่เต็มไปด้วยความสุข วิธีการเบื้องต้นที่จะทำให้เข้าถึงโลกที่เป็นอมตะจะต้องประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ด้วยความรู้ ศึกษาและปฏิบัติตามหลักธรรมอย่างเคร่งครัด เพ่งพินิจถึงพรหมนุอย่างสม่ำเสมอ อย่างไรก็ตาม กรรมทั้งหลายจะก่อให้เกิดผลอย่างสมบูรณ์ ก็เพราะอาศัยอาตมณหรือพรหมนุเป็นผู้เลือกเอง ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

“...เอตทฺ วั สุวฺรคฺสุย โลกฺสุย ทฺวารมฺ, ยจฺจนฺทฺรมาสุ ตมฺ ยะ ปฺรตฺยาห ตมฺติสฺสุยเต
อถ โย น ปฺรตฺยาห ตมิห วุณฺณฺภูริภูตฺวา วรฺชติ ส อิทฺ กิโฏ ภา ปตฺงโก ภา มตฺสฺโย ภา ศกฺุณฺริว
สิโห ภา วราโห ภา ปฺรศฺวาน ภา ศาธุโล ภา ปุรุโษ ภา อนฺโย ภา เตษุ เตษุ สฺถาเนษุ
ปฺรตฺยาชายเต ยถากรรมฺ ยถาวิชฺยมฺ... (K.U. 1.2)

พระจันทร์นั้นแลเป็นประตูแห่งสวรรค์ ใครก็ตามตอบคำถามได้ดี (พญายม) จะปล่อยให้เขาเป็นอิสระ (เพื่อเข้าสู่โลกที่สูงกว่า) ถ้าใครตอบคำถามไม่ได้ เขาก็จะกลายเป็นสายฝนตกลงมาในโลกนี้ ไม่ว่าเขาจะเป็นอะไรในโลกนี้ กล่าวคือ เป็นพวกหนอน แมลง ปลา นก สิงโต หมูป่า งู เสือ เป็นคน หรือเป็นอย่างอื่น เขาย่อมเกิดขึ้นอีกในสถานะเหล่านั้น ๆ อีกตามกรรมและตามความรู้ของเขา

“...ตตฺสกุฏทฺษกุฏเต ธนฺเต วา ตสฺย ปรียา ชฺฌาตยะ สุกฺกตมฺปณฺตยปรียา ทฺษกุฏตมฺ
ตทฺ ยถา รณฺณ ธาวณฺ รณฺจกฺเร ปฺรยเวกฺเขไตวโมหฺราตฺเร ปฺรยเวกฺเขไตวโมหฺราตฺเร สุกฺกตทฺษกุฏเต
สรวาณิ จ ทฺวนทฺวานิ... (K.U. 1.4)

ณ ที่นั้น เขาย่อมสลัดทิ้งไปซึ่งกรรมดีและกรรมชั่ว ญาติผู้เป็นที่รักของเขา เข้าไป
หากรรมดีของเขา ญาติผู้ไม่ได้เป็นที่รัก เข้าไปหากรรมชั่วของเขา เปรียบเหมือนกับคนขับรถมอง
ดูล้อรถทั้งสองโดยที่ล้อรถไม่ติดเขา แบบเดียวกับที่เขาจะมองดูทั้งกลางวันและกลางคืน การทำ
กรรมดีและกรรมชั่ว สิ่งที่เป็นคู่กันที่ไม่ติดตามเขาไป

“เอช สรวสฺสวฺร เอช สรวชฺฌา เอโชนฺดารยเมช โยนิะ สรวสฺสย ปฺรภาวปฺยเยา
หิ ภูตานาม. (Mā.U. 6)

นี่คือผู้เป็นใหญ่กว่าสิ่งทั้งปวง นี่เป็นผู้รู้ทุกสิ่ง นี่เป็นผู้ควบคุมภายใน นี่เป็นบ่อเกิด
ของทุกสิ่ง นี่เป็นจุดเริ่มต้นและสิ้นสุดของสิ่งที่มีอยู่ทั้งหลาย

“ตฺริณฺจาจิเกตฺสฺตฺรยเมตฺทวิทฺตฺวา....โสกาติโค โมทเต สวฺรคฺโลเก. (Kaṭha 1.1.18)

ผู้ฉลาดทำการบูชาไฟชื่อณฺจาจิเกตฺส 3 ครั้ง และรู้จักสิ่งนั้นถึง 3 ทน....แล้วก็จะชนะ
ความโศกได้และบันเทิงอยู่ในสวรรค์

“นายมาตฺมา ปฺรจเณน ลภโย น เมธยา น พหฺนา ศฺรุเตน ยเมโวช วุณฺณเต
เตน ลภยสฺตสฺสโยช อาตฺมา วิวุณฺณเต ตณฺํ สวาม. (Kaṭha 1.2.23; M.U. 3.2.3)

อาตมฺมนีไม่สามารถจะบรรลุได้ด้วยการสั่งสอน ด้วยความรู้ (ระดับโลก) หรือแม้
แต่ด้วยการได้ยินได้ฟังมาก อาตมฺนฺย่อมถึงแก่บุคคลผู้ที่อาตมฺนฺเลือกเท่านั้น อาตมฺนฺย่อมเปิดเผย
ตัวเองแก่บุคคลเช่นนั้น

กรรมทุกอย่างให้ผลตรงกับเหตุเสมอ ผู้ทำเหตุอย่างไรร่อมได้รับผลอย่างนั้น กรรม
ดีอาตมฺนฺหรือชีวตมฺนฺจะนำไปสู่โลกที่แสงสว่าง ส่วนกรรมชั่วชีวตมฺนฺจะนำไปสู่โลกที่มีแต่ความ
มืดเต็มไปด้วยความทุกข์ทรมาน ไม่มีใครหลีกเลี่ยงหนีกรรมไปได้ คนผู้ทำกรรมด้วยความ
เข้าใจสามารถควบคุมจิตใจของตนเองได้ ไม่นั่นพิธีกรรมภายนอก แต่นั่นพิธีกรรมภายใน
คือศึกษาจิตใจของตนเองด้วยสมาธิ มีความสงบ จนมีความรู้แจ่มแจ้งถึงขั้นขจัดกิเลสตัณหาและ
อวิชชาเสียได้ ผลแห่งกรรมดีนี้เป็นสาเหตุให้เขาไปเกิดในโลกเบื้องสูง จนเข้าโลกของพรหมนฺที่
มีสภาพเป็นอมตะปราศจากมลทิน ไม่มีมายุ ไม่มี ความกลัว ส่วนผู้ทำกรรมด้วยตัณหาและอวิชชา
หวังผลตอบแทน เมื่อตายไปปรับใช้กรรมในโลกหน้าเสร็จแล้ว ย่อมกลับมาเกิดในโลกนี้อีก ดัง
ข้อความที่กล่าวไว้ว่า

“ยสฺตฺววิชฺฌานวานภวตฺยมนสฺสกะ สทฺทํศฺริจะ น ส ตตฺตปทฺมาปฺโนติ สํสาร์ จาติคฺจฺจติ.
(Kaṭha 1.3.7)

บุคคลผู้ไม่มีความรู้ ควบคุมใจไม่ได้ จิตใจไม่สะอาดเสมอ ย่อมไม่บรรลุถึงจุดหมายนั้น (พुरुหมนุ) แต่จะกลับเข้าสู่โลกแห่งการเวียนว่ายตายเกิด

“ วิชฌยานสารถิรยสตุ มนะ ปุรศรหวนนระ โส ธฺวนะ ปารมาปโนติ ตทวิษโน
ปรมํ ปทมุ. (Kaṭha 1.3.9)

บุคคลผู้มีความเข้าใจเป็นสารถิและมีจิตอันควบคุมดีแล้วเป็นบังเหียน ย่อมเข้าถึงที่สุดของการเดินทาง คือ ที่อยู่อันสูงสุดของวิชฌ

“ ยเทเวท ยตทมุตร ยทมุตร ตทนวิท มฤตโยะ ส มฤตยุมปาโนติ ย อิท นาเนว-
ปศฺยติ. (Kaṭha 2.1.10)

สิ่งที่มีอยู่ที่นั่นก็คือ สิ่งที่อยู่ที่นี่นั่นเอง และสิ่งที่อยู่ที่นี่ก็คือสิ่งที่อยู่ที่นี่ คนที่เห็นความหลากหลายในโลกนี้ ย่อมตายแล้วตายอีก

“ สวรฺเค โลเก น ภยํ ภิกฺขณาสฺติ น ตตฺร ตวํ น ชรยา พิกฺเกติ... (Kaṭha 1.1.12)
ในโลกสวรรค์ไม่มีความกลัวใด ๆ ณ ที่นั่น ท่านย่อมไม่มีความกลัว บุคคลย่อมไม่กลัวต่อความแก่

“ ยทา สฺรวเ ปฺรมุจฺยเนเต กามา โย’สฺย หฤทิ ศฺริตาะ อถ มรตโย’มฤโต ภวตฺยตฺร
พฺรหฺม สมศฺนฺเต. (Kaṭha 2.3.14)

เมื่อความปรารถนาทั้งปวงซึ่งอยู่ในหัวใจของมนุษย์หมดไป เมื่อนั้นบุคคลผู้จะต้องตายย่อมเป็นอมตะ และเขาย่อมบรรลุพुरुหมนุในโลกนี้เอง

“ เตชามเสา วิโรช พฺรหฺมโลโก น เยชฺ ชฺหุมมนุจํ น มายา เจติ. (Pṛaśna 1.16)
ความคดโกง ความเท็จ และความเจ้าเล่ห์ไม่มีในผู้ใด พรหมโลกที่ไร้ลทินนั้น
ย่อมเป็นของพวกเขา

“ ...ยถา ปาโทรสฺตฺวจา วินิรมุจฺยต เอวํ ห วั ส ปาปฺมฺนา วินิรมุจฺยเต ส สามภฺิรฺนฺยเต
พฺรหฺมโลกิ....(Pṛaśna 5.5)

เปรียบเหมือนกับงู หลุดพ้นจากคราบของมัน เขาก็พ้นไปจากบาปแบบเดียวกัน เขาถูกนำไปสู่พรหมโลกด้วยมนุตรชื่อสามะ

“ ... สิตาสฺสิตะ กรฺมฬโลรณภิกฺกฺตา อิว ปฺรติ ศฺรีเรชฺ จรติ... (Maitrī 2.7)
(อาตุมนุ) ท่องเที่ยวไปในโลกนี้ในสรีระทั้งหลาย (จากร่างกายสู่ร่างกาย) โดยไม่ได้
รับผลกระทบจากกรรมดีและชั่ว (แสงสว่างและความมืด)

“ ...ตเมวไก ชานถ อาตุมานมนฺยา วาโจ วิมฺญณฺณามฤตสฺสโยชฺ เสตฺตะ. (M.U. 2.2.5)
จงรู้เขานั้นแล้วว่าเป็นหนึ่ง จงละทิ้งคำพูดอื่น ๆ เสีย นั่นคือสะพานไปสู่ความเป็นอมตะ

“ยํ ยํ โลกํ มนสา สํวาทิ วิศุทฺธสฺสตุวะ กามยเต ยํศฺจ กามานํ ตํ ตํ โลกํ
ชยเต ตํศฺจ กามํสฺสตามาทุมชฺญํ หุยฺรจฺเยทฺหุติกามะ. (M.U. 3.1.10)

ผู้มีใจสะอาดย่อมได้รับโลกนั้น ซึ่งเขาปรารถนาเอาไว้ทางใจ และได้รับสิ่งที่น่าพอใจทั้งหลายตามที่เขต้องการ เพราะฉะนั้น บุคคลผู้ต้องการความเจริญรุ่งเรือง พึงบูชาอาตมณ

ตามพระคณของอุปนิษัถ กระบวนการให้ผลกรรมที่สมบุรณ์นั้นขึ้นอยู่กับอาตมณเป็นผู้เลือกแต่ละคนควรจะได้รับผลกรรมอย่างไร จะไปเกิด ณ ที่ใด กรรมที่ทุกคนเคยทำมาตั้งแต่สมัยเมื่อยังมีชีวิตอยู่จะเป็นเครื่องกำหนดทิศทางของผลหรือวิบากกรรม ผู้เข้าใจธรรมชาติตามความเป็นจริงระหว่างพुरुหมนุกับชีวาตมณว่าเป็นสิ่งเดียวกัน มีจิตใจสงบเป็นสมาธิ เมื่อตายไปผลกรรมที่เกิดจากความรู้นี้จะทำให้เขาเข้าถึงพुरुหมนุได้ เป็นสถานที่ที่น่ายกย่อง มีนางเทพอัปสรเป็นบริวารส่วนผลกรรมดีเบื้องต่ำจะทำให้เข้าถึงสวรรค์ เมื่อกลับมาเกิดในโลกนี้อีกเขาจะสมบุรณ์ด้วยบุตร สัตว์เลี้ยง ยศถาบรรดาศักดิ์ ในโลกนี้ ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

“ สํปฺราปฺโยนมุชโย ชฺญานตฺถปฺปตาธะ กุทฺตตฺตมาโน วิตราคา ปฺรศานฺตาคะ เต สรวฺคํ
สรวตะ ปฺราปฺย อีรา ยุกฺตตฺตมานะ สรวเมววิสนฺติ. (M.U. 3.2.5)

เมื่อได้ถึงอาตมณแล้ว ฤาษีทั้งหลายเพลิดเพลินอยู่กับความรู้ของตนเอง มีอาตมณอันสมบุรณ์แล้ว ไม่มีความกำหนัด มีความสงบ เมื่อเข้าถึงอาตมณที่อยู่เหนือในทูลทุกสิ่งทุกอย่าง กลายเป็นผู้มั่นคงและมีจิตใจเป็นสมาธิ ย่อมแทรกเข้าไปสู่ทุกสิ่งทุกอย่าง

“ ส โย ห ไว ตตฺตปรมํ พฺรหฺม เวท พฺรหฺม ไวมว ภวติ นาสฺยาพฺรหฺมวิทฺกุละ ภวติ
ตฺรติ โสภํ ตฺรติ ปาปฺมานํ...วิมฺกุโธ มฺกุโธ ภวติ. (M.U. 3.2.9)

บุคคลผู้รู้แจ้งพुरुหมนุยอมกลายเป็นพुरुหมนุ ในตระกูลของเขาไม่มีใครซึ่งไม่รู้พुरुหมนุจะเกิดอีก เขาย่อมข้ามพ้นความโศก (ทุกข์) และบาปทั้งหลาย เพราะหลุดพ้นจากพันธนาการแห่งใจ เขาย่อมเป็นผู้ไม่ตาย

“ ชฺญาตุวา เทวํ สรวฺปาสาปหานิธะ กุชีณะ เกลโลสฺรชฺชนมฺมุทฺตยฺปุรทาณิ..(S.U.1.11)
เพราะรู้จักเทพ (พระเจ้า) พันธนาการทั้งปวงย่อมพินาศไป เมื่อกิเลส (เกลล) ลั่นไป
การเกิดและการตายก็ไม่มี

“ ตมํ ปญฺจศตํนยฺปุสรสาณํ ปฺรติยนฺติ, ศตมํ ผลํ หสฺสตะธะ, ศตมาณฺชนหสฺสตะธะ,
ศตํ มาลยหสฺสตะธะ, ศตํ วาโสหสฺสตะธะ, ศตํ จูรณหสฺสตะธะ,.....ส พฺรหฺมาลงฺกาเรณาลงฺกฏโธ
พฺรหฺมวิทฺวานํ พฺรหฺมาภิปฺรติ...(K.U. 1.4)

นางเทพอัปสร 500 คน ผู้มีมือถือผลไม้ 100 อย่าง ถือเครื่องไล้ทา 100 อย่าง ถือพวงมาลัย 100 อย่าง ถือเครื่องประดับ 100 อย่าง ถือแป้งหอม 100 อย่าง เดินตามเขาไป...เขาผู้รู้แจ้งพुरुหมนุ ถูกประดับตกแต่งแล้วด้วยเครื่องประดับของพระพรหม แล้วเข้าสู่พुरुหมนุ

“ ... โย มามายูรมฤตมิตยุปาสเต สรวมายูรสมิลโลก เอตยาบุโนตยมฤตตววมกษิติ
สวรุเค โลเก...(K.U. 3.2)

ใครก็ตามยอมเพ่งพินิจซึ่งข้าพเจ้าว่าเป็นผู้มีอายุที่เป็นอมตะ เขาย่อมเข้าถึงอายุ
ทั้งปวงในโลกนี้ (มีอายุยืน) และบรรลุความเป็นอมตะ ความเป็นสภาพที่ไม่มีใครทำลายได้ ใน
โลกสวรรค์

“ ... ส โย ไทตเมวมุปาสเต ปุรชาเยเต ปศุภริยศสา พุรหุมวرجเสน สุวรเคน โลเกน
สรวมายูเรติ. (K.U. 4.16)

บุคคลผู้เพ่งพินิจพุรหุมนุอย่างนี้ ย่อมสมบูรณ์ด้วยบุตร สัตว์ ยศ แสงสว่างแห่งพุรหุมนุ
โลกสวรรค์ เข้าถึงอายุทั้งปวง (อายุยืน)

“ ย เอว วิทวานุ ปราณ เวท น หาสย ปุรชา หียเต’มฤโต ภวติ...(Prasna 3.11)
ผู้ฉลาดรู้จักปราณอย่างนี้ เขาย่อมไม่ขาดลูก กลายเป็นผู้อมตะ

“ อุตฺตปฺตติมายติ สุถานํ วิภูตวํ ใจว ปญฺจธา... วิชฺฌายามฤตมศฺนฺเต...(Prasna 3.12)

การเกิด (ของอาตมฺน) การเข้าสู่ร่าง ที่อยู่อาศัย และการเป็นผู้มีอำนาจเหนือทั้ง 5
อย่าง (คือ ปราณ 5 อย่าง ได้แก่ ปราณ, อุปาน, สมาน, วยาน, อุทาน ปราณทั้ง 5 อย่างนี้มี
หน้าที่ในการทำงานแตกต่างกัน เช่น หายใจเข้า-ออก ทัก-เบา เป็นต้น) ....เมื่อรู้สิ่งเหล่านี้
บุคคลย่อมเข้าถึงความเป็นอมตะ

“ .....ภูเตษุ ภูเตษุ วิจินตย อีระ ประตยาสมาลโลกาทมฤตา ภวติ... (Kena 2.5)

ผู้ฉลาด เมื่อรู้แจ้ง (พุรหุมนุ) ว่ามีในสรรพสัตว์ทั้งหลาย เมื่อจากโลกนี้ไป ย่อมกลายเป็น
อมตะ

“ ... เตน อีระ อปิยนติ พุรหุมวิทะ สุวรคํ โลกमित อูรธวํ วิมุกตา. (B.U. 4.4.8)

โดยอาศัยสิ่งนั้น ผู้มีปัญญาทั้งหลาย ผู้รู้พุรหุมนุ ย่อมไปสู่โลกสวรรค์จากโลกนี้ไปสู่
โลกเบื้องบนอย่างผู้หลุดพ้น

“ ตสฺมิณฺญจฺกุลมฺต นีลมาหะ ปิงคํ หริตํ โลหิตํ จ เอษ ปนฺธา พุรหุมนฺนา หานฺวิตุเต,
เตโนติ พุรหุมนฺวิตุปฺณฺยฺกฤตฺโตชสฺสจ. (B.U. 4.4.9)

ในหนทางสายนั้น คนทั้งหลายกล่าวกันว่า มีสีขาว สีนํ้าเงิน สีเหลือง สีเขียว และ
สีแดง หนทางเหล่านั้นถูกค้นพบโดยพราหมณ์ ตามทางสายนั้น ผู้รู้พุรหุมนุ ผู้ทำบุญ ผู้ส่องสว่าง
ย่อมดำเนินไป

“ ส วา เอษ มหามชฺ อาตฺมา’นฺนาโท วสุทานะ; วินฺทเต วสุ ย เอว เวท. (B.U.4.4.24)

นี่คืออาตมฺนอันยิ่งใหญ่ นั่น ซึ่งเป็นผู้กินอาหาร ผู้ให้ทรัพย์ ผู้ที่รู้อย่างนี้ ย่อมได้ทรัพย์
(ผลกรรม)

คัมภีร์อุปนิษัตสนับสนุนเรื่องพรหมวิทยาเป็นเป้าหมายสูงสุดของชีวิต แต่ก็ไม่ใช่ทั้งหลักการเบื้องต้นที่จะนำคนไปสู่เป้าหมายนั้น นั่นก็คือการทำความกรรม แต่เป็นการทำด้วยวิชญาณหรือวิทยาไม่ใช่เห็นว่าเป็นกรรมดีก็ลงมือทำ จะเป็นสาเหตุให้คนหลงติดในผลของความดีบางประการแล้วไม่ทำความกรรมเบื้องสูงต่อไป เพราะฉะนั้น กรรมที่มีวิทยาเป็นตัวกำกับจะทำให้คนไม่หลงติดในผลของกรรมดีมีโอกาสพัฒนาการทำความกรรมเบื้องสูงต่อไป ผลกรรมดีนอกจากทำให้ชีวิตในปัจจุบันอยู่ดีมีสุขแล้ว เมื่อตายไปก็ได้รับความสุขในโลกสวรรค์หรือโลกของพรหมมนุษย์เช่นเดียวกัน ความสุขในโลกสวรรค์มีความแตกต่างกันตามลำดับแห่งกรรมดีของแต่ละคน ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

“...อหะ เย ศต มนุษยามานนุทะ ส เอกะ ปิตฤณำ ชิตโลกานามานนุทะ; อหะ เย ศต ปิตฤณำ ชิตโลกานามานนุทะ ส เอโก คนธรวโลก อานนุทะ; อหะ เย ศต ปุราชาปติโลกอานนุทะ ส เอโก พุทฺหมโลก อานนุทะ.....(B.U. 4.3.33)

ความสุขจำนวน 100 ของโลกมนุษย์ จะเท่ากับความสุขเพียงหนึ่งเดียวของโลกปิตฤณผู้ได้ชนะโลกมนุษย์มา ส่วนความสุขจำนวน 100 ของโลกปิตฤณทั้งหลาย ผู้ชนะโลกนั้นมาได้ จะเท่ากับความสุขเพียงหนึ่งเดียวของโลกคนธรว.....ส่วนความสุขจำนวน 100 ของโลกปุราชาปติ จะเท่ากับความสุขเพียงส่วนหนึ่งของพรหมโลก...

สรุปได้ว่า คัมภีร์อุปนิษัตถือว่ากรรมทั้งหลายมีความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตมนุษย์ของทุกคน เป็นหลักแห่งการปฏิบัติเบื้องต้นที่ทำให้คนทั้งหลายรู้จักหน้าที่ของตนที่พึงทำต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน และต่อพระผู้เป็นเจ้าผู้คุ้มครองสากลจักรวาล กรรมดีมีส่วนสำคัญต่อการเข้าถึงความสุขในเบื้องต้นทำให้เกิดในตระกูลที่ดี ถ้ามีวิทยาก็จะทำให้เข้าถึงสถานที่สูงสุด เข้าไปอาศัยอยู่ในโลกของพรหมมนุษย์ ซึ่งเป็นสถานที่ไม่มีความแก่ไม่มีความตาย เป็นสภาพนิรันดร์ รวมเป็นหนึ่งเดียวกับพระผู้เป็นเจ้าหรือพรหมมนุษย์ ส่วนกรรมชั่วเป็นสาเหตุให้เกิดความทุกข์ทรมาน เกิดเป็นสัตว์เดรัจฉานประเภทต่าง ๆ หรือเกิดในตระกูลที่ต่ำทรมานมีแต่ความขัดสนในชาติปัจจุบัน เป็นอยู่ก็ลำบากจากไปก็ลำเค็ญ เมื่อตายไป ชีวาคมนุ ย่อมเดินทางไปสู่โลกมืดซึ่งเป็นอาณาจักรของพญายมผู้เป็นนายนิรยบาล โลกมืดนี้ถูกเรียกว่า “นรก”

ตามทฤษฎีของอุปนิษัตมีความเชื่อว่า กรรมต่าง ๆ ที่คนทำไปแล้วไม่ได้สูญหายไปไหนแต่อาศัยอยู่ในตัวบุคคลนั่นเอง กรรมมีส่วนสำคัญในการกำหนดภพภูมิใหม่ในชาติหน้า คนที่ยังไม่บรรลุมกษะ ทำลายอภิชญาไม่ได้ ก็ยังวนเวียนอยู่ในวัฏสงสารต่อไปไม่สิ้นสุด ส่วนผู้ทำกรรมดีสูงสุดโดยมุ่งตรงต่อพระผู้เป็นเจ้าหรือพรหมมนุษย์ จนทำลายอภิชญาเสียได้ เมื่อตายไปแล้วย่อมเข้าถึงพรหมมนุษย์ กลายเป็นหนึ่งเดียวกับพรหมมนุษย์โดยไม่มีวันเปลี่ยนแปลง

7. กรรมกับการเกิดใหม่

คัมภีร์อุปนิษัท ได้กล่าวถึงแนวความคิดเรื่องกรรมและการเกิดใหม่ไว้หลายคัมภีร์ กรรมและการเกิดใหม่ถือว่าเป็นเหตุปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กัน เป็นหลักเหตุผลที่ต่อเนื่องถึงกัน กรรมคือการทำหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือการปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนา กรรมมีทั้งฝ่ายดีและฝ่ายชั่วดังที่ได้กล่าวมาแล้ว การให้ผลของกรรมแต่ละครั้งก็ตรงกับเหตุเสมอ ใครทำกรรมอย่างใดก็ต้องได้รับผลอย่างนั้นเป็นสิ่งที่ตอบแทน กรรมนี้เองเป็นสาเหตุให้คนต้องไปเกิดใหม่ในภพภูมิต่าง ๆ แต่ละคนจะไปเกิดเป็นอะไรนั้นขึ้นอยู่กับกรรมของตนเองเป็นหลัก เมื่อร่างกายแตกดับไปแล้ว ชีวาตมнуหรือวิญญาณจะเคลื่อนออกจากร่างกายเก่าไปอาศัยอยู่ในร่างใหม่ เปรียบเหมือนกับว่า คนเปลี่ยนเสื้อผ้าชุดเก่าแล้วสวมเสื้อผ้าชุดใหม่ ฉะนั้น ในพุทธทาสภิกขุ อุปนิษัทได้กล่าวถึงเรื่องกรรมกับการเกิดใหม่ไว้ว่า อวัยวะทุกส่วนติดตามอาตมнуหรือชีวาตมनुไป อาศัยอยู่ในร่างกายใหม่ ผลแห่งการเรียนรู้ และผลแห่งการกระทำ ย่อมติดตามไปกับชีวาตมनुหรือวิญญาณเช่นกัน (สุนทร ณ รัชชี 2521 : 30)

กรรมที่แต่ละคนได้ทำเอาไว้ในปัจจุบัน จะกลายเป็นสมบัติภายในที่ติดตามตัวบุคคล ไปตลอดเวลาเหมือนกับเงาตามตัว ผลกรรมแต่ละอย่างไม่มีใครสามารถแก้ไขได้ เพราะกรรมของมนุษย์ต้องขึ้นอยู่กับพระผู้เป็นเจ้า พระองค์เป็นผู้วางระเบียบกฎแห่งกรรมเอาไว้ ดังนั้น กฎข้อนี้จึงถูกเรียกว่า "กัรมาธยักษ" (Radhakrishnan 1953 : 114)

การเวียนว่ายตายเกิดเป็นกฎเกณฑ์อย่างหนึ่งที่พระองค์ได้วางเอาไว้ เพื่อเปิดโอกาสให้มนุษย์ได้พัฒนาตนเอง จากประสบการณ์จริงแห่งชีวิตซึ่งมีทั้งความสุขและความทุกข์ ความดีใจและเสียใจ ความสมหวังและผิดหวัง ความดีและความชั่ว เป็นต้น ผู้ที่มีวิถียาในการดำเนินชีวิต ย่อมสามารถลิขิตทางเดินของตนเองด้วยหลักกรรม จนนำไปสู่ความหลุดพ้น กลายเป็นหนึ่งเดียวกับพระผู้เป็นเจ้าหรือพुरुหมนุในที่สุด

ตามแนวความคิดของคัมภีร์อุปนิษัทที่มีความเชื่อว่า มนุษย์ทุกคนเกิดมานับชาติไม่ถ้วน บางชาติอาจเกิดเป็นเทวดา บางชาติอาจเกิดเป็นมนุษย์ เป็นสัตว์ หรือเป็นพืช วนเวียนกันอยู่อย่างนี้ เพราะอำนาจของกรรมดีกรรมชั่วที่แต่ละคนที่เคยได้ทำมาในอดีตชาติ จนกว่าวิญญาณหรือชีวาตมनु จะพบกับโมกษะ คือ ความหลุดพ้นจากความเกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นการกลับเข้าไปสู่แหล่งกำเนิดดั้งเดิมของสรรพสิ่งทั้งหลายคือพुरुหมนุ อันเป็นสิ่งสมบูรณ์สูงสุดนั่นเอง

กรรมกับการเกิดใหม่ของมนุษย์ทั้งหลาย เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นต่อเนื่องกันอย่างไม่สิ้นสุด ตราบใดที่มนุษย์ยังไม่บรรลุถึงโมกษะ เขาก็ต้องวนเวียนอยู่ในวัฏสงสารต่อไป เพื่อเสวยผลแห่งกรรมที่ตนเองได้เคยทำมา ในชาติที่เกิดเป็นมนุษย์ของแต่ละคนนั้น ถือว่าเป็นศูนย์รวมแห่งการทำความดีกรรมชั่ว และกรรมดีสูงสุดที่เป็นไปเพื่อทำลายกรรมและกิเลส ตามความ

ปรารถนาหรือความตั้งใจของตนเองตั้งแต่เกิดจนถึงตาย เมื่อตายแล้ววิริยะต่าง ๆ ก็กลับคืนเข้าธรรมชาติของมันเอง

คนที่ยังไม่หมดกรรม ชีวตมฺนหรือวิญญาณของเขาก็จะกลับมาเกิดใหม่ ลักษณะของการเกิดใหม่นั้นเปรียบเหมือนกับผลไม้ที่หล่นจากต้น ถึงแม้ต้นของมันจะตายไปตามอายุกาล แต่เมล็ดพันธุ์ของมันยังสามารถแผ่กิ่งก้านสาขาต่อไปได้อีกตราบนานเท่านาน จนกว่าเมล็ดพันธุ์ของมันจะถูกทำลายหรือหมดเชื้อไป อีกอย่างหนึ่ง ท่านเปรียบเทียบการเกิดใหม่เหมือนกับตัวหนอนหรือดักแด้ หรือตัวบุ้ง เมื่อมันกินหญ้าต้นเก่าหมดแล้วก็ไปกินหญ้าต้นใหม่ต่อไป หรือเปรียบเหมือนกับช่างทองทำเครื่องประดับต่าง ๆ ให้มีลักษณะที่สวยงามหรือดีกว่าเดิม แต่เนื้อแท้ของทองไม่ได้สูญหายไปไหน (Edgerton 1965 : 161)

อัตราร่างกายของมนุษย์ก็มีลักษณะเช่นเดียวกัน เมื่อเกิดมาแล้วก็ดำรงอยู่ตามกาลเพื่อทำหน้าที่และรับใช้กรรมของตนเอง เมื่อร่างกายแตกดับไปแล้ว วิริยะต่าง ๆ ของร่างกายก็เดินทางไปสู่ธรรมชาติของมันเอง คงเหลืออยู่แต่สิ่งถาวร คือ อาตมฺนหรือชีวตมฺนเท่านั้นที่ไม่แตกดับไปเหมือนกับร่างกายหยาบหรือภายนอก ชีวตมฺนนี้อาศัยสภาพเป็นกายละเอียดที่ไม่เปลี่ยนแปลง เมื่อกายดับไปแล้วมันก็เดินทางไปหาร่างกายใหม่ เปรียบเหมือนกับบุ้งที่ลอกคราบเก่าของมันทิ้งไป แต่ตัวของมันยังคงมีชีวิตอยู่ต่อไป ฉะนั้น ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

".....ยตฺราสฺย ปุรุษสฺย มฤตฺสยาคฺนี วาคฺปะยฺเต, วาตํ ปฺราณะ จกฺษุราทิตฺยุม, มนศฺจณฺทรมฺ ทิศะ โสฺรตฺรุม, ปุถุถิวิ ศรีรม, อากาสมาทฺมา, โอะษธีรฺโลมานิ, วนสฺปตฺตีนเกศา, อปฺสฺโลหิตํ จ เรตฺสฺจ นิชฺยเต...(B. U. 3.2.13)

คำพูดของบุรุษผู้ตายแล้ว ย่อมเข้าไปสู่ไฟ ปฺราณเข้าไปสู่ลม ดวงตาเข้าไปสู่พระอาทิตย์ มนสฺเข้าไปสู่พระจันทร์ หูเข้าไปสู่ทิศทั้งหลาย ร่างกายเข้าไปสู่ดิน อาตมฺนเข้าไปสู่อากาศ ขนตามร่างกายเข้าไปสู่พืชล้มลุก เส้นผมบนศีรษะเข้าไปสู่ต้นไม้ เลือดและน้ำอสุจิเข้าไปในน้ำ....

" ส ยตฺรายมณิมานํ เนยฺติ ชรยา โวปตฺปตา วาณิมานํ นิคฺจฺจติ ตทฺยถามรํ โวทุมฺพรํ วา ปิปปลํ วา พนฺธนาตฺปรมฺจุยเต, เอวเมวายํ ปุรุษ เอภฺโยงฺเคภฺยะ สํปรมฺจุย ปุณะ ปฺรติญฺยายํ ปฺรติโยนฺยาทรวติ ปฺราณาโยว. (B.U. 4.3.36)

เมื่อร่างกายนี้ เข้าถึงความเป็นสภาพบางอย่าง ถูกทำให้ซบผอมลงเพราะความแก่และความมีโรค เปรียบเหมือนกับผลมะเดื่อ หรือผลของต้นโพธิ์ร่วงหล่นลงมาจากชั้วของมัน บุรุษนี้ก็เช่นเดียวกัน เมื่อหลุดพ้นจากร่างกายของตนแล้ว ย่อมเดินทางกลับไปตามเส้นทางที่เขาเข้ามาเข้าสู่ร่างใหม่เพื่อการมีชีวิตใหม่อีกครั้งหนึ่ง เพราะการเปิดเผยของปฺราณ:

" อนุปศฺย ยถา ปุรเว ปฺรติปศฺย ตถา'ปเร สสฺยมิว มรฺตฺยะ ปฺจุยเต สสฺยมิวาชายเต ปุณะ. (Katha 1.1.6)

เมื่อพิจารณาบรรพบุรุษเป็นอย่างไร และพิจารณาว่าผู้ที่เกิดมาภายหลังก็เป็นอย่างนั้นผู้ที่จะต้องตายย่อมแก่เหมือนกับข้าวโพด และจะเกิดมาอีกเหมือนข้าวโพด

" ตพฺยถา ตถฺณชลาเยกา ตถฺณสฺยานํ ตถฺวานุมากรมมากรมยาตฺมานมฺปสฺสํหริ, เอเวเมวยาตฺเมกํ ศรีรํ นิหตฺย อวิทุยา คมยิตฺวา อนฺยมากรมมากรมยาตฺมานมฺปสฺสํหริ. (B.U. 4.4.3)

เหมือนกับตัวบุงที่ไปถึงปลายยอดหญ้า และเมื่อเกาะยอดหญ้าใหม่ได้ มันก็จะดึงตัวท่อนหลังของมันไป ฉันทก็ฉันทนั้น อาตมณฺนี้ก็เช่นเดียวกัน เมื่อละทิ้งร่างกายหนึ่งก็จะไปเกาะร่างกายใหม่ ขับไล่อวิทยาไป แล้วจึงเกาะร่างใหม่ไว้ แล้วจึงดึงตัวของมันเองเข้าไป

" ตพฺยถา เปสฺสการี เปสฺโส มาตฺรามปาทายานนฺนวตฺรํ กลฺยาณตฺรํ รูปํ ตณฺเต เอเวเมวยาตฺเมกํ ศรีรํ นิหตฺย, อวิทุยา คมยิตฺวา, อนฺยนฺนวตฺรํ กลฺยาณตฺรํ รูปํ กุรฺเต, ปิตฺรยํ วา คานฺธรวํ วา ไทวํ วา ปุรฺชาปตฺยํ วา, พุราหฺมํ วา, อนฺเยษํ วา ภูตानามฺ. (B.U. 4.4.4)

เหมือนกับนายช่างทอง ถือเอาชิ้นแห่งทองไปแล้ว จึงเปลี่ยนชิ้นแห่งทองนั้นให้เป็นอย่างอื่น ให้มีรูปที่ใหม่กว่าเดิม สวยกว่าเดิม อาตมณฺนี้ก็เช่นเดียวกัน เมื่อละทิ้งสรีระนี้แล้ว ขับไล่อวิทยาไปเสีย ย่อมทำรูปกายของตนให้เป็นรูปที่ใหม่กว่าและสวยกว่าเดิม เหมือนกับร่างกายของปิตุเทพ คนธรรพ์ เทวดา เทพบุรชาปติ พุราหฺมา หรือร่างกายของสรรพสัตว์ทั้งหลายเหล่านี้

" ตพฺยถาหิณฺรุลฺยนี้ วลฺมิกิ มฤตา ปฺรตฺยสฺตา ศยิต, เอเวเมวํ ศรีรํ เสด, อถายมศรีโร มฤตตะ..... (B.U. 4.4.7)

เปรียบเสมือนลอกคราบของงูที่วางไข่จอมปลวก ไรชีวิต ถูกลอกทิ้งไว้ ร่างกายนี้ก็เช่นเดียวกัน คือ นอนอยู่อย่างนี้ แต่ผู้ที่ไม่มีสรีระผู้นี้ย่อมไม่ตาย (อาตมณฺไม่ตาย)

ตามทรรศนะของคัมภีร์อุปนิษัทมีความเชื่อว่า มนุษย์และสรรพสัตว์ทั้งหลายมีการเกิดใหม่ตลอดเวลา โดยอาศัยชีวาตฺมณฺหรือวิญญาณของแต่ละคนเป็นตัวนำไปสู่ภพภูมิใหม่ ในฐานะอุปนิษัท เรียกวิญญาณที่ไปเกิดใหม่ว่า "เทหิณะ" หมายถึง ร่างกายที่ประกอบด้วยอาตมณฺหรือวิญญาณ อาตมณฺหรือวิญญาณนี้อาศัยอยู่ในดวงหทัยของทุกคน เมื่อร่างกายแตกดับไปตามสภาพของอายุและสังขาร แต่อาตมณฺหรือชีวาตฺมณฺยังคงอยู่สภาพเดิมไม่เปลี่ยนแปลง อาตมณฺเป็นตัวสั่งสมประสบการณ์ต่าง ๆ ของชีวิตที่มีทั้งกรรมดีและกรรมชั่ว ในขณะเดียวกันเมื่อได้ร่างกายใหม่ที่เหมาะสมแล้ว อาตมณฺหรือชีวาตฺมณฺนี้ก็จะไปเกิดใหม่ตามกรรมของแต่ละคน

อาตมณฺหรือชีวาตฺมณฺที่เดินทางไปเกิดใหม่นี้ อยู่ภายใต้การปกครองของวิญญาณสากล (ปรมาตฺมณฺ) เป็นผู้ควบคุมกฎแห่งกรรม และกำหนดทิศทางการไปเกิดใหม่ของมนุษย์ว่า เขาควรจะไปเกิดเป็นอะไร วิญญาณสากลนี้มีอยู่ทั่วไปทั้งในมนุษย์ พืช และสิ่งมีชีวิตทั้งหลาย พระ

องค์เป็นสรวะศรวะ คือ ผู้ยิ่งใหญ่กว่าสิ่งทั้งหลายทั้งปวงในสากลจักรวาล (Gough 1979 : 62) เป็นสรวสุยศานะ คือ ผู้ปกครองสิ่งทั้งปวง การเดินทางกลับมาเกิดใหม่ของอาตมณหรือชีวาตมณ หลังจากเสวยผลกรรมในภพนั้น ๆ จะเดินทางผ่านทางอากาศ ลม เมฆ พืช เป็นต้น เมื่อคนกินพืช นั้นเข้าไป ชีวาตมณหรือวิญญาณก็จะได้ออกาสเพื่อปฏิสนธิคือเกิดใหม่ทันที ดังข้อความที่กล่าวว่า

" .... สวิชญาโน ภวติ, สวิชญาณเมวานวาทุรามติ, ตํ วิทยากรมณิ สมณวารเกเต ปุรวปุรชญา จ ภวติ. (B.U. 4.4.2)

อาตมณประกอบด้วยวิญญาณคือความรู้ ย่อมก้าวเข้าสู่ร่างกาย อันเป็นไปกับด้วยความรู้ อาตมณนั้น ถูกติดตามไปด้วยวิทยา กรรม และประสบการณ์ในอดีตที่ผ่านมา

" มโนมโยยํ ปุรุโส ภาสตุยสตุสมินนุตฺตรุทฺทเย, ยถา วุริหิรวา ยโว วา; ส เอห สรวสุยาธิปัตติ.....(B.U. 5.6.1)

บุรุษนี้ประกอบด้วยมนสฺ เป็นแสงสว่าง เป็นสิ่งที่มีอยู่จริง อาศัยอยู่ในดวงหทัย เหมือนกับเมล็ดข้าวเปลือกหรือข้าวบาร์เลย์ เขาเป็นเจ้าของสิ่งทั้งปวง และคุ้มครองทุกสิ่งที่มีอยู่

" โยนิมนุเย ปฺรปฺทยนฺเต ศรีรตฺวาย เทหิเน สฺถานมนฺเย'นุสฺสยฺนติ ยถากรมยถา ศฺรุตฺม. (Katha 2.2.7)

อาตมณบางอาตมณไปสู่ครรภ์เพื่อที่จะมีร่างกาย อาตมณบางอาตมณเข้าไปสู่วัตถุที่ไม่เคลื่อนที่ตามสถานะ ตามกรรม และตามความคิด

" สรวกรมะ สรวกามะ สรวคฺคฺชะ สรวรสะ สรวมิตฺมยาคฺโต'วากฺยนาทร เอห ม อาตฺมานตฺรทฺทเย....(C.U. 3.14.4)

(อาตมณนี้) ประกอบด้วยกรรมทั้งปวง ประกอบด้วยความต้องการทั้งปวง ประกอบด้วยกลิ่นทั้งปวง ประกอบด้วยรสทั้งปวง แวดล้อมโลกนี้ไว้ ไม่มีคำพูด ไม่มีความกังวลใจ นี่แหละคืออาตมณของข้าพเจ้า....(ซึ่งคือพुरुหมณ)

" .....ปฺนฺรนิวฺรตฺนเต ยถेतฺมาทาสฺมาทาสฺทวายุ วายุรภูตฺวา ฐโม ภวติ ฐโม ภูตฺวาภริ ภวติ. (C.U. 5.10.5)

พวกเขา (พวกที่ตายไปแล้ว) ย่อมกลับมาอีกโดยทางเดียวกันนั้น คือสู่อากาศ จากอากาศสู่วายุ เมื่อกลายเป็นวายุแล้วก็กลายเป็นควัน เมื่อกลายเป็นควันแล้วก็กลายเป็นเมฆบาง

" อภฺริ ภูตฺวา เมโฆ ภวติ เมโฆ ภูตฺวา ปฺรวิชฺติ ต อิท วุริหิรวา โอะชฺรณสฺ- ปตฺยสฺสฺติลมาสา อิตฺติ ชายนฺเต'โต ไว ชลฺ ทุรฺนิชฺปฺรปฺตรํ โย โย หุยนฺนมตฺติ โย เรตฺตะสิญฺจติ ตทฺทฺญ เอว ภวติ. (C.U. 5.10.6)

เมื่อกลายเป็นเมฆบางแล้วก็กลายเป็นเมฆฝน เมื่อกลายเป็นเมฆฝนแล้ว ฝนก็ตกลงมา พวกเขาก็จะเกิดในโลกนี้ เป็นเหมือนกับเมล็ดข้าวเปลือกและข้าวบาร์เลย์ พืชล้มลุกและ

ต้นไม้ทั้งหลาย งาและถั่วทั้งหลาย แต่ว่า ความหลุดพ้นจากที่นั่นยากอย่างยิ่ง เพราะว่า ใครก็ตามกินอาหาร และรดเมล็ดเชื้อลงไปก็จะกลายเป็นเหมือนกับสิ่งนั้น

กระบวนการเกิดใหม่และตายไปของสัตว์ทั้งหลาย ก่อให้เกิดความทุกข์มากกว่าความสุขในฉนโทคยะอุปนิษัตได้กล่าวถึงการเกิดใหม่ของสัตว์ทั้งหลายว่า เกิดมาจากแหล่งกำเนิด 3 ประการ คือ เกิดจากไข่ เกิดจากสิ่งมีชีวิต และเกิดจากพืช ทั้ง 3 อย่างนี้มีธาตุไฟ น้ำ อาหารเป็นส่วนประกอบที่ทำให้เกิดนามรูปขึ้นมา โดยมีชีวะหรือชีวาตมฺนุ เป็นตัวสังกรรมดิกรรมชั่วและนำไปสู่การเกิดใหม่ ชีวะหรือชีวาตมฺนุมีความจำเป็นต่อทุกชีวิต เป็นอาตมฺนุย่อยของอาตมฺนุสากลคงอยู่สภาพเดิมไม่เปลี่ยนแปลง ถ้าไม่มีชีวะมนุษย์ก็ดำรงชีวิตอยู่ไม่ได้ แม้แต่พืชถ้าขาดชีวะก็ดำรงชีวิตอยู่ไม่ได้เช่นกัน ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

"เตชํ ชลฺเวชํ ภูตานํ ตฺริณฺเยว พืชานิ ภวนฺตฺยฺยาณฺทชิ ชีวชฺมฺพุทฺธิชฺชมิตฺติ.
(C.U. 6.3.1)

บรรดาสิ่งมีชีวิตทั้งหลายเหล่านั้น มีแหล่งกำเนิดอยู่ 3 ประการเท่านั้น คือ เกิดจากไข่หนึ่ง เกิดจากสิ่งมีชีวิตหนึ่ง เกิดจากพืชหนึ่ง

"..... เสยฺ เทวเตมาสฺติสฺสุโร เทวตา อนเณโนว ชีเวนาตมฺนฺนํปฺรวิสุย นามรูปเวยากโรตฺ. (C.U. 6.3.3)

เทวดาองค์นี้ได้เข้าไปภายในเทวดา 3 องค์นั้น (ไฟ น้ำ อาหาร) โดยอาศัยชีวาตมฺนุแล้วจึงทำให้นามและรูปพัฒนาขึ้นมา

"อสุย ยเทกํ ศาขํ ชีโว ชหาตฺยถ สา ศุสฺสยฺติ.....สฺรวํ ชหาติ สรวะ ศุสฺสยฺติ.
(C.U. 6.11.2)

ถ้าชีวะละทิ้งซึ่งกึ่งอันหนึ่งของต้นไม้นี้ สาขานั้นย่อมเหือดแห้งตายไป..... ถ้าชีวะละต้นไม้ทั้งหมด ต้นไม้ทั้งต้นก็ย่อมเหือดแห้งตายไปเช่นเดียวกัน

"...ชีวาเปตํ วาว กิเลทํ มฺริยติ น ชีโวมฺริยติ อิติ สยฺ เอโห'ณิโมตทาตมฺมมิตฺสฺรวํ ตตฺตสฺตฺยํ ส อาตฺมา.....(C.U. 6.11.3)

ร่างกายที่ปราศจากชีวะเท่านั้นที่ตาย ชีวะไม่ตาย ชีวะนั้นละเอียดอ่อน อาตมฺนุนั้นละเอียดอ่อน โลกนี้ทั้งหมดประกอบด้วยอาตมฺนุ และมีอาตมฺนุเป็นเนื้อแท้

จากเนื้อความที่กล่าวมานี้แสดงให้เห็นว่า คัมภีร์อุปนิษัตเชื่อว่าการเกิดใหม่ของคนนั้นมีจริง ร่างกายหยาบภายนอกเท่านั้นที่ตายไป แต่กายละเอียดคือชีวาตมฺนุของทุกคนยังคงเหลืออยู่ และเป็นตัวนำไปสู่การเกิดใหม่ กายละเอียดนี้มีชื่อเรียกหลายอย่าง เช่น อาตมฺนุ ชีวาตมฺนุ หรือชีวะ มีลักษณะคล้ายคลึงกับจิตหรือวิญญาณในทางพระพุทธศาสนา

ชีวะหรือชีวาตมุนนี้มีความสำคัญต่อสิ่งมีชีวิตทั้งหลาย แม้แต่ต้นไม้ก็ถือว่าชีวะเช่นกัน ดังนั้น ชีวะหรือชีวาตมุนจึงเป็นศูนย์กลางแห่งการรวบรวม รับรู้ และถ่ายทอดอารมณ์ ประสบการณ์ต่าง ๆ ของชีวิต ซึ่งมีทั้งความสุขหรือความทุกข์ ความดีและความชั่ว เป็นต้น ชีวาตมุนนี้มีสภาพเป็นอมตะ ไม่เสื่อมสลาย ไม่ถูกทำลายไปเหมือนกับร่างกาย บางครั้งก็เรียกว่ามนัสซึ่งเป็นที่เกิดมาของสัตว์ทั้งหลาย ขั้นตอนการเกิดใหม่ของมนุษย์นั้น เริ่มจากน้ำเชื้อที่ผสมแล้วในครรภ์ของสตรีเป็นเบื้องต้น และได้พัฒนาตนเองเป็นอวัยวะร่างกายในที่สุด ดังข้อความที่กล่าวว่า

"มรุตยํ วา อิทํ ศรีรมาตตํ มฤตยูนา ตทสฺยามมฤตสฺยาศรีรสฺยาตมโน'ธิษฐานมาตโต
ไว สตรีระ ปุริยาปุริยาภยา.....(C.U. 8.12.1)

สรีระนี้เป็นสิ่งที่จะต้องตาย ถูกความตายจับไว้ แต่สรีระนี้ก็เป็นที่รองรับที่เป็นอมตะที่ปราศจากร่าง อาตมุนมีร่างนี้แลถูกความสุขและความทุกข์จับไว้

"มโน พุทฺหมเมติ วุชฺชานาตุ, มนโส เหตุว ขลฺวิมานิ ภูตานิ ชานนฺเต มนสา
ชาตานิ ชีวนติ.....(T.U. 3.4.1)

เขาทราบวามนัสคือพุทฺหมนุ เพราะว่าสัตว์ทั้งหลายเหล่านั้นนั้นแล เกิดมาจากมนัส เมื่อเกิดมาแล้ว ก็ดำรงอยู่ด้วยมนัส

"ปุรุเช ห วา อยมาทิตฺตํ ครุโภ ภวติ ยเตตฺตฺเรเต, ตเตตฺตฺสรวฺเญ'ญฺเคภยส
เตชะ.....(A.U. 2.1.1.)

ในบุรุษนั้นแล เบื้องแรกกลายเป็นครรภ์ สิ่งที่เป็นน้ำอสุจิก่อให้เกิดอวัยวะทั้งปวงที่แข็งแรง นี่คือการเกิดครั้งที่หนึ่ง

"ตตฺสฺตฺริยา อาตมญฺญํ คจฺฉติ ยถา สุวณฺค์ ตถา....(A.U. 2.1.2)

สิ่งนั้น (ชีวะ) เข้าถึงความเป็นตัวตนเพราะสตรี จึงมีอวัยวะเป็นของตนเอง

"สา ภาวยิตฺรี ภาวยิตฺวยา ภวติ, ตํ สฺตฺรี ครภํ พิกฺขรติ, โส'คร เอว กุมารํ ชนม
โน'คุเร'ธิภาวยติ.....ตทสฺย ทฺวิตฺติยํ ชนม. (A.U. 2.1.3)

เธอเป็นผู้ทะนุถนอมครรภ์ จึงเป็นผู้สมควรแก่การดูแล สตรีย่อมทรงไว้ซึ่งครรภ์นั้น เขา (สามี) ปกครองลูกไว้ในตอนเริ่มแรก ไม่นานก็เกิดมา.....นั่นเป็นการเกิดครั้งที่สองของเขา

"โส' สฺยาตมาตฺมา ปุณฺเญภฺยะ กรุมภฺยะ ปฺรติธฺยเต.....วโยคเต ปฺรติ, ส อิตะ
ปฺรยฺนฺเนว ปฺนฺรชยเต ตทสฺย ตฺถิตฺติยํ ชนม. (A.U. 2.1.4)

อาตมุน (ร่างกาย) ของมนุษย์ถูกสร้างมาเพราะกรรมดีทั้งหลาย ล่วงวัยแล้วก็จากไป ต่อมาไม่นานเขาก็จากไป แล้วกลับมาเกิดใหม่อีก นี่คือการเกิดขึ้นครั้งที่สาม

เนื้อความเหล่านี้ได้สะท้อนให้เห็นว่า กรรมดีกรรมชั่วมีอิทธิพลต่อการเกิดใหม่ทุกครั้ง เป็นสิ่งกำหนดอนาคต และสถานที่เกิดใหม่ของแต่ละคน กรรมดีเป็นเหตุให้คนไปเกิดในสวรรค์

กรรมชั่วเป็นเหตุให้คนไปเกิดในนรก ผู้ทำกรรมดีบ้างกรรมชั่วบ้างปะปนกันเป็นสาเหตุให้เกิดเป็นสัตว์เดรัจฉานต่าง ๆ เช่น เสือ สุนัข สุนัข สุนัข เป็นต้น นอกจากนั้น คัมภีร์อุปนิษัทได้กล่าวถึงการเกิดใหม่ของสัตว์ทั้งหลายในโลกนี้ว่า มีแหล่งกำเนิดอยู่ 4 ประการ คือ

1. เกิดจากไข่ เช่น นก ไก่ เป็ด จระเข้ เป็นต้น
2. เกิดจากครรภ์ เช่น คน สุนัข สุนัข ช้าง ม้า วัว ควาย เป็นต้น
3. เกิดจากเถาโคล เช่น เหา หมัด โลน ไร เป็นต้น
4. เกิดจากพืช เช่น เถาวัลย์ ต้นไม้ หรือพืชต่าง ๆ เป็นต้น (Gambhirananda

1973 : 72)

สรรพสิ่งทั้งหลายเหล่านี้ ล้วนมีอาตมณหรือชีวาตมณเป็นองค์ประกอบภายในทั้งสิ้น ชีวะแต่ละอย่างดำเนินไปตามความประสงค์ของอาตมณสูงสุด ตราบใด ที่คนยังไม่บรรลุถึงโมกษะ สภาพของคนที่เป็นชีวะหรือชีวาตมณก็ยังคงกลับมาเกิดใหม่ ตราบนั้น เพื่อเสวยผลกรรมของตนเอง ชีวาตมณหรือวิญญาณนี้มีลักษณะคล้ายกับสายใยแมลงมุม หรือพืชบนแผ่นดิน ที่งอกขึ้นอย่างไม่จบสิ้น ดังข้อความที่กล่าวว่า

" พืชานีตรานิ เจตรานิ จาณพฺพานิ จ ชารุชานิ จ เสวทชานิ โจทภุชชานิ จาสุวา
คาวะ ปุรุชา หสฺติโน ยตฺถิกญฺเจทํ ปฺราณิ ชงฺคมํ จ ปตฺตริ จ ยจฺจ สุถาวร.....
(A.U. 3.1.3)

เมล็ดพันธุ์ของสิ่งนี้และสิ่งอื่นคือ สิ่งเหล่านั้นเกิดมาจากไข่ เกิดจากครรภ์ เกิดจาก
เถาโคล เกิดจากแผ่นดิน (ต้นอ่อน) คือ ม้า โค บุรุษ ช้าง และสัตว์ทั้งหมดที่มีอยู่ทั้งที่เดินได้
หรือบินได้ และสัตว์ที่เคลื่อนจากที่ไม่ได้

" น ชายเต มฺริยเต วา วิปศฺจินฺนํ กุตศฺจินฺน พฺลว กศฺจิต....(Katha 1.2.18)

อาตมณผู้รู้ ไม่เกิด ไม่ตาย ในกาลไหน ๆ อาตมณไม่ได้อุบัติขึ้นมาจากสิ่งใด และ
ไม่มีสิ่งใดเกิดขึ้นจากอาตมณ

" อโณรมิยานมฺหโต มหิยานาตฺมา'สฺย ชนฺโตรฺนินฺทิตฺ คฺุหายาม....(Katha 1.2.20)

อาตมณนี้ เล็กยิ่งกว่าสิ่งที่เล็ก ใหญ่ยิ่งกว่าสิ่งที่ใหญ่ อาตมณาอาศัยอยู่ในดวงหทัย
ของสิ่งมีชีวิต

" ยโธรฺณนาภิ สุถเต คฺฤทฺเต จ ยถา ปุถฺติยาโมชฺธเย สํภวนฺติ ยถา สตะ
ปุรุชาตฺ เกสโลมานิ....(M.U.1.1.7)

เปรียบเหมือนกับแมลงมุม ลากสายใยของมันออกไปและดึงสายใยนั้นกลับคืน เปรียบ
เหมือนกับธัญพืชที่เกิดบนแผ่นดิน เปรียบเหมือนเส้นผมที่อยู่บนศีรษะและขนตามร่างกายของ
ผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่ ย่อมงอกขึ้นมา ฉะนั้น

การสิ้นสุดแห่งการเกิดใหม่ขึ้นอยู่กับวิทยาคือการรู้พรหมอย่างแจ่มแจ้ง จนถึงขั้นทำลายกิเลสได้ ปราศจากตัณหาทั้งหลายทั้งปวง ส่วนผู้ที่ยังมีตัณหาหรือวิทยายังถือว่ายังมีเมล็ดพันธุ์ที่เปรียบเสมือนเชื้อที่นำไปสู่การเกิดใหม่ ทำให้คนหรือสัตว์ต้องตกอยู่ในวัฏวนของวัฏฏะ เกิดเป็นสัตว์ต่าง ๆ ตามกรรมที่ทำมา ในไมตรีอุปนิษัทเรียกสิ่งนำไปสู่การเกิดใหม่นี้ว่า "ภูตาคุม" เป็นตัวรวบรวมกรรมทั้งหลาย มีสภาพเป็นกายละเอียดที่ประกอบด้วย ปราณ อินทริย มนส อากาตมน์ ส่วนกายหยาบภายนอกและอวัยวะต่าง ๆ นั้นเกิดขึ้นมาเพราะการอยู่ร่วมกันของหญิงและชาย ส่วน Radhakrishnan เรียกเมล็ดพันธุ์ซึ่งทำหน้าที่รับผลกรรมและนำไปสู่การเกิดใหม่นี้ว่า "ศุภรัม" ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

" ตสุมาจจ เทวา พหุธา สंप્રสुता साध्या मनुष्या पक्षौ व्यंसि प्राणापाना वृत्तिष्व वा तปสจ सुतुषा स्तयं पुरुषมजरयं विविज. (M.U. 2.1.7)

ต่อจากเขา เทวดาทั้งหลายจึงเกิดขึ้นมาหลายประเภท คือ เป็นเทพเจ้าชื่อว่าสาธยะ มนุษย์ สัตว์เลี้ยง นก สัตว์มีปราณ ข้าวเปลือกหรือข้าวบาร์เลย์ ตบะ ศรัทธา สัตยะ พรหมจรรย์ และการปฏิบัติหน้าที่

" .....อุปาสเต ปुरुष เย หยคามาสเต ศุกรเมตตทิวรตนติ อีระ....(M.U. 3.2.1)

นักปราชญ์ผู้ฉลาด ปราศจากตัณหาบูชาบุรุษนี้ ย่อมข้ามเมล็ดพันธุ์ของมนุษย์ไปได้

" .....ส อิท ก็โฏวา, ปตงโก वा, मतस्यो वा, सकुनिरवा.....ปุรุโซ वा अनयो वा

เตषु เตषु स्थानेषु प्रत्येकชาये यदाग्रम् यदाविद्यम्....(K.U. 1.2)

ไม่ว่าเขาจะเป็นอะไรในโลกนี้ กล่าวคือ เป็นพวกหนอน แมลง ปลา นก....เป็นคนหรือเป็นอย่างอื่น เขาย่อมเกิดอีกในสถานะเหล่านั้น ๆ อีก ตามกรรมและตามความรู้ของเขา

" กฤตสยन्नุ ฝโลรภิกฺษุมาเน สทสทโยนิมาปทยตา อิตฺยวาญฺญโยรธฺวา वा คตฺริทวนฺทโวรภิกฺษุมาเน ปริภฺรุมติ....(Maitrī 3.2)

แท้ที่จริงวิญญานนี้ ถูกครอบงำด้วยผลแห่งกรรมทั้งหลาย บุคคลจึงเข้าถึงกำเนิดที่ดีและชั่ว ดังนั้น หนทางของเขาจึงมีทั้งเบื้องต่ำและเบื้องสูง เขาถูกครอบงำเพราะสิ่งที่เป็นคู่กัน (กรรมดีและกรรมชั่ว) ย่อมเดินทางไป

" .....ये कृता सो यं वा गुतात्तमा कालेन कारयितानुत्सृज्य, ओ यदाकुनि-यस्यिणो वाภिगुता कृतदुक्तिरुन्माโน नानात्वमुपेत्येवम् वाव खल्वसा गुतात्तमानुत्सृजेमा भिगुतो कुल्लरुन्माโน नानात्वमुपेति....(Maitrī 3.3)

สิ่งที่ทำกรรมนั้นแลคือ "ภูตาคุม" เขาเป็นสาเหตุให้คนทำกรรมตามวิธีการของปุรุชะ ผู้อยู่ภายใน เปรียบเหมือนลูกเหล็กอันถูกหล่อหลอมด้วยไฟ (ถูกครอบงำ) และถูกตีด้วยคนทำ

งานทั้งหลาย ย่อมเข้าถึงความเป็นรูปต่าง ๆ ภูตตามก็เช่นเดียวกัน ถูกครอบงำด้วยปุระหะผู้อยู่ภายใน แต่ถูกประหารเพราะคุณทั้งหลาย (ความดี, ความชั่ว) จึงเข้าถึงความเป็นรูปต่าง ๆ กัน

คัมภีร์อุปนิษัทมีความเชื่อว่า ร่างกายของมนุษย์มีองค์ประกอบอยู่ 2 อย่าง คือ กายหยาบ และกายละเอียดคือกายภายใน กายหยาบเกิดขึ้นมาเพราะการอยู่ร่วมกันของชายและหญิง ต่อจากนั้น อวัยวะต่าง ๆ ก็เกิดตามมา ส่วนกายละเอียดนั้น ประกอบด้วยปราณ อินทริย มนส อาตมณ ชีวะหรือชีวาตมณ เป็นต้น ชีวาตมณเป็นวิญญาณที่มีความเที่ยงแท้ ไม่เปลี่ยนแปลง ทำหน้าที่รับผลกระทบและนำไปสู่การเกิดใหม่ ในบางอุปนิษัทกล่าวถึงชีวาตมณว่ามีลักษณะคล้ายคลึงกับอาตมณบ้าง มนสบ้าง จิตตบ้าง ดังข้อความที่กล่าวว่า

" โย ห วา आयत्नं वेधायत्नं ह सूत्रं वा गति मโน ह वा आयत्नम्.(C.U. 5.1.5)

บุคคลใดแล รู้จักสถานทีอาศัย สิ่งนั้นแลเป็นที่อาศัยของบุคคลทั้งหลาย มนสนั้นแลเป็นที่อาศัย

" ..... ศรีรมิโท โมธนาเทโวทุภูตม.....มุตตทวาเรน นิษุกรานตม, อสุธิภิศุจิตม, มำเสณานลุปตม.....เมโทสาภิรณโยศุจามโยรพหุภะ ปริปุณม....(Maitrī 3.4)

ร่างกายนี้ เกิดขึ้นมาเพราะการประกอบเมถุนกรรม..... ดำเนินไปตามทางแห่งมุตต ถูกสร้างขึ้นด้วยกระดูกทั้งหลาย คราคราไปด้วยเนื้อสด.....เต็มไปด้วยเหงื่อ มันเหลว และเชื้อโรคทั้งหลายจำนวนมาก.....

" จิตตเมว हि संसारम्, तत् प्रयत्नम्, तस्येत, यज्जितตसुत्तन्มโย गति कुยमेतत् सनात्तन्म. (Maitrī 6.34)

จิตตนั่นแลคือสังสาระ ขอให้บุคคลจงทำความสะอาดจิตนั้น ด้วยความพยายาม บุคคลคิดสิ่งใด ย่อมเข้าถึงสิ่งนั้น นี่คือการเร้นลับอันเป็นนิรันดร์

" คุณานุโย ยะ ผลกรุมกรตา กฤตสย ตสฺโย ว ส โจบโปกฤตา.....สังจติ สุวกรุมภะ. (S.U. 5.7)

บุคคลผู้ประกอบด้วยคุณ (ทั้งดีและเลว) และเป็นผู้ทำกรรมที่จะให้ผล เขาคือผู้ที่จะเสวยผลกรรมที่ตนทำไว้แล้ว .... ย่อมท่องเที่ยวไปตามกรรมของตนเอง

" .....กรมานุคานยนกรเมณ เทहि สุธานेषุ รูปาณ्यภิสมุปปทฺยเต. (S.U. 5.11)

เพราะกรรมทั้งหลายของตน อาตมณที่มีร่างจึงได้เข้าถึงรูปชนิดต่าง ๆ ในสถานที่ต่าง ๆ

" สตฺธานิ สุกฺขมาณิ พหฺวนิ โจว, รูปานิ เทहि สุวคฺไณรวุณฺโณติ....(S.U. 5.12)

ร่างกายที่มีอาตมณ (วิญญาณ) ย่อมเลือกเอาซึ่งรูปทั้งหลายทั้งที่หยาบและละเอียด ตามคุณทั้งหลายของตน

" .....อิห กรุโมโปโกคาย โตะ สังจติ โส'วชะ.....(Maitrī 6.30)

เขาย่อมต้องเที่ยวไป ณ โลกนี้อย่างสิ้นหวัง เพื่อแสวงผลแห่งกรรมของตนเอง

แนวความคิดเรื่องกรรมและการเกิดใหม่ในคัมภีร์อุปนิษัท ได้สะท้อนให้เห็นความเชื่อที่ว่า โลกนี้กับโลกหน้ามีจริง การเกิดใหม่มีจริง โดยมีกรรมเป็นส่วนประกอบในการกำหนดภพภูมิที่คนจะไปเกิดใหม่ มีพระผู้เป็นเจ้าเป็นผู้คอยอำนวยการอยู่เบื้องหลัง คอยอำนวยการให้สรีรยนต์ของมนุษย์ดำเนินไปตามกรรมของตนเอง มีอาตมโนหรือชีวาตมโนทำหน้าที่สั่งสมประสบการณ์กรรมและผลแห่งกรรม เพื่อเป็นเสบียงแห่งการเดินทางไปสู่ภพใหม่ ผลกรรมทุกอย่างในอดีตทำให้ชีวาตมโนหรือวิญญาณต้องเกี่ยวข้องกับสังสารวัฏคือเกิดมาแล้วก็ทำกรรม ดำรงอยู่ และตายไปโดยไม่มีวันสิ้นสุด (Muller 1992 : 29)

เมื่อคนตายไปแล้ว ชีวะหรือชีวาตมโนจะไปอาศัยอยู่กับพระผู้เป็นเจ้าหรือพรหมนุ การดำรงอยู่ของชีวาตมโน และความสมบูรณ์ของชีวาตมโนนี้ ขึ้นอยู่กับความประสงค์ของพระองค์ พระองค์เป็นผู้กำหนดชะตากรรมแห่งชีวิตของมนุษย์อยู่เบื้องหลัง และดำเนินการให้ชีวิตเป็นไปตามกรรมของคนนั้น ๆ อย่างเหมาะสม

ผู้มีความรู้อันถูกต้อง ประกอบกรรมทำความดีเพื่อทำลายกิเลสอยู่เสมอ มีศรัทธาที่มั่นคงต่อพรหมนุ ไม่ทำกรรมเพราะอยากได้สิ่งตอบแทนจากพระผู้เป็นเจ้า เมื่อตายไปย่อมกลายเป็นอมตะอยู่กับพรหมนุ ส่วนผู้มีวิทียา มีความรู้ไม่แจ่มแจ้งในพรหมนุ ปฏิเสธหลักธรรม ไม่เคยทำความดี หรือทำกรรมดีบ้าง ทำกรรมชั่วบ้าง เมื่อตายไปจะไปถือกำเนิดในสัตว์เดรัจฉานประเภทต่าง ๆ หรือเกิดในตระกูลที่ต่ำทราม ชัดสน เป็นอยู่ด้วยความลำบาก ทุกข์ยากลำเค็ญ

การตายแล้วเกิดใหม่เป็นกฎระเบียบอย่างหนึ่งของธรรมชาติ เช่นเดียวกับพืชหรือต้นไม้ทั้งหลาย ถึงแม้ต้นของมันจะตายไปตามกาลเวลา แต่เมล็ดพันธุ์ของมันยังสามารถแตกหน่อออกผลงอกขึ้นมาใหม่ได้ มนุษย์ก็มีลักษณะไม่แตกต่างกัน แม้ร่างกายจะตายไปแล้ว แต่ก็ยังมีเมล็ดพันธุ์คือชีวะหรือชีวาตมโนของแต่ละคนยังคงดำรงอยู่ เป็นสภาพที่เป็นตัวตนนิรันดร์ ไม่เสื่อมสลายไปเหมือนกับร่างกายภายนอก ชีวาตมโนหรือวิญญาณนี้ถ้ายังเข้าไม่ถึงโมกษะ ก็ยังไม่มีอิสระ ยังอยู่ในอำนาจของพระผู้เป็นเจ้า เพราะว่าพระองค์เป็นผู้ยิ่งใหญ่เหนือสรรพสิ่งทั้งหลายในสากลจักรวาล ทุกสิ่งทุกอย่างจึงเป็นไปตามความต้องการของพระองค์ การเวียนว่ายตายเกิดของมนุษย์ก็เช่นเดียวกัน ต้องขึ้นอยู่กับพระผู้เป็นเจ้าที่จะดำเนินการหรือบัญชาการให้แต่ละคนเกิดมา เพื่อรับใช้กรรมที่ตนเองได้เคยทำมา

8. ที่รองรับผู้ทำกรรมดีและกรรมชั่ว

กรรมดีและกรรมชั่วถือว่าเป็นบรรทัดฐานที่บ่งบอกคุณสมบัติหรือลักษณะของบุคคลในสังคม ผู้ทำกรรมดี มีความประพฤติถูกต้องตามหลักธรรม ย่อมได้รับผลดีเป็นสิ่งตอบแทน ส่วน

ผู้ทำกรรมชั่ว ไม่ปฏิบัติตามหลักธรรมที่สั่งตามของศาสนา ย่อมได้รับผลชั่วเป็นสิ่งตอบแทน การให้ผลกรรมนี้มีผลต่อสถานที่เกิดใหม่ ถ้าเป็นกรรมดีจะส่งผลให้เจ้าของกรรมเข้าสู่สถานที่รองรับคือภพใหม่ที่มีความสุขในสวรรค์ ถ้าเป็นกรรมชั่วจะส่งผลให้เจ้าของกรรมไปเกิดในภพใหม่ คือ นรกซึ่งเป็นสถานที่ที่มีแต่ความมืดมน เต็มไปด้วยความทุกข์ทรมาน มีการลงโทษผู้ทำความผิด (Shrotri 1991 : 16) ในคัมภีร์อุปนิษัทมีความเชื่อว่า สถานที่รองรับผู้ทำกรรมดีและกรรมชั่วมีจริง การที่คนเราจะไปเกิด ณ สถานที่เหล่านั้นได้ ก็ต้องอาศัยกรรมของตนเองถ้าเป็นกรรมดี เมื่อตายจากโลกนี้ไปแล้ว วิญญาณหรือชีวาตมจะเดินทางผ่านไปทางอากาศ พระอาทิตย์ พระจันทร์ แล้วเข้าสู่โลกที่มีความอิสระ อาศัยอยู่ ณ สถานที่นั้น ตราบนานเท่าขนาดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

" ตสย วา เอตสย ปुरुสย เทว เอว สุธานเ ภวตะ...อิหํ प्रलोकसुधानं जःसुनृत्यं दुष्टयं सुवपुनसुधानं; तस्मिन्सुनृत्ये सुधाने तिष्ठन्नुनेते अग्रे सुधाने प्रस्यति อิहं जप्रलोकसुधानं ज ओठ यथाग्रโม'यं प्रलोकसुधाने भवति तमाग्रममाग्रमुपयोगानुपापुमन आननुทำसृज प्रस्यति.....(B.U. 4.3.9)

อีกอย่างหนึ่ง สถานที่อยู่ของบุรุษนั้นแลมี 2 แห่ง คือ สถานที่อยู่ของสัตว์ในโลกนี้ และสถานที่อยู่ของสัตว์ในโลกหน้า สถานที่อยู่ในระหว่างกลาง (ที่เชื่อมต่อ) เป็นสถานที่อยู่ลำดับที่ 3 คือสถานที่อยู่ของสัตว์ในขณะหลับ เมื่อคนยืนอยู่ในระหว่างกลาง เขาย่อมเห็นสถานที่อยู่ทั้ง 2 นั้น คือ สถานที่อยู่ของสัตว์ในโลกนี้ และสถานที่อยู่ของสัตว์ในโลกหน้า เมื่อเป็นอย่างนั้น หนทางสายใดก็ตามเป็นสถานที่อาศัยอยู่ในโลกหน้า เมื่อบุคคลเข้าถึงหนทางนั้นแล้วเขาย่อมมองเห็นความชั่วทั้งหลาย (ในโลกนี้) และความสุข (ในโลกอื่น)

" ओठ तुरयो ववा लोकाः मनुष्यलोके पितृलोकौ त्वेवलोकौ इति; सो'यं मनुष्यलोके पुत्रो'ऽन्व चयये, नानुयेन ग्रम्णा; ग्रम्णा पितृलोके; विद्यया त्वेवलोकै; त्वेवलोकौ वा लोकानां श्रेष्ठः, तस्मात्तु विद्यां प्रो'सनुति. (B.U. 1.5.16)

โลกนั้นแลมี 3 ประการ คือ โลกมนุษย์ โลกของบรรพบุรุษ และโลกของเทพเจ้าทั้งหลาย โลกของมนุษย์นั้น บุคคลจะเข้าถึงได้ด้วยบุตรเพียงอย่างเดียว ไม่ใช่เพราะกรรมอย่างอื่น โลกของเทพบิดร บุคคลจะเข้าถึงได้ก็เพราะกรรม โลกของเทพเจ้า บุคคลจะเข้าถึงได้เพราะวิทยาโลกของเทพเจ้านั้นแล เป็นโลกที่ประเสริฐกว่าบรรดาโลกทั้งหลาย เพราะฉะนั้น บุคคลทั้งหลายจึงสรรเสริญวิทยา

" ..... ओठ विमुच्यमाने क्व कमिष्यसि; नाहं तत्तु क्व न्वेत यत्र कमिष्यामि.... (B.U. 4.2.3)

ท่านจะไป ณ สถานที่ใดเมื่อท่านพ้นจากร่างกายนี้ไปแล้ว ผมไม่ทราบครับท่านว่าผมจะไป ณ ที่ใด

" อโณโธเรชา สุตตะ สัจฉิ โยชา หุตถาทุรฐา นาทยจฺจติ..(B.U. 4.2.3)

หนทางสำหรับเดินทางไปสำหรับพวกเขาคือทางสายนั้น อันดำเนินไปสู่เบื้องบนจากดวงอาทิตย์....

" ยทา ไว ปุรุโฆ'สฺมาลโลกาตุปฺรติ ส วายุมาคจฺจติ; ตสฺไม ส ตตฺร วิธิเต ยถา รตจกฺรสุย ชฺ, เตน ส อูรฺธวากฺกรมเต; ส อาทิตฺยมาคจฺจติ, ตสฺไม ส ตตฺร วิธิเต ยถา ลมฺพรสุย ชฺ, เตน ส อูรฺธวากฺกรมเต; ส จนฺทรมสฺมาคจฺจติ, ตสฺไม ส ตตฺร วิธิเต ยถา ทฺนฺทฺเษ ชฺ, เตน ส อูรฺธวากฺกรมเต; ส โลกมาคจฺจตฺยโสภมฺหิ, ตสฺมินฺวสฺติ ศาสุวตฺติสฺมา. (B.U. 5.10.1)

เมื่อบุรุษละจากโลกนี้ไป เขาย่อมเข้าสู่วายุ ซึ่งเปิดไว้สำหรับเขา ณ ที่นั้น เปรียบเหมือนซี่แห่งล้อรถ ฉะนั้น เขาเดินทางไปเบื้องบนด้วยหนทางสายนั้น เข้าถึงพระอาทิตย์ ซึ่งเปิดไว้เพื่อเขา ณ ที่นั้น เปรียบเหมือนช่องแห่งลัมพระ (เครื่องดนตรีชนิดหนึ่ง) ฉะนั้น เขาเดินทางไปเบื้องบนด้วยหนทางสายนั้น เข้าถึงพระจันทร์ซึ่งเปิดไว้เพื่อเขา ณ ที่นั้น เปรียบเหมือนกับรูของกลอง ฉะนั้น เขาเดินทางไปเบื้องบนด้วยหนทางสายนั้น เข้าสู่โลกที่ไม่มีความเศร้าโศก ไม่มีความหนาวเย็น เขาอาศัยอยู่ ณ ที่นั้นชั่ววันรันดร์

สถานที่อยู่อันเป็นวันรันดร์นี้ เป็นสถานที่รองรับผู้ทำกรรมดีสูงสุด เป็นไปเพื่อการทำลายกิเลสจนรู้แจ้งพुरुหมนุ กลายเป็นหนึ่งเดียวกับพुरुหมนุ เป็นสถานที่ที่มีความอิสระ ไม่มีความเศร้าโศก ไม่มีความเดือดร้อนใด ๆ จะมากระทบได้ ผู้ที่ต้องการจะเดินทางไปสู่สถานที่แห่งนี้ จะต้องบำเพ็ญเพียรทำสมาธิภาวนา จนเกิดความรู้ มีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับพुरुหมนุ เมื่อละจากโลกนี้ไปก็จะเข้าถึงสถานที่แห่งนั้นในที่สุด

ส่วนผู้ทำกรรมชั่วอย่างหนัก เมื่อละจากโลกนี้ไปแล้ว ย่อมเข้าไปสู่เขตแดนแห่งความทรมาน มีสภาพอันน่าสะพึงกลัวเป็นเวลาหลายปี (Gough 1979 : 24) ในคัมภีร์อุปนิษัทหนทาง 2 ทาง คือ ปิตุณยาน หนทางไปสู่โลกของเทพบิดร และเทวยาน หนทางไปสู่โลกของเทพเจ้า หนทางทั้ง 2 สายนี้เป็นที่รองรับผู้ทำกรรมดีทั้งหลาย ถ้าบุคคลมีวิद्या มีปัญญาเพ่งพินิจเชื่อมั่นต่อสัตตะ สามารถทำลายกิเลสจนเข้าใจธรรมชาติที่แท้จริงของพुरुหมนุ ย่อมเข้าถึงพुरुหมนุอันเป็นสิ่งสมบูรณ์สูงสุด ที่เต็มไปด้วยแสงสว่างย่อมไม่กลับมาเกิดอีกเพราะตัดวัฏฏะแห่งชีวิตลงได้

ปิตุณยานนั้น ถือว่าเป็นเส้นทางรองรับผู้ทำความดี ด้วยการประกอบพิธีกรรมบูชาัญญเพียงอย่างเดียว เมื่อตายไปรับผลกรรมในชาติหน้าเสร็จแล้วย่อมกลับมาเกิดอีกในโลกนี้ ส่วนเทวยาน เป็นเส้นทางรองรับผู้ประพฤติธรรม บำเพ็ญตบะจนเข้าถึงความรู้แจ้งพुरुหมนุ เมื่อตายไปย่อมไม่กลับมาบังโลกนี้อีก ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

" เทว สุตฺติ อสุณฺว ปิตุณฺนามหิ เทวานามุต มรุตฺยานาม, ตาภฺยามีทํ วิศฺวเมชฺต-สเมติ, ยทฺนฺตรา ปิตฺร มาตุํ จ....(B.U. 6.2.2)

ข้าพเจ้าได้ฟังมาว่า มีหนทาง 2 สายสำหรับคนทั้งหลาย คือ หนทางนำไปสู่เทพ
ปิตุทั้งหลาย และอีกสายหนึ่งนำไปสู่เทพทั้งหลาย สิ่งมีชีวิตทั้งหมดเดินทางไปตามหนทาง 2
สายนั้น หนทางทั้ง 2 สายนี้ อยู่ระหว่างพ่อ (ท้องฟ้า) และแม่ (แผ่นดิน)

" ....ส เอนานุ พุรหุม คมยตุเยช เทวปโถ พุรหุมปถ เอเตน ปฏิปทุยมานา อิมั
มานวมารุตํ นาวรตุนเต นาวรตุนเต. (C.U. 4.15.5)

เขา ย่อมทำให้คนทั้งหลายเข้าสู่พหุมนุ นี่คือทางแห่งเทพเจ้า นี่คือทางแห่งพหุมนุ
คนทั้งหลาย (ผู้ทำกรรมดี) เมื่อเดินทางไปตามหนทางสายนี้ ย่อมไม่มาสู่ความเป็นมนุษย์อีก ใ้
พวกเขาไม่กลับมาอีก

" เต ย เอวเมตทวิทุะ, เย จามี อรณฺเย ศรฺทฐํ สตุยมุปาสเต, เต'รฺจิรภิสฺสวติ...
...ตานุไวทุยตานุปุรุโษ มานส อิตฺย พุรหุมโลกานุ คมยติ; เต เตษุ พุรหุมโลเกษุ ปรา
ปราวโต วสนฺติ; เตษํ น ปุนราวฤตฺติเต....(B.U. 6.2.15)

คนทั้งหลายผู้รู้นั้นอย่างนี้ และคนเหล่านั้นที่เพ่งพินิจศรัทธาและสัตยะในป่า ย่อม
เข้าถึงซึ่งแสงสว่าง.....จากนั้น บุรุษผู้ประกอบด้วยมนส ย่อมเดินทางไปสู่เขตแดนแห่งแสงสว่าง
แล้วนำเอาพวกเขาเหล่านั้นไปสู่โลกของพหุมา พวกเขาอาศัยอยู่เป็นเวลานาน ในโลกของพหุมา
นั้นบรรดาพวกเขาเหล่านั้น ไม่มีใครกลับมาอีกเลย

" เอช โว ยชฺฆมานสฺย โลก เอตาสฺมยฺตร ยชฺฆมานะ ปฺรลฺลทาทยุชะ..(C.U. 2.24.15)

โลกแห่งนั้นแหละ มีไว้เพื่อผู้บูชายัญเท่านั้น ข้าพเจ้าผู้ทำพิธีกรรม ตั้งใจจะไป ณ
สถานที่นั้น หลังสิ้นอายุ

" .... ย เอตานิ ว ปญฺจ พุรหุมปุรุชานสฺวารคฺสย โลกสฺย ทวารปานุเวท. (C.U. 3.13.6)

ใครก็ตาม รู้จักบุรุษของพหุมนุ 5 นี้ที่เป็นคนรักษาประตู เขาย่อมเข้าถึงโลกสวรรค์ได้
การรู้จักบุรุษผู้เป็นพหุมนุ 5 ประการ คือ การรู้จักควบคุมอินทรีย์ 5 ประการของ
ตนเอง สำรวมระวังไม่ให้ความชั่วต่าง ๆ เกิดขึ้น ก็จะทำให้ผู้ปฏิบัติเข้าถึงพหุมนุได้ โลกของ
พระพหุมนั้นถือว่าเป็นโลกที่มีความสงบสุข เต็มไปด้วยแสงสว่าง มนุษย์สามารถสัมผัสโลกแห่ง
พหุมนุด้วยใจ เหมือนกับคำที่กล่าวว่า สวรรค์ในอก นรกในใจ เป็นต้น

ผู้ทำกรรมดีกรรมชั่วจะมีสถานที่รองรับแตกต่างกัน ผู้ทำกรรมดีเบื้องต้นด้วยการบูชา
ยัญเมื่อตายไปจะไปอาศัยอยู่กับพระผู้เป็นเจ้า เป็นทาสรับใช้ของพระองค์ โดยเดินทางผ่านไป
ตามทางปิตุสถาน เข้าถึงพระจันทร์ หลังจากเสวยผลกรรมหมดแล้ว เขาก็กลับมาเกิดอีก ผู้ที่
ทำกรรมดีสูงสุด ดำเนินชีวิตไปตามทางแห่งวิทหาย่อมเข้าถึงเทวสถานและไม่กลับมาเกิดอีก ส่วน
ผู้ทำกรรมชั่ว หรือไม่ประกอบพิธีกรรมอย่างใดเลยเมื่อตายไปแล้ว ย่อมเดินทางไปสู่อาณาจักร
ของพญายม (Radhakrishnan 1953 : 432) ดังข้อความที่กล่าวว่า

" อถ ยทตะ ปโร ทิว โหยติรทีปยเต วิศวตะ ปฤษฺญะ สุรวตะ ปฤษฺญะ-
นุตตะเมษุตตะเมษุ โลเกชวิทฺ วาว ตพฺยทิตฺมสมินฺนุนตะ ปฺรุเช โหยติ....(C.U. 3.13.7)

แล้วแสงสว่าง ที่ส่องสว่างไปทั่วสวรรค์ เหนือทุกสิ่งทุกอย่าง และในโลกอันสูงสุด
ทั้งหลาย แสงนั้นก็คือแสงสว่างที่มีอยู่ภายในตัวของบุรุษนั้น

" มาเสภยะ ปิตฺถโลกํ ปิตฺถโลกาทากาตมกคสาจฺจนฺทรมสเมช โสโม ราชา ตท
เทวานามนฺนํ ตํ เทวา ภกฺษยนฺติ. (C.U. 5.10.4)

จากเดือนทั้งหลาย เขาเดินทางไปสู่ปิตถโลก จากปิตถโลกก็เข้าไปสู่อากาศ จาก
อากาศก็เข้าไปสู่พระจันทร์ นี่คือโสมราชา นี่คืออาหารแห่งเทพเจ้าทั้งหลาย เทพเจ้าทั้งหลายย่อม
รับประทานอาหารนั้น

" อถ ยตุโรตทสฺมาจฺฉริราทฺตฺกรมตฺยโถตเรว รศฺมิภรฺรฐฺวมากรฺมเต....อาทิตฺยํ คจฺจตุ-
เยตทฺโว ชลฺ โลกทฺวารํ วิทฺฐํ ปฺรปทฺนํ นิโรโธ'วิทฺฐาม. (C.U. 8.6.5)

ต่อจากนั้น เมื่อเขาออกจากร่างกาย เขาจึงเดินทางไปสู่เบื้องบนตามรัศมีเหล่านี้.....
เขาเดินทางไปสู่พระอาทิตย์ นั่นแลคือ ประตูโลกที่เปิดไว้ เพื่อท่านผู้รู้ทั้งหลายเข้าไป แต่ปิด
ไว้ไม่ให้คนผู้ไม่รู้แจ้ง (คนโง่ทั้งหลาย) เข้า

" ....ตโยธฺวามายนฺนํมฤตฺตวเมติ....(C.U. 8.6.6)

เมื่อเดินทางไปเบื้องบนตามเส้นทางนั้น เขาก็ถึงความเป็นอมตะ

" โย วา เอตฺตาเมว เวทฺยาปทฺย ปาปฺมานมฺนเต สุวฺรเค โลเก เชยฺเย ปฺรติติชฺฐติ
ปฺรติติชฺฐติ. (Kena 4..9)

บุคคลผู้รู้จักสิ่งนั้นอย่างนี้ เมื่อทำลายบาปได้แล้ว ในที่สุด เขาก็ดำรงอยู่อย่างมั่นคง
ในโลกสวรรค์ อันสูงสุด ไซ้ที่ร่ออยู่อย่างมั่นคง

" ส เอเตน ปฺราชฺเณน'ตฺมนา' สฺมาลฺโลกาทฺตฺกรมฺยามุหฺมิณฺ สุวฺรเค โลเก สุวฺวาน
กามานาปฺตฺวา'มฤตะ สมภวตฺ สมภวตฺ. (A.U. 3.1.4)

พร้อมกับอาตมณที่มีความรู้นี้ เขาขึ้นไปจากโลกนี้ และผลิตเพลินอยู่กับสิ่งที่ตน
ปรารถนาทั้งปวง ในโลกสวรรค์ เขาได้กลายเป็นอมตะ ไซ้เขาได้กลายเป็นอมตะ

" สุวฺรเค โลเก น ภยํ กิจฺฉนาสฺติ น ตตฺร ตฺวํ น ชรฺยา พิกฺเกติ อฺเก ตีรฺตฺวา'ศนา
ยาปีปาเส โสกาติโค โมทเต สุวฺรคโลก. (Katha 1.1.12)

ในโลกสวรรค์ ไม่มีความกลัวอะไร ท่านถึงไม่ได้อยู่ ณ ที่นั้น ก็ไม่มีใครกลัวความ
แก่เลย เมื่อข้ามพ้นซึ่งความหิวและกระหาย และเอาชนะความเศร้าโศกได้แล้ว บุคคลย่อม
บรรเทิงในสวรรค์

ตามทฤษฎีของคัมภีร์อุปนิษัทที่มีความเชื่อว่า กรรมทุกอย่างมีผลต่อเจ้าของกรรมทั้งในชาตินี้และชาติหน้า เช่น การบูชาัยญ ทำพิธีกรรมเช่นสรวงบูชา การปฏิบัติตนเคร่งครัดในหลักธรรม ทำหน้าที่บริการช่วยเหลือสังคมในด้านต่าง ๆ เมื่อตายไปแล้ว ย่อมไปเกิดในสวรรค์ เมื่อใช้กรรมในที่นั้นหมดแล้วก็กลับมาเกิดอีก

ส่วนผู้ทำความดีด้วยการบำเพ็ญตบะ ประพฤติพรหมจรรย์ มีศรัทธา มีความเข้าใจพรหมนุอย่างแท้จริง เมื่อจากโลกนี้ไปแล้ว ย่อมเข้าไปอาศัยอยู่ ณ สถานที่อันเป็นนิรันดร์ กลายเป็นหนึ่งเดียวกันพรหมนุ เส้นทางที่นำไปสู่การเกิดใหม่ในโลกหน้ามีความแตกต่างกันตามกรรมดีกรรมชั่วของแต่ละคน เปรียบเหมือนการเดินทางซึ่งแต่ละคนมีจุดหมายที่แตกต่างกัน ผู้ทำกรรมดี (สาธุการี) ย่อมเข้าถึงโลกของเทพเจ้าเบื้องบน ส่วนผู้ทำกรรมชั่ว (ปาปการี) ย่อมเข้าถึงโลกเบื้องต่ำ คือ นรก ที่เต็มไปด้วยคนบาป มีความทุกข์ทรมาน เมื่อมาเกิดในโลกนี้ ผลแห่งกรรมชั่วทำให้เขาเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉานประเภทต่าง ๆ ผู้ทำทั้งกรรมดีและกรรมชั่วปะปนกันย่อมมาเกิดเป็นมนุษย์อีก (Gambhirananda 1973 : 443) ส่วนผู้มีวิทย์ารู้แจ้งตนเองและพรหมนุว่าเป็นสิ่งเดียวกัน จัดความเห็นแก่ตัว ทำลายกิเลสได้ย่อมกลายเป็นสิ่งสมบูรณ์สูงสุด ดังข้อความที่กล่าวว่า

" ....ตสุยายเน ทกฺษิณํ โจตุตรํ จ, ตทฺเย ห ไว ตทฺษฺญาปุรเต กุถมิตฺตฺยฺปาสเตเต จานุทรมสเมว โลกมภิชยนฺเต, ต เอว ปุนราวรตนฺเต....(Prasna 1.9)

หนทางของเขามีอยู่ 2 สาย คือ หนทางด้านทิศใต้ และหนทางด้านทิศเหนือ บรรดาหนทางเหล่านั้น ใครบูชาัยญแล้วคิดว่า การทำพิธีกรรมบูชาัยญ และปฏิบัติตนเคร่งครัดในทางศาสนาอันเป็นหน้าที่ของตนเอง พวกเขาย่อมชนะโลกแห่งพระจันทร์ได้ แต่ก็ยังกลับมาเกิดอีกอยู่นั่นเอง

" อโถตฺตเรณ ตปสฺสา พฺรหฺมจฺรเยณ ศฺรทฺธยา วิทฺยยา'ตฺมานมนฺวิซฺยาทิตฺยมภิชยนฺเตเอตทฺไว ปฺราณานาเมยตนเมตทฺมฤตมภยเมตตฺ ปฺราณณเมตสฺมานน ปุนราวรตนฺเต..(Prasna1.10)

แต่คนทั้งหลาย ที่แสวงหาอาตฺมานุ ด้วยการบำเพ็ญตบะ ประพฤติพรหมจรรย์ มีศรัทธา มีความรู้ เขาย่อมเข้าถึงพระอาทิตย์ด้วยหนทางทางด้านทิศเหนือ ที่นั่นแลเป็นที่รองรับปราณทั้งหลาย เป็นสถานที่ที่เป็นนิรันดร์ ปราศจากความกลัว เป็นเป้าหมายอันสูงสุด พวกเขาย่อมไม่กลับมาอีก.....

" ....ปฺณฺเยน ปฺณฺยํ โลกํ นยติ ปาเปเน ปาปฺมฺภานมฺยาเมว มนฺุชฺยโลกมฺ..(Prasna 3.7)

เพราะกรรมดี ลมอุทาน จึงนำบุคคลไปสู่โลกที่ดี เพราะกรรมชั่ว จึงนำบุคคลไปสู่โลกที่ชั่วเพราะกรรมทั้ง 2 อย่าง จึงนำบุคคลไปสู่โลกมนุษย์

" เวทานุตวิชญาณสุนิศจิตารุณาสํ นํยาสโยคาทุยตยะ ศุทฺธสฺสตฺตวาระ เต พุทฺหม
โลเกสุ ปราณตกาเล ปฺรามุถตาระ ปริมุจฺจนฺติ สฺรวะ. (M.U. 3.2.6)

นักพรตทั้งหลาย ผู้รู้แน่เกี่ยวกับความหมายของ เวทานุต-วิชญาณ ผู้ชำระธรรมชาติ
ของตนให้ให้บริสุทธิ์ ด้วยหนทางแห่งการสละทุกอย่างทิ้งไป พวกเขา (อาศัยอยู่) ในโลกของ
พุทฺหมนุ เมื่อสิ้นสุดกาลเวลา พวกเขาทั้งปวงกลายเป็นอมตะ และหลุดพ้น

" ส เอตํ เทวยานมฺ ปนฺถานมาปทฺยาคฺคินิโลกมาคจฺจติ, ส วายุโลกมฺ, ส วรฺณโลกมฺ, สอิ
นุทฺรโลกมฺ, ส ปฺรชาปติโลกมฺ, ส พุทฺหมโลกมฺ.... (K.U. 1.3)

เขา (ผู้ทำกรรมดี) เมื่อเข้าไปสู่หนทางแห่งเทวยานแล้วก็เข้ามาสู่โลกแห่งอคุนิเทพ
วายุเทพ วรฺณเทพ อินุทฺรเทพ ปฺรชาปติ และโลกแห่งพุทฺหมนุ

" .... เย ตทฺวิทฺมฺฤตาสฺเต ภวฺนฺติ, อเถตเร ทฺุชเมวปิยฺนฺติ. (B.U. 4..4..14)

บุคคลผู้รู้จักสิ่งนั้น ย่อมไม่ตาย(เป็นอมตะ) ส่วนคนเหล่านั้นย่อมไปสู่ความทุกข์เท่านั้น

"อนนฺทา นาม เต โลกา อนฺเรน ตมสาวุถตาระ ตํสฺเต เปเรตฺยาภิกจฺจนฺตฺย-
วิทฺวาโสพุโร ชนาะ. (B.U. 4..4..11)

โลกเหล่านั้น มีแต่ความทุกข์ ถูกปกคลุมด้วยความมืดบอด (อวิชชา) หลังจากตายไป
แล้ว คนทั้งหลายเหล่านั้น ผู้โง่เขลา ไม่ฉลาด ย่อมเข้าไปสู่โลกเหล่านั้น (โลกที่มีแต่ความทุกข์)

สรุปได้ว่า กรรมดีกรรมชั่วตามธรรมชาติของคัมภีร์อุปนิษัทมีผลต่อการกำหนดสถานที่
รองรับการเกิดใหม่ของมนุษย์ทั้งในชาตินี้และชาติหน้า ผู้ทำกรรมชั่ว เช่น ทำร้ายคนหรือ
เบียดเบียนคนอื่นเป็นขโมย ดื่มน้ำเมา ไม่เคารพพ่อแม่ เป็นต้น ผลแห่งกรรมชั่วเหล่านี้ ย่อมก่อ
ให้เกิดความทุกข์ความเดือดร้อนใจเป็นเบื้องต้น ต่อจากนั้น เขาก็ถูกลงโทษในที่รองรับที่มีแต่
ความมืดมนคือนรก ตามความผิดหรือความชั่วที่ตนเองได้เคยทำเอาไว้ในชาตินี้หรืออดีตชาติ
ส่วนผู้ทำกรรมดี มีสัจจะไม่สร้างกรรมทำความผิดอันใด เมื่อตายไปย่อมเข้าถึงสวรรค์ ซึ่งเป็น
สถานที่รองรับคนดี เต็มไปด้วยความสุข มีแต่สิ่งที่น่าปรารถนา